

МАЙКЪЛ КРАЙТЪН ГЕН

Превод от английски: Милена Илиева, 2006

chitanka.info

Този роман
е художествена измислица —
освен там, където не е.

*Колкото по-непонятна изглежда
вселената, толкова по-безсмислена ни се струва.*
Стивън Уайнбърг.

Думата „кауза“ е олтар на незнаен бог.
Уилям Джеймс

*Онова, което не е възможно, не подлежи на
избор.*

Жан-Пол Сартр

ПРОЛОГ

Васко Бордън, четиридесет и девет годишен, подръпна реверите на самото си, оправи си вратовръзката и продължи по застлания с дебела пътека коридор. Не беше свикнал да носи костюм, но този, тъмносиния, си го беше ушил по поръчка с изискването кройката да прикрива максимално мускулната му маса. Бордън беше огромен, два метра и сто и двайсет килограма, бивш футболист, и понастоящем се препитаваше като частен детектив и специалист по откриване на бегълци. В момента следеше своя човек, трийсетгодишно оплешивяващо „докторче“, беглец от катедрата по микропротеономика в Кеймбридж, щата Масачузетс, който вървеше право към централната зала на конференцията.

Конференцията „Биопромяна 2006“ с ентузиазирания девиз „Да го направим сега!“ се провеждаше във Венецианския хотел в Лае Вегас. Двете хиляди делегати бяха от всички сфери, свързани с биотехнологиите, включително инвеститори, специалисти по човешки ресурси, които се надяваха да вербуват някой и друг учен, експерти по трансфер на технологии, висши ръководни кадри на големи компании и адвоти по интелектуалната собственост. По един или друг начин почти всички биотехнологични фирми в Щатите бяха представени тук.

Беше идеалното място, където беглецът да се срещне със връзката си. На пръв поглед беглецът беше истинска мижитурка — с невинно лице и безволева брадичка; вървеше приведенен и създаваше впечатление за плахост и некомпетентност. Ала същият този „скромен“ човечец беше духнал с дванайсет трансгенетични ембриона в криогенен термос и ги беше пренесъл през няколко щата до мястото на конференцията, където възнамеряваше да ги предаде на работодателя си, който и да беше той.

Не за пръв път млад учен на временен трудов договор стигаше до извода, че от едната заплата трудно се живее. Нямахше да е и последният.

Беглецът отиде на рецепцията да си вземе делегатската карта и я овеси на врата си. Васко се задържа при входа и си сложи своята. Беше се подготвил. Престори се, че разглежда таблото с лекционната програма.

Важните речи щяха да се проведат в балната зала. Обявени бяха семинари на теми като „Как да подобрим набирането на работна ръка“, „Печеливши стратегии за задържане на талантиливи учени“, „Обикновените акции като част от комплексното трудово възнаграждение“, „Корпоративното управление и Комисията по търговия с ценни книжа“, „Тенденции в патентното право“, „Инвеститорите — ангели-храните-ли или проклетие?“ и накрая: „Кражбата на търговски тайни — защитете се СЕГА!“.

Васко често си имаше работа с високотехнологични фирми. И преди беше попадал на конференции като тази. Бяха от два вида — за наука или за бизнес. Тази беше от втория вид.

Беглецът — казваше се Еди Толман — мина покрай него на път за балната зала. Васко го последва. Толман подмина последните редове и седна така, че да не е в близост до никого от присъстващите. Васко се вмъкна на реда зад него и седна малко встрани. Толман провери телефона си за съобщения, после сякаш се поотпусна и се заслуша в лекцията.

Васко се зачуди защо.

Мъжът на подиума беше Джек Б. Уотсън, един от най-известните специалисти по рискови капитали в Калифорния, истинска легенда във високотехнологичните инвестиции. Лицето му беше раздуто до неестествено големи размери на екрана зад него, силният му загар и поразително правилните черти — негова запазена марка — изпълваха залата. Уотсън беше на петдесет и две години, които не му личаха, и усърдно работеше върху репутацията си на капиталист с будна съвест. Беше запазил това си реноме въпреки поредицата безмилостни бизнес сделки — в медиите се появяваха единствено репортажи за посещенията му в държавни училища или за стипендиите, които отпускаше на деца в неравностойно положение.

Тук обаче, в тази зала, на преден план излизаше репутацията му на безскрупулен бизнесмен — знаеше го Васко, знаеха го и всички присъстващи. Ала Васко се чудеше дали Уотсън е достатъчно

безскрупулен, за да купи дванайсет незаконно придобити трансгенетични ембриона. Сигурно беше.

Понастоящем обаче Уотсън се пенеше от катедрата:

— Биотехнологията е в невиждан възход. На път сме да станем свидетели на най-големия растеж в рамките на една индустрия, по-голям дори от бума в компютърния отрасъл отпреди трийсет години. Най-голямата биотехнологична компания, „Амджен“, в Лос Анжелис, има персонал от седем хиляди души. Федералното финансиране за университетите, от Ню Йорк до Сан Франциско и от Бостън до Маями, надхвърля четири милиарда долара годишно. Рисковите капитали, вложени в биотехнологичната индустрия, се движат в рамките на пет милиарда годишно. Чудодейните методи за лечение, създадени благодарение на стволовите клетки, ци-токините и протеономиците, привличат най-големите таланти в тази сфера на науката. И при население, което в глобален мащаб застарява с всяка минута, нашето бъдеще е по-светло отвсякога. И това не е всичко! Стигнахме етап, когато можем спокойно да покажем среден пръст на големите фармацевтични компании — и ще го направим. Тези огромни, раздути организации имат нужда от нас и го знаят. Имат нужда от гени, имат нужда от технология. Те са минало. Ние сме бъдещето. При нас са големите пари!

Последното му спечели бурни аплодисменти. Васко размърда якото си тяло на стола. Публиката ръкопляскаше въодушевено, макар всички присъстващи да знаеха, че тоя мръсник на катедрата би съсипал фирмичките им за нула време, ако реши, че така му е изгодно.

— Разбира се, има и препятствия по пътя ни. Някои хора — колкото и да се мислят за добронамерени — предпочитат да застанат на пътя на човешкото усъвършенстване. Те не искат парализираните да проходим, болните от рак да оздравеят, а тежко болните деца да живеят и да играят като здравите си връстничета. Тези хора имат своите аргументи. Религиозни, етически или дори „прагматични“. Но каквито и да са основанията им, тези хора са на страната на смъртта. И няма да победят!

Още бурни аплодисменти. Васко хвърли поглед на беглеца. Толман. Хлапето пак си проверяваше телефона. Явно чакаше съобщение. И започваше да става нетърпелив.

Означаваше ли това, че свръзката му закъснява?

Това със сигурност би го изнервило. Защото хлапето беше скатало някъде термос от неръждаема стомана, пълен с течен азот и ембриони. Не беше в стаята му. Васко вече я беше претърсил. А Толман беше тръгнал от Кеймбридж преди пет дни. Охладителят не беше вечен. А ако ембрионите се размразяха, край. Така че, освен ако не разполагаше с нещо по-силно от течен азот, Толман трябваше в най-скоро време да предаде контейнера на купувача.

В най-скоро време.

В рамките на един час, ако питаха Васко.

— Разбира се, разни хора се опитват да пречат на прогреса — говореше Уотсън от подиума. — Дори и най-добрите ни компании са се оплели в безсмислени и безрезултатни съдебни дела. Една от моите навосъздадени фирми, „Биодж-ен“ в Лос Анжелис, в момента води съдебна битка, защото един човек, казва се Бърнет, е решил, че не е длъжен да спазва договора, който сам е подписал. Защото си бил променил решението. Бърнет се опитва да блокира прогреса в медицината, освен ако не му платим. Изнудвач, чиято дъщеря му е адвокат по делото. Така де, нека бизнесът си остане в семейството. — Уотсън се усмихна. — Но ние ще спечелим делото „Бърнет“. Защото прогресът не може да бъде спрян!

При тези си думи Уотсън вдигна ръце и замаха на публиката, която го обсипваше с аплодисменти. Почти като кандидат в предизборна кампания, помисли си Васко. Към това ли се стремеше Уотсън? Със сигурност имаше достатъчно пари, за да го изберат. Напоследък личното богатство беше важен фактор в американската политика. Нищо чудно в най-скоро време да...

Отмести поглед и видя, че Толман го няма.

Мястото му беше празно.

По дяволите!

Прогресът е нашата мисия, нашето свещено призвание — викаше Уотсън. — Прогресът, който ще победи болестите! Прогресът, който ще спре стареенето, ще сложи край на де-менцията, ще удължи живота! Живот без болести, старост, болка и страх! Великата мечта на човечеството, която най-после става реалност!

Васко Бордън не слушаше. Придвижваше се по редицата към страничната пътечка и оглеждаше изходите. Неколцина излизаха, но никой от тях не приличаше на Толман. Не можеше да се е измъкнал толкова бързо, нямаше как да...

Погледна назад и го видя да върви бавно по централната пътека, забил поглед в телефона си.

— Шейсет милиарда тази година. Двеста милиарда през следващата. Петстотин милиарда до пет години! Това е бъдещето на нашата индустрия и това е перспективата, която носим на цялото човечество!

Тълпата се изправи на крака и заръкопляска ентузиазирано, в резултат на което Васко изгуби хлапето от поглед.

Но само за миг. Толман се отправяше към централния изход. Васко се обърна, излезе през страничната врата и се озова във фойето едновременно с него.

Хлапето примижа на яркото осветление, погледна си часовника и тръгна към коридора в дъното покрай големите прозорци, които гледаха към тухлената камбанария на Сан Марко, пресъздадена в двора на Венецианския хотел и ярко осветена нощем. Отиваше към плувния басейн или към вътрешния двор. Привечер тези места бяха пълни с хора.

Васко се движеше плътно зад него.

„Готово“, помисли си.

В балната зала Джак Уотсън крачеше напред-назад, усмихваше се и махаше на аплодиращата го тълпа.

— Благодаря ви, много мило от ваша страна, благодаря ви... — повтаряше и кимаше. С точно премерена доза скромност.

Рик Диел изсумтя отвратно. Стоеше зад кулисите и наблюдаваше сцената на малък черно-бял монитор. Диел беше тридесет и четири годишният главен изпълнителен директор на „Биоджен Рисърч“, новосъздадената лосанжелиска компания, която се бореше за оцеляване, и театроту, изнесено току-що от най-важния му външен инвеститор, го изпълваше с безпокойство. Защото Диел отлично знаеше, че въпреки ентузиазираните му речи и снимките му с чернокожи дечица по страниците на вестниците, в крайна сметка Джак Уотсън е абсолютен мръсник. Както се беше изразил някой: „Най-

доброто, което мога да кажа за Уотсън, е, че не е садист. Просто е гаден кучи син“.

Диел беше приел финансирането му с крайна неохота. Ако можеше да мине без него... Съпругата на Диел беше богата и той беше създал „Биоджен“ с нейни пари. Първото му голямо начинание като главен изпълнителен директор беше офертата за една клетъчна линия^[1], патентована от Калифорнийския университет. Това беше така наречената „клетъчна линия Бърнет“, на името на Франк Бърнет, която произвеждаше мощни антиракови вещества, наречени цитокини^[2].

По онова време Диел не хранеше големи надежди да спечели лиценза за производството им, но все пак успя и внезапно се изправи пред задачата да се подготви за провеждането на клинични тестове след одобрение от Агенцията по храните и лекарствата. Цената на клиничните тестове започна от един милион долара и бързо нарасна до десет милиона, без да се броят разходите по реализацията на продукта. Вече не можеше да разчита единствено на семейните пари. Трябваше му външно финансиране.

И тогава разбра колко точно рискови са цитокините по скалата на рисковите капиталисти. При много от цитокините, като при интерлевкините например, пазарната реализация беше отнела години. Много други пък се бяха оказали опасни, дори смъртоносни за пациентите. А после Франк Бърнет заведе дело и постави под съмнение собствеността на „Биоджен“ върху клетъчната линия. И така Диел се видя принуден да приеме парите на усмихнатия Джак Уотсън със слънчевия загар.

Знаеше обаче, че Уотсън иска само едно да погълне „Биоджен“ и да изрита Рик Диел на улицата.

— Джак! Фантастична реч! Направо фантастична! — Рик протегна ръка, когато Уотсън най-сетне се появи зад кулисите.

— Мда. Радвам се, че ти е харесала. — Уотсън не стисна ръката му. Вместо това свали безжичния си предавател и го пусна в шепата му. — Погрижи се за това, Рик.

— Няма проблем, Джак. — Жена ти тук ли е?

— Не, Карън не успя да дойде. — Диел сви рамене. — Нещо с децата.

— Жалко, че пропусна речта ми — каза Уотсън.

— Ще се погрижа да я изгледа на диск — каза Диел.

— Важното е, че дадохме гласност на лошата новина — каза Уотсън. — Сега всички знаят, че се води дело, знаят, че Бърнет е лошият и че ние ще му духнем под опашката. Само това е важно. Сега всички са на наша страна.

— Ти затова ли се съ согласи да изнесеш реч? Уотсън го погледна невярващо.

— А ти какво, мислел си, че изгарям от желание да се разходя до Вегас? Господи! — Свали си микрофона и му даде и него. — Погрижи се и за това.

— Разбира се, Джак.

След което Джак Уотсън се обърна и се отдалечи. Рик Диел потръпна. „Слава на Бога за парите на Карън“, помисли си. Защото без тях беше обречен.

Васко Бордън мина под арките на Двореца на дожите и продължи през вътрешния двор по петите на Еди Толман сред вечерната тълпа. Слушалката в ухото му изпука. Знак от Доли, помощничката му, която беше в друга част на хотела. Той докосна ухото си.

— Казвай.

— Плешивкото Толман си е организирал малко забавление.

— Сериозно?

— Сериозно. Той...

— Задръж — каза Васко. — Запомни си мисълта. Прекъсна я, защото пред очите му се разиграваше нещо невероятно. От дясната страна на двора току-що се беше появил Джак Б. Уотсън в компанията на красива стройна тъмнокоса жена и кимаше наляво и надясно. Уотсън винаги го придружаваха великолепни жени. Всичките работеха за него, всичките бяха умни и зашеметяващо красиви.

Не жената изненада Васко. Изненада го траекторията на Уотсън, която водеше право към Еди Толман, беглеца. В това нямаше никакъв смисъл. Дори Толман да беше сключил сделка с Уотсън, известният инвеститор никога не би се срещнал с него лично. Още по-малко на обществено място. Но ето ги тук, вървяха един срещу друг посред пълния с хора Венециански двор.

Какво ставаше, по дяволите? Не можеше да повярва на очите си.

Но после стройната жена се спъна и спря. Рокличката ѝ беше къса и впита, обувките — с високи токчета. Облегна се на рамото на Уотсън, сви коляно, с което доразголи бедрото си, и си заоглежда обувката. Нагласи каишката, изправи се и се усмихна на Уотсън. Васко отклони поглед от двамата и видя, че Толман е изчезнал.

В следващия миг Уотсън и жената минаха толкова близо пред него, че долови парфюма на мацката, чу как Уотсън ѝ прошепна нещо, а тя стисна ръката му и облегна глава на рамото му в движение. Самата романтика по бели гащи.

Случайно ли беше всичко това? Или бе съзнателно изиграно? Преметнали ли го бяха? Той натисна слушалката в ухото си.

— Доли. Изгубих го.

— Няма проблем. Виждам го. — Васко погледна нагоре. Доли беше на втория етаж и наблюдаваше двора. — Онзи, дето мина покрай теб, Джак Уотсън ли беше?

— Да бе. Реших, че може би...

— Не, не — каза Доли. — Не виждам как Уотсън ще се забърка в такава нещо. Не му е в стила. Искрах да ти кажа, че Плеша се е запътил към стаята си, защото има среща. За разтуха.

— По-точно?

— Рускинце. Той май само по рускини си пада. Високи.

— Познаваме ли я?

— Не, но имам малко информация. Имам и камери в апартамента му.

— Стига бе. И как? — попита Васко и се усмихна.

— Просто охраната на Венецианския не е каквато беше. И е поевтиняла на всичкото отгоре.

Ирина Катаева, двадесет и две годишна, почука на вратата. В лявата си ръка държеше бутилка вино в кадифена подаръчна торбичка с връзки за пристягане в горната част. Мъж на трийсетина години ѝ отвори вратата и се усмихна. Не беше привлекателен.

— Ти ли си Еди?

— Аз съм. Заповядай.

— Донесох ти това, от хотелския сейф — каза тя и му подаде виното.

Васко наблюдаваше всичко на малкия си преносим монитор.

— Даде му го в коридора — каза той. — Където ще се види на охранителните монитори. Защо не изчака да влязат в стаята?

— Може така да ѝ е било наредено — каза Доли.

— Над метър и осемдесет е. Какво знаем за нея?

— Добър английски. От четири години е в страната. Студентка.

— В хотела ли работи?

— Не.

— Значи не е професионалистка?

— Е, все пак сме в Невада — каза Доли.

На монитора се видя как руското момиче влиза в стаята и вратата се затваря. Васко завъртя копчето за настройка на монитора и прехвърли образ от една от вътрешните камери. Хлапето се беше настанило в голям апартамент, близо двеста квадрата, обзаведен във венециански стил. Момичето кимна и се усмихна.

— Хубаво стайче.

— Да. Ще пийнеш ли нещо? Тя поклати глава.

— Всъщност нямам много време. — Вдигна ръка зад гърба си, смъкна ципа на роклята и презрамките се свлякоха по раменете ѝ. Момичето се обърна уж несъзнателно, но изложи на показ гърба си, гол чак до дупето, съвсем съзнателно.

— Накъде е спалнята?

— Насам, сладурано.

Двамата тръгнаха към спалнята и Васко побърза да превключи на друга камера. Картината се появи точно когато момичето казваше:

— Не знам нищо за бизнеса ти и не искам да знам. Бизнесът е скучен. — После остави роклята да се свлече около глезените ѝ. Прескочи я и се изтегна на леглото, съвсем гола, ако не се брояха обувките с високи токчета. Изрита и тях. — Едва ли имаш нужда от нещо за пиене — каза тя. — А за себе си със сигурност знам, че не ми трябва.

Толман се метна отгоре ѝ. Момичето изпъшка и направи опит да се усмихне.

— Полека, младеж. — Толман грухтеше като локомотив. Посегна да я погали по косата. — Не ми закачай косата — каза тя и се извърна. — Легни като човек и аз ще се погрижа за теб.

— Ега ти — възкликна Васко, вперил очи в малкия монитор. — Можеш ли да повярваш? Този и една минута не изтрая. С жена като

тази е нормално да...

— Няма значение — обади се Доли в слушалката му. — Мацката вече се облича.

— Вярно — каза той. — И май доста бърза на всичкото отгоре.

— Нали уж му се полага половин час. А и не видях Плеши Да й плаща.

— И аз не видях. Но и той се облича.

— Има нещо гнило — каза Доли. — Момичето излиза. Васко се опита да мине на друга камера. Нямаше образ, само статичен шум.

— Нищо не се вижда.

— Тя си тръгва. Той още е в апартамента. Не, чакай... и той излиза.

— Сериозно?

— Сериозно. С бутилката при това.

— Добре де — каза Васко. — И къде е тръгнал с бутилка вино?

Замразени в течен азот ембриони се транспортираха в специални термоси от неръждаема стомана с обвивка от боросиликатно стъкло, известни под наименованието „термос на Девар“. Деварите обикновено бяха обемни и големи колкото бидони за мляко, но можеха да се намерят и по-малки, с вместимост един литър. Нямаха формата на бутилка за вино, защото гърлото им по правило е широко, но иначе размерът долу-горе съвпаднаше. И един еднолитров девар със сигурност би се вместил в подаръчна торбичка за вино.

— Трябва да е у него — каза Васко. — В торбичката.

— И аз така реших — каза Доли. — Сега виждаш ли ги?

— Да, виждам ги.

Васко пое двойката на приземния етаж, близо до пристана на гондолите. Вървяха под ръка, Толман крепеше бутилката в лакътната си свивка, с гърлото нагоре. Доста неудобен и необичаен начин да носиш бутилка вино. Двамата биеха на очи — красиво момиче и изгърбен мухльо. Вървяха покрай канала, без да поглеждат към лъскавите витрини от другата страна.

— Отиват да се срещнат с някого — каза Васко.

— Виждам ги — отвърна Доли. Васко плъзна поглед по изпълнената с хора улица и видя Доли в другия ѝ край. Доли беше на двайсет и осем и съвсем обикновена на вид. Можеше да е всякаква —

счетоводителка, нечие гадже, секретарка. За всичко можеше да мине. Тази вечер беше облечена като за Вегас — стърчаща руса коса и лъскава рокля с дълбоко деколте. Беше малко пълничка, което идеално допълваше образа ѝ. Васко беше с нея от четири години и като екип работеха добре. В личния живот се спогаждаха поносимо. Доли обаче мразеше навика му да пуши в леглото.

— Насочват се към колоната — каза Доли. — Не, връщат се.

Централната колонада представляваше огромен овален проход с висок позлатен таван, меко осветление и мраморни колони. Толкова беше голяма, че хората приличаха на пълзящи по пода ѝ мравки. Васко забави крачка.

— Променили са си решението? Или са ни забелязали?

— Мисля, че просто играят предпазливо.

— Е, нали това е решаващият момент. — Защото освен да задържат беглеца Васко и Доли имаха и по-важна задача — да разберат кой се е спазарил за ембрионите. Очевидно беше някой от делегатите на конференцията.

— Малко остава — каза Доли.

Рик Диел крачеше напред-назад покрай магазините при канала за гондоли, стиснал телефона си. Не обръщаше никакво внимание на витрините — пълни бяха със скъпи вещи, от онзи вид, който никога не го беше интересувал. Диел беше трето дете в семейството на лекар от Балтимор. Братята му завършиха медицина и станаха акушер-гинеколози като баща им. Диел обаче се насочи към медицинските изследвания. Натискът на семейството все пак го принуди да се премести на запад. Известно време се занимава с генетични изследвания за Калифорнийския университет в Сан Франциско, но скоро откри, че повечето кадърни университетски преподаватели в района или са създали свои собствени компании, или са в борда на най-малко две биотехнологични фирми. Разговорите в университетската столова се въртяха главно около технологични трансфери, кръстосано лицензиране, поетапни плащания, закупуване на контролни пакети, изплащане на дивиденди, предшестваша и съпътстваща интелектуална собственост.

По онова време Карън, съпругата му, вече беше получила значително наследство и той си даде сметка, че разполага с достатъчно

капитал да основе своя компания. Заливът на Сан Франциско беше тъпкан с фирми и търсенето на персонал и офис пространство отдавна удряше тавана. Затова Диел реши да се насочи към района северно от Лос Анжелис, където „Амджен“ бяха построили огромния си комплекс. Диел, от своя страна, построи страхотен завод с най-съвременни технологии, нае способни изследователски екипи и нещата потръгнаха. Баща му и братята му дойдоха на посещение и останаха съответно впечатлени.

Но... защо тя не отговаряше на обаждането му? Диел си погледна часовника. Девет. Децата трябваше вече да са в леглата. А Карън да си е у дома. Домашната помощница му беше казала, че жена му е излязла преди час, но не казала къде отива. Само че Карън никога не излизаше, без да си вземе мобилния. И сега трябваше да е у нея. Защо тогава не отговаряше?

Не разбираше какво става и това го подлудяваше. Ето го тук, сам в този прокълнат град, където на квадратен метър имаше повече красиви жени, отколкото беше виждал за целия си живот. Вярно, бяха изкуствени, с много силикон и операции, но пък сексапилът им извираще на талази.

Малко по-напред вървеше някакъв мъж, смотан на вид, под мишка с високо гадже на тънки токчета, направо трепах — дълга коса, гладка кожа и стройна снага. Смотанякът сигурно ѝ плащаше за компанията, но дори и така да беше, очевидно не я оценяваше по достойнство. Беше гушнал бутилка вино, като да беше бебе, и изглеждаше толкова нервен, че направо се обливаше в пот.

Момичето обаче... леле мале, беше направо жестоко. Защо, по дяволите, не му се обаждаше Карън?

— Ха — каза Васко. — Виж ти. Онова там не е ли шефчето на „Биоджен“? Мотаете се като муха без глава.

— Виждам го — каза Доли. Беше на една пресечка пред него.

— Остави, няма значение.

Толман и рускичето минаха покрай шефа на „Биоджен“, който само си отвори телефона и набра някакъв номер. Как беше името? Диел. Васко беше чувал едно-друго за него. Създал компания с мангизите на жена си и сега бил под чехъл горкият. Нещо такова.

Богата мадама, стара фамилия източните щати, много пари. Такива мадами лесно обуваха мъжки панталони.

— Ресторант — каза Доли. — Отиват в онова заведение, тераса някаква си.

„Ил Теразо Антико“ беше двуетажен ресторант с остъклени балкони. Интериорът му — в стил съвременен бардак с излишество от позлата. Колони, таван, стени — всяка повърхност бѣкаше от декорации. Направо да те полазят трѣпки, реши Васко.

Толман и момичето влязоха в ресторанта, без да се спрат на бюрото за резервации, и трѣгнаха право към една странична маса. На масата седеше едър мъж, същинска мутра, тъмнокож и с надвиснали вежди, зяпаше рускичето и само дето не се облизваше.

Толман се приближи до масата и заговори тъмнокожия. Той пък изглеждаше озадачен. Не ги покани да седнат. Васко си помисли, че нещо не е наред. Рускичето беше отстъпило крачка назад.

И в този момент блесна светкавица. Доли беше направила снимка. Толман вдигна поглед, прецени ситуацията и си плю на петите.

— Мамка му, Доли!

Васко хукна след Толман, който тичаше към вътрешността на ресторанта. Един сервитьор вдигна предупредително ръце.

— Сър, извинете, но...

Васко го събори в движение. Толман тичаше пред него, по-бавно от очакваното, защото се опитваше да не трѣска скъпоценната си бутилка. Но явно не знаеше къде отива. Не познаваше ресторанта, просто бягаше. Шмугна се през една люлееща се врата и се озова в кухнята, Васко беше по петите му. Всичко живо им крещеше, някои от готвачите размахваха ножове, но Толман тичаше упорито напред, явно с мисълта, че все трѣбва да има заден изход от кухнята.

Нямаше. Напѣхал се беше в капан. Огледа се трескаво. Васко забави крачка. Извади една от значките си, тежкарска на вид, и викна:

— Граждански арест.

Толман отстъпи назад покрай две фризерни помещения и тясна врата с още по-тясно и високо прозорче. Хлѣтна през тясната врата и тя се затвори след него.

Отстрани примигна светлинка.

Служебен асансьор.

„Мамка му!“

— Къде отива това?

— На втория етаж.

— Някъде другаде?

— Не, само на втория.

Васко притисна слушалката в ухото си.

— Доли?

— Действам — каза тя. Дишаше тежко, явно изкачваше стълбите на бегом.

Васко зае позиция пред вратата на асансьора и зачака. Натисна копчето да го извика.

— Пред асансьора съм — каза Доли. — Видях го. Слиза надолу.

— Кабинката е миниатюрна — каза Васко.

— Знам.

— Ако наистина носи течен азот, ще стане лошо. Преди две години беше гонил беглец в склад с лабораторни материали. Онзи се заключи в някакъв килер и едва не се задуши.

Кабинката се спусна и щом спря, Васко дръпна вратата, но Толман явно беше натиснал стоп-бутон, защото вратата не се отвори. Торбичката с бутилката се виждаше на пода на кабинката. Каdifето се беше смъкнало надолу, виждаше се стоманеното гърло на девара.

Запушалката беше махната. Около отвора се събираше бяла пара.

Толман го гледаше трескаво през прозорчето.

— Излизай, момче — каза Васко. — Не прави глупости. Толман поклати глава.

— Опасно е — каза Васко. — Знаеш, че е опасно.

Но хлапето натисна някакъв бутон и асансьорът тръгна нагоре.

Васко потръпна от лошо предчувствие.

Хлапето знаеше, разбира се. Знаеше съвсем точно какво прави.

— Тук е, горе — обади се Доли от втория етаж. — Но вратата не се отваря. Не, пак тръгна надолу.

— Върни се при масата — каза Васко. — Остави го да излезе.

Доли веднага разбра какво има предвид партньорът ѝ. Забърза надолу по застланото с червена пътека стълбище към приземния етаж. Изобщо не се изненада, че масата на тъмнокожата мутра вече е празна.

Нямаше мутра, нямаше и красиво рускичче. Само стодоларова банкнота, пъхната под една чаша. Платил беше в брой естествено.

И беше изчезнал.

Бяха го обкръжили трима служители от хотелската охрана и всички говореха едновременно. Васко — стърчеше с половин глава над всички, им кресна да млъкнат.

— Един въпрос — каза после. — Как да отворим вратата на асансьора?

— Явно е натиснал стоп-бутона.

— Как да я отворим бе, хора?

— Трябва да прекъснем захранването. — Това ще я отвори ли?

— Не, но ще можем да я насилим с лост, след като асансьорът спре.

— Колко време ще отнеме?

— Десет, може би петнайсет минути. Няма значение. Този тип няма къде да избяга.

— Напротив — каза Васко. Човекът от охраната се изсмя.

— И къде ще иде, за Бога?

Кабинката се спусна отново. Толман беше на колене и затискаше вратата.

— Стани — каза Васко. — Стани бе. Стига, момче. Не си струва. Изправи се.

Изведнъж очите на Толман се подбелиха и той се срина по гръб. Кабинката пое нагоре.

— Какво става? — възкликна един от охранителите. — Какъв е тоя всъщност?

„Мъртъв“, помисли си Васко.

Хлапетото беше успяло някак да прецака електрическите вериги на асансьора. Минаха четиридесет минути, докато отворят вратите и го извадят. Той, разбира се, отдавна беше издъхнал. Още когато бе паднал на пода, Толман се беше озовал в атмосферен джоб със сто процента съдържание на азот, отделящ се във вид на пара от термоса. Азотът е по-тежък от въздуха и постепенно беше изпълвал кабинката отдолу-нагоре. Васко знаеше, че когато се бе плъоснало по гръб, хлапетото вече е било в безсъзнание, а минута по-късно — мъртво.

Хората от охраната искаха да знаят какво има в девара, който вече не димеше. Васко поиска да му дадат ръкавици и извади металната пръчка от термоса. Там нямаше нищо, само празни скоби. Епруветките с ембрионите бяха извадени.

— Казваш, че се е самоубил, така ли? — попита един от охраната.

— Точно така — потвърди Васко. — Работел е в ембрионална лаборатория. Знаел е за опасността от течен азот в тясно пространство. — Азотът беше основният причинител на лабораторни злополуки. Половината загинали се бяха опитвали да спасят свои колеги, припаднали в затворени пространства.

— Това просто е бил неговият начин да се измъкне от кофти ситуация — обобщи Васко.

По-късно, докато пътуваха към къщи, Доли каза:

— И какво е станало с ембрионите? Васко поклати глава.

— Представа нямам. Не бяха у хлапето.

— Дали не ги е взело момичето? Преди да занесе девара в стаята му?

— Някой определено ги е взел. — Васко въздъхна. — В хотела не я познават, така ли?

— Прегледаха записите от охранителните камери. Не я познават.

— А от университета какво казаха?

— Била е тяхна студентка миналата година. Не се е записала за тази.

— С други думи, е изчезнала.

— Да — каза Доли. — Тя, тъмнокожият здравеняк и ембрионите. Всички липсват.

— Ще ми се да знаех как се връзва всичко това — каза Васко.

— Може и да не се връзва — възрази Доли.

— Няма да е за пръв път — каза Васко.

Напред лъсна неонтова реклама на крайпътна кръчма в пустинята. Той отби и спря. Имаше нужда да пийне нещо.

---

[1] Клетъчна линия — специфични клетки, които могат да се размножават до безкрай, ако са поставени при благоприятни условия. — Б. пр. ↑

[2] Цитокини — групи от протеини и пептиди, чрез които клетките комуникират; заемат централно място във функционирането на имунната система; важен фактор в ембрионалното развитие. — Б. пр. ↑

1.

Отдел 48 на Върховния съд в Лос Анжелис се помещаваше в зала с дървена ламперия и огромен герб на щата Калифорния. Залата беше малка и натруфена. Червеникавият килим беше износен и мръсен. Свидетелската банка беше лекьо-сана и издраскана, а една от неоновите лампи не работеше и отделението на съдебните заседатели беше в сянка. Самите съдебни заседатели бяха облечени небрежно, с дънки и по къси ръкави. Столът на съдията проскърцваше всеки път, когато почитаемият Дейвис Пайк се обърнеше към лаптопа си, което правеше кажи-речи непрекъснато. Алекс Бърнет се зачуди дали негова чест не си проверява пощата или борсовите показатели на акциите си.

Като цяло, тази съдебна зала никак не подхождаше на сложен процес, свързан с биотехнологиите, но точно с това се занимаваха тук вече две седмици по делото „Франк М. Бърнет срещу Университета на Калифорния“.

Алекс беше млада, на трийсет и две, адвокат с успешна кариера и младши партньор в правната фирма, за която работеше. Седеше на масата на тъжителите заедно с другите членове на адвокатския екип, нает от баща ѝ, който тъкмо седеше зад свидетелската банка. Побърза да му се усмихне насърчително, макар да имаше някои съмнения относно представянето му.

Франк Бърнет беше широкоплещест и младееше за възрастта си. Беше на петдесет и една, но изглеждаше в добро здраве и уверен в себе си, докато полагаше клетвата. Алекс знаеше, че енергичният вид на баща ѝ не работи в негова полза. Още повече, че беше натрупал много негативи в общественото съзнание още преди началото на процеса. Екипът за връзки с обществеността на Рик Диел се беше постарал да представи баща ѝ като неблагоприятен, алчен и безскрупулен човек. Човек, който подлага крак на научния прогрес. Човек, който не спазва обещанията си, човек, за когото са важни единствено парите.

Всичко това не отговаряше на истината — нещо повече, беше противоположно на истината. Само че нито един репортер не се беше

обади да поиска неговата гледна точка. Нито един. Зад Рик Диел стоеше Джек Уотсън, известният филантроп. Медиите бяха приели, че Уотсън е добрият, следователно нейният баща беше лошият. И веднага щом тази версия на средновековна пиеса се появи в „Ню Йорк Таймс“ (написана от местния им кореспондент, който по принцип следеше развлекателната индустрия), всички запяха в един глас. В „Лос Анжелис Таймс“ излезе голяма статия в същия дух — основната ѝ цел беше да надмине нюйоркския си първообраз в очернянето на баща ѝ. А местните новинарски програми ежедневно сипеха хули върху човека, който искал да спре прогреса в медицината и си позволявал да критикува Калифорнийския университет, това свещено средище на науката и познанието. Половин дузина камери ги следяха по петите, нея и баща ѝ, винаги щом пристъпеха в сградата на съда.

Собствените им усилия да популяризират гледната си точка се оказаха необикновено безуспешни. Медийният съветник, нает от бащай, си разбираше от работата, но не можеше да се мери с добре смазаната и добре финансирана машина на Джек Уотсън.

Разбира се, заседателите бяха видели част от репортажите. Медийното отразяване усложняваше неимоверно задачата на баща ѝ не само да разкаже историята от своя гледна точка, но и да изчисти името си, да противодейства поне отчасти на вредите, нанесени му от пресата преди още да е седнал на свидетелското място.

Един от колегите ѝ стана и започна да задава въпросите си на баща ѝ.

— Господин Бърнет, да се върнем към месец юни преди осем години. С какво се занимавахте по онова време?

— Работех в строителството — с твърд глас каза баща ѝ. — Отговарях за всички заварчици при строежа на газопровода Калгари.

— И кога за пръв път решихте, че може да сте болен?

— Започнах да се будя нощем. Плувнал в пот.

— Поддържали сте температура?

— Така си помислих.

— Отидохте ли на лекар?

— В началото не — каза той. — Реших, че съм хванал грип или нещо такова. Но продължавах да се потя. След месец започнах да се чувствам силно отпаднал. Тогава вече отидох на лекар.

— И какво ви каза лекарят?

— Каза, че имам новообразувание в корема. И ме прати при най-изтъкнатия специалист на Западния бряг. Един професор от медицинския център на Калифорнийския университет в Лос Анжелис.

— Кой беше този специалист?

— Доктор Майкъл Грос. Седи ето там. — Баща ѝ посочи обвиняемия, който седеше на съседната маса. Алекс не погледна натам. Следеше с поглед баща си.

— И прегледа ли ви доктор Грос?

— Да, прегледа ме.

— Извърши физически преглед?

— Да.

— Направи ли ви някакви изследвания на онзи етап?

— Да. Кръв, рентген и томографско изследване на цялото тяло. Също биопсия на костен мозък.

— Как точно стана това, господин Бенет?

— Заби игла в бедрената кост, ето тук, горе. Иглата пробива костта и стига до костния мозък. Изтегля се малко количество и се подлага на анализ.

— И след като тези изследвания бяха направени, той съобщи ли ви диагнозата?

— Да. Каза, че имам остра Т-клетъчна лимфобластна левкемия.

— Какво представлява тази болест, така, както ви е било обяснено?

— Рак на костния мозък.

— Доктор Грос предложи ли лечение?

— Да. Операция и след това химиотерапия.

— А каза ли ви каква е прогнозата? Какъв е вероятният изход от това заболяване?

— Каза, че прогнозата не е добра.

— Беше ли по-конкретен?

— Да. Каза, че най-вероятно ми остава по-малко от година.

— Консултирахте ли се с друг лекар?

— Да.

— Какво каза той?

— Диагнозата му беше... той, въъ... той потвърди диагнозата. — Баща ѝ млъкна и прехапа устна в опит да се овладее. Алекс се изненада. Баща ѝ рядко се поддаваше на емоции, беше корав човек.

Сърцето ѝ се стегна, макар на друго ниво да съзнаваше, че тази проява на слабост ще е от полза за делото. — Уплаших се, много се уплаших — продължи баща ѝ. — Всички ми казваха, че... че не ми остава много — завърши той и сведе глава.

Съдебната зала потъна в мълчание.

— Господин Бърнет, искате ли вода?

— Не. Добре съм. — Той вдигна глава и прокара ръка по челото си.

— Ако сте готов, да продължим.

— Консултирах се и с трети специалист. И всички ми казваха, че доктор Грос е най-добрият лекар за това заболяване.

— И вие започнахте терапия при доктор Грос.

— Да.

Баща ѝ изглеждаше по-добре. Алекс се отпусна в стола и ся пое дъх. Разпитът протичаше гладко и баща ѝ разказваше историята, която беше разказвал вече десетки пъти. Как той, уплашен за живота си човек, се доверил изцяло на доктор Грос; как се подложил на операция и химиотерапия под наблюдението на доктор Грос; как симптомите на заболяването бавно отшумели през следващата година; как в началото доктор Грос изглеждал убеден, че баща ѝ е добре и че лечението е завършило успешно.

— Ходехте ли на контролни прегледи при доктор Грос след това?

— Да. На всеки три месеца.

— И какво показваха прегледите?

— Че всичко е нормално. Наддадох на тегло, силите ми се връщаха, косата ми порасна. Чувствах се добре.

— И какво стана после?

— Някъде година по-късно, след един от контролните прегледи, доктор Грос се обади и каза, че искал да направим няколко допълнителни изследвания.

— Каза ли защо?

— Каза, че някои от кръвните ми показатели не изглеждали добре.

— Спомена ли кои точно?

— Не.

— Каза ли, че ракът се е възобновил?

— Не, но аз точно това си помислих. Никога не бяхме повтаряли изследванията. — Баща ѝ се размърда неспокойно. — Попитах го дали ракът се е върнал и той каза: „На този етап — не, но трябва да ви следим много внимателно“. Настоя, че трябвало да ме тестват непрекъснато.

— Вие как реагирахте?

— Бях ужасен. В известен смисъл беше по-страшно и от първия път. Тогава, първия път, си направих завещанието, подготвих всичко необходимо. А след това се оправих и получих шанс за втори живот — шанс да започна отначало. А после дойде онова телефонно обаждане и аз отново изпаднах в ужас.

— Решили сте, че сте болен.

— Разбира се. Защо иначе ще иска да повторим изследванията?

— И сте били уплашен.

— Ужасен.

Алекс наблюдаваше размяната на въпроси и отговори и съжеляваше, че нямат снимки. Сега баща ѝ изглеждаше жизнен и енергичен. Но тя го помнеше, когато беше крехък, сив и слаб. Тогава дрехите висяха по тялото му; имаше вид на умиращ. Сега изглеждаше силен, като човек, който цял живот е работил по строежите. Не приличаше на човек, който се плаши лесно. Алекс знаеше, че тези въпроси са ключови за иска им — обвинение в измама и в причиняване на душевни страдания. Но трябваше да се подходи предпазливо. А тя знаеше, че колегата ѝ има лошия навик да забравя за собствените си бележки, след като разпитът на свидетеля потръгне.

Адвокатът каза:

— Какво стана след това, господин Бърнет?

— Направих изследванията. Доктор Грос ги повтори всичките. Дори настоя за нова чернодробна биопсия.

— Какво показаха изследванията?

— Докторът ми каза да дойда отново след половин година.

— Защо?

— Само това каза. „Елате пак след половин година“.

— Вие как се чувствахте по онова време?

— Чувствах се здрав. Но реших, че имам рецидив.

— Доктор Грос ли ви го каза?

— Не. Нищо не ми каза. Нито той, нито някой друг в болницата. Само това, „Елате след половин година“.

И съвсем естествено баща ѝ беше решил, че още е болен. Запознал се беше с една жена, за която при други обстоятелства сигурно би се оженил, но не го направи, защото вярваше, че не му остава много. Продаде къщата и се премести в малък апартамент, за да не остане неизплатена ипотека след смъртта му.

— Излиза, че сте чакали да умрете — каза адвокатът.

— Възразявам!

— Оттеглям този въпрос. Да продължим нататък. Господин Бърнет, в продължение на колко време продължихте да ходите периодично в медицинския център на Калифорнийския университет за изследвания?

— Четири години.

— Четири години. И кога за пръв път ви обзе подозрението, че не ви казват истината за състоянието ви?

— Ами, минали бяха четири години, а аз все така се чувствах здрав. Нищо особено не се случваше. Всяка сутрин се събуждах с мисълта, че симптомите ще се появят, но това така и не стана. Само че доктор Грос все повтаряше, че трябва да ходя на изследвания. По онова време се бях преместил в Сан Диего и исках да си правя изследванията там и да му пращам резултатите. Но той отказа категорично: трябвало да си правя изследванията в Калифорнийския университет, и толкова.

— Защо?

— Каза, че предпочитал да работи със собствената си лаборатория. Но в това нямаше логика. А и ме караше да подписвам все повече формуляри.

— Какви формуляри?

— Отначало бяха само декларации за информирано съгласие, че се подлагам на рискована процедура. По една-две страници дълги. Скоро обаче се появиха нови формуляри, с кои-то потвърждавах съгласието си да участвам в изследователски проект. Всеки път, когато отивах при него за контролни изследвания, ме чакаха нови формуляри. Накрая станаха по десетина страници плътен текст, пълни с неразбираеми юридически термини.

— И вие подписвахте ли ги?

— Накрая спрях да ги подписвам.

— Защо?

— Защото някои от формулярите представляваха писмено съгласие за използване на тъканите ми за търговски цели.

— И това ви притесни?

— Естествено. Защото смятах, че той не ми казва истината. За това какво прави и за какво са всички тези изследвания. При една от срещите ни го попитах директно дали използва тъканите ми за търговски цели. Той отрече категорично и каза, че интересът му бил изцяло научен. Аз приех думите му и подписах всичко, с изключение на онези формуляри, които позволяваха тъканите ми да бъдат използвани за търговски цели.

— И какво стана?

— Той много се ядоса. Каза, че повече няма да може да ме лекува, освен ако не подпиша всички формуляри, и че така поставям на риск здравето и бъдещето си. Каза, че съм правел голяма грешка.

— Възражявам! Свидетелят преразказва чужди думи.

— Добре. Господин Бърнет, когато отказахте да подпишете онези формуляри, доктор Грос спря ли да ви лекува?

— Да.

— И какво открихте вие впоследствие?

— Че доктор Грос е продал тъканите ми — клетките, които е извадил от тялото ми при всичките онези изследвания — на една фармацевтична компания, „Биоджен“.

— Как се почувствахте, когато разбрахте това?

— Бях шокиран — каза баща й. — Бях отишъл при доктор Грос болен, уплашен и уязвим. Бях му поверил живота си. Като пациент на лекар. Вярвах му. А после се оказа, че той ме е лъгал и ненужно ме е плашил в продължение на години, само за да краде клетки от тялото ми и да ги продава за лична изгода. За себе си. Изобщо не му е пукало за мен. Просто е искал да вземе клетките ми.

— Знаете ли на колко са били оценени клетките ви?

— От фармацевтичната компания казаха, че са платили три милиарда долара.

Съдебните заседатели ахнаха в един глас.

2.

При последните въпроси Алекс наблюдаваше внимателно заседателите. Лицата им бяха безизразни, но никой не помръдваше, никой не нервничеше. Бурната им реакция при последния отговор беше неволна и показваше колко дълбоко ги е заинтригувал разказът на свидетеля. Продължиха да следят жадно въпросите.

— Господин Бърнет, доктор Грос извини ли ви се, задето ви е подвел?

— Не.

— Предложи ли да раздели с вас печалбата си?

— Не.

— А вие поискахте ли това от него?

— Накрая да. Когато си дадох сметка какво точно е направил. Клетките бяха мои, от моето тяло. Смятах, че имам право на глас за това какво се случва с тях.

— Но той отказа?

— Да. Каза, че не било моя работа какво прави той с клетките ми.

Заседателите реагираха на последното. Неколцина се обърнаха да погледнат доктор Грос. „Това също е добър знак“, помисли Алекс.

— Един последен въпрос, господин Бърнет. Подписвали ли сте някога документ, който дава на доктор Грос право да използва ваши клетки за някаква търговска цел?

— Не.

— Никога не сте му давали право да ги продава?

— Никога. Но той въпреки това го е направил.

— Нямам други въпроси.

Съдията даде петнайсетминутна почивка и когато заседанието се поднови, адвокатите на Калифорнийския университет се заеха с кръстосания разпит. За това дело КУЛА, Калифорнийският университет в Лос Анжелис, беше наел „Репър и Крос“, голяма адвокатска фирма, специализирала се в сложни корпоративни дела.

„Репър“ представляваше петролни компании и едри доставчици в областта на отбраната. Очевидно КУЛА не гледаше на това дело като на дребен съдебен спор за медицински проучвания. Касаеше се за три милиарда долара, сума, която изстрелваше делото към висините на едрия бизнес, и те бяха наели фирма, която обслужваше едрия бизнес.

Водещият адвокат на КУЛА беше Албърт Родригес. Беше младолик и излъчваше дружелюбност, усмивката не слизаше от лицето му, а внушението за обезоръжаваща неопитност беше негова запазена марка. Последното, разбира се, беше добре отрепетирано и напълно невярно. Всъщност Родригес беше на четиридесет и пет години и двайсет от тях беше прекарал в съдебните зали, но успяваше някак да създаде впечатлението, че това му е първото дело и че съдебните заседатели не бива да съдят твърде строго евентуалните му пропуски.

— Така, господин Бърнет, сигурно не ви е било лесно през тези последни няколко години, които са ви подложили на тежко емоционално изпитание. Оценявам факта, че споделихте със съдебните заседатели преживяванията си, и обещавам, че ще бъде възможно най-кратък. Казахте на заседателите, че сте били много уплашен, като всеки друг на ваше място. Между другото, с колко килограма бяхте отслабнали, когато за пръв път отидохте при доктор Грос?

„Опала“, помисли си Алекс. Знаеше накъде отиват нещата. Щяха да акцентират върху чудодейността на изцелението. Хвърли поглед към адвоката, който седеше до нея и явно се опитваше да измисли някаква ответна стратегия. Наведе се и прошепна:

— Спри го.

Адвокатът поклати объркано глава.

Баща ѝ казваше:

— Не знам точно. Двайсет или дваайсет и пет.

— Значи дрехите са ви станали доста големи?

— Да.

— А имахте ли сили по онова време? Можехте ли да се изкачите по стълбите до втория етаж?

— Не. На всеки две-три стъпала се налагаше да спирам.

— От изтощение?

Алекс смушка адвоката до себе си и прошепна:

— Попитано и отговорено. Адвокатът моментално стана.

— Възразявам. Ваша чест, господин Бърнет вече заяви, че е бил диагностициран като терминално болен.

— Да — каза Родригес. — И каза също, че е бил уплашен. Но на мен ми се струва, че заседателите трябва да знаят точно колко безнадеждно е било състоянието му.

— Разрешавам да продължите.

— Благодаря, ваша чест. И така, господин Бърнет. Били сте изгубили една четвърт от телесното си тегло, били сте толкова слаб, че повече от две стъпала наведнъж са ви затруднявали сериозно, и сте страдали от много сериозна форма на левкемия. Така ли е?

— Да.

Алекс стисна зъби. Отчаяно ѝ се искаше да сложи край на този разпит, поел в посока, която нямаше нищо общо с въпроса дали докторът на баща ѝ е действал неправомерно, след като го е излекувал. Но съдията беше дал разрешението си и тя не можеше да направи нищо. Дори да възрази не можеше.

— Тоест в онзи момент на най-голяма нужда — каза Родригес — вие сте се обърнали към най-добрия специалист на Западния бряг?

— Да.

— И той ви е лекувал.

— Да.

— И ви е излекувал. Този способен и загрижен за пациентите си лекар ви е излекувал.

— Възразявам! Ваша чест, доктор Грос е лекар, не светец.

— Приемам възражението.

— Добре — каза Родригес. — Нека се изразя така. Господин Бърнет, преди колко време ви беше поставена диагноза левкемия?

— Преди шест години.

— Не е ли вярно, че при онкологичните заболявания пет години без рецидив се смятат за окончателно излекуване?

— Възразявам. Защитата иска от свидетеля да дава експертно мнение.

— Приемам възражението.

— Ваша чест — каза Родригес. — Не знам защо адвокатите на господин Бърнет реагират така. Аз просто се опитвам да покажа, че доктор Грос е излекувал тъжителя от смъртоносен рак.

— А аз — отговори съдията — не знам защо на защитата ѝ е толкова трудно да зададе въпроса директно, без излишна фразеология, която само дава повод за възражения.

— Да, ваша чест. Благодаря ви. Господин Бърнет, смятате ли се за излекуван от левкемия?

— Да.

— Понастоящем напълно здрав ли сте?

— Да.

— И кой според вас ви е излекувал?

— Доктор Грос.

— Благодаря. Така, ако не се лъжа, вие казахте пред съда, че когато доктор Грос ви помолил да се върнете за допълнителни изследвания, вие сте приели това като знак, че още сте болен.

— Да.

— Доктор Грос каза ли ви, че още имате левкемия?

— Не.

— Някой в кабинета му или някой в медицинския център каза ли ви такова нещо?

— Не.

— В такъв случай, ако правилно съм разбрал свидетелските ви показания, в нито един момент не ви е давана конкретна информация, че още сте болен?

— Така е.

— Добре. А сега да се върнем към лечението ви. Били сте подложен на операция и химиотерапия. Знаете ли дали сте били подложен на стандартното лечение за Т-клетъчна левкемия?

— Не, лечението ми не беше стандартно.

— Било е нещо ново?

— Да.

— Вие ли бяхте първият пациент, получил това ново лечение?

— Да, аз бях първият.

— Това ви го е казал доктор Грос?

— Да.

— А каза ли ви как е било разработено това ново лечение?

— Каза, че било част от някаква изследователска програма.

— И вие сте се съгласили да участвате в тази изследователска програма?

— Да.

— Заедно с други пациенти със същото заболяване?

— Сигурно е имало и други, да.

— И във вашия случай новото лечение е успяло?

— Да.

— Били сте излекуван.

— Да.

— Благодаря ви. Така, господин Бърнет, вие сигурно си давате сметка, че в медицинските изследвания новите лекарства често се извличат от пациентски тъкани или се изпробват върху тях?

— Да.

— Знаели сте, че и вашите тъкани ще бъдат използвани по този начин?

— Да, но не и за търговски...

— Извинете, отговаряйте само с „да“ и „не“. Когато се съгласихте тъканите ви да бъдат използвани за научни изследвания, знаехте ли, че могат да бъдат използвани за извличане или тестване на нови медикаменти?

— Да.

— Подписахте ли документ, който дава право тъканите ви да бъдат използвани по този начин?

Дълга пауза. После:

— Да.

— Благодаря ви, господин Бърнет. Нямам други въпроси.

— Как мина според теб? — попита я баща ѝ на излизане от съда. Заклучителните пледоарии бяха на следващия ден. Вървяха към паркинга под яркото слънце на централен Лос Анжелис.

— Трудно е да се каже — каза Алекс. — Успяха умело да замаскират фактите. Ние знаем, че от тази програма не се е родило ново лекарство, но не мисля, че заседателите са наясно какво точно е станало. Ще призовем още експерти, които да обяснят, че в КУЛА просто са създали клетъчна линия от твоите тъкани и са я използвали за производството на цито-кин, така както той се произвежда по естествен начин в тялото ти. Тоест няма такова нещо като „ново лекарство“, но разликата е тънка и заседателите едва ли ще я доловят. А да не забравяме и друго — че Родригес съзнателно тласка делото в посоката на друго подобно дело — случая Мур отпреди две

десетилетия. И тогава са били взети тъкани под фалшив претекст и са били продадени. КУЛА спечелили с лекота, а не е трябвало.

— В такъв случай, уважаема моя защитничке, как преценявате шансовете ни?

Тя му се усмихна, праметна ръка през рамото му и го Целуна по бузата.

— Честно? Не много добри.

3.

Бари Синдлър, популярен в средите на развлекателния бизнес адвокат по разводите, се размърда на стола си. Опитваше се да слуша внимателно клиента, седнал пред бюрото му, но нещо не му се удаваше. Клиентът беше техничарче, казваше се Диел и ръководеше някаква биотехнологична фирма. Говореше абстрактно, без емоция и на практика без изражение. Как жена му му била изневерявала. Диел сигурно беше ужасен съпруг, това поне беше ясно. Все още не беше ясно обаче колко пари има в това дело. Изглежда, всичките пари бяха на съпругата.

Диел разказваше ли, разказваше с монотонния си глас. Как най-напред се усъмнил, когато ѝ звъннал от Лас Вегас. Как открил бланките със сметки от хотела, където тя ходела всяка сряда. Как изчакал във фойето и я видял да си взима стая с един местен учител по тенис. Все същата калифорнийска история. Бари я беше чувал поне сто пъти. Не знаеха ли тези хора, че са ходещи клишета? Вбесен съпруг хваща жена си с учителя по тенис. Дори в „Отчаяни съпруги“ не биха използвали нещо толкова блудкаво.

Бари се отказа от опитите си да слуша внимателно. Тази сутрин имаше други неща на главата. Беше изгубил делото „Киркорович“ и сега целият град говореше за това. Само защото ДНК тестовете бяха показали, че бебето не е от милиардера. Не стига това, ами съдът отказа да му бъде заплатена таксата, макар Бари да я беше свалил до нищожните 1.4 милиона долара. Съдията му присъди само четвърт от сумата. И сега всички проклети адвокати в града злорадстваха, защото до един мразеха Бари Синдлър. Чул беше, че „Л.А. Магазин“ подготвя обширен репортаж за делото — със сигурност щяха да го представят в лоша светлина. Не че му пукаше какво ще напишат в тъпото списание. Колкото повече го обрисоваха като безпринципен и безпardonен гадняр, толкова повече клиенти се стичаха при него. Защото стигнеше ли се до развод, хората хукваха да търсят най-безпardonния гадняр в града. На опашка се редяха. А Бари Синдлър без съмнение беше най-

безпардонният, безскрупулен, жаден за публичност, самовлюбен и пробивен адвокат по разводите в Южна Калифорния. И се гордееше с това!

Не, тези неща Бари не го притесняваха. Не се притесняваше дори за къщата, която строеше в Монтана за Денис и двете ѝ отвратителни деца. Не се притесняваше и за ремонта на къщата им в Холмби Хилс, макар че само кухнята вече му струваше петстотин хилядарки, а Денис продължаваше да променя плановете си. Денис беше вманиачена на тема ремонти, нещо като сериен престъпник. Това нейното си беше патология.

Не, не, не. Бари Синдлър се тревожеше само за едно — за наема. Държеше един етаж в офис сграда на Уилшир и Доу-ъни, имаше екип от двацет и трима адвокати, които не ставаха за нищо, но клиентите се впечатляваха от гледката на многото бюра с гарнитура от адвокати. А и се справяха що-годе с незначителните подробности като снемане на показания и завеждане на молби за отлагане — неща, с които той не искаше да си губи времето. Бари знаеше, че съдебните дела са война на изтощение, особено делата за попечителство. Номерът беше да вдигнеш максимално цената и да проточиш максимално делото, защото по този начин заработваш възможно най-големите такси, а на съпрузите рано или късно им писва от безкрайните отлагания, подновявания и естествено от растящите в аритметична прогресия разходи. Дори и на най-богатите накрая им писваше.

Като цяло съпрузите — мъжете — бяха разумни хора. Искаха да продължат живота си, да си купят нова къща, в която да заживеят с новата си приятелка, изобщо искаха една хубава свирка. Искаха споровете за попечителство да се Съпругите обаче обикновено искаха отмъщение и затова Бари имаше грижата нещата да не се уредят и така година след година, докато съпрузите не поддадяха. Милионери, милиардери, разни тъпи знаменитости — нямаше значение. Накрая всички поддаваха. Уж подобна стратегия не се отразявала добре на децата. Ами, майната им на децата. Ако на клиентите му им пукаше за децата, изобщо нямаше да се развеждат, нали така. Щяха да си стоят женени и нещастни като всички останали, защото...

Техничарчето беше казало нещо, което рязко му привлече вниманието.

— Извинете — каза Бари Синдлър. — Ще ви помоля да повторите последното, господин Диел.

— Казах, че искам жена ми да бъде проверена.

— Мога да ви уверя, че това ще стане. Ще пуснем детектив по следите ѝ, ще установим колко пие, дали взима наркотици, дали не се прибира по цяла нощ, дали поддържа лес-бийски отношения и така нататък. Стандартната процедура.

— Не, не — каза Диел. — Искам да бъде проверена генетично. Тествана.

— За какво?

— За всичко — каза той.

— Аха — измрънка Бари и закима мъдро. Този пък за какво говореше, по дяволите? Генетично изследване? В дело за попечителство? Погледна книгата пред себе си и визит-ката. „Д-р Ричард — Рик — Диел“. Намръщи се недоволно. Само тъпанарите изписваха и умалителното си име на визитните. Във визитната се казваше, че Диел е главен изпълнителен директор на „Биоджен Рисърч Инкорпорейтид“, някаква компания с регистрация в Уествю Вилидж.

— Например — каза Диел — мога да се закълна, че жена ми има генетична предразположеност към маниакално-депресивни състояния. Поведението ѝ определено говори за това. Възможно е да има и гена за Алцхаймер. Ако е така, психологическите тестове могат да докажат ранни симптоми на Алцхаймер.

— Добре, много добре. — Бари Синдлър продължаваше да кима все по-енергично. Ето това вече го изпълваше с довол-Нови спорни пространства. Синдлър обожаваше спорните въпроси. Постановяване на психологически тест. Показва ли тестът ранни признаци на Алцхаймер, или не? Кой би могъл да каже със сигурност, по дяволите? Чудесно, прекрасно — каквото и да покажеха резултатите, ответната страна щеше да ги оспори. Което означаваше допълнителни дни в съда, допълнителни експерти на свидетелската скамейка, битки на теоретичното поле, които щяха да се влачат с дни. Дните в съдебна зала бяха особено доходоносни.

И което беше най-хубаво, Бари изведнъж се даде сметка, че това генетично тестване може да се превърне в стандартна процедура при всички дела за попечителство. И той щеше да е пионерът, прокарващ

път в неразораната целина. Каква публичност щеше да му докара това! Наведе се жадно напред.

— Слушам ви, господин Диел...

— Искам да я тестваме за гена на диабета, за генетично обусловения рак на гърдата и за всичко останало. И — продължи Диел — възможно е също жена ми да носи гена за болестта на Хънтингтън, който причинява летална дегенерация на нервите. Дядо ѝ почина от това, така че гена го има в семейството ѝ. Родителите ѝ още са млади, а болестта се проявява на стари години. Следователно жена ми може да носи този ген, което би означавало смъртна присъда от болестта на Хънтингтън.

— Хм, да — каза Бари и закима отново. — Това би я показало като неподходяща за основен попечител на децата.

— Именно.

— Изненадан съм, че досега не се е подложила на тест.

— Не иска и да знае — каза Диел. — Има петдесет процента вероятност да носи гена. Ако го носи, накрая ще развие болестта и ще умре в пристъпи на умопомрачение и деменция. Но сега е на двайсет и осем. Болестта може да не се прояви още двайсет години. И ако разбере сега... това ще съсипе остатъка от живота ѝ.

— Но би могло и да я успокои, ако се окаже, че не носи гена на заболяването.

— Рискът е твърде голям и тя предпочита да не се изследва.

— Да се сещате и за други някакви тестове?

— И още как — каза Диел. — Това е само началото. Искам да я тестват с всички достъпни в момента диагностични панели. Вече могат да се тестват хиляда и двеста гена.

Хиляда и двеста! На Синдлър му потекоха лигите. Превъзходно! Защо не беше чувал за това досега? Изкашля се.

— Вие, разбира се, си давате сметка, че ако поискате тестване на жена ви, тя ще поиска и вие да се подложите на изследвания.

— Няма проблем — каза Диел.

— Вече сте се изследвали?

— Не. Но знам как се подправят лабораторни резултати. Бари Синдлър се облегна назад.

„Идеално“.

4.

Под високия балдахин на дърветата джунглата тънеше в мрак и тишина. Нито повеи не поклащаше гигантските папрати. Хагар изтри потта от челото си, погледна назад към другите и продължи напред. Експедицията беше навлязла дълбоко в джунглите на Суматра. Никой не говореше, което беше точно по вкуса на Хагар.

До реката не оставаше много. На отсамния бряг имаше лодка от издълбан дънер и въже, опънато през реката. Прехвърлиха се на два пъти, Хагар стоеше прав в лодката и я придвижваше с теглене по въжето, после се върна сам да качи и втората група. Беше тихо, като се изключеше далечният вик на птица-носорог.

Продължиха по отсрещния бряг. Пътеката през джунглата ставаше по-тясна и разкаляна на места. На спътниците му това не им хареса — мърмореха. Накрая някой попита:

— Още колко остава?

Пак онова хлапе. Вечно мрънкащият американски тийнейджър с пъпките по лицето. Залепил се беше за майка си, едра матрона с широкопола сламена шапка.

— Наближаваме ли вече? — измрънка пак хлапето. Хагар сложи пръст на устните си.

— Тихо.

— Болят ме краката.

Другите туристи бяха спрели — групичка тъпаци с ярки Дрехи. И гледаха хлапето.

— Слушай — прошепна Хагар, — ако вдигаш шум, няма да ги видиш.

— И без това не ги виждам. — Хлапето се нацупи, но млъкна и застана в редицата, когато групата продължи напред. Днес бяха почти само американци. Хагар не обичаше амери-канците, но не те бяха най-лошите. Трябваше да признае, че най-лоши бяха...

— Там!

— Вижте, ей там!

Туристите сочеха развълнувано напред и кудкудякаха като кокошки. На петдесетина метра пред тях млад мъжки оран-гутан стоеше прав в клонака, който се полюляваше леко под тежестта му. Великолепно създание с червеникава козина, приблизително двайсет килограма, с бяла ивица над едното ухо. Хагар не го беше виждал от седмици.

Даде им знак да млъкнат и бавно тръгна по пътеката. Туристите го следваха по петите, препъваха се и се блъскаха един в друг.

— Шшш! — изсъска им той.

— Какво толкова? — каза един. — Нали сме в резерват.

— Шшшш!

— Но те са защитени тук...

— Шшшш!

На Хагар му трябваше тишина. Бръкна в джоба на ризата си и натисна копчето за запис. Свали микрофончето от ревера си и го хвана в ръка.

Бяха вече на трийсетина метра от орангутана. Минаха покрай табела, на която пишеше „РЕЗЕРВАТ ЗА ОРАНГУТАНИ БУКУТ АЛАМ“. Именно тук лекуваха осиротелите орангу-танчета и постепенно ги връщаха в естествената им среда. Имаше ветеринарна клиника, изследователска станция и екип учени.

— Щом е резерват, не виждам защо...

— Джордж, чу го какво каза. Млъкни. Двайсет метра.

— Вижете, още един. Два! Три!

Сочеха наляво. Високо сред зеления балдахин едногодишно орангутанче се придвижваше от клон на клон в компанията на по-голям свой събрат. Люлееха се грациозно. Хагар не се интересуваше от тях. Вниманието му беше насочено изцяло към първото животно.

— Орангутанът с бялата ивица не понечи да избяга. Висеше на една ръка, полюляваше се във въздуха и ги гледаше, кил-ял глава настрани. По-младите животни в листака горе бяха изчезнали. А този с бялата ивица не мръдваше от мястото си я ги гледаше.

Десет метра. Хагар вдигна микрофона пред себе си. Ту-пистите вадеха камерите си. Орангутанът гледаше право към Хагар. Издаде странен звук, като кашлица.

— Дуаас.

Хагар повтори звука.

— Дуаас.

Орангутанът го гледаше. Извитите устни се раздвижиха. Поредица гърлени звуци.

— Оох стом дуаас, варлаат леанме. Един от туристите каза:

— Той ли издава тези звуци?

— Да — отговори Хагар.

— Ама той... говори ли?

— Маймуните не могат да говорят — каза друг турист. — Орангутаните даже звуци не издават. Пише го в книгата.

Неколцина направиха снимки на висящата маймуна. Въпреки ярките светкавици младото животно само примигна. И раздвижи устни:

— Геен лихтен дуаас.

— Да не е болен? — притеснено попита една жена. — Това прозвуча като кашлица.

— Не е кашлица — каза друг глас.

Хагар погледна през рамо. Едър мъж в края на групата, Който от началото на прехода се мъчеше да не изостава и сега пухтеше зачервен, държеше диктофон, насочен към орангутана. Лицето му изразяваше решителност. Каза на Хагар:

— Това да не е някакъв номер?

— Не — каза Хагар.

Мъжът посочи маймуната и каза:

— Това е на холандски. Суматра е била холандска колония. Това е холандски.

— Не знаех — каза Хагар.

— Аз знам. Животното каза: „Глупаци, оставете ме на мира“. А после каза: „Без светлини“. Когато блеснаха светкавиците.

— Не знаех какво означават тези звуци — каза Хагар.

— Но ги записвахте.

— Просто от любопитство...

— Извадихте микрофона си много преди да започнат звуците. Знаели сте, че животното ще заговори.

— Орангутаните не говорят — каза Хагар.

— Това говори.

Всички впериха очи в орангутана, който все така се люлееше, увиснал на една ръка. С другата се чешеше. И мълчеше.

Едрият мъж извика високо:

— Геен лихтен.

Маймуната само гледаше и мигаше.

— Геен лихтен!

По нищо не личеше орангутанът да го е разбрал. След миг се залюля към съседен клон и закатери нагоре, сменяше с лекота ръце.

— Геен лихтен!

Маймуната продължи да се катери. Жената с широкополата сламена шапка каза:

— Аз пък си помислих, че просто кашля или нещо такова.

— Хей — изкрещя едрият мъж. — Мосю! Коман са ва?

Маймуната продължи да се придвижва от клон на клон с широки полюлявания. Изобщо не погледна надолу.

— Реших, че може да говори френски — каза мъжът, после сви рамене. — Явно не.

Лек дъжд закапа от зеления балдахин над главите им. Туристите заприбираха камерите си. Един се наметна с лек прозрачен дъждобран. Хагар изтри потта от челото си. На известно разстояние пред тях три млади орангутана се боричкаха около поднос с папая, оставен на земята. Туристите насочиха вниманието си към тях.

Някъде високо сред клоните прозвуча гърлен глас:

— Еспес де кон.

Фразата долетя до тях съвсем ясно в неподвижния въздух. Едрият мъж се завъртя.

— Какво?

Всички вдигнаха глави нагоре.

— Това е псувня — каза тийнейджърът. — На френски. Сигурен съм. Псувня на френски.

— Тихо — скастри го майка му.

Туристите се взираха нагоре, мъчеха се да пробият с поглед гъстата маса тъмни листа. Но маймуната не се виждаше. Едрият мъж извика:

— Кес къ ту ди?

Отговор не последва. Само пращенето от придвижващо се сред клоните животно и далечният вик на птица-носорог.

НАХАЛНА МАЙМУНА ПСУВА ТУРИСТИ

(„Нюз ъв дъ Уърлд“)

ГОВОРЕЩА МАЙМУНА В ДЖУНГЛАТА РУГАЕ ДЖОРДЖ БУШ

(„Дер Шпигел“)

ОРАНГУТАН ГОВОРИ ФРЕНСКИ?!!

(„Пари Мач“, под снимка на Жак Дерида)

МЮСЮЛМАНСКА МАЙМУНА РУГАЕ ЗАПАДНЯЦИ

(„Уикли Стандард“)

ГОВОРЕЩА МАЙМУНА В ЯВА?

(„Нашънъл Инкуайърър“)

ПРИМАТ-ПОЛИГЛОТ ЗАБЕЛЯЗАН В СУМАТРА

(„Лос Анжелис Таймс“)

„И накрая, група туристи в Индонезия се кълнат, че са били обиждани от орангутан в джунглите на Борнео. Според туристите маймуната ги наругала на холандски и френски, което означава, че изглежда е била доста по-умна от тях. Уви, така и не се появиха записи на ругаещото шимпанзе, което ни навежда на заключението, че ако вярвате на тази история, то ние ще ви намерим работа в настоящата президентска администрация. Там има изобилие от говорещи маймуни!“

(„Обратно броене с Кейт Олберман“, MSNBC News,
точен цитат)

5.

— Леле — каза Чарли Хагинс: гледаше телевизия в кухнята на къщата си в Сан Диего. Звукът беше изключен, но той четеше надписите, които течаха отдолу. — „Докладвана говореща маймуна в Суматра“.

— На някоя конференция ли? — каза жена му и хвърли поглед към екрана. Приготвяше закуска.

— Не — каза Хагинс. — В смисъл, че е била забелязана. И са докладвали за това.

— Маймуната е била забелязана? В смисъл, че е направила впечатление? — Жена му преподаваше английски в гимназията и обичаше тези шегички.

— Не, скъпа. Казват, че... някакви хора в Суматра срещнали в джунглата маймуна, която можела да говори.

— Мислех, че маймуните не могат да говорят — каза жена му.

— И аз. Но в репортажа се твърди обратното.

— Значи репортажът лъже.

— Мислиш ли? Хм, ето ти и друго... Бритни Спийрс няма да се развежда. Какво облекчение. Може би пак била бременна. Като я гледам на снимките, сигурно е вярно. А Пош Спайс била с хубава зелена рокля на галавечеря. Стинг пък казал, че може да прави секс с три жени часове наред.

— Бъркани ли?

— Че те, ако не са сбъркани, ще легнат ли с него?

— „Бъркани“ казах. За яйцата.

— Бъркани, да.

— Повикай децата — каза тя. — Закуската е почти готова.

— Добре. — Чарли стана от масата и тръгна към стълбите. Докато минаваше през хола, телефонът иззвъня. Обаждана се от лабораторията.

В лабораториите на „Радиал Дженомикс“, разположени в евкалиптовите горичка на Калифорнийския университет в Сан Диего, Хенри Кендал потропваше с пръсти по масата, докато чакаше Чарли да вдигне. Три сигнала вече. Къде беше Чарли, по дяволите? Накрая все пак се обади:

— Ало?

— Чарли? — каза Хенри. — Чу ли новината?

— Коя новина?

— За маймуната в Суматра, коя друга, за Бога?

— Това са глупости — каза Чарли.

— Защо?

— Стига, Хенри. Знаеш, че са глупости.

— Казаха, че маймуната говорела на холандски.

— Глупости са.

— Може да е бил екипът на Утенбрюк — каза Кендал.

— Да бе. Маймуната е голяма, на две или три години.

— Е, и? Утенбрюк може да го е направил преди няколко години.

Екипът му е достатъчно напреднал. Пък и онези типове от Утрехт са нагли лъжци.

Чарли Хагинс въздъхна.

— В Холандия подобни изследвания са незаконни.

— Именно. И затова са отишли в Суматра.

— Хенри, технологията е много трудна. Ще минат години, преди да създадем трансгенетична маймуна. Знаеш го.

— Не, не го знам. Чу ли какво са обявили вчера от Утрехт? Извлекли са стволони клетки от бик и са ги присадили в тестиси на мишки. Това не е ли трудно според теб? Аз бих казал, че са с едни гърди пред всички останали.

— Мислех, че са бързикали топките на мишоците, а не са им присаждали цици.

— Нищо смешно не виждам.

— Ами представи си бедните мишки, които влачат насам-натам гигантски бичи топки, и ще ти стане смешно.

— Нещо не ми става...

— Хенри, не може да чуеш нещо по телевизията и ей така да повярваш, че има говорещи маймуни.

— Мога.

— Хенри. — В гласа на Чарли се промъкна раздражение — Това е телевизия. Същото е като с двуглавата змия, която вдигнаха толкова шум преди време. Стегни се, моля те.

— Двуглавата змия беше истинска.

— Трябва да закарам децата на училище. Ще поговорим покъсно — каза Чарли и затвори.

Гадняр. Жена му караше децата на училище, винаги.

„Каза го само за да се отърве от мен“.

Хенри Кендал закри из лабораторията, спря пред прозореца, после пак тръгна напред-назад. Пое си дълбоко дъх. Той, разбира се, знаеше, че Чарли е прав. Репортерска измишльотина, това трябваше да е.

Но... ами ако не беше?

Нямаше спор, че Хенри Кендал се числи към хистеричния тип характер — случваше се ръцете му да треперят, когато говори, особено ако е развълнуван. А и беше малко непохватен, все се спъваше и се удряше в разни неща в лабораторията. Имаше нервен стомах. И все се тревожеше за какво ли не.

Но истинската причина да се тревожи сега, причина, която не можеше да сподели с Чарли, беше свързана с един разговор отпреди седмица. Тогава го сметна за безсмислен.

Сега обаче казаното придобиваше зловец оттенък.

Някаква секретарка от Националния здравен институт се беше обадила в лабораторията и беше поискала да разговаря с д-р Кендал. Когато той вдигна, тя попита:

— Вие ли сте доктор Хенри А. Кендал?

— Да...

— Вярно ли е, че преди четири години сте работили в НЗИ по време на творчески отпуск?

— Да.

— От май до октомври?

— Мисля, че да. За какво става въпрос?

— И сте извършили част от проучването си в лабораторията за примати в Мериленд?

— Да.

— Вярно ли е, че когато сте дошли през месец май същата година в института, сте се подложили на обичайните тестове за заразни болести, защото проучванията ви са включвали работа с примати?

— Да — каза Хенри. Бяха му направили десетки тестове — всичко, от HIV и хепатит до грип. Доста кръв му източиха. — За какво става въпрос?

— Просто попълвам някои допълнителни формуляри — каза жената. — За доктор Белармино.

Студени тръпки плъзнаха по гръбнака на Хенри.

Роб Белармино оглавяваше секцията по генетика в Националния здравен институт. Преди четири години, когато Хенри работеше в института, секцията имаше друг ръководител, но сега Белармино командваше парада. И не беше в най-приятелски отношения нито с Хенри, нито с Чарли.

— Някакъв проблем ли има? — попита Хенри. Имаше неясното усещане за наличието на голям проблем.

— Не, не — каза тя. — Просто бяхме разместили част от документацията, а доктор Белармино държи архивът да е в пълен ред. Докато сте били в лабораторията за примати, използвали ли сте в някое от проучванията си женско шимпанзе на име Мери? Лабораторният ѝ номер е бил F-402.

— Ами, не помня — каза Хенри. — Доста време мина все пак. Работих с няколко шимпанзета. Не помня подробности.

— Била е бременна през онова лято.

— Съжалявам, наистина не си спомням.

— През онова лято е избухнала епидемия на енцефалит и повечето шимпанзета са били поставени под карантина. Нали така?

— Да, карантината си я спомням. Пратиха шимпанзетата в други лаборатории.

— Благодаря ви, доктор Кендал. О, така или иначе съм ви хванала на телефона, мога ли да потвърдя и адреса ви? При нас е записано Марбъри Мадисън Драйв № 348, Ла Хола?

— Да, същият е.

— Благодаря ви още веднъж, доктор Кендал.

С това разговорът приключи и Хенри дори беше забравил за него.

Сега обаче... с този примат в Суматра...

Хенри поклати глава.

Чарли Хагинс можеше да спори колкото си иска, но това не променяше факта, че учените вече бяха създали трансгенетична маймуна. Още преди години. Вече имаше какви ли не трансгенетични бозайници — кучета, котки, всичко. И съвсем не беше невъзможно онзи говорещ орангутан също да е трансгенетичен.

Работата на Хенри в НЗИ беше свързана с генетичната обусловеност на аутизма. Отишъл беше в приматската лаборатория, защото искаше да разбере кои гени са отговорни за разликите в комуникационните възможности на хората и маймуните. Беше работил и с ембриони на шимпанзета. Уви, без резултат. Всъщност едва беше започнал, когато епидемията от енцефалит сложи край на изследванията му. В крайна сметка се озова обратно в Бетезда и до края на програмата работи в лаборатория.

Само това знаеше.

Или поне само това знаеше със сигурност.

ХОРАТА И ШИМПАНЗЕТАТА ДОСКОРО СА СЕ ЧИФТОСВАЛИ

РАЗДЕЛЯНЕТО НА ВИДОВЕТЕ НЕ Е СЛОЖИЛО КРАЙ НА СЕКСА.

УЧЕНИ РАЗКРИВАТ ПРОТИВОРЕЧИВ ГЕНЕТИЧЕН РЕЗУЛТАТ

Изследователи от Харвард и Масачузетския технологичен институт са стигнали до заключението, че видовото разделяне на хората и шимпанзетата е настъпило по-скоро, отколкото се смяташе досега. Генетиците отдавна знаят, че маймуните и хората произлизат от общ прародител, който е обитавал Земята преди осемнайсет милиона години. Първи са се отделили като самостоятелен вид гибоните, преди шестнайсет милиона години. Орангутаните са ги последвали преди дванайсет милиона години. Горилите — преди десет милиона. Последни са се

разделили хората и шимпанзетата, преди приблизително девет милиона години.

След разкодирането на човешкия геном през 2001-ва обаче генетиците откриха, че хората и шимпанзетата се различават само в един и половина процента от гените си — всичко на всичко само в петстотин гена, много по-малко от очакваното. В рамките на следващите няколко години учените се заеха да опишат съвсем точно различните гени при двата вида. Вече е ясно, че много структурни протеини, включително хемоглобинът и цитохром С протеините при шимпанзетата и хората са идентични. Кръвта на хората и шимпанзетата е еднаква. Ако двата вида са се разделили преди девет милиона години, защо все още си приличат толкова много?

Харвардските генетици смятат, че хората и шимпанзетата са продължили да се кръстосват дълго след като видовете са се разделили. Това кръстосване — или хибридизация — е създадо еволюционен натиск върху хромозомата Х, като я е принудило да се променя по-бързо от нормалното. Учените са открили, че най-новите гени в човешкия геном са се появили именно върху хромозомата Х.

Оттук учените стигат до заключението, че нашите предци са продължили да се кръстосват с шимпанзета допреди 5.4 милиона години, когато видовото разделяне е станало окончателна. Този нов възглед е в ярък контраст с общоприетото мнение, че след като настъпи видово обособяване, хибридизацията е „рядко явление“. Но според д-р Дейвид Райх от Харвард фактът, че хибридизацията рядко се наблюдава при други видове, „може би се дължи просто на факта, че не сме си поставяли за цел да я открием“.

Харвардските учени обясняват, че в наше време общо поколение на хора и шимпанзета е невъзможно. Те изтъкват, че съобщенията в пресата за подобни явления неизменно се оказват фалшиви.

6.

„Биоджен Рисърч“ се помещаваше в огромен лъскав куб в индустриалната зона на Уествю Вилидж. Надвиснал величествено над магистрала 101, кубът беше рожба на президента на компанията Рик Диел, който настояваше всички да го наричат „хексаедрон“. Кубът изглеждаше внушително и високотехнологично и в същото време не разкриваше нищо от случващото се вътре — точно както го беше замислил Диел.

В добавка, „Биоджен“ разполагаше и със складови помещения с площ от четири хиляди квадратни метра в индустриална зона, отдалечена на три километра от централата. Точно там бяха разположени помещенията с опитните животни и по-опасните лаборатории. Джош Уинкълър, обещаващ млад учен, взе гумени ръкавици и хирургическа маска от рафта до вратата към животинските помещения. Помощникът му Том Уелър четеше изрезките от вестници, залепени на стената.

— Хайде, Том — каза Джош.

— Диел сигурно е оцапал гащите — каза Уелър и посочи статията. — Чете ли това?

Джош се обърна да погледне. Беше статия от „Уолстрийт Джърнъл“:

УЧЕНИ ИЗОЛИРАТ „ГОСПОДАРСКИ“ ГЕН

ГОСПОДСТВОТО НАД СЕБЕПОДОБНИТЕ НИ Е ГЕНЕТИЧНО ОБУСЛОВЕНО?

ТУЛУЗА, ФРАНЦИЯ — Френски учени са изолирали гена, който тласка някои хора към контрол над другите. Генетици от Биохимическия институт към Тулузкия университет, под ръководството на д-р Мишел Нарсежак-

Боало, обявиха откритието си на пресконференция днес. „Генът — каза д-р Нарсежак-Боало — е свързан със социалното доминиране и силния конт-рол върху други хора. Изолирахме го у водещи спортисти, директори на компании, държавни ръководители. Вярваме, че този ген са притежавали и всички диктатори в историята на човечеството“.

Д-р Нарсежак-Боало обясни, че докато силната форма на гена създава диктатори, то по-меката, хетерозиготна форма води до „поносимото псевдототалитарно желание“ да казваме на другите хора как да живеят живота си, обикновено добронамерено.

„Психологическите тестове показаха неоспоримо, че индивиди с меката форма на гена искрено вярват, че другите хора имат нужда от техните прозрения и че са неспособни да се справят със собствения си живот без тяхната подкрепа. Тази форма на гена присъства сред политици, религиозни фундаменталисти и знаменитости. Този самомнителен комплекс се проявява чрез силна самоувереност, придружена от убеждение в личната правота, както и чрез грижливо отгледаното чувство на възмущение спрямо онези, които не желаят да се вслушат в думите им“.

В същото време той призовава към предпазливост при интерпретиране на резултатите. „Много хора, които се стремят към контрол над другите, са водени от желанието всички да са като тях просто защото не търпят различията“.

Това обяснява парадоксалното откритие на екипа, че индивиди с меката форма на гена проявяват и най-голяма търпимост към авторитарна среда със строги социални правила. „Нашето изследване показва, че генът предопределя не само стремеж към доминиращия, но също и търпимост към чуждата. Подобни хора имат ясно изразени предпочитания към тоталитарни форми на управление“. Отбелязва се също, че такива хора лесно възприемат модните тенденции от всякакъв вид и са склонни да

потискат мнения и предпочитания, които не се споделят от тяхната група.

— „Лесно възприемат модните тенденции“... — каза Джош — Това шега ли е?

— Не, напълно сериозно е. Въпрос на маркетинг — каза Том Уелър. — В наше време всичко е маркетинг. Чети нататък.

„Макар френските учени да не заявиха изрично, че меката форма на господарския ген представлява генетично заболяване — «пристрастеност към принадлежността», както се изрази д-р Нарсежак-Боало, — те все пак смятат, че еволюционният натиск тласка човешкия вид към все по-голям конформизъм“.

— Невероятно — каза Джош. — Тия типове в Тулуза дават пресконференция и целият свят публикува историйката им за „господарския“ ген! Имат ли поне една публикация в научно списание?

— Не, само пресконференцията. Няма публикация, нито споменават за бъдеща такава.

— И какво е следващото, робският ген? Пълни глупости, ако ме питаш — каза Джош и си погледна часовника.

— Искаш да кажеш, че се надяваме да са глупости.

— Да, това искам да кажа. Да се надяваме, че са глупости. Защото иначе определено ще подлее вода на онова, което „Биоджен“ се кани да обяви официално.

— Мислиш ли, че Диел ще отложи съобщението? — попита Том Уелър.

— Може би. Но Диел не обича да чака. А и откакто се върна от Вегас, съвсем е пощурял.

Джош си сложи гумените ръкавици, предпазните очила и хартиената маска, после взе петнайсетсантиметровия цилиндър със състен въздух и зави в горния му край флакончето с ретровирус. Цялото устройство беше голямо колкото цилиндър за пура. След това

нагласи миниатюрен пластмасов конус най-отпред на джаджата и го натисна с палец, докато щракна на място.

— Взимай си джобния компютър и да действаме — каза на колегата си.

Силната и леко сладникава миризма на плъховете им беше позната до болка. Тук имаше петстотин-шестстотин плъха, всичките в клетки с етикетчета, спретнато наредени една върху друга на два метра височина от двете страни на централната пътека.

— Кой ще обработваме днес? — попита Том Уелър. Джош изчете поредица номера. Том провери в джобния си компютър местоположението им. Тръгнаха по пътеката, докато не стигнаха до клетките с днешните номера. Пет плъха в пет клетки. Животинките бяха бели, закръглени, движеха се нормално.

— Изглеждат добре. Това втората им доза ли е?

— Да.

— Хайде, момчета — каза Джош. — Дръжте се прилично, милички. — Отвори първата клетка и с бързо движение хвана плъха вътре. Държеше животното през телцето, като с палеца и показалеца си придържаше умело вратлето му. Нагласи малкия пластмасов конус върху муцунката на плъха. Дъхът на животното замъгли прозрачната маска. Кратко изсъскване и вирусът беше освободен през дюзата. Джош задържа маската върху муцуната на плъха още десет секунди, докато животното вдиша. После го пусна обратно в клетката му.

— Първият е готов.

Том Уелър отбеляза с електронната писалка върху монитора на компютърчето си и двамата се преместиха пред следващата клетка.

Ретровирусът беше обработен така, че да пренася ген, известен като АСМРD3N7, един от гените, контролиращи аминокарбоксимуконатната паралдехидна декарбоксилаза. В „Биоджен“ го наричаха „гена на зрелостта“. Когато се активираше, АСМРD3N7, изглежда, променяше реакциите на амигдалата и цингулатната гънка в мозъка. В резултат се наблюдаваше по-ранно настъпване на зряло поведение — поне при плъховете. Женските плъхове в детска възраст например показваха наченки на майчинско поведение, като търкаляне на изпражненията в клетката, много по-рано

от обичайното А „Биоджен“ разполагаше и с предварителни данни за подобно действие на гена и при маймуни.

Интересът към този ген произтичаше от възможната му връзка с невродегенеративните заболявания. Една от теориите за възникването на тези заболявания гласеше, че те са резултат от нарушения на мозъчните пътеки, отговорни за съзряването.

Ако това беше вярно — ако АСМРD3N7 имаше връзка, да речем, с болестта на Алцхаймер или с друга форма на сенил-ност, — то търговската стойност на гена би била огромна.

Джош тъкмо нагласяваше маската върху муцунката на поредния плъх, когато телефонът му иззвъня. Той даде знак на Том да го извади от джоба на ризата му.

Уелър погледна екранчето и каза:

— Майка ти е.

— О, по дяволите — измърмори Джош. — Я хвани тоя плъх.

— Джошуа, какво правиш?

— Работя, мамо.

— Можеш ли да прекъснеш?

— Не точно...

— Защото случаят е спешен. Джош въздъхна.

— Какво е направил този път?

— Не знам — каза тя, — но е в ареста, в центъра.

— Ами Чарли да го измъкне. — Чарлз Силвърбърг беше семейният адвокат.

— Той точно това прави в момента — каза майка му. — Но Адам трябва да се яви пред съда. И някой трябва да го докара вкъщи след изслушването.

— Аз не мога. На работа съм.

— Той ти е брат, Джош.

— Да. И освен това е на трийсет — каза Джош. Това продължаваше от години. Брат му Адам, инвестиционен banker, вече десетина пъти влизаше и излизаше от клиники за детоксикация. — Не може ли да си вземе такси?

— Не мисля, че е разумно при тези обстоятелства. Джош въздъхна отново.

— Какво е направил, мамо?

— Явно е купил кокаин от жена, която работела под прикритие за Агенцията за борба с наркотиците.

— Пак ли?

— Джошуа. Ще отидеш ли да го вземеш, или не? Дълга въздишка.

— Да, мамо. Ще отида.

— Сега ли? Можеш ли да тръгнеш веднага?

— Да, мамо, тръгвам.

Прекъсна връзката и се обърна към Уелър.

— Какво ще кажеш да довършим това след два часа?

— Няма проблем — каза Том. — И без това имам недовършена документация в офиса.

Джошуа се обърна и на излизане от помещението свали ръкавиците. Пъхна флакончето, предпазните очила и хартиената маска в джоба на престилката си, свали ламинираната картичка на щипка, която предупреждаваше за радиационна опасност, и бързо тръгна към колата си.

Докато караше към центъра, хвърли поглед към флакончето, което се подаваше от джоба на престилката, метната на Дясната седалка. Ако не искаше да наруши протокола на изследването, трябваше да се върне в лабораторията и да напръска останалите плъхове преди пет следобед. Разписанията от този вид и необходимостта да се спазват символизираха всичко, което различаваше Джош от по-големия му брат. Преди Адам имаше всичко — привлекателна външност, много приятели, спортни постижения. Гимназиалните му години в елитното училище „Уестфийлд“ се състояха сякаш само от триумфи — редактор на училищния вестник капитан на футболния отбор, президент на клуба по дебати, накрая спечели и стипендия за колеж. За разлика от него, Джош беше типичният смотан зубър. Пълничък, нисък и трмав. Като вървеше, си влачеше краката — такава му беше походката и нищо не можеше да направи. Момичетата го презираха. Чуваше ги как се кискат зад гърба му по коридорите. Гимназията беше истинско мъчение за Джош. И той не се справи добре. Адам отиде да учи в Йейл. Джош едва го добута до „Емерсън Стейт“.

Сега всичко беше различно.

Преди година Адам го бяха уволнили от Дойче Банк. Проблемите му с наркотиците нямаха край. Междувременно Джош беше започнал в „Биоджен“ като обикновен лаборант, но бързо се беше придвижил нагоре, след като компанията започна да оценява трудолюбието и изобретателността му. Джош имаше акции на компанията и ако някой от проектите, върху които се работеше в момента, включително и този с гена на зрелостта, се реализираше на пазара, щеше да стане богат човек.

А Адам...

Спря пред съда. Адам седеше на стъпалата и гледаше в една точка, свел глава. Вехтият му костюм беше целият на петна, по страните му имаше поне двудневна четина. Чарлз Силвърбърг стоеше до него и говореше по телефона си.

Джош натисна клаксона. Чарлз му махна и си тръгна. Адам се повлече към колата.

— Благодаря ти, братле. — Настани се на седалката и тресна вратата. — Оценявам го.

— Няма проблем.

Джош се включи в движението и си погледна часовника. Имаше достатъчно време да закара Адам до къщата на майка им и да се върне на работа преди пет.

— Да не би да прекъснах нещо? — попита Адам.

Ето това най-много го дразнеше у брат му. Направо си умираше да обърква живота на всички около себе си. Това му носеше истинска наслада.

— Всъщност да.

— Съжалявам.

— Съжаляваш? Ако съжаляваше, щеше да престанеш с тази гадост.

— Стига бе, човек — каза Адам. — Откъде можех да зная? Беше си клопка, сериозно ти казвам. И Чарлз го каза. Оная кучка ме насади. Чарлз каза, че лесно ще ме измъкне.

— Нямахте да попадеш в капани — възрази Джош, — ако не купуваше дрога.

— О, я ми се разкарай от главата! Няма да ми четеш лекции.

Джош не каза нищо. Защо изобщо го беше споменал? След всичките тези години отлично знаеше, че каквото и да каже, ще е без

значение. Нищо нямаше значение. Мълчанието се проточи.

— Съжалявам — каза накрая Адам.

— Не съжаляваш.

— Ами да, прав си. Прав си. — Адам сведе глава и въздъхна театрално. — Пак прецаках всичко.

Разкайващият се Адам.

Тази пиеса Джош я беше гледал многократно. Войнственият Адам, разкайващият се Адам, логичният Адам, отричащият Адам. И през цялото време пробите му за наркотици бяха положителни. До една.

На таблото светна оранжева светлинка. Бензинът му беше на привършване. Джош се огледа и видя, че е близо до бензиностанция.

— Трябва да заредя.

— Хубаво. Тъкмо ми се пикае.

— Ти ще стоиш в колата.

— Пикае ми се бе, човек.

— Стой в шибаната кола. — Джош спря до колонката и излезе. — Така, че да те виждам.

— Не искам да ти пикая в колата бе, човек... — Ти само гледай да се напикаеш...

— Ама...

— Стискай, Адам.

Джош пхна кредитната си карта в процепа и зачака резервоарът да се напълни. Погледна към брат си през задното стъкло, после обратно към въртящите се цифри на брояча Бензинът беше станал наистина скъп. Май трябваше да си купи кола, която върви с по-евтино гориво.

Приключи и се върна в колата. Погледна брат си. На лицето му имаше странно изражение. А в колата се усещаше лека миризма.

— Адам?

— Какво?

— Какво си направил?

— Нищо.

Джош запали двигателя. Тази миризма... нещо сребристо привлече погледа му. Погледна пода между краката на брат си и видя сребристия цилиндър. Наведе се и го взе. Беше твърде лек.

— Адам...

— Нищо не съм направил!
Джош разклати цилиндъра. Беше празен.
— Реших, че е нещо яко — каза брат му.
— Задник такъв.
— Що бе? Нищо не ми стана.
— За плъхове е, Адам. Току-що си вдишал вируси за плъхове.
Адам се тръшна назад.
— Лошо ли е?
— Не е добро.

Докато караше към къщата на майка им в Бевърли Хилс Джош обмисли случилото се и стигна до заключението, че нищо не заплашва Адам. Ретровирусът беше от щам, заразен за гризачи, и макар че не беше изключено да зарази и човек, дозата беше изчислена за животно с тегло осемстотин грама Брат му тежеше сто пъти повече. За генетична уязвимост не можеше да става и дума.

— Е, наред ли съм? — попита Адам.

— Да.

— Сигурен ли си?

— Да.

— Извинявай де — каза Адам, докато слизаше от колата. — И ти благодаря, че ме докара. Чао, братле.

— Ще изчакам да влезеш — каза Джош. Гледаше как брат му минава по алеята и чука на вратата. Майка им му отвори. Адам влезе и тя затвори вратата.

Дори не погледна към Джош. Той запали двигателя и потегли.

7.

По обед Алекс Бърнет излезе от кабинета си в правната фирма и тръгна към къщи. Разстоянието не беше голямо — живееше в апартамент на Роксбъри Парк с осемгодишния си син Джейми. Джейми беше настинал и днес не беше на училище. Баща ѝ го наглеждаше, докато тя беше в кантората.

Завари баща си в кухнята да приготвя макарони със сирене. Напоследък Джейми само това ядеше.

— Как е той? — попита Алекс.

— Температурата му спадна. Исква макарони.

— Това е добре — каза тя. — Искаш ли аз да ги довърша? Баща ѝ поклати глава.

— Ще се справя и сам. Не беше нужно да си идваш, между другото.

— Знам. — Тя замълча, после добави: — Съдията се произнесе, татко.

— Кога?

— Тази сутрин.

— И?

— Загубихме.

Баща ѝ продължи да бърка.

— Всичко ли изгубихме?

— Да — каза тя. — По всеки параграф. Нямах право над собствените си тъкани. Съдията ги е определил като „отпадъчен материал“, който университетът е отстранил с твое позволение. Съдът постановява, че нямаш никакви права над свои тъкани от какъвто и да било вид, след като те са били отделени от тялото ти. Университетът може да прави с тях каквото си иска.

— Но когато поискаха повторни...

— Съдията каза, че всеки средно съобразителен човек би се досетил, че тъканите се събират с търговска цел. Следователно ти мълчаливо си дал съгласието си.

— Но те ми казаха, че съм болен.

— Съдията е отхвърлил всичките ни аргументи, татко.

— Те ме излъгаха.

— Знам. Но според съдията добрата социална политика следва да насърчава медицинските изследвания. И ако отсъди в твоя полза сега, рискува да подложи крак на бъдещите изследователски проекти. Това е истинската причина за отсъждането му — общото добруване.

— Това няма нищо общо с добруването. А със забогатяването — каза баща й. — Три милиарда долара...

— Знам, татко. Университетите имали нужда от пари. А и като цяло, съдията просто повтори онова, което калифорнийските съдии правят през последните два века и пет години, от случая „Мур“ през осемдесетата. Тогава съдът постановил, че тъканите на Мур са отпадъчни материали, върху които той няма право на претенции. Това решение на въпроса не е оспорено сериозно вече повече от две десетилетия.

— И какво ще стане сега?

— Ще обжалваме — каза тя. — Едва ли можем да се надяваме на нещо по-различно, но трябва да го направим, преди да стигнем до Върховния съд на Калифорния.

— И кога ще е това?

— След година.

— Имаме ли изобщо някакъв шанс?

— Абсолютно никакъв — каза Албърт Родригес и се завъртя със стола си към баща й. Родригес и другите адвокати на КУЛА бяха дошли в кантората на Алекс, след като бяха разбрали съдийското решение. — Никакъв шанс нямате и при обжалването, господин Бърнет.

— Изненадана съм — каза Алекс, — че сте толкова сигурен какво ще отсъди Върховният съд на Калифорния. — О, нямам представа какво ще отсъди Върховният съд — каза Родригес. — Казвам само, че ще изгубите това дело независимо какво реши съдът.

— В какъв смисъл? — попита Алекс.

— КУЛА е щатски университет. Академичният съвет готов, от името на щата Калифорния, да вземе клетките на баща ви по силата на суверенното право.

Алекс примигна.

— Какво?

— Ако Върховният съд реши, че клетките на баща ви са негова собственост — което според нас е малко вероятно, — щатът ще присвои собствеността му по силата на суверенното право.

Суверенното право беше правото на държавата и щата да отчуждават частна собственост без съгласието на собственика, най-често за обществено ползване.

— Но чрез суверенното право се отчуждават земи, върху които се строят училища или магистрали, това е принципната идея зад този...

— Щатът може да го приложи и във вашия случай — каза Родригес. — И ще го направи.

Баща ѝ ги гледаше като ударен от гръм.

— Шегувате ли се?

— Не, господин Бърнет. Касае се за законно отнемане и щатът ще упражни правото си на него.

— Тогава каква е целта на тази среща? — попита Алекс.

— Сметнахме, че е редно да ви информираме за ситуацията, с надеждата, че ще осъзнаете колко безсмислени са бъдещите съдебни битки.

— Предлагате да прекратим съдебния спор? — попита Алекс.

— На ваше място така бих посъветвал клиента си, да — каза Родригес.

— Прекратяването на съдебния спор ще спести на щата значителни разноски.

— Не само на щата, на всички — каза Родригес.

— И какво ще ни предложите като споразумение, ако се съгласим да прекратим делото?

— Нищо, госпожо Бърнет. Съжалявам, ако сте ме разбрали погрешно. Не става дума за договорки и споразумения. Дойдохме само за да обясним позицията си, така че вие да вземете информирано решение в свой интерес.

Баща ѝ се изкашля.

— Казвате ни, че каквото и да става, пак ми вземате клетките. Че каквото и да става, вече сте ги продали за три милиарда долара. И че каквото и да става, ще си задържите тези пари до последния цент.

— Така казано звучи зле, но иначе е точно — каза Родригес.

Срещата приключи. Родригес и колегите му им благодариха за отделеното време, взеха си довиждане и излязоха. Алекс кимна на баща си и излезе след тях. Франк Бърнет ги гледаше през стъклото как си говорят нещо.

— Копелета гадни — каза той. — Що за свят е това?

— Що за свят, наистина — обади се някой зад него. Бърнет се обърна.

Млад мъж с очила с рогови рамки седеше в дъното на съвещателната зала. Бърнет си спомни, че беше видял младежа да влиза по време на срещата — носеше поднос с кафе и чаши, беше го оставил на библиотечката до стената. А после беше седял в ъгъла до края на обсъждането. Бърнет беше решил, че сигурно е някой от младшите сътрудници на фирмата, но спокойното му самоуверено държане противоречеше на това заключение.

— Нека си го признаем, господин Бърнет — каза той, — факт е, че ви прецакаха. Оказва се, че вашите клетки са много редки и ценни. Те са ефикасен производител на цитокини, химикали, които се борят с рака. Това е истинската причина да оцелеете. В интерес на истината, вашите клетки бълват цитокини по-ефикасно от който и да било производс процес. Затова струват толкова много пари. Докторите от КУЛА нито са създали, нито са изобретили каквото и било. Нито са модифицирали генетично каквото и да било Просто са взели ваши клетки, отгледали са ги в стъкълце и са ги продали на „Биоджен“. А вие, приятелю мой, сте прецакан.

— Кой сте вие? — попита Бърнет.

— Нямате и надежда за справедливост — продължи младежът, — защото съдилищата ни са тотално некомпетентни Съдилищата ни не разбират колко бързо се променят нещата. Не разбират, че вече живеем в нов свят. Новостите не стигат до тях. И понеже са технически неграмотни, не разбират какви процедури са били извършени — или във вашия случай, какви не са били извършени. Вашите клетки са били откраднати и продадени. Съвсем просто, нали? А съдът реши, че в това няма нищо нередно.

Бърнет въздъхна дълбоко.

— Но — продължи младият мъж — все още не е късно крадците да получат възмездие.

— И как ще стане това?

— Понеже КУЛА по никакъв начин не е променила клетките ви, друга компания може да вземе същите тези клетки, да направи минимални генетични промени в тях и да ги продаде като нов продукт.

— Но „Биоджен“ вече има моите клетки.

— Вярно. Но клетъчните линии са нещо крехко и уязвимо. Може да им се случи какво ли не.

— Какво имате предвид?

— Клетъчните култури са уязвими на плесени, бактериални инфекции, замърсяване, мутации. Много неща могат да се объркат.

— В „Биоджен“ сигурно вземат предпазни мерки...

— Разбира се. Но понякога предпазните мерки не са достатъчни — каза мъжът.

— Кой сте вие? — отново попита Бърнет. Погледна през стъклената стена към по-големия офис отвън. Зачуди се къде ли е изчезнала дъщеря му.

— Аз съм никой — каза младият мъж. — Вие никога не сте ме виждали.

— Имате ли визитка? Мъжът поклати глава.

— Аз не съм тук, господин Бърнет. Бърнет се намръщи.

— А дъщеря ми...

— Си няма представа. Никога не съм разговарял с нея. Това си е между нас двамата.

— Но вие говорите за нещо незаконно.

— Не говоря нищо, защото с вас изобщо не сме се виждали — каза мъжът. — Но нека обсъдим как би могло да сработи това.

— Добре...

— На този етап вие не можете да продадете законно клетките си, защото съдът е постановил, че вече нямате право на собственост над тях — официалният им собственик вече е „Биоджен“. Но ваши клетки могат да бъдат намерени от други места. Давали сте кръв много пъти и в различни медицински заведения. Преди години сте били във Виетнам. Военните лекари са ви взели кръв за изследвания. Преди двайсет години сте претърпели операция на коляното в Сан Диего. От болницата са ви взели кръв и хрущялна тъкан. През годините сте се консултирали с много лекари. Те са ви назначавали изследвания на кръвта. Кръвта се пази в лабораториите. Така че ваша кръв може да се

намери, това не е проблем. И може да бъде придобита от публично достъпни бази данни... ако, да речем, друга компания иска да използва клетките ви.

— Ами „Биоджен“?

Младият мъж сви рамене.

— Биотехнологиите са труден бизнес. Всеки ден се случва някоя проба да се замърси. Ако нещо се обърка в техните лаборатории, това не е ваш проблем, нали така?

— Но как би могло...

— Нямам представа. Толкова много неща могат да се случат.

Последва кратко мълчание.

— И защо да правя такова нещо? — каза накрая Бърнет.

— Защото ще получите сто милиона долара.

— За какво?

— Пункционна биопсия на шест системи от органи.

— Нали можехте да вземете кръвта ми от другаде?

— На теория. Стигне ли се до съдебен спор, това ще е основният аргумент. В практиката обаче компаниите предпочитат пресни клетки.

— Не знам какво да кажа.

— Няма проблем. Помислете си, господин Бърнет. — Младият мъж стана и избута очилата си по-нагоре на носа. — Може и да са ви прецакали. Но няма причина да ги улеснявате допълнително.

Из „Университетски вестни“, „колеж Бомонт“:

СПОРЪТ ЗА СТВОЛОВИТЕ КЛЕТКИ ЗАГРУБЯВА

ДО ЕФИКАСНОТО ЛЕЧЕНИЕ „ОСТАВАТ ДЕСЕТИЛЕТИЯ“

ПРОФ. МАККЕЪН ШОКИРА ПУБЛИКАТА

В лекцията си пред претъпканата аудитория на Бомонт Хол Изтъкнатият професор по биология Кевин Маккеън шокира слушателите си, като нарече изследванията на стволови клетки „една жестока измама“.

„Онова, което чуваме непрекъснато, всъщност е само мит — каза той, — чиято цел е да осигури финансиране на изследователите за сметка на фалшива надежда за тежко болните хора. Така че нека се придържаме към истината“.

Стволовите клетки, обясни той, са клетки, които притежават способността да се превръщат в други видове клетки. Има два Вида стволови клетки. Стволовите клетки при възрастните се намират из цялото тяло. В мускулите, мозъка, в черния дроб и така нататък. Тези „зрели“ стволови клетки могат да генерират нови клетки, но само от вида на тъканта, в която се намират. Те са важни, защото човешкото тяло подменя всичките си клетки на всеки седем години.

Изследванията, свързани със стволовите клетки при възрастните, рядко стават повод за противоречия. Има обаче и друг вид стволови клетки, ембрионалните стволови клетки, които поставят много сериозни въпроси от различен характер. Те могат да се вземат от кръвта в пъпната връв или от много млади ембриони. Ембрионалните стволови клетки са полипотентни, което означава, че могат да се превръщат във всякакъв вид тъкан. Но изследванията в тази насока са спорни, защото са свързани с използването на човешки ембриони, които според много хора, поради религиозни или други причини, имат правото да бъдат смятани за човешки същества. Това е един стар спор, който едва ли скоро ще бъде разрешен.

УЧЕНИТЕ ПРЕДВИЖДАТ ЗАБРАНА НА ИЗСЛЕДВАНИЯТА

Настоящата американска администрация постанови, че ембрионални стволови клетки могат да се вземат от съществуващите вече клетъчни линии, но не и от нови ембриони. Учените смятат съществуващите клетъчни линии за крайно недостатъчни и в този смисъл решението на администрацията се равнява на практическа забрана върху бъдещите проучвания. По тази причина те се местят в частни центрове, където да продължат работата си, без да разчитат на федерално финансиране.

Но в крайна сметка истинският проблем не е в липсата на стволови клетки. А във факта, че за да се постигне терапевтичен ефект, е необходимо всеки човек да разполага със своите собствени полипотентни стволови клетки. Това би ни позволило да си отгледаме нов орган, да поправим увредите, настъпили от нараняване или болест, или да победим парализата. Това е голямата мечта на човечеството. Уви, никой не е в състояние да прави подобни терапевтични чудеса сега. Не знаем и как би могло да се направи, дори представа си нямаме. Знаем само, че клетките са задължително условие за такава терапия.

Що се отнася до новородените, може да се изтегли кръв от пъпната им връв и да се замрази и това хората вече го правят. Но възрастните? Откъде да вземем полипотентни стволови клетки за тях?

Ето това е големият въпрос.

КЪМ МЕЧТАТА ЗА ИЗЦЕЛЕНИЕ

Всички ние, възрастните, разполагаме само с първия вид стволови клетки, онези, които могат да генерират само един вид тъкан. Ами ако съществува начин зрелите стволови клетки да се трансформират обратно в ембрионални стволови клетки? Подобна процедура би подсигурила на всеки възрастен леснодостъпен източник на негови собствени ембрионални стволови клетки. Това би направило мечтата за изцеление възможна.

Е, оказва се, че зрелите стволови клетки наистина могат да се превръщат в ембрионални, но само ако бъдат инжектирани в яйцеклетка. Нещо вътре в яйцеклетката деактивира диференциацията и превръща зрялата стволова клетка обратно в ембрионална стволова клетка. Това е добра новина, но приложението ѝ с човешки клетки е изключително трудно. И ако методът може да бъде нагоден така, че да работи и при хората, ще изисква огромен запас от човешки яйцеклетки. А това отново повдига спорни въпроси около процедурата.

Затова учените търсят други начини да направят зрелите стволови клетки полипотентни. По този проблем работят учени от цял свят. Един изследовател в Шанхай инжектира човешки стволови клетки в кокоши яйцеклетки — засега резултатите му са смесени, сигурно е само, че мнозина негови колеги кудкудякат неодобрително. Така или иначе, не е ясно дали подобна процедура би проработила.

Също толкова неясно е дали мечтата, породена от стволовите клетки — трансплантации без отхвърляне, пълно възстановяване след тежки увреди на гръбначния стълб и т.н. — има шанс да се сбъдне. Привържениците на тази терапия са готови да обещаят всичко, а медийните спекулации от години са в сферата на научната фантастика. Всичко това подвежда хората с тежки заболявания, че успешното лечение е току зад ъгъла. Уви, това не е вярно. Приложимата терапия със стволови клетки ще бъде възможна едва след години, навярно след десетилетия. Мнозина сериозни учени споделят в частни разговори, че едва след 2050-а ще знаем дали терапията със стволови клетки изобщо работи. Дават за пример факта, че минаха четиридесет години от феноменалното откритие на Уотсън и Крик — декодирането на гена — До началото на реална генна терапия при хората.

СКАНДАЛ ШОКИРА СВЕТА

Сред трескави надежди и медийна шумотевица корейският биохимик Уонг Уо-Сук обяви през 2004-та, че успешно е създал човешка ембрионална стволова клетка от зряла клетка чрез соматичен ядрен трансфер — инжектиране в човешка яйцеклетка. Уонг, известен работохолик, прекарваше по осемнадесет часа в лабораторията, включително в събота и неделя. Вълнуващият доклад на Уонг беше публикуван през март 2005-а в списание „Сайънс“. Изследователи от цял свят се стекоха в Корея. Лечението със стволови клетки изведнъж придоби реалност и оборимост. Уонг се превърна в

национален герой и беше назначен за ръководител на новия Световен център за работа със стволови клетки, финансиран от корейското правителство.

Но през ноември 2005-а един от американските сътрудници на Уонг заяви, че прекратява съвместната си работа с корееца. А после колега на Уонг разкри, че той незаконно е придобивал яйцеклетки от жените, които работели в неговата лаборатория.

През декември 2005-а Сеулският национален университет обяви, че клетъчните линии на Уонг са фалшификация, както и статиите му в сп. „Сайънс“. „Сайънс“ побърза да си измие ръцете и се извини публично за публикациите. В момента срещу Уонг се водят съдебни дела. Така свършва тази история.

ОПАСНОСТИТЕ НА МЕДИЙНАТА ИСТЕРИЯ

„Какви уроци можем да извлечем от всичко това?“ — пита професор Маккеън. „Първо, че в един пренаситен откъм медии свят упоритата медийна истерия по определен въпрос облича в необоснована достоверност и най-фантастичните твърдения. Вече от години медиите тръбят за предстоящото чудо на терапията със стволови клетки. И когато някой обяви, че чудото е станало, всички му повярваха. Означава ли това, че медийната истерия крие опасности? Крие, и още как. Не само защото вдъхва непразни надежди у тежко болните, което е жестоко, а защото влияе и на учените. Те започват да вярват, че чудото наистина ги чака зад ъгъла... макар че фактите показват друго.

Какво можем да направим срещу медийната истерия? Тя би пресъхнала за една седмица, ако научните институции искаха това да стане. Но те не искат. Те обичат истерията. Знаят, че тя им носи субсидии. И по тази причина това няма да се промени. Йейл, Станфорд и «Джонс Хопкинс» подклаждат медийната истерия не по-малко от «Ексон» или «Форд». Същото правят и отделните изследователи в споменатите институции. Истината е, че

учените и университетите стават все по бизнес мотивирани, точно като корпорациите. Така че чуете ли някой учен да твърди, че думите му са били преувеличени или извадени от контекста, просто го попитайте дали е пратил протестно писмо до издателя. В деветдесет и девет от сто случая ще получите отрицателен отговор.

Следващият урок: взаимният контрол между учените. Всички публикации на Уонг в «Сайънс» бяха рецензирани от негови изтъкнати колеги. Ако някой някога е имал нужда от доказателство, че рецензирането е празен ритуал, то горният епизод го доказва извън всяко съмнение. Твърденията на Уонг бяха сериозни. Не бяха такива доказателствата, които той представи. Много проучвания са доказали, че рецензирането не подобрява качеството на научните публикации. Самите учени са наясно с това. Но обществеността все още го смята за знак за качество и си казва: «Този доклад е рецензирай» или «Този доклад не е рецензирай», сякаш това означава нещо. Не означава.

Следващото са самите журналисти. Къде е била твърдата ръка на главния редактор на «Сайънс»? Спомнете си, че това уважавано научно списание е и една сериозна бизнес организация, в която работят сто и петнайсет щатни служители. В същото време една Огромна измама, включително и снимки, променени с Або-уд Фотошоп, са останали незабелязани. А за никого не е тайна, че Фотошоп е основният инструмент за научни измами. Въпреки това списанието се е оставило да го подведаат.

Не че «Сайънс» е уникално в това отношение. Фалшиви научни резултати бяха публикувани в «Ню Ингленд Джърнъл тъв Медсин», където авторите премълчаха критична информация завръзката между медикамента «Виокс» и инфарктите; в «Лан-сет» излезе публикация за наркотиците и рака на устната кухина, която беше изфабрикувана от началото до края — в пациентската база данни имало двеста и петдесет души с една и съща дата на раждане! Това би трябвало да породи нечийи съмнения, нали така? Медицинските измами не са само

скандални, те са заплаха за общественото здраве. И въпреки това продължават“.

ЦЕНАТА НА ИЗМАМАТА

„Цената на подобни измами е огромна — казва Маккеън, — оценяват я на трийсет милиарда долара годишно, но сигурно е три пъти по толкова. Измамите в науката не са рядко явление и не са запазена територия за дребните играчи. Дори най-уважавани изследователи и институции са били изобличавани във фалшифициране на данни. Дори Франсис Колинс, ръководителят на проекта за човешкия геном към Националния здравен институт, фигурираше като съавтор на три неверни доклада, които по-късно бяха разобличени.

И последният, най-съществен урок е, че науката не е по-различна от всичко останало — поне вече не е. Може би е била различна в миналото, когато Айнщайн си е беседвал с Нилс Бор и във всяка научна сфера е имало само по няколко десетки важни изследователи. Днес обаче само в Америка има три милиона души, които се занимават с научни изследвания. Науката вече не е призвание, а кариера. Науката днес е податлива на корупционни влияния като всяка друга човешка дейност. Специалистите, които се занимават с наука, не са светци, а обикновени хора, и като всички хора лъжат, мамят, крадат един от друг, съдят се, крият данни, преувеличават собствената си значимост и несправедливо омаловажават гледната точка на опонентите си. Такава е човешката природа и тя няма да се промени“.

8.

Том Уелър крачеше покрай клетките с Джош Уинкълър, който впръскваше дози геннонатоварени вируси на плъховете. Така, както го правеха всеки ден. Телефонът му иззвъня.

Джош го погледна. Джош му беше нещо като шеф. Джош можеше да приема частни обаждания по време на работа, но не и Том. Уелър свали едната си гумена ръкавица и извади телефона от джоба си.

— Ало?

— Том?

Беше майка му.

— Здравсти, мамо. Зает съм в момента. Джош го изгледа отново.

— Може ли да ти се обадя по-късно?

— Баща ти е катастрофирал — каза тя. — Той... вече го няма, Том.

— Какво?! — Изведнъж му се зави свят. Облегна се на клетките и едва успя да си поеме дъх. Джош го гледаше притеснено. — Как е станало?

— Колата му се врязала в надлез около полунощ — каза тя. — Откарали го в Мемориалната болница в Лонг Бийч, но рано тази сутрин...

— О, Боже! Ти вкъщи ли си? Искаш ли да дойда? Рейчъл знае ли?

— Току-що говорих с нея.

— Добре, идвам веднага — каза той.

— Том, не ми се ще да те моля за това — каза майка му, — но...

— Искаш аз да съобщя на Лиза?

— Да. Нещо не мога да се свържа с нея. — Лиза беше черната овца на семейството. Най-малкото дете, току-що навършила двајсет. От години не говореше с майка си. — Знаеш ли къде е тя, Том?

— Може би — каза той. — Обади ми се преди няколко седмици.

— Да ти иска пари?

— Не, само да ми каже новия си адрес. В Торънс е.

— Не мога да се свържа с нея — каза майка му.

— Аз ще отида, не се притеснявай.

Затвори телефона и се обърна към Джош. Джош го гледаше със съчувствие и тревога.

— Какво е станало?

— Баща ми е починал.

— Ужасно...

— Катастрофа, нощес. Трябва да ида при сестра ми.

— Сега? Тръгваш сега?

— Ще се отбия в офиса на излизане и ще пратя Санди да ме замести.

— Санди не може да те замести. Той не познава процедурата...

— Джош, трябва да отида.

Движението по шосе 405 беше ужасно. Мина почти час, докато стигне до една мръсна жилищна кооперация в Торънс. Натисна звънец номер трийсет и осем на домофона. Сградата беше близо до шосето и ревът на автомобилите не стихваше и за миг.

Знаеше, че Лиза работи нощем, но сега беше десет сутринта. Може и да беше будна. И наистина, домофонът изжужа и той отвори вратата. Площадката миришеше на котешка пикня. Асансьорът не работеше, така че той тръгна по стълбите към третия етаж, заобикаляше найлоновите торби с боклук. Един от пликовете се беше скъсал и съдържанието му се беше разпиляло по стъпалата.

Спря пред трийсет и осми апартамент и натисна бравата.

— Само минутка, мамка му — извика сестра му отвътре. Той зачака. След малко тя отвори.

Беше с халат за баня. Късата ѝ черна коса беше пригладена назад. Изглеждаше разстроена.

— Оная кучка се обади — каза тя.

— Мама?

— Събуди ме, кучката му с кучка. — Обърна се и хлътна в апартамента. Том тръгна след нея. — Поръчах пиячка от супера. Като звънна, помислих, че е момчето с доставката.

Апартаментът тънеше в мръсотия. Лиза отиде в кухнята, разрови тиганите и съдовете в мивката, откри една чаша и я изплакна.

— Искаш ли кафе? Той поклати глава.

— По дяволите, Лиза. Тук е истинска кочина.

— Знаеш, че работя нощем.

На Лиза просто не ѝ пукаше какво я заобикаля. Дори когато беше малка, стаята ѝ винаги беше нагоре с краката. Това просто не ѝ правеше впечатление. Том погледна през мазните пердета на кухненския прозорец към колите, които пълзяха по шосе 405.

— Как е работата?

— Бачкам в Къщата на палачинките. Как мислиш, че е? Едно и също всяка нощ.

— Какво каза мама?

— Искаше да знае дали ще отида на погребението.

— И ти какво ѝ каза?

— Казах ѝ да ми се махне от главата. Защо да ходя? Той не ми е баща.

Том въздъхна. Този спор отдавна се водеше в семейството. Лиза беше убедена, че не е дъщеря на Джон Уелър. — Знаеш, че е така — каза Лиза. — Не е вярно.

— Просто повтаряш онова, което ни казва майка. — Изрови недопушен фас от един препълнен пепелник и се наведе да запали от бързонагриващия котлон на печката. — Пиян ли е бил, когато е катастрофирал?

— Не знам.

— Бас ловя, че е бил пиян до козирката. Или се е натъпкал кал със стероидите, дето ги пие заради бодибилдинга. Бащата на Том се занимаваше с бодибилдинг. Запалил се беше доста късно, но упорстваше и дори се беше явявал състезания за аматьори.

— Татко не използваше стероиди.

— Да бе. Влизала съм в банята му. Имаше игли.

— Всички знаем, че не го харесваше, затова говориш така.

— Все едно, вече няма значение — каза тя. — Той не ми е баща. Всичко това изобщо не ме интересува.

— Мама винаги е казвала, че той ти е баща и че ти твърдиш обратното само защото не го харесваш.

— Ами, знаеш ли какво? Можем да го проверим, веднъж и завинаги.

— Какво имаш предвид?

— Тест за бащинство, какво друго.

— Стига, Лиза, не започвай с това.
— Не започвам. Завършвам.
— Недей. Обещай ми, че няма да го направиш. Хайде, моля те.
Татко е мъртъв, мама е разстроена, обещай ми.
— Ти си един бързлив женчо, да знаеш. — Точно в този момент Том осъзна, че сестра му е на ръба на сълзите.
Прегърна я и тя се разплака. Хлипаше трескаво в ръцете му.
— Съжалявам — промълви Лиза. — Толкова съжалявам...

След като брат ѝ си тръгна, тя си стопли вода за кафе в микровълновата, после седна на малката кухненска маса до телефона. Набра информация. Оттам ѝ дадоха телефона на болницата. След малко се чу гласът на служителка от регистратурата:

— Лонг Бийч Мемориъл.
— Искам да говоря с моргата — каза Лиза.
— Съжалявам. Моргата се намира в общинския институт по съдебна медицина. Искате ли да ви дам номера им?
Мой близък е починал във вашата болница. Къде би трябвало да е тялото му сега?
— Изчакайте. Ще ви свържа с патологията.

След четири дни майка ѝ се обади по телефона.
— Какви ги вършиш, за Бога?
— По-точно?
— Ходила си в болницата да искаш кръвна проба от баща си.
— Той не ми е баща.
— Лиза. Не ти ли омръзна тази игричка?
— Не. И той не ми е баща. Резултатът от генетичния тест е отрицателен. Пише го черно на бяло. — Тя посегна към принтираната страница. — Шансът Джон Дж. Уелър да е мой баща е по-малък от едно на три милиона.
— Какъв генетичен тест?
— Направих генетичен тест за бащинство.
— Отвратителна си, знаеш ли.
— Не, мамо. Ти си отвратителната. Джон Уелър не ми е баща и тестът го доказва. Винаги съм го знаела.
— Ще видим тази работа — каза майка ѝ и затвори.

След половин час се обади брат й Том.

— Здравсти, Лизи. Мама ми се обади току-що.

— И?

— Каза нещо за някакъв тест.

— Да, направих теста, Томи. И познай какво показва той.

— Разбрах вече. Къде направи теста, Лизи?

— В една лаборатория тук, в Лонг Бийч.

— Как се казва?

— „Биорад Тестинг“.

— Хм. Тия лаборатории, дето се рекламират по интернет, не са много надеждни. Знаеш го, нали?

— Те гарантираха, че резултатът е верен.

— Мама е много разстроена.

— Неин проблем — каза тя.

— Ясно ти е, предполагам, че сега и тя ще поиска тест. И ще заведе дело. Защото ти всъщност я обвиняваш в [???

— Виж какво, Томи, изобщо не ме интересува.

— Лизи, всичко това създава излишни усложнения смъртта на татко.

— Твоят татко — каза тя. — *Не моят.*

9.

Кевин Маккормик, главен администратор на болница „Лонг Бийч Мемориъл“, вдигна поглед към niskия набит човек, който тъкмо влизаше в кабинета му, и каза:

— Как се е стигнало до това, по дяволите? — И побутна към новодошлия купчината листа на бюрото си.

Марти Робъртс, шефът на патологията, прегледа набързо документацията.

— Нямам представа.

— Съпругата на починалия Джон Дж. Уелър ни съди за незаконно предоставяне на тъкани, които сме дали на дъщерята.

— Какво казва законът по въпроса? — попита Марти Робъртс.

— Не е много ясно. Като член на семейството, по закон дъщерята има пълното право да поиска и получи тъкани от починалия, за да бъдат изследвани за заболявания, които могат да засегнат самата нея. Проблемът е, че тя е направила тест за бащинство и резултатът е излязъл отрицателен. Тоест, тя не е негова дъщеря. Кое то в известен смисъл означава, че сме й предоставили тъкани от починалия незаконно.

— Не сме могли да знаем, че...

— За това спор няма. Но тук говорим за законовата гледна точка. Единственият важен въпрос е дали семейството може да заведе дело срещу нас. И отговорът е: да, имат основание за завеждане на съдебно производство и вече са направили постъпки за това.

— Къде е тялото? — попита Марти.

— Погребано, разбира се. Преди осем дни.

— Разбирам. — Марти разлисти отново страниците. — И те искат...

— Освен претенциите си към болницата искат и кръвни и тъканни проби за допълнително тестване — каза Маккормик. — Имаме ли кръвни и тъканни проби на починалия?

— Трябва да проверя — отговори Марти. — Но предполагам, че имаме.

— Така ли?

— Ами да. Напоследък пазим доста тъканни проби, Кевин. Така де, събираме колкото се може повече, от всеки пациент, който дойде в болницата...

— Това е грешният отговор — сърдито каза Маккормик.

— Какъв е правилният?

— Че нямаме никакви тъкани от този човек.

— Но те ще знаят, че имаме. Най-малкото защото направихме тестове за алкохол и наркотични вещества, които са задължителни при катастрофа, така че със сигурност имаме от кръвта му...

— Имали сме, но пробата се е изгубила.

— Добре. Изгубила се е. Но каква полза от това? Винаги могат да изровят тялото и да вземат колкото проби искат.

— И?

— И нека го направят. Така ни съветват от юридическия отдел. Ексхумацията изисква време, разрешителни и пари. Предполагаме, че няма да имат времето или парите и в крайна сметка ще се откажат.

— Добре — каза Марти. — А аз съм тук, защото...?

— Защото искам да се върнеш в патологията и да потвърдиш, че за жалост не са останали никакви проби от починалия и че всичко, което не е било дадено на дъщерята, е било изгубено или забутано.

— Разбрано.

— До час да ми се обадиш — каза Маккормик и се обърна към монитора на бюрото си.

Марти Робъртс влезе в лабораторията на патологията в подземие. Патосанитарят Раза Рашад, красив тъмноок мъж на двайсет и седем години, търкаше масите от неръждаема стомана преди края на смяната си. В интерес на истината, именно Раза въртеше патологичната лабораторията. Марти беше толкова натоварен с административна работа като отговорник на старшите патолози, специалистите, графика на студентите и всичко останало, че беше принуден да разчита на Раза, който беше и интелигентен, и амбициозен.

— Здравсти, Раза. Помниш ли онзи четирийсет и шест годишен бял мъж с множеството травми, отпреди седмица? Онзи от надлеза?

— Да. Сещам се. Хелър или Уелър, нещо такова.

— Дъщерята е поискала кръвна проба?

— Да. Дадохме ѝ.

— Та значи тя е направила тест за бащинство, който се оказал отрицателен. Онзи мъж не ѝ е бил баща.

— Раза го изгледа с празен поглед.

— Сериозно?

— Да. И сега майката е пощуряла. Иска още проби. С какво разполагаме?

— Трябва да проверя. Обичайното, предполагам. Всички основни органи.

— Някакъв шанс този материал да е забутан някъде? — каза Марти. — Така че да не можем да го намерим? Раза бавно кимна, гледаше го втренчено.

— Може би. Винаги е възможно да е станала грешка в завеждането, разменени етикети или нещо друго. Тогава ще е трудно да се намерят.

— Би могло да отнеме месеци, нали?

— Или години. Може би никога.

— Колко жалко — каза Марти. — Така, а кръвта от теста за токсични вещества?

— Раза смръщи чело.

— Тия работи се пазят в лабораторията. Нямаме достъп до архива им.

— Значи кръвните проби още са у тях?

— Да. У тях са.

— И ние нямаме достъп? Раза се усмихна.

— Може да ми отнеме ден-два.

— Хубаво. Заеми се.

Марти Робъртс отиде до телефона, набра кабинета на главния администратор и когато Маккормик вдигна, каза:

— Много неприятно, Кевин. За жалост всички тъкани са били изгубени или заведени под грешно име.

— Наистина много неприятно — каза Маккормик и затвори.

— Марти — попита Раза. — Някакъв проблем ли има с този... Уелър ли беше?

— Не — отвърна Марти. — Вече не. Колко пъти да ти казвам — не ми викай Марти. За теб съм „доктор Робъртс“.

10.

В лабораторията на „Радиал Дженомикс“ в Ла Хола Чарли Хагинс обърна плоския си монитор, за да покаже на Хенри Кендал заглавието: ГОВОРЕЩАТА МАЙМУНА НАБЕДЕНА ЗА ИЗМАМА.

— Какво ти казах? Мина само седмица, а историята вече е обявена за лъжлива.

— Добре де. Сгреших — отвърна Хенри. — Признавам. Тревожел съм се за нищо.

— „Тревожел“ е меко казано.

— Вече е минало. Може ли да поговорим за нещо важно?

— Което е?

— Генът на силните усещания. Молбата ни за финансиране е отхвърлена. — Затрака по клавиатурата. — С други думи, пак ни прецакаха, и то не друг, а твоят личен любимец, папата на допамина доктор Робърт А. Белармино от НЗИ.

През последните десет години изследванията на човешкия мозък все повече се фокусираха върху едно вещество, Участващо в нервните процеси, а именно допамина. Нивата на допамина, изглежда, бяха важни за поддържането на добро здраве, както и при заболявания като Паркинсоновия синдром и шизофренията. Работата, извършена в лабораторията на Чарли Хагинс, сочеше, че допаминовите рецептори в мозъка се контролират от няколко гена, сред тях и генът D4DR. Лабораторията на Чарли беше една от водещите в тези изследвания, докато един конкуриращ ги учен, Робърт Белармино от Националния здравен институт, не започна да нарича D4DR „генът на силните усещания“, който уж обуславял склонността към рисково поведение, търсенето на нови сексуални партньори и увлечението по екстремни преживявания.

Според обяснението на Белармино фактът, че нивата на допамина са по-високи при мъжете, отколкото при жените бил

причината за по-голямото безразсъдство на мъжете и слабостта им към всичко вълнуващо, от алпинизма до изневярата.

Белармино беше член на евангелистката църква и водеща научна фигура в НЗИ. Добре политически ориентиран, той беше образец на съвременния учен, умело съвместяващ скромен научен талант с високи медийни умения. Неговата лаборатория първа потърси услугите на пи-ар агенция и в резултат идеите на д-р Белармино неизменно цъфтяха по страниците на вестниците. (Кое то, от своя страна, привличаше най-способните и амбициозни млади учени, които вършеха чудесна работа и увеличаваха допълнително престижа му.)

В случая с D4DR Белармино успешно прекрояваше коментарите си според вкуса на публиката, като или говореше ентузиазно за новия ген, когато слушателите му бяха предимно млади и прогресивни хора, или с известно пренебрежение, ако го слушаха консерватори. Беше колоритен, с поглед в бъдещето и без задръжки в предсказанията. Сигнал беше дотам да твърди, че е възможно някой ден да бъде създадена ваксина срещу изневярата.

Нелепостта на подобни изказвания толкова вбесяваше Чарли и Хенри, че преди половин година бяха подали молба за финансирането на проект, чиято цел беше да установи доколко е разпространен „генът на силните усещания“.

Проектът им беше съвсем простиичък. Щяха да разпратят екипи в увеселителните паркове, за да вземат кръв от най-запаливите почитатели на атракциите, които по цял ден се возеха на влакчетата и другите страхотии. На теория тези хора би трябвало да носят гена на силните усещания.

Единственият проблем с молбата им до НЗИ беше, че предложението им щеше да се разглежда от анонимни рецензенти, един от които най-вероятно щеше да е Робърт Белармино. А на Белармино му се носеше славата на човек, склонен към „присвояване“.

— Така или иначе — каза Хенри, — НЗИ са отхвърлили проекта ни. Рецензентите решили, че идеята не си струва парите. Един дори я нарекъл „смешна“.

— Да бе — изсумтя Чарли. — И какво общо има това с Роб Крадльо то?

— Помниш ли къде възнамерявахме да проведем проучването?

— Разбира се — каза Чарли. — В два от най-големите увеселителни паркове на света, в две различни страни. „Сандъски“ в Щатите и „Блакпул“ в Англия.

— Познай сега кой е заминал? — каза Хенри. И влезе в електронната си поща.

„От: Роб Белармино, НЗИ
Относно: Отсъства от работа; пътуване

Ще отсъствам от работа през следващите две седмици. Ако въпросът е спешен, моля свържете се с офиса ми на тел....“

— Обадох се в офиса му — да, пак позна! Белармино е заминал за „Сандъски“, Охайо... а после ще пътува за „Блакпул“, Англия.

— Копелето му с копеле — изръмжа Чарли. — Като ще крадеш чужда идея за проект, поне си направи труда малко да я промениш.

— На него явно не му пука дали знаем, че ни е откраднал идеята, или не — каза Хенри. — Това не те ли вбесява още повече? Какво ще кажеш да направим нещо по въпроса? Да подадем жалба за нарушаване на професионалната етика?

— Ще е страхотно, но няма да стане — каза Чарли. — Една официална жалба в този смисъл би означавала загуба на много време и безкрайни преписки, които могат да ни изядат финансирането. И накрая жалбата ни ще изчезне в трета глуха. Роб е основен играч в НЗИ. Разполага с огромни изследователски ресурси и решава как ще се разпределят милионите долари финансиране. Закусва с конгресмени. Той е учен, който вярва в Бог. Големите клечки го обичат. Никога няма да го обвинят в нарушение на професионалната етика. Даже да го хванем как чука някоя лаборантка, пак няма да го обвинят официално.

— Значи просто ще го оставим да ни открадне идеята?

— Живеем в несъвършен свят, Хенри. Имаме си достатъчно работа и без това. Изчезвай.

11.

Бари Синдлър беше отегчен. Жената пред него говореше ли говореше. Веднага ѝ беше поставил диагнозата — поредната богата курва мъжкарана от Източните щати, Катрин Хепбърн с мнение по всички въпроси, тлъсти банкови сметки и носов нюпортски акцент. Но въпреки аристократичните си претенции постижението ѝ се свеждаше до секс с учителя по тенис, точно като всяка друга тъпанарка с фалшиви цици в този град.

Но иначе си пасваше идеално с тъпоумния адвокат, който седеше от дясната ѝ страна — онзи надут сноб с диплома от тежкарски университет, Боб Уилсън, с костюм на фино райе, колосана риза, вратовръзка на диагонални райета и от онези глупави обувки с връзки и малки дупчици на бомбето. Нищо чудно, че всички го наричаха Боб Беличкия. Уилсън никога не се уморяваше да напомня на всички и всеки, че е учил право в Харвард — сякаш на някой му пукаше. На Бари Синдлър със сигурност не му пукаше. Защото Бари знаеше, че Уилсън е джентълмен. Което на практика означаваше, че е пъзльо. И че няма да впие зъби в гърлото ти.

А Синдлър винаги се целеше в гърлото.

Жената, Карън Диел, продължаваше да говори. Господи, на тия богати кучки им дай да лаят. Синдлър не я прекъсваме, защото не искаше Уилсън да го обвини в тормоз над клиентката му. Вече го беше казал четири пъти. Хубаво де. Нека кучката си говори. Нека разкаже в пълни, изтощителни и невероятно видиотяващо скучни подробности защо съпръгът ѝ е лош баща и пълен скапаняк. Защото истината беше една — каквото и да говореше г-жа Диел, тя беше изневерила на съпруга си, а не той на нея.

Не че това можеше да му свърши някаква работа в съда. В Калифорния нямаше разводи по вина на един от съпрузите, а само поради „несъвместими различия в характера“. Но изневярата на жената винаги внасяше колорит в съдебното гледане. Защото в умели ръце — ръцете на Бари — този факт можеше да се превърне в тънък

намек, че тази жена има по-важни приоритети от грижата за скъпите си дечица. Че е небрежна като родител, неподходяща за настойник и изобщо егоистка, която се отдава на собствените си удоволствия, а децата си зарязва с испаноговоряща прислужница.

А и добре изглеждаше за двайсет и осемте си години, реши Бари. Това също работеше срещу нея. Стратегията вече се оформяше в главата му. Адвокатчето ѝ пък изглеждаше нещо притеснено. Сигурно си даваше сметка как ще завърти нещата спец като Бари Синдлър.

А може да се притесняваше и от факта, че Синдлър изобщо си е направил труда да присъства на показанията под клетва. Защото Синдлър рядко го правеше при дела за развод. Обикновено оставяше това на смотаните пионки от офиса си, докато самият той разкатаваше фамилията на противниците си в някоя съдебна зала.

Най-накрая жената млъкна, колкото да си поеме дъх, и Синдлър се вмъкна в паузата:

— Госпожо Диел, нека засега оставим това и насочим вниманието си към друг един въпрос. Ние ще поискаме официално да се подложите на пълен набор от генетични тестове в някоя уважавана институция, за предпочитане КУЛА, и...

Тя го гледаше като ударена с мокър парцал. Лицето ѝ почервенея.

— Не!

— Нека не избързваме — каза Боб Беличкия и сложи ръка върху нейната. Тя го бутна сърдито.

— Не! Категорично не! Отказвам! „Прекрасно!“ Неочаквано и просто прекрасно.

— Понеже подозирахме, че ще откажете — продължи Синдлър, — ние подготвихме молба съдът да постанови извършването на въпросните тестове — той подаде документа на Беличкия — и сме убедени, че съдията ще я одобри.

— За пръв път чувам за такова нещо — каза Беличкия и заразливства страниците на молбата. — Генетични изследвания в дело за попечителство...

Колкото до госпожа Диел, тя вече беше успяла да изпадне в тотална истерия.

— Не! Не! Няма! Това той го е измислил, нали? Онова лайно! Как смее! Гадното му копеле мръсно!

Беличкия гледаше озадачено клиентката си.

— Госпожо Диел — каза той, — може би е по-добре да обсъдим това насаме...

— Не! Няма какво да обсъждаме! Няма да си правя тестове! Да! Няма!

— В такъв случай — каза Синдлър и вдигна лекичко рамене — нямаме друг избор освен да се обърнем към съдията...

— Майната ти! Майната му и на него! Майната ви на всички! Няма да си правя никакви тестове, чувате ли!?

След което скочи от стола, грабна чантичката си и изхвърча от стаята, като тръшна вратата, разбира се. Последва миг мълчание. Синдлър каза:

— Моля официално да се регистрира, че в три часа и четиридесет и пет минути следобед свидетелката напусна и по този начин сложи край на клетвените си показания.

И започна да прибира документите в куфарчето си. Боб Беличкия каза:

— Не съм чувал за такова нещо, Бари. Какво общо има генетичното тестване с попечителството?

— Точно това ще установят тестовете — отговори Синдлър. — Процедурата е нова, но според мен ще се наложи много бързо. — Затвори куфарчето, разтърси отпусната ръка на Беличкия и си тръгна.

12.

Джош Уинкълър затвори вратата на офиса си и тръгна към бюфета. Телефонът му иззвъня. Майка му. Говореше мило, което неизменно беше лош знак.

— Джош, скъпи, би ли ми казал какво си направил на брат си?

— Какво да съм му направил? Нищо не съм му направил. Не съм го виждал от две седмици, откакто го докарах при теб.

— Днес беше изслушването му — каза тя. — Чарлз беше в съда като негов адвокат.

— И какво? — Джош вече събираше сили за лоша новина. — Какво има?

— Адам отишъл в съда навреме, с чиста риза и вратовръзка, чист костюм, подстриган, дори обувките му били лъснати. Признал се за виновен, поискал да го включат в програма за хора с наркотична зависимост, казал, че от две седмици е чист, че си е намерил работа...

— Какво?!

— Да, намерил си е работа. Като шофьор на лимузина към старата си компания. Вече две седмици ходел най-редовно на работа. Чарлз каза, че според него дори бил напълнял...

— Не може да бъде — каза Джош.

— Знам — каза тя. — Чарлз обаче се кълне, че всичко е вярно. Адам бил като нов човек. Помъдрял. Сякаш изведнъж е пораснал. Това е чудо, не мислиш ли? Джошуа? Чуваш ли ме?

— Чувам те — каза той след кратка пауза.

— Не е ли чудо?

— Да, мамо. Чудо е.

— Говорих с Адам по телефона. Вече има мобилен и вдигна веднага. И каза, че ти си му помогнал. Какво направи?

— Нищо, мамо. Просто си поговорихме.

— Каза, че си му дал нещо генетично. Някакъв инхалатор.

„О, Боже — помисли Джош. — Има си правила, които забраняват такива работа. Сериозни правила“. Експерименти върху

хора без официално запитване към съответните инстанции, без одобрение, без да се следва федералният протокол. Щяха да го уволнят на секундата.

— Няма такова нещо, мамо. Адам нещо се е объркал. Все пак беше изключил, нали така.

— Каза, че било спрей.

— Няма такова нещо, мамо.

— Вдишал от някакъв спрей за мишки.

— Не, мамо.

— Той твърди обратното.

— Не, мамо.

— Добре де, стига си повтарял. Мислех, че ще се зарадваш. Нали това правите — създавате нови лекарства. По възможност с голямо търговско приложение. Я си представи, че това нещо отказва хората от наркотиците? Че слага край на зависимостта им?

Джошуа клатеше глава.

— Слушай, мамо, нищо такова не е станало, разбери.

— Добре, хубаво, не искаш да ми кажеш истината. Нещо експериментално ли е? Тоя твой спрей?

— Мамо...

— Защото казах за него на Лоис Греъм. Нейният Ерик е отпаднал от колежа, взимал крак или смак, или...

— Мамо...

— И тя иска да опита със спрея.

„О, Господи!“

— Мамо, не можеш да говориш за това.

— А Хелън Стърн, нейната дъщеря пък е на приспивателни. Ударила колата и социалните искат да й вземат бебето. И Хелън иска...

— Мамо, моля те! Не бива да говориш за това, не разбираш ли?!

— Ти да не си луд? Длъжна съм да говоря за това — каза майка му. — Ти ми върна сина. Това е чудо. Не разбираш ли, Джошуа? Ти направи чудо. Целият свят ще говори за това — независимо дали ти харесва, или не.

Беше се изпотил, виеше му се свят, но изведнъж го обзе спокойствие. „Целият свят ще говори за това“.

Това беше вярно, разбира се. Да се отказват хората от наркотиците? Такова лекарство би било най-ценният фармацевтичен

продукт на последното десетилетие. Всички щяха да го искат. Ами ако правеше и други неща? Да лекува маниякалната депресия например? Или хиперактивното разстройство? Зрелостният ген въздействаше на поведението. Това вече го знаеха. Адам случайно беше вдишал от аерозола и това беше дар Божи.

Следващата му мисъл беше — как стоят нещата с патента върху приложението на АСМРD3N7?

Реши да пропусне обяда и тръгна към кабинета си.

— Мамо?

— Да, Джош?

— Трябва да ми помогнеш.

— Разбира се, скъпи. Ще направя всичко, което поискаш.

— Но няма да казваш на никого, никога.

— Е, това е трудна работа...

— Да или не, мамо.

— Ами, добре, скъпи.

— Каза, че синът на Лоис Греъм взема смак, тоест хероин, и че е отпаднал от колежа?

— Да.

— Къде е сега?

— Явно в някакъв приют близо до студентското градче...

— Знаеш ли къде точно?

— Не, но Лоис е ходила да го види. Каза, че било нещо ужасно. На Източна трийсет и осма, някаква дървена барака с избелели сини капаци. Десетина наркоманчета спели на пода ... Мога да ѝ се обадя и да я питам...

— Не — побърза да я прекъсне Джош. — Не прави нищо.

— Но нали каза, че искаш да ти помогна...

— Това е за по-късно, мамо. Засега всичко е наред. Ще ти се обадя след ден-два.

Затвори и надраска в бележника си:

Ерик Греъм

И 38

барака, сини капаци

После взе ключовете за колата си.

Рейчъл Алън, която отговаряше за лабораторните материали, каза:

— Още не си върнал един аерозол, Джош, отпреди две седмици. И вирусния препарат към него.

Компанията мереше неоползотворения вирусен препарат във върнатите флакончета, като един вид допълнителен контрол върху дозирането на плъховете.

— Да, знам — каза той. — Все, въъ, забравям.

— Къде е?

— В колата ми.

— В колата ти? Джош, това е заразен ретровирус.

— Да, за плъхове.

— Дори и така да е. Знаеш, че трябва да се съхранява в лабораторни условия при отрицателно налягане, постоянно. — Рейчъл много държеше правилата да се спазват. Не че някой й обръщаше внимание.

— Знам, Рейч — каза той, — но имах неприятности тогава.

Семейни. Трябваше да измъкна брат си от... — той сниши глас — от затвора.

— Сериозно?!

— Да.

— За какво са го прибрали? Той се поколеба.

— Въръжен грабеж.

— Сериозно?!

— Магазин за алкохол. Мама е съсипана. Ще донеса флакончето, не се притеснявай. Сега ми трябва още едно обаче.

— Изписваме само по едно.

— Знам, но ми трябва сега. Моля те. Здравата съм закъснял с графика.

Ръмеше. Автомобилното масло по уличната настилка трептеше във всички цветове на дъгата. Под покров от ниски и гневни облаци той караше по Източна трийсет и осма. Тази част на града беше стара, новото строителство я беше подминало — беше завило на север. Тук повечето къщи бяха строени през дваيسетте и трийсетте години на двадесети век. Джош мина покрай няколко дървени къщи в различна

степен на запуснатост. Една беше със синя врата. Никоя нямаше сини капаци.

Накрая се озова в район със складове, от двете страни на улицата се редяха товарни рампи. Обърна и подкара назад. Бавно. Накрая видя къщата. Не беше точно на Трийсет и осма, а на ъгъла с Алмейда, скрита зад високи бурени и обрулени храсти. Стара ръждясала пружина за легло лежеше захвърлена на тротоара. На моравата отпред имаше гума от камион. Раздрънкай бус Фолксваген беше паркиран до бордюра.

Джош спря от другата страна на улицата. Загледа и зачака.

13.

Ковчегът не изглеждаше по-различно отпреди седмица, когато го бяха спуснали в гроба, с изключение на буците пръст, полепнали по дъното.

— Всичко това е толкова унижително — каза Емил и Уелър. Стоеше неподвижно до гроба със сина си Том и дъщеря си Рейчъл. Лиза я нямаше, разбира се. Всичко това беше по нейна вина, но тя така и не си направи труда да види какво причинява на бедния си баща.

И болничният патолог беше тук, нервен дребен мъж, казваше се Марти Робъртс. „И с право е нервен — помисли си Емили, — ако той е дал на Лиза кръвта без ничие разрешение.“

— И сега какво? — попита сина си. Том беше на двайсет и шест, с хубав костюм и вратовръзка. Имаше магистърска степен по микробиология и работеше за голяма биотехнологична компания в Лос Анжелис. Том си беше стъпил на краката, дъщеря ѝ Рейчъл — също. Тя беше студентка последна година по бизнес управление в университета на Южна Калифорния. — Тук ли ще вземат от кръвта на Джак?

— О, няма само кръв да вземат — каза Том.

— Какво имаш предвид?

— Когато се касае за оспорени данни от генетичен тест — обясни Том, — обикновено се взема тъкан от няколко системи.

— Не знаех — каза Емил и и се намръщи. Сърцето ѝ прескочи — И гърлото ѝ се стегна. Болезнено. Тя прехапа устни.

— Прилоша ли ти, мамо?

— Трябваше да си взема успокоителните.

— Колко време ще отнеме това? — обади се Рейчъл.

— Не много — каза Том. — Само няколко минути. Патологът ще отвори ковчега, за да потвърди самоличността на тялото. После ще го откарат в болницата, за да вземат тъкан за генетичен анализ. Повторното погребение ще е утре или най-късно вдругиден.

— Утре или вдругиден? — повтори Емили. Подсмръкна и изтри очите си. — Значи трябва пак да идваме тук? И още веднъж да погребем Джак? Това е толкова, толкова...

— Знам, мамо. — Том я потупа по рамото. — Съжалявам. Но няма друг начин. Работата е там, че трябва да проверят за едно нещо, казва се химеризъм и...

— О, не ми казвай — каза тя и размаха ръка. — И без това нищо няма да разбере.

— Добре, мамо. — Той я прегърна през раменете.

В древната митология химерите били чудовища, съставени от части на различни животни. Първата Химера имала глава на лъв, тяло на коза и змийска опашка. Други били отчасти човешки, като египетския сфинкс, с тяло на лъв, крила на птица и женска глава.

Но истинските човешки химери — тоест хора с два набора ДНК — бяха открити съвсем неотдавна. Децата на жена, която се нуждаела от бъбречна трансплантация, били изследвани за донорска съвместимост и се оказало, че не носят нейното ДНК. Лекарите казали, че децата не са нейни, и поискали да докаже, че наистина тя ги е родила. Сигнало се до съдебен процес. След подробни изследвания лекарите установили, че тялото на жената носи два вида ДНК. В яйчниците ѝ открили яйцеклетки с два различни вида ДНК. Епителните клетки на корема ѝ имали ДНК-то на децата ѝ. Но не и кожата по раменете ѝ. Била нещо като генетична мозайка. Във всичките си органи.

Оказало се, че първоначално жената е била една от двуяйчни близначки, но на ранен етап в развитието на ембрионите ембрионът на сестра ѝ се слял с нейния. Така че реално тя била едновременно себе си и близначката си.

Оттогава се бяха появили данни за повече от петдесет химери. Учените вече смятаха, че химеризмът не е толкова рядко явление. Едно от следствията на това откритие засягаше трудните случаи на оспорено бащинство. Не беше изключено бащата на Лиза да е бил химера. Но за да се установи това, трябваше да се вземат тъкани от всички органи на тялото му, а за предпочитане и от различни места на всеки орган.

Именно по тази причина на д-р Робъртс му предстоеше да вземе толкова много тъканни проби и да направи това в болницата, а не в

гrobiщето.

Д-р Робъртс вдигна капака на ковчегата и се обърна към семейството от другата страна на гроба.

— Кой от вас ще извърши разпознаването?

— Аз — каза Том, заобиколи гроба и погледна в ковчегата. Баща му изглеждаше изненадващо непроменен, само кожата му беше много по-сива, направо тъмносива, а крайниците се бяха смалили сякаш, изтънели, особено краката, въпреки визуалния обем, който им придаваше панталонът. Патологът попита официално:

— Това баща ви ли е? Джон Дж. Уелър?

— Да. Той е.

— Добре. Благодаря. Том се обърна към него.

— Доктор Робъртс, знам, че трябва да следвате процедурите, но... ако има някакъв начин да вземете тъканите тук... за да спестим на майка ми чакането и повторното погребение...

— Съжалявам — каза Марти Робъртс. — Трябва да следвам законовата процедура. Тялото задължително трябва да бъде откарано в болница.

— Ако е възможно... само този път... да заобиколим... — Съжалявам. Няма как.

Том кимна и се върна при майка си и сестра си. Майка му каза:

— Какво си приказвахте?

— Просто го попитах нещо.

Доктор Робъртс се наведе над ковчегата, после рязко се изправи. Тръгна към тях и заговори тихо на Том, така че другите да не го чуят.

— Господин Уелър, може би наистина е по-добре да спестим излишните тревоги на семейството ви. Стига да сте съгласен това да си остане между нас...

— Разбира се. Значи ще...

— Да, ще направя всичко тук. Няма да отнеме много време. Само да си взема инструментите. — И забърза към колата си.

Емили прехапа устни.

— Какво става?

— Помолих го да направи всички тестове тук, мамо.

— И той се съгласи? Благодаря ти, скъпи — каза тя и го целуна.
— Ще направи всички тестове, които би направил и в болницата, нали?

— Не всички, но достатъчно, за да даде отговор на въпросите ти.

След двадесет минути тъканните проби бяха взети и поставени в епруветки. Епруветките бяха прибрани в специален хладилен контейнер. Ковчегът бе спуснат обратно в гроба.

— Хайде — каза Емили Уелър на децата си. — Да се махаме оттук. Трябва да пийна нещо.

Докато се отдалечаваха с колата, тя се обърна към Том.

— Съжалявам, че ти се наложи да направиш това. Много ли се беше разложил Джак?

— Не — каза той. — Не много.

— О, това е добре — каза Емили. — Много е добре.

14.

Робъртс беше плувнал в пот. Като нищо можеше да си изгуби разрешителното заради това, което беше направил. Стигаше само някой от гробарите да вдигне телефона и да се обади в общината. Там щяха да се зачудят защо Марти е нарушил протокола, особено когато се касае за оспорвани резултати и евентуален съдебен процес. Винаги има риск от контаминация, от замърсяване, когато пробите се вземат на терен. Това всички го знаеха. И в общината щяха да се удивят, че Марти Робъртс е поел такъв риск. А скоро щяха да се запитат и защо...

„Мамка му. Мамка му, мамка му, мамка му!“ Спря на паркинга пред спешното, до линейките, и забърза по коридора в сутерена към патологията. Беше обедно време и почти никой не се мяркаше. Масите от неръждаема стомана бяха празни. Раза се миеше.

— Идиот шибан! — извика Марти. — Какво искаш? Да ни вкараш и двамата в затвора ли?

Раза бавно се обърна и попита:

— Какво става?

— Какво ли? Сто пъти ти казах да вземаш костите само на кремациите. Не на погребенията. На кремациите. Толкова ли е трудно да го запомниш?

— Правя точно както си ми казал — отвърна Раза.

— Не е вярно. Защото току-що се връщам от ексхумация и знаеш ли какво видях, когато изровихме човека? Адски слаби крака, Раза. И адски слаби ръце. На труп, който е *погребан*.

— Нямам нищо общо с това — каза Раза.

— Някой обаче е взел костите.

Раза тръгна към офиса.

— Как се казва човекът?

— Уелър.

— Пак ли той? Същият, дето му загубихме тъканите?

— Същият. Семейството го ексхумира. Защото е бил *погребан*.

Раза се наведе над бюрото и вкара името на пациента в компютъра. Впери поглед в екрана.

— Така. Прав си. Наистина е било погребение. Само че не съм го обработил аз.

— Не си го обработил ти? А кой, по дяволите? Раза сви рамене.

— Брат ми ме замести тогава. Имах работа онази вечер.

— Брат ти? Какъв брат бе? Никой друг няма право да...

— Не откачай, Марти — каза Раза. — Брат ми ме замества от време на време. Знае какво да прави. Работи в погребално бюро.

Марти изтри потта от челото си.

— Господи! От колко време продължава това?

— Ами... от година някъде.

— Година!?

— Само нощем, Марти. Само късно нощем. Облича лабораторната ми престилка, прилича на мен... Като близнаци сме.

— Я чакай — каза Марти. — Кой е дал кръвната проба на онова момиче? На онази Лиза Уелър.

— Добре де — каза Раза. — Случва се брат ми да допусне грешка, признавам.

— И понякога работи и следобед?

— Само в неделите, Марти. И само когато имам да свърша нещо важно.

Марти се олюля. Приведе се и задиша дълбоко.

— Значи някакъв тип, който дори не работи в болницата, е дал кръвна проба на някаква жена просто защото тя го е помолила? Това ли се опитваш да ми кажеш, по дяволите?

— Не някакъв тип. Брат ми.

— Господи!

— Каза, че момичето било симпатично.

— И това обяснява всичко?

— Стига, Марти — подхвана успокоително Раза. — Съжалявам за тоя Уелър, наистина съжалявам, но всеки е можел да го направи. Даже в гробището може да са го изровили и да са взели дългите кости. Гробарите често приемат подобни поръчки. Знаеш, че това е редовна практика. Нали спипаха онези момчета във Финикс. И другите в Минесота. И наскоро в Бруклин.

— И те всичките са в затвора, Раза.

— Добре де. Така е. Работата е там, че аз казах на брат си да го направи.

— Ти си му...

— Да. Онази нощ, когато пристигна трупът, ми се обадиха за кост и Уелър се оказа от подходящия вид. Какво трябваше да направя според теб? Знаеш, че типовете с костите могат лесно да ни духнат под опашките и да се обърнат към друг да им свърши работата. Като кажат „сега“, значи „сега“. Доставяш или умираш.

Марти въздъхна.

— Да, за това спор няма.

— Няма я.

Марти седна на стола и започна на свой ред да трака по клавиатурата.

— Само че — каза, — щом си извадил костите преди осем дни, защо още няма превод по моята сметка?

— Нямай грижа. На път е.

— Чекът пътува по пощата, така ли?

— Добре де, забравих. Ще си получиш своето.

— Гледай да си го получи — каза Марти и стана. — И брат ти повече да не е стъпил в болницата, разбра ли?

— Добре, Марти. Споко.

Марти Робъртс излезе да премести колата си от паркинга пред спешното отделение в запазената за лекари част на подземния гараж. Паркира я и дълго седя в нея. Седеше и мислеше за Раза.

„Ще си получиш своето“.

Раза, изглежда, започваше да си въобразява, че програмата е лично негова и че Марти Робъртс работи за него. Раза разпределяше плащанията. Раза решаваше кой ще го замества. Раза не се държеше като наета работна ръка; започваше да се държи, сякаш той командва парада, и това криеше опасности от най-различен характер.

Трябваше да се направи нещо по въпроса.

И то скоро.

В противен случай загубата на разрешителното за практикуване на лекарската професия щеше да е най-малкият му проблем.

15.

По залез-слънце покритият с титанови плоскости куб на „Биоджен Рисърч“ грееше в ослепително червено и потапяше съседния паркинг в тъмнооранжев цвят. Президентът на компанията излезе от сградата, спря, колкото да си сложи слънчевите очила, и тръгна към чисто новото си сребристо порше „Карера SC“. Обичаше тази кола. Беше я купил предната седмица, за да ознаменува приближаващия си развод...

— Мамка му!

Не можеше да повярва на очите си.

— Мамка му! Мамка му! Мамка му!

Мястото му на паркинга беше празно. Колата я нямаше. „Кучката му гадна!“

Не знаеше как го е направила, но беше сигурен, че тъкмо тя е взела колата. Сигурно приятелчето ѝ го беше уредило. В края на краищата новото ѝ гадже продаваше коли. Една стъпка по-високо от учителя по тенис. Кучка!

Хукна назад към сградата. Бродли Гордън, шефът на охраната, стоеше във фойето и си приказваше сладко-сладко с Лиза, служителката на рецепцията. Лиза беше много симпатична. Точно заради това я беше наел Рик.

— Дяволите да го вземат, Брод — каза Рик Диел. — Записите от паркинга. Дай да ги видим.

— Защо? Какво е станало?

— Някой ми е откраднал поршето.

— Стига бе! — възкликна Брод. — Кога?

„Брод определено не го бива за тази работа“, помисли Рик. Не за пръв път стигаше до това заключение.

— Дай да видим записите от камерите.

— Да, да, разбира се — каза Брод, намигна на Лиза и тръгна към зоната с ограничен достъп, като прекара картата си през слота до вратата. Рик го последва вбесен.

На едно от двете бюра в малкия стъклен офис на охраната някакво хлапе разглеждаше съсредоточено лявата си длан. Не обръщаше никакво внимание на редиците монитори пред себе си.

— Джейсън — смъмри го Брад. — Господин Диел е тук.

— Уф! — Хлапетото подскочи на стола. — Извинете. Имам някакъв обрив. Не знаех дали...

— Господин Диел иска да види записите от охранителните камери. Кои камери точно, господин Диел?

„О, Господи“, въздъхна мислено Диел, а на глас каза:

— Камерите от паркинга.

— От паркинга, да. Джейсън, да започнем със записите отпреди четиридесет и осем часа и...

— Тази сутрин дойдох на работа с колата — каза Диел.

— Така... По кое време?

— Пристигнах тук в седем.

— Така. Джейсън, да видим какво имаме от седем сутринта.

Хлапетото се размърда на стола си.

— Ами, господин Гордън, камерите на паркинга не работят.

— О, да, вярно. — Брад се обърна към Диел. — Камерите на паркинга не работят.

— Защо?

— Не съм сигурен. Май някакъв проблем с кабелите.

— От колко време не работят?

— Ами...

— От два месеца — каза хлапетото.

— От два месеца!?

— Наложих се да поръчаме някои части — каза Брад.

— Какви части?

— От Германия.

— Какви части?

— Ще трябва да погледна.

Хлапетото каза:

— Камерите на покрива работят.

— Ами покажи ми записите от камерите на покрива.

— Да. Джейсън, да видим какво имаме от покрива.

Минаха петнайсет минути, докато превъртят назад диги-талните записи и ги накарат да тръгнат напред. Рик гледаше как поршетото му се

появява на паркинга. После как самият той слиза от колата и влиза в сградата. Станалото след това го изненада. След не повече от две минути се появи друга кола, двама мъже изскочиха от нея, преодоляха за нула време защитата на поршето и изчезнаха с двете коли.

— Чакали са ви — каза Брад. — Или са ви проследили.

— Така изглежда — каза Рик. — Обади се в полицията, докладвай за кражбата и кажи на Лиза, че искам да ме откара до вкъщи.

При последното Брад започна да мига.

Проблемът се състоеше в това, мислеше си Рик, докато Лиза го караше към дома му, че не можеше да уволни Брад Гордън, въпреки идиотизма му. Брад Гордън, некадърен сърфист, некадърен скиор, некадърен туристически агент, лекуващ се алкохолик и отпаднал студент, беше племенник на Джак Уотсън, основен инвеститор в „Биоджен“. Джак Уот-еън винаги се беше грижил за Брад, стремеше се племенникът му да не остава без работа. Само че Брад неизменно се забъркваше в неприятности. Говореше се дори, че чукал жената на вицепрезидента на „Дженесистъмс“ в Пало Алто — за което бил съответно уволнен, — но не и без голяма разправия с вуйчото, който не виждал причина Брад да бъде изритан. Според него вицепрезидентът сам си бил виновен.

Сега обаче... Неработещи охранителни камери на паркинга. Два месеца. Възникваше логичният въпрос какво друго куца в охранителната им система.

Хвърли поглед към Лиза. Тя шофираше спокойно. Рик я беше наел малко след като разбра за изневярата на жена си. Лиза имаше красив профил. Изобщо имаше външност на модел. Хирургът, който беше дооформил носа и брадичката ѝ, сигурно беше истински гений. Тялото ѝ също беше страхотно, с тънка талия и съвършено издути гърди. Беше на дваисет, учеше в „Крествю Стейт“ — в момента беше в лятна ваканция — и излъчваше типично американския сексапил на енергична девойка в цветущо здраве. Всичко живо в компанията точеше лиги подире ѝ.

Затова беше изненадващо, че когато правеха любов, Лиза просто си лежеше и гледаше в тавана. След първите няколко минути, изглежда, усещаше, че това го дразни, и започваше да се движи

механично и да издава тихи задъхани звуци, все едно ѝ бяха казали, че така правят хората в леглото, Понякога, когато тревогите на Рик се отразяваха на потентността му, му шепнеше нещо от рода на „О, скъпи, да, скъпи, давай, скъпи“, сякаш това можеше да оправи нещата. Но беше повече от очевидно, че не е възбудена.

Рик беше направил малко проучване и откри, че има един синдром, наречен „анхедония“ — неспособност да се изпитва удоволствие. При хората, страдащи от този синдром, се наблюдаваше липса на вълнение, което съвсем точно описваше поведението на Лиза в леглото. Още по-интересно беше, че анхедонията, изглежда, беше генетично обусловена. Имаше данни, че състоянието е свързано с лимбичната система на мозъка. Така че като нищо може да имаше ген, отговорен за този синдром, и Рик смяташе в най-скоро време да направи пълен набор генетични тестове на Лиза. Просто за да провери.

Междувременно нощите с нея сигурно биха сринали самочувствието му, ако не беше австрийката Грета от микробиологичната лаборатория, млада специалистка, постъпила в компанията право от университетската скамейка. Грет беше едра, носеше очила и косата ѝ беше с мъжка подстрижка, но се чукаше като луда и след всяко упражнение и двамата бяха облени в пот и останали без дъх. Грета обичаше да вика, да се гърчи и да говори мръсотии. И караше Рик да се чувства като бог.

Колата спря пред новата му къща. Рик бръкна в джоба си ключовете. Лиза го попита делово:

— Искаш ли да вляза?

Имаше красиви сини очи с дълги ресници. И красиви пълни устни.

„Какво пък“, помисли си той.

— Ами да. Заповядай.

Обади се на адвоката си Бари Синдлър да го уведоми, че жена му му е откраднала колата.

— Сигурен ли си? — попита Синдлър. Май не беше особено убеден.

— Да, сигурен съм. Наела е някакви типове. Имам го на запис.

— Тя фигурира ли на записа?

— Не, само мутрите. Но тя е зад всичко това.

— Не съм сигурен — каза Синдлър. — Жените обикновено наемат някого да потроши колата на съпруга им, не да я открадне.

— Казвам ти...

— Добре, ще проверя. Но първо има други неща, които да обсъдим. За делото.

В другия край на стаята Лиза се събличаше. Сгъваше грижливо всяка дреха и я слагаше на облегалката на стола. Беше с розов сутиен и миниатюрни розови бикини. Без дантелки, само разтеглива материя, която се сливаше с гладкото ѝ тяло. Вдигна ръце зад гърба си да разкопчае сутиена.

— Ще ти се обадя по-късно — каза Рик.

БЛОНДИНКИТЕ СА НА ИЗЧЕЗВАНЕ

ЗАСТРАШЕНИЯТ ВИД „ЩЕ ИЗЧЕЗНЕ ДО 200 ГОДИНИ“

Според Би Би Си „изследване на немски експерти сочи, че хората с руса коса са застрашен вид и до 2202 г. ще са изчезнали“. Изследователите предсказали, че последният естествен блондин ще се роди във Финландия, страната, която се слави с най-висок процент руси хора. Учените твърдят, че в момента твърде малко хора носят гена за руса коса и с времето ще намаляват прогресивно. Изследователите намекват, че изрусените блондинки „навярно носят вината за отмирането на естествените им съпернички“.

Не всички учени са съгласни с предсказанието за това неминуемо изчезване, но едно проучване на Световната здравна организация наистина показва, че е твърде вероятно естествените блондини да изчезнат в рамките на следващите две столетия.

Неотдавна възможността за изчезването на блондините беше разгледана от лондонския „Таймс“ в светлината на нови данни за еволюцията на гена за руса коса MC1R.

16.

Джунглата тънеше в пълна тишина. Не се чуваха нито цикади, нито далечен вик на птица-носорог, нито бърборещи маймуни. Пълна тишина... и нищо чудно, помисли си Хагар. Поклати глава и погледна към десетте телевизионни екипа от всички краища на света, скупчили се на малки групи наред джунглата: мъчеха се да овардят обективите си от влагата и се взираха напразно в дърветата над главите си. Беше ги предупредил да пазят тишина и наистина никой не говореше. Французите пушеха. Онези от немския екип наистина пазеха тишина, но пък операторът току щракаше заповедно с пръсти на помощника си и му сечеше да направи това или онова. Японският екип не вдигаше шум, но точно до тях хората от сингапурския офис на Си Ен Ен шепнеха, мърмореха, сменяха обективи и дрънчаха е разни метални кутии. Британците от хонконгския клон на Скай Ти Ви бяха дошли неподходящо облечени и сега си бяха събули маратонките, махаха пиявиците, впили се между пръстите на краката им, и псуваха. Безнадеждно.

Хагар беше предупредил телевизионните компании за условията в Суматра и за трудностите при снимки в джунглата. Препоръчал им беше да пратят хора, свикнали с работа на терен, такива, които вече са снимали диви животни. Кой да го чуе обаче? Вместо това бяха пратили екипите, случили се най-близо до Берастаги, и в резултат репортерите чакаха с микрофони в ръце, сякаш бяха спретнали засада на някой държавен глава.

Чакаха вече три часа.

Засега говорещият орангутан не се беше появил и Хагар можеше да се хване на бас, че няма и да се появи. Улови погледа на един от французите и му направи знак да загаси цигарата. Онзи само сви рамене и му обърна гръб. Продължи да пуши.

Един от японците се промъкна през групата, застана Хагар и прошепна:

— Кога излиза животното?

— Когато е тихо.

— Значи днес няма да излезе? Хагар разпери безпомощно ръце.

— Твърде много хора има, затова ли? Хагар кимна.

— Може пък утре. Тогава ще дойдем сами.

— Добре — каза Хагар.

И точно тогава екипите се раздвижиха като ударени от ток — скочиха към камерите си, занাগласяха триножници и започнаха да снимат. Чу се тих говор на различни езици. Репортерът на Скай Ти Ви вдигна микрофона до устните си и заговори с театрален шепот:

— Намираме се дълбоко в дивите джунгли на Суматра и ето там, от другата страна на пътеката, виждаме съществуващото, което привлече любопитството на целия свят — маймуната, която говори и, да, дори ругае.

„Господи“, помисли си Хагар. Обърна се да види какво снимат. Мярна му се кафеникава козина и тъмна глава. Животното не беше високо от шейсетина сантиметра и само миг по-късно издаде ниския провлачен вик на опашатия макак.

Телевизионните екипи пощуряха. Микрофоните щръкнаха като дула на пушки към пъргавото животно. Откъм листака долетяха още стонове. Явно се беше събрала голяма група.

Германците се усетиха първи.

— Nein, nein, nein! — Операторът отстъпи ядосано от триножника с камерата. — Es ist ein maaaaaque.

Скоро балдахинът над тях се разклати с пукот под та на побягналите макаци.

Един от британците се обърна към Хагар:

— Къде е шимпанзето?

— Орангутан — поправи го Хагар.

— Все едно. Къде е? — В гласа му се долавяше явно нетърпение.

— Ами той не си води календар със срещи — сопна се Хагар.

— Тук ли може да се види обикновено? Тук, нали? Дали да не му оставим храна или нещо, за да го примамим? Или някакви звуци там, дето ги издават женските в размножителния период?

— Не — каза Хагар.

— Тоест няма как да го примамим?

— Да.

— Значи просто си седим тук и се надяваме да дойде? — Операторът си погледна часовника. — Искат материала до обяд.

— За жалост — каза Хагар — в момента се намираме в джунглата. Тук нищо не става по план. Така е в естествения свят.

— Щом говори, значи не е естествено — каза британецът. — А аз не разполагам с цял ден, по дяволите.

— И какво да направя според вас?

— Ами намерете ми тая шибана маймуна! — извика онзи.

Гласът му стресна макаците в клоните и те се развикаха и заскачаха възбудено.

Хагар погледна към другите. Френският оператор каза:

— Малко по-тихо, а? Всички чакаме.

— Я си гледай работата, тъпанар нещастен — сопна се британецът.

— По-полека, пич. — Огромен мъжага от австралийския екип излезе напред и сложи ръка върху рамото на британеца, който замахна с юмрук към брадичката му. Австралиеца хвана ръката му, изви я и го блъсна към триножника му. Триножникът падна, британецът — отгоре му. Колегите от екипа му скочиха срещу австралиеца, другите австралийци пък скочиха да защитят своя човек. Същото направиха и германците, с което в боя вече участваха три екипа. Когато падна френският триножник и камерата им се оцапа е кал броят на побойниците рязко се увеличи.

Хагар само гледаше.

Днес никой нямаше да види орангутана.

17.

Рик Диел от „Биоджен“ се преобличаше в съблекалнята на клуб „Бел Еър“. Беше дошъл да играе голф с инвеститори, които проявяваха интерес към „Биоджен“. Един от „Мерил Линч“, интимният му приятел и един от Ситибанк. Рик се опитваше да го дава небрежно, но стомахът му беше свит, защото откакто беше видял жена си да минава през фоайето с онзи задник в бял екип за тенис, паниката го беше стиснала за гърлото. Без финансовата подкрепа на Карън Рик оставаше на скъперническата милост на другия си основен инвеститор, Джек Уотсън. А това не беше добре. Трябваше му нов източник на финансиране.

На игрището за голф, под ласките на топлото слънце и лекия ветрец, той изнесе любимата си реч за чудесата на биотехнологията, които тропат на вратата, и за силата на цитокините, произвеждани от клетъчната линия „Бърнет“, която беше притежание на „Биоджен“. И за безценната възможност да инвестират в компания, която обещава главоломен растеж в най-близко време.

Те, уви, не го виждаха така. Мъжът от „Мерил Линч“ каза:

— Лимфокините не са ли същите като цитокините? Нямаме ли някакви съмнителни смъртни случаи след прилагане на цитокини?

Рик обясни, че наистина е имало няколко смъртни случая преди няколко години, защото някои лекари избързали с терапевтичното приложение.

Онзи от „Мерил Линч“ каза:

— Преди пет години инвестирах в лимфокини. Не спечелих и цент. После се обади и онзи от Ситибанк:

— А цитокиновите бури?

„Цитокиновите бури. Господи!“ — въздъхна вътрешно Рик. Удари лекичко топката към следващата дупка.

— Ами — подхвана той, — това с цитокиновите бури всъщност е само недоказана хипотеза. Уж при някои много редки обстоятелства

имунната система реагира бурно, атакува тялото и причинява срив в множество системи...

— Не е ли станало точно това по време на грипната епидемия през 1918-а?

Така твърдят неколцина университетски учени, но всички те работят за фармацевтични компании, които произвеждат и продават конкурентни продукти.

— Казвате, че това не е вярно?

— Човек трябва много да внимава с онова, което кзват университетите в наши дни.

— Дори когато се касае за осемнайсега година?

— Дезинформацията приема различни форми — каза Рик и взе топката си. — Истината е, че цитокините са терапията на бъдещето. Дадена им е зелена улица за клинични изпитания и продуктово развой, пак те предлагат най-бързата възвръщаемост на инвестициите от всички налични продуктови линии, Точно затова насочих компанията си към разработката на цитокини. А и наскоро спечелихме делото във връзка със...

— Няма да обжалват? Аз чух обратното.

— Решението на съдията ги отказа.

— Но не е ли вярно, че са умирали хора след генен трансфер, който е предизвикал цитокинова буря? Много хора?

Рик въздъхна.

— Не чак толкова...

— Колко? Петдесет, сто, колко?

— Не знам точната бройка — каза Рик, окончателно осъзнал, че този ден няма да му донесе нищо добро. Мина още час, преди едни от тия типове да заяви, че според него само идиот би инвестирал в цитокините.

Супер.

* * *

И сега, уморен и победен, Рик седеше прегърбен в съблекалнята след фиаското с кандидат-инвеститорите. Джак Уотсън загорял от

слънцето и великолепен в белия си екип за тенис, седна на пейката до него и каза:

— Е? Полезна ли беше играта?

Точно него Диел изобщо не искаше да вижда.

— Долу-горе.

— Някое от онези момчета ще се включи ли?

— Може би. Ще почакаме и ще видим.

— „Мерил Линч“ са бързливи. Представата им за риск е да се изпикаят под душа. Не бих хранил големи надежди на твоето място. Какво мислиш за онази история с „Радиал Дженомикс“?

— Каква история с „Радиал Дженомикс“?

— Явно още не се е разчуло. Но мислех, че поне ти си чул нещо.

— Наведе се да си развърже кецовете. — И че може да си се притеснил — добави. — Нямаше ли кражба при вас наскоро?

— Да. Колата ми я откраднаха от паркинга — каза Диел. — Но съм в развод и жена ми е бясна.

— Значи мислиш, че жена ти е виновна за колата?

— Да.

— Имаш ли доказателства?

— Не. — Диел се намръщи. — Просто реших, че е логично...

— Защото точно така е започнало в „Радиал Дженомикс“. Дребни кражби на материална собственост. Колата на лаборант от паркинга, портфейл от столовата на компанията. Лична карта от душовете. Никой не обърна внимание... чак по-късно си дали сметка, че някой е пробвал системата за слаби места. Уви, разбрали го чак след сериозна кражба от базата данни.

— Кражба от базата данни? — повтори намръщено Диел. Такова нещо можеше да има сериозни последствия. Познаваше Чарли Хагинс от „Дженомикс“. Трябваше да му се обади да го разпита за подробностите.

— Разбира се — каза Уотсън, — Хагинс не признава нищо. През юни пуснаха първата си публична емисия обикновени акции на борсата и той много добре знае, че подобна новина ще срине цените. Работата е там, че миналия месец четири клетъчни линии са били изнесени от лабораториите им, изтрети са били петдесет терабита мрежова информация, включително копията на въпросната

информация, съхранявани на отделен сървър. Много професионална работа. Връща компанията с години назад.

— Стига бе! Това е много кофти.

— Аз, разбира се, свързах Чарли с АБД, Агенцията за биологични данни. Занимават се със сигурността. Предполагам ги знаеш.

— АБД? — Не помнеше да е чувал това име, но явно би трябвало. — Знам ги, разбира се.

— Така. Те са организирали системата за сигурност на „Дженентек“, „Виет“, „Биосин“ и още десетина сродни компании. Никой от работодателите им не изгаря от желание да говори по въпроса, но АБД безспорно са най-добрите, когато имаш проблеми. Идват, анализират системата ти за сигурност, откриват слабите ти места и запущват пробойните в компютърната мрежа. Тихо, бързо, дискретно.

Диел си помисли, че единственият му проблем е племенникът на Джак Уотсън. Но на глас каза:

— Може би трябва да се свържа с тях.

Та ето как Рик Диел се озова седнал на маса в ресторант срещу елегантна блондинка в тъмен делови костюм. Беше се представила като Жаклин Море. Имаше къса коса и резки маниери. Здрависа се отривисто с него и му подаде визитна. Едва ли беше на повече от трийсет. Тялото ѝ беше стегнато като на гимнастичка. Гледаше го в очите и говореше директно.

Рик хвърли поглед на визитката. Инициалите на компанията, АБД, бяха напечатани в синьо, а отдолу, с по-дребен шрифт, се мъдреха името на жената и телефонен номер. Нищо друго.

— Къде са офисите на АБД? — попита той.

— В много градове по целия свят.

— А вашият?

— В момента работя в Сан Франциско. Преди това бях в Цюрих.

Диел се вслушваше в акцента ѝ. Първоначално го беше взел за френски, но сега реши, че сигурно е немски.

— От Цюрих ли сте?

— Не. Родена съм в Токио. Баща ми беше от дипломатическия корпус. Пътувахме много, когато бях малка. Учила съм в Париж и

Кеймбридж. Работих най-напред за „Креди Лионе“ в Хонконг, защото говоря мандарин и кантонски. След това постъпих в „Ломбар Одие“ в Женева. Частна банка.

Дойде сервитьорът. Жената си поръча минерална вода от марка, която Диел не беше чувал.

— Каква е тази вода? — попита той.

— Норвежка. Много е хубава.

Той поръча същото, после попита:

— И как започнахте работа за АБД?

— Преди две години. В Цюрих.

— При какви обстоятелства? — настоя Рик.

— Моля да ме извините, но не мога да говоря за това. Една компания имаше проблем. Обърнаха се към АБД за помощ. Те пък се свързаха с мен — проблемът беше технически. Малко след това постъпих при тях.

— Някаква компания в Цюрих имала проблем? Коя компания? Какъв проблем?

Тя се усмихна.

— Съжалявам.

— С кои компании сте работили, след като постъпихте в АБД?

— Нямам право да говоря за това. Рик се намръщи. Що странно интервю? Тази не му казваше на практика нищо!

— Сигурно разбирате — каза тя, — че кражбата на данни е глобален проблем. Засяга компании по целия свят. Загубите се оценяват на един трилион евро годишно. Никоя компания не иска проблемите ѝ да стават обществено достояние. Затова и ние уважаваме желанието на клиентите си за дискретност.

— Можете ли изобщо да ми кажете нещо? — попита Рик.

— Всяка голяма финансова, научна или фармацевтична компания, за която се сетите. За повечето от тях най-вероятно сме работили.

— Много дискретно, спор няма.

— Точно толкова дискретни ще бъдем и към вас. Ще изпратим само трима души в компанията ви, единият от които ще съм аз. Ще се представим като експерти от фирма за рисковото финансиране, която обмисля да инвестира в компанията ви. В рамките на една седмица ще направим оценка на ситуацията и ще ви докладваме заключенията си.

Много делово, много дискретно. Рик направи усилие да се съсредоточи върху думите ѝ, но красотата ѝ го разсейваше. Жената не допускаше и най-дребен сексуален намек в поведението си — нито поглед, нито движение, нищо — и въпреки това излъчваше страхотен сексапил. Не носеше сутиен, установи Рик, стегнатите ѝ гърди се очертаваха изкусително под копринената ризка...

— Господин Диел? — каза тя. Гледаше го в очите. Явно се беше отнесъл.

— Извинете. — Той поклати глава. — Напоследък не ми е лесно...

— Наясно сме с личните ви неприятности — каза тя. — Както и с проблемите на корпоративната ви сигурност. Имам предвид аспектите, свързани с персонала.

— Да — каза той, — Шефът на охраната ни... казва се Бродли...

— Трябва да бъде отстранен незабавно — каза тя.

— Знам, но вуйчо му е...

— Това го оставете на нас — каза тя. Сервитьорът се върна и тя поръча обяд.

Колкото повече си говореха, толкова по-силно привличане изпитваше Рик. Жаклин Море имаше особено екзотично излъчване и резервираност, която му действаше като червен плащ на бик. Решението да я наеме не беше трудно. Искаше да я види пак. Когато излязоха от ресторанта, тя му подаде ръка за довиждане.

— Кога ще започнете? — попита той.

— Веднага. Още днес, ако искате.

— Да, става — каза той.

— Добре тогава. Ще дойдем в офиса ви след четири дни.

— Не днес?

— О, не. Ще започнем днес, но първо трябва да се справим с онзи неудобен проблем, проблема с персонала. След това ще дойдем.

Лъскав черен автомобил спря до тротоара. Шофьорът излезе да ѝ отвори вратата.

— А, още нещо — каза тя. — Поршето ви е било забелязано в Хюстън. Имаме сериозно основание да смятаме, че съпругата ви няма нищо общо с кражбата му. — Седна изящно в колата и полата ѝ се

вдигна нагоре. Тя не си направи труда да я придърпа. Махна му, докато шофьорът затваряше вратата.

Лимузината се отлепи от тротоара, Рик осъзна, че е затаил дъх.

18.

Брад Гордън обичаше да си почива по този начин, но иди го обясни на някой друг. В днешно време трябва да внимаваш, когато си сам и си мъж. Точно затова винаги носеше джобния си компютър и мобилния телефон, когато отиваше да поседне на училищното игрище. Преструваше се, че праща съобщения и говори по телефона, точно като родител който е излязъл от работа да погледа детето си, но използва времето и да свърши това-онова. Или пък чичо може би. А и не идваше всеки ден все пак, само един-два пъти седмично по време на футболния сезон. Когато нямаше друга работа.

Тичащите насам-натам момичета с шорти и чорапи до коленете изглеждаха страхотно под лъчите на следобедното слънце. Седмокласнички — стройни крачета и напъпили гърди, които почти не се поклащаха въпреки енергичните им движения. Някои бяха понатрупали месце и дупетата им си бяха като на жени, но повечето бяха запазили онова мило, детинско излъчване на фиданки. Още не бяха жени, но вече не бяха и деца. Невинни, поне засега.

Брад седна на обичайното си място, в зоната на средните редове скамейки, по-встрани, уж да си осигури известно уединение заради деловите си разговори. Кимна на другите редовни посетители — баби, дядовци и детегледачки от латиноамерикански произход, — извади компютъра, а телефона сложи на коляното си. Взе електронната писалка и започна да я движи по екрана на джобния компютър, все едно е твърде зает, за да се заглежда в момичетата.

— Извинете.

Той вдигна очи. Момиче от азиатски произход, сядаше до него. Не я беше виждал преди, но беше сладка. На осемнайсет или там някъде.

Страшно съжалявам, наистина — каза тя, — но трябва да се обадя на родителите на Емили — кимна към едно от момина игрището, — а батерията ми падна. Може ли да се обадя от вашия телефон? Ще бъда съвсем кратка.

— Да, разбира се — каза той и ѝ подаде телефона си. — Разговорът е градски.

— Няма проблем.

Тя наистина говори кратко, каза само, че вече тече третата четвъртина и можели да дойдат да я вземат по-рано. Той се престори, че не я слуша. Девойката му върна телефона и за миг ръката ѝ докосна неговата.

— Благодаря.

— Няма защо.

— Не съм ви виждала на мачовете — каза тя. — Често ли идвате?

— Не толкова, колкото би ми се искало. Работа, знаете. — Брадли посочи към терена. — Коя е Емили?

— Централната нападателка. — Тя посочи чернокожо момиче от другата страна на игрището. — Аз съм нейна приятелка. Кели. — Подаде му ръка.

— Брад — каза той.

— Приятно ми е да се запознаем, Брад. С кого си тук?

— О, племенничката ми е на зъболекар днес каза той. — Но разбрах чак когато дойдох. — И сви рамене.

— Страхотен чичо сте значи. Племенничката ви сигурно много се радва, че идвате да я гледате. Но не ми изглеждате Достатъчно стар, за да сте чичо на някое от момичетата.

Той се усмихна. По някаква причина се чувстваше нервен. Кели седеше много близо до него, бедрото ѝ почти докосваше неговото. Не можеше да използва компютъра или телефона си. Никой не седеше толкова близо.

— Моите родители са много стари — каза Кели. — Баща ми е бил на петдесет, когато съм се родила. — Плъзна поглед по терена. — Сигурно затова си падам по по-зрели мъже.

„На колко ли години е?“, зачуди се Брад. Но не се сещаше как да я попита, без интересът му да е очевиден.

Тя вдигна ръце и разпери пръсти.

— Току-що си лакирах ноктите. Харесва ли ви цветът?

— Да. Много е хубав.

— Татко откача, като види, че съм се лакирала. Според него така изглеждам прекалено голяма. Но на мек цветът много ми харесва.

Страстна любов. Така се казва.

— Аха...

— Пък и всички момичета се лакират. Така де, какво толкова. Лакирам си ноктите още от седми клас. А вече завърших.

— Завършила си?

— Да. Миналата година. — Отвори си чантата и затърси нещо вътре. Освен червило, ключове за кола, iPod и несесерче с гримове Брад забеляза две цигари с марихуана, увити в целофан, и лента цветни презервативи, които изшумоляха, когато момичето ги бутна настрана.

Брад отклони поглед.

— И сега учиш в колеж?

— Не — каза тя. — Реших да си почина една година. — Усмихна му се. — Оценките ми не бяха от най-добрите. Вместо да уча, наблягах на забавленията. — Извади малко шише портокалов сок от чантата си. — Да ви се намира водка?

— Не — каза той изненадано.

— Джин?

— Ами... не.

— Но можете да купите, нали? — Усмихна му се.

— Ами... да — каза той.

— Обещавам да ви се отплатя — каза тя и пак се широко.

Така се започна.

Тръгнаха си от игрището поотделно, с няколко минути разлика. Брадли тръгна пръв и я изчака в колата си на паркинга. Гледаше я как върви към него. Беше със сандали, къса пола и дантелено потниче, което приличаше повече на бельо за специални случаи. Но напоследък всички момичета се обличаха така. Голямата чанта подскачаше на хълбока ѝ в ритъма на стъпките ѝ. Запали цигара и се качи в колата си. Караше черен мустанг. Извърна се и му махна.

Той запали двигателя, излезе от паркинга и момичето потегли след него.

„Недей да очакваш много“, каза си. Но факт беше, че фантазията му вече работеше на пълни обороти.

19.

Мерили Хънтър, педантичната завеждаща на генетичните лаборатории в болница „Лонг Бийч Мемориъл“, обичаше да слуша собствения си глас. Марти Робъртс полагаше максимални усилия да демонстрира интерес към монолога ѝ, Мерили имаше типичното поведение на стара мома или на библиотекарка във филм от четирийсетте години на миналия век. Умираще си да хваща персонала в грешка. Беше се обадила на Марти да дойде моментално.

— Поправи ме, ако греша — тъкмо казваше Мерили Хънтър. — Дъщерята на господин Уелър си прави тест за бащинство, като използва посмъртно взети тъканни проби от бащата, и тестът показва, че двамата нямат обща ДНК. Въпреки това вдовицата настоява, че Уелър е бащата, и иска допълнителни изследвания. Ти ѝ предоставяш проби от кръвта, далака, черния дроб, бъбреците и тестисите, макар че всичките са били компрометирани от обработката на тялото в погребалния дом. Очевидно се търси химера.

— Да. Или грешка в първоначалния тест — каза Марти. — Не знаем къде дъщерята е занесла кръвта за изследване.

— Тестовите за бащинство имат висок процент на грешка. Особено когато се правят в частни лаборатории, които набират клиентите си по интернет. Моята лаборатория не прави такива грешки. Ще изследваме всички взети тъкани, Марти... веднага щом ти осигуриш клетки от устната кухина на дъщерята.

— Добре де, ясно. — Съвсем беше забравил за това. Трябваша им клетки от бузата на дъщерята, за да сравнят ДНК-то. — Тя може и да не се съгласи.

— В такъв случай — каза Мерили — ще изследваме сина и другата дъщеря. Но много добре знаеш, че тези тъканни тестове изискват време. Седмици.

— Естествено.

Мерили отвори пациентския картон на Уелър, върху който имаше печат „ПОЧИНАЛ“.

— Междувременно изникват някои въпроси за първоначалната ви аутопсия.

Марти рязко вдигна глава.

— Какво има?

— Тук пише, че си направил тест за токсични вещества, който е излязъл отрицателен.

— Пускаме такъв тест за всяка смърт при автомобилна катастрофа.

— Хмм — изсумтя Хънтър и сви устни. — Работата е там, че ние повторихме теста за токсични вещества в нашата лаборатория. И резултатът не беше отрицателен.

— Така ли? — каза той, с надеждата, че говори що-годе спокойно, макар че изобщо не се чувстваше така и не разбираше какво става.

— Трудно е да се направи такъв тест след вливането на консервиращите течности в тялото преди погребението, но ние имаме известен опит с такива случаи. И установихме, че покойният господин Уелър има повишени вътреклетъчни нива на калций и магнезий...

„О, Боже“, помисли си Марти.

— ... както и значително чернодробно повишение на етанолдеhidрогеназата, което говори за високи алкохолни нива кръвта по време на злополуката...

Марти изпъшка вътрешно. Кой беше направил първия тест за токсични вещества? Беше ли го направил изобщо проклетият Раза? Или само беше казал, че го е направил?

— ...и накрая — каза Мерили, — открихме следи от етакринова киселина.

— Етакринова киселина? — Марти озадачено клатеше глава. — Това пък изобщо не се връзва. Етакриновата киселина е орален диуретик.

— Правилно.

— Този човек беше на четиридесет и шест години. Нараняванията му бяха тежки, но въпреки това беше във фантастична физическа форма — като човек, който се занимава с бодибилдинг или нещо от този род. Всъщност в бодибилдинга се вземат подобни лекарства. Сигурно е пиел диуретик и затова сте засекли следи от киселината.

— Ти приемаш, че го е пиел съзнателно — каза Хънтър — Възможно е да не е знаел, че го приема.

— Мислиш, че някой го е убил? Тя сви рамене.

— Токсичните реакции включват шок, хипотензия и кома. Може това да е допринесло за смъртта му.

— Не виждам как може да се докаже такова нещо.

— Ти си направил аутопсията — напомни му тя, преглеждаше картона.

— Така е. Нараняванията му бяха масивни. Тежка травма на лицето и гърдите, перикардиална руптура, фрактура на таза и фемура. Въздушната възглавница не се е задействала.

— Колата е проверена, предполагам? Марти въздъхна.

— Питай ченгетата. Не е моя работа.

— Би трябвало да са я проверили.

— Виж — каза Марти, — в катастрофата не е участвала друга кола. Имало е свидетели. Шофьорът не е бил пиан и не е бил в кома. Забил се е челно в магистрален надлез със сто и петдесет километра в час. Нищо чудно, че преди това е изключил въздушната възглавница.

— Но не сте проверили, Марти.

— Да. Нямаше причина да проверяваме. Тестът за токсични вещества беше отрицателен, електролитите му бяха в норма, като се имат предвид травмите и времето на смъртта.

— Само дето не са били в норма, Марти.

— Резултатите от нашите тестове бяха нормални.

— Хм. Сигурен ли си, че тези тестове наистина са направени?

И точно в този момент Марти Робъртс сериозно се замисли за Раза. Раза беше казал, че същата нощ имало спешна заявка костната банка. Раза бе искал да изпълни заявката. Следователно Раза не би искал тялото на Уелър да престои в моргата четири до шест дни, докато бъдат анализирани нормалните показатели от изследването за токсини.

— Ще трябва да проверя — каза Марти, — за да съм сигурен, че тестовете са били направени.

— И провери добре — каза Мерили. — Защото според болничното досие синът на починалия работи в биотехнологична фирма, а съпругата му работи в педиатрична клиника. И двамата имат

достъп до химикали и медикаменти. На този етап не можем да сме сигурни, че господин Уелър не е бил отровен.

— Възможно е — каза Марти. — Макар да е крайно невероятно. Тя го изглежда ледено.

— Веднага ще се заема — каза Марти Робъртс.

Вървеше към патолоботорията в сутерена и се чудеше как да постъпи с Раза. След казаното в кабинета на Мерили беше сигурен, че Раза изобщо не е пратил кръв за токсично изследване, което означаваше, че лабораторните резултати са били подправени. Раза или ги беше подправил сам, като бе копирал друга бланка с резултати и бе променил името на пациента, или имаше съучастник в лабораторията, който ги беше подправил вместо него. Второто беше по-вероятно. Божичко, явно във всичко това участваше още някой.

И сега онази ужасна стара мома беше тръгнала на лов за съгрешили медици заради следите от етакринова киселина. Етакринова киселина. Ако Джон Уелър наистина беше отровен отровата бе избрана умно. Той очевидно бе държал на вида си. На неговата възраст сигурно бе прекарвал поне по два часа във фитнеса. Сигурно бе гълтал с шепи хранителни добавки и други боклуци. Трудно би се доказало, че не е пил диуретика съзнателно.

Трудно. Но не и невъзможно... Етакриновата киселина се отпускаше само с рецепта. Трябваше да са останали някакви следи. Дори да бе взел лекарството от някой друг-от друг фен на бодибилдинга например — или да си го беше поръчал от уебсайт в Австралия, това можеше да се провери. И някой щеше да реши да огледа тялото отново и щеше да открие, че на трупа му липсват костите на ръцете и на краката.

Мамка му!

Шибаният Раза!

Марти се замисли. Четиридесет и шест годишен мъж, занимаващ се с бодибилдинг. На тази възраст, с пораснали вече деца... имаше само две причини да полага толкова грижи за тялото си. Или да е гей, или да си има любовница. И естествено пренебрегва съпругата си. А тя? Тя съответно е бясна.

Бясна, да. Но толкова, че да отрови откачения си съпруг? Възможно. Хората убиват половинките си и за по-дребни неща. Марти

се замисли за госпожа Уелър, върна се към ексхумацията на съпруга ѝ. Образите бяха съвсем ясни — разплаканата вдовица, облегнала се на високия син, добрата дъщеря малко встрани, с хартиени кърпички в готовност. Всичко много трогателно.

Освен...

Щом извадиха ковчега от земята, Емили Уелър изведнъж стана нервна. Опечалената вдовица внезапно се сети, че предпочита всичко да стане бързо. Не отнасяйте тялото в болницата. Не вземайте твърде много тъканни проби. Жената, настояла за подробни ДНК изследвания, май изведнъж беше променила решението си.

Защо?

Сещаше се само за един възможен отговор — госпожа Уелър бе искала да се направи тест за бащинство, но не бе знаела, че за тази цел тялото трябва да се върне в болница. Не бе знаела, че ще вземат тъканни проби от множество органи. Мислила беше, че ще вземат само една бърза проба и ще върнат тялото в земята, а тя ще се прибере у дома. Всичко извън това, изглежда, изнервяше госпожа Уелър. Може би все пак имаше надежда.

Влезе в кабинета си и затвори вратата. Трябваше да се обади на госпожа Уелър. Разговорът щеше да е деликатен. В архивите на болницата щяха да останат датата и часът на обаждането. Така че... по каква причина да я потърси? Марти смръщи чело.

А, да — защото трябва да вземе ДНК от нея и от децата ѝ.

Добре, ставаше. Но защо не е взел ДНК от нея и семейството ѝ още на гробището? Нищо работа — прокараваш клечка с памучен връх по вътрешната страна на бузата — и готово. Отнема секунди.

Отговор — защото е смятал, че вече са им взели ДНК проба в лабораторията на госпожица Стара мома.

Обмисли този вариант. Огледа го от всички страни.

Не откри никакви слаби места. Имаше основателна причина да се обади.

Вдигна телефона и набра номера.

— Госпожо Уелър, обажда се доктор Робъртс от болница „Мемориъл“. Марти Робъртс.

— Да, доктор Робъртс. — Пауза. — Какво има?

— Просто исках да се уговорим кога ще можете да дойдете с Децата си тук, за да вземем кръв и проби от устната кухина — За ДНК теста.

— Вече дадохме. При онази жена в лабораторията.

— О, разбирам. Имате предвид доктор Хънтър? Съжалявам, не знаех.

Пауза. После Емили каза:

— Вие... работите по тестовете на Джак, нали?

— Да. Някои ги правим тук, други отиват в лабораторията. Вече открихте ли нещо? Тоест, установявате онова, което сте очаквали, нали?

Марти я слушаше с усмивка. Тя не питаше за бащинството. Тревожеше се за нещо друго, което можеше да открият.

— Ами, в интерес на истината...

— Да?

— Всъщност има едно дребно усложнение. Нищо важно.

— Какво усложнение?

— В генетичната лаборатория са открили следи от необичаен химикал з тъканите на господин Уелър. Сигурно е лабораторна грешка, контаминация на пробата.

— Какъв химикал?

— Споменавам го само защото знам, че искате неприятностите около съпруга ви да приключат възможно най-скоро.

— Точно така. Искам да почива в мир — каза тя.

— Разбира се. Не бих искал това да се отложи с дни и дори със седмици, докато се задават въпроси за този химикал и как той се е озовал в тялото му. Защото дори да е лабораторна грешка, от този момент ситуацията попада под разпоредбите на закона, госпожо Уелър. Дори не би трябвало да разговарям с вас. Но... в известен смисъл се чувствам отговорен. Както казах, не ми се ще едно следствие да забави нещата още повече.

— Разбирам — каза тя.

— Аз, разбира се, никога не бих ви посъветвал да постъпите другояче, освен според закона, госпожо Уелър. Но усетих, че ексхумацията на съпруга ви беше тежко преживяване за вас...

— Да... да...

— И ако не искате още едно такова преживяване при повторна ексхумация — да не споменаваме и за разноските, бихте могли да изберете едно по-щадящо чувствата ви решение. И по-евтино също... Имате правото да поискате тялото да бъде кремирано.

— Не знаех — каза тя.

— Сигурно не сте си давали сметка, че изваждането тялото му от земята ще е толкова травматично преживяване за вас.

— Така е, прав сте. — И може да решите, че не искате да минете през това отново.

— Точно така е, наистина. „Така е, и още как“, помисли си Марти.

— Разбира се, ако сте уведомена, че предстои разследване, няма да ви разрешат да кремирате тялото. Аз, разбира се, никога не бих ви подхвърлил идеята за кремация. Но вие бяхте могли да стигнете до това решение самостоятелно, по свои си причини. И ако това стане скоро — днес или рано сутринта утре, — то всичко ще е само зловеща случайност. Тялото, уви, ще бъде кремирано малко преди да бъде разпоредено разследване.

— Разбирам.

— Трябва да свършвам — каза той.

— Благодаря ви, че се обадохте — каза тя. — Има ли нещо друго?

— Не, това е всичко — каза той. — Благодаря ви, госпожо Уелър.

— Няма защо, доктор Робъртс. Щрак.

Марти Робъртс се облегна в стола си. Беше много доволен от начина, по който протече разговорът. Наистина много доволен.

Оставаше да свърши само още едно нещо.

— Лабораторията на петия етаж. Джени на телефона. — Джени, доктор Робъртс се обажда, от патологията. Искам да ми провериш едни резултати.

— От спешните ли са, доктор Робъртс?

— Не, старо изследване. Тест за токсични вещества отпреди осем дни. Името на пациента е Уелър. — И й продиктува серийния номер.

Последва кратка пауза. Марти чу потракването на клавиши.

— Джон Дж. Уелър? Бял, възраст четиридесет и шест?

— Да.

— Направили сме пълен скрининг за токсични вещества в три и трийсет и седем през нощта в неделя, осми май. И още девет допълнителни теста извън това.

— Пазите ли кръвната проба?

— Пазим всички тъканни проби.

— Би ли проверила все пак?

— Доктор Робъртс, напоследък пазим абсолютно всичко Пазим дори ДНК картите на новородените. Законът изисква да пазим само тестовите за фенилкетонурия, но ние пазим и картите. Пазим кръвните проби от пъпната връв. Пазим плацентна тъкан. Пазим изрязаното при хирургически интервенции. Пазим всичко...

— Разбирам, но дали все пак не би проверила?

— Регистрирано е в компютъра, виждам го в момента — каза тя. — Замразената проба се пази в хладилен шкаф В-7. В края на месеца ще я местят във външните хранилища.

— Виж, извинявай — каза Марти. — Но в случая става дума за потенциално съдебно дирене. Моля те лично да провериш дали пробата е там, където би трябвало да е.

— Добре. Ще пратя някого долу и ще ви звънна.

— Благодаря ти, Джени.

През стъклената стена се виждаше как Раза чистя една от стоманените маси — подготвяше я за следващата аутопсия. Раза го биваше в чистенето. Това Марти трябваше да му го признае — не си пестеше силите. Не пропускате нищо.

Което означаваше, че не би го домързяло да подправи болничната база данни, като вкара информация за съхранени то на несъществуваща проба. Или това, или някой друг го беше направил вместо него.

Телефонът звънна.

— Доктор Робъртс? Джени се обажда.

— Да, Джени?

— Май избързах преди малко. Пробата на Уелър е тридесет кубически сантиметра венозна кръв, замразена. Но не е в шкаф В-7; явно е сложена другаде. В момента я търсим. Ще ви звънна веднага щом я намерим. Има ли нещо друго?

— Не — каза Марти. — Много ти благодаря, Джени.

20.

Най-после!

Елис Ливайн откри майка си на втория етаж на магазина на Поло Ралф Лорън на Мадисън и Седемдесет и втора. Точно излизаше от пробната. Облечена беше с бели ленени панталони и ярка риза. Застана пред огледалото и започна да се върти. И го видя.

— Здравей, скъпи. Какво ще кажеш?

— Мамо. Какво правиш тук?

— Купувам си това-онова за круиза, скъпи.

— Но ти няма да ходиш на круиз — каза Елис.

— Напротив — възрази майка му. — Всяка година ходим на круиз. Харесват ли ти маншетите на панталона?

— Мамо...

Тя смръщи чело и разсеяно приглади бялата си коса.

— Не знам за ризата всъщност. Не ти ли приличам на плодова салата с нея?

— Трябва да поговорим — каза Елис.

— Добре. Имаш ли време да обядваме?

— Не, мамо. Трябва да се връщам в офиса. — Елис беше счетоводител в една рекламна агенция. Беше излязъл от работа и поел под пара към центъра, след като брат му се обади по спешност.

Приближи се до майка си и каза тихо:

— Мамо, не можеш да пазаруваш.

— Не ставай глупав, скъпи.

— Мамо, нали говорихме... — Елис и двамата му братя бяха разговаряли сериозно с родителите си предния уикенд. Труден и болезнен разговор в къщата в Скарсдейл. Баща му беше на шейсет и три. Майка му — на петдесет и девет. Братята бяха обсъдили с тях финансовото им положение.

— Шегуваш се — каза му тя сега.

— Изобщо не се шегувам. — Той я стисна над лакътя.

— Елис Джейкъб Ливайн — каза тя, — дръж се прилично.

— Мамо, татко е без работа.

— Знам, но имаме предостатъчно...

— Има проблем и с пенсията му.

— Това е временно.

— Не, мамо, не е временно.

— Винаги сме имали предостатъчно...

— Вече не. Нямате. Нямате. Тя го изгледа гневно.

— С баща ти си поговорихме, след като ти и братята ти си тръгнахте. Той каза, че всичко ще се оправи. Всичките ви приказки, че трябвало да продадем къщата и ягуара. Всичко това са глупости.

— Това татко ли го каза?

— Да, разбира се. Елис въздъхна.

— Искал е да ти спести тревогите.

— Не се тревожа. А той си обича колата. Баща ти си купува нов ягуар всяка година. Още откакто бяхте бебета.

Продавачките ги гледаха. Елис дръпна майка си настрана.

— Мамо, нещата се промениха.

— О, стига де!

Елис отклони поглед. Не можеше да погледне майка си в очите. През целия си живот беше взимал пример от родителите си — те бяха успели хора, стабилни, солидни. Самият той и братята му имаха своите възходи и падения — по-големият му брат дори беше успял да се разведе, — но родителите им бяха от по-старото поколение, поколение на солидни хора. Хора на които можеш да разчиташ.

Дори когато баща му остана без работа, никой не се притесни особено. Вярно, на неговата възраст трудно щеше да си намери друга. Но имаха инвестиции, акции, земя в Монтана и на Карибите, голяма пенсия. Нямаше причина за тревога. Родителите му не промениха начина си на живот дължиха да се забавляват, да пътуват, да харчат.

Сега обаче той и братята му изплащаха ипотеката на къщата в Скарсдейл. И се опитваха да продадат вилата в Шарлот Амали и градската къща във Вейл.

— Мамо — каза той, — аз имам две деца в предучилищна възраст. Джеф има едно в първи клас. Знаеш колко струват частните училища тук, нали? Арън плаща издръжка на бившата си съпруга. Имам си свой живот. Докога трябва да плащаме за вашия?

— Не е вярно. Не вие плащате за мен и баща ви — изсъска тя.

— Напротив, мамо, ние плащаме. И ти казвам, че не можеш да купиш тези дрехи. Моля те. Върви в пробната и ги съблечи.

И съвсем внезапно тя избухна в сълзи и скри лицето си с ръце.

— Толкова ме е страх — проплака. — Какво ще правим? — Тресеше се. Той я прегърна.

— Всичко ще се оправи — каза нежно. — Иди се преоблечи, Ще те заведа някъде да обядваме.

— Но нали нямаш време. — Вече хълцаше сериозно. — Току-що го каза.

— Няма нищо. Ще идем да обядваме, мамо. В „Карлайл“. Всичко ще се оправи.

Тя подсмръкна и изтри очите си. Тръгна към пробната с високо вдигната глава.

Елис извади телефона си и се обади в офиса да предупеди, че ще закъснее.

21.

На неофициалната среща на биотехнолозите във Вашингтон Д-Р Робърт Белармино нямаше търпение най-сетне да приключат с представянето му. Конгресмен Хенри Уотърс, известен с пословичната си словоохотливост, говореше ли, говореше.

— Доктор Белармино е познат на всички ни — казваше той — като лекар със съвест, като човек на науката и като вярващ човек, човек, който държи на принципите си във време на опортюнизъм, човек с висока нравственост в една хедо-нистична ера, когато границите на приличието се прекрачват ежедневно, особено по Ем Ти Ви. Доктор Белармино е не само директор на Националния здравен институт, но и един от най-активните енориаши на баптистката църква в Хюстън и автор на „Повратна точка“, книга за духовното пробуждане и за изцелителните послания на Исус Христос, нашия Господ. Знам също... е, виждам, че той ме гледа нетърпеливо, защото след час трябва да се яви на изслушване в Конгреса, така че позволете ми да дам думата на нашия човек на Бога и науката, доктор Робърт Белармино.

Красив и самоуверен, Белармино застана зад катедрата. Лекцията му, според отпечатаната програма, беше на тема „Божии намерения за човечеството в гениите науки“.

— Благодаря на конгресмен Уотърс и на всички вас за писъствието ви. Някои от вас сигурно се питат как така един учен — и особено учен в областта на генетиката — може съвместява с лекота работата си със словото Божие. Но както посочва Денис Алегзандър, Библията ни напомня, че Бог, вселенският създател, съществува отделно от свята рожба, човечеството, но в същото време активно го подпомага във всеки един момент. Бог е съзателят и на ДНК, която е в основата на биологичното разнообразие на нашата планета. Това навярно е причината някои критици на генното инженерство да заклеймяват използването му, защото така, според тях, изнемваме ролята на Бога. Някои екологични доктрини поддържат подобна гледна

точка — че природата е свещена и ненакърнима. Такива вярвания са, разбира се, езически.

Белармино направи пауза, та слушателите да се насладяна последното. Замисли се дали да не се спре по-подробно на езическите вярвания и по-конкретно на пантеистичното обожествяване на природата, което някои наричаха Калифорнийска космология. Но реши да го остави за друг път. По-добре да кара по същество.

— В Библията ясно се казва, Битие, глава първа, стих двайсет и осми, и втора, петнайсети, че Бог е дал на човеците задачата и отговорността да се грижат за земята и за всички нейни създания. Ние не иземаме божествените функции. Ще отговаряме пред Бог, ако не се грижим като добри и отговорни стопани за онова, което Той ни е дал в цялото му великолепие и биологично разнообразие. Това е поставената ни от Бога задача. Ние сме стопаните на тази планета. Генното инженерство използва инструментите, които Създателят ни е дал, за да вършим добри дела за благо на нашата планета. Незащитените културни растения ги унищожават вредители, слани и суша. Генетичните модификации могат да предотвратят това, в резултат на което по-малко площи се използват за обработваема земя, повече гори и пасища запазват естествения си вид, без да се намалява добивът, и така да се хранят гладните. Генното инженерство ни позволява да разпределяме Божиите дарове на всички Негови създания, така както Той би искал. Генетично модифицирани организми създават чист инсулин за диабетиците, чисти кръвосъсирващи фактори за хемофилиците. Преди тези пациенти често умираха от контаминация. Няма съмнение, че успехът ни в създаването на тези чисти вещества е Божие дело. Кой би твърдял противното? Критиците твърдят, че генното инженерство е противоестествено, защото променяло самата същност на организма, природата му на най-дълбоко ниво. Тази идея е дръвногръцка, езическа. Но простият факт е, че одомашняването на растения и животни, което се практикува от хиляди години, също променя същността на организмите. Домашното куче вече не е вълк. Царевицата вече не е доебен и в повечето случаи безполезен плевел. Генното инженерство е просто поредната стъпка в тази отдавна възприета традиция и не се различава радикално от практиките на миналото. Понякога ни казват, че не бива да променяме ДНК-то, и толкова. Защо не обаче? ДНК-то не е нещо фиксирано. То търпи

промени с времето. Взаимодейства си с ежедневието ни. Или трябва да забраним на атлетите да вдигат тежести, защото това променя размера на мускулите им? Или да кажем на студентите да не четат книги, защото това променя структурата на техните развиващи се мозъци? Не, разбира се. Телата ни непрекъснато се променят, а с тях и нашето ДНК. Но нека бъде по-конкретен. Има петстотин генно обусловени заболявания, които потенциално могат да бъдат излекувани посредством генна терапия. Много от тези болести причиняват ужасни страдания при децата, ранна и мъчителна смърт. Други болести ни дебнат през целия ни живот като смъртна присъда — засегнатият чака кога заболяването ще се отключи и ще го убие. Какво, не трябва ли да лекуваме тези болести, щом това ни е по силите? Не трябва ли да облекчаваме страданието, щом можем? Ако за тази цел трябва да променим ДНК? В това се заключава въпросът — трябва ли, или не трябва да променяме ДНК? Това Божие дело ли е, или човешко високомерие? На такива дискусии не бива да се гледа лекомислено. Както и на друг противоречив въпрос — използването на ембриони. Мнозина, изповядващи юдейско-християнската вяра, нееднозначно се противопоставят на това. Но в един момент тази гледна точка ще се сблъска с целта да се изцелят болните и да се облекчи страданието. Не тази година, не и следващата, но скоро и този момент ще дойде. За да стигнем до правилния отговор, са ни необходими молитви и внимателна преценка. Нашият Бог Исус е изправял сакати на крака. Не означава ли това, че и ние трябва да го правим, ако е във възможностите ни? Решението е трудно, защото знаем, че човешкото високомерие приема различни форми — проявява се не само в прекомерната самоувереност, но и в упоритото отрицание на прогреса. Тук нашата задача е да повторим величието на Бога във всички Негови дела, а не капризното човешко его. Самият аз нямам готов отговор на тези въпроси. Признавам, че дълбоко в себе си съм объркан и смутен. Но имам силната вяра, че някой ден Бог ще ни изведе в света, който Той иска за нас. Имам вяра, че с Негова помощ ще вземем мъдрите решения, ще бъдем предпазливи и грижовни, а не капризни стопани на Неговите дела, на Неговите страдащи деца и на всички същества, които Той е създал. И за това се моля, най-смирено, в името на Бог. Амин.

Речта свърши работа, разбира се. Както винаги. Вече десетина години Белармино я изнасяше в различни варианти и всеки път увеличаваше с една идея дозата, добавяше по още една щипка решителност в думите си. Преди пет години думата „ембрион“ не присъстваше в речта му. Сега я включваше, макар и предпазливо и оскъдно. Полагаше основите. Караше ги да се замислят. Мисълта за страдащите деца ги смущаваше. Също и мисълта за сакатите, които прохождат.

Разбира се, никой не знаеше дали това ще се случи някога. Самият Белармино не вярваше, че ще стане. Но нека си мислят, че предстои. Нека се тревожат. Така и трябва — залозите бяха високи, а темпото на прогреса — главоломно. Всяко изследване, забранено от Вашингтон, щеше да се проведе в Шанхай или в Сеул, или в Сао Пауло. И Белармино, умел в лицемерната си набожност, си беше поставил за цел това никога да не се случи. Накратко, не биваше да се допуска нищо, което да подложи крак на лабораторията му, на изследванията му и на репутацията му. А той определено умееше да защитава и трите.

След час в облицованата с дървена ламперия зала за изслушвания Белармино свидетелства пред Държавната комисия по генетика и здраве. Целта на изслушването беше да разизясни гледните точки за това редно ли е да се издават патенти за човешки гени. Вече бяха издадени хиляди такива патенти. Това добре ли беше, или не?

— Няма съмнение, че сме изправени пред проблем — каза д-р Белармино, без да поглежда в бележките си. Беше научил наизуст речта си пред комисията, за да я изнесе с лице към телевизионните камери и така да подсили ефекта. — Патентоването на гени от страна на *индустрията* поставя съществен проблем пред бъдещите изследвания. От друга страна, патентоването на гени от страна на научни институции не е повод за тревоги, защото резултатите от работата им са достъпни за всички.

Това, разбира се, бяха пълни глупости. Доктор Белармино не спомена, че разликата между учените и индустрията отдавна се е стопила. Двайсет процента от научните работници в университетите получаваха пари от индустрията. Десет процента от тях се занимаваха с разработка на нови медикаменти. Повече от десет процента вече бяха

изкарвали нов продукт на пазара. Повече от четиридесет процента бяха кандидатствали за патенти в един или друг период от научната си кариера. Не спомена и друго — че самият той всячески се бореше за гени патенти. През последните четири години неговата лаборатория беше подала петстотин седемдесет и две молби за издаване на патент във връзка с широк спектър от заболявания, от Алцхаймер и шизофрения до маниакална депресия, тревожност и разстройства на вниманието. Беше си осигурил патенти за десетки гени, отговорни за специфични метаболитни разстройства, от дефицита на 1-тироксидро-камбрин (свързан с разстройството на съня, познато като „неспокоен крак“) до излишъка на параамино-2, 4-дихидроксидбензамин (причиняващ чести позиви за уриниране по време на сън).

— Въпреки това — продължи д-р Белармино — мога да уверя комисията, че като цяло патентоването на гени е система, която служи на общото благо. Процедурите ни за защита на интелектуалната собственост работят добре. Важните изследвания са защитени и потребителят, американският пациент, е онзи, който ще има най-голяма полза от усилията ни.

Не каза, че повече от четири хиляди пряко свързани с човешката ДНК патента се одобряват всяка година — по два на час за всеки работен ден. И понеже в човешкия геном има само трийсет и пет хиляди гена, повечето експерти бяха на мнение, че вече над двайсет процента от генома са частна собственост.

Не спомена и че най-големият собственик на патенти не е някой индустриален гигант, а Калифорнийският университет. Калифорнийският университет притежаваше повече ген-ни патенти от „Пфайзер“, „Мерк“, „Лили“ и „Виет“, взети заедно. Притежаваше повече патенти и от американското правителство.

— Идеята, че някой притежава части от човешкия геном, се струва необичайна на някои хора — каза Белармино. — Но именно това прави Америка велика и влива сила в нашия прогрес. Вярно, понякога машината засича, но с времето всичко си идва на мястото. Генното патентоване е вярната посока към бъдещето.

След като приключи изказването си пред комисията, д-р Белармино тръгна към летище „Рейгън“, където щеше да се качи на самолет за Охайо и да продължи проучването си върху „гена на

силните усещания“, което се провеждаше в един увеселителен парк там. Репортажен екип от новинарското шоу „60 минути“ го следваше навсякъде, сглобяваше сегмент, който да покаже разнообразните му и значими генни изследвания, както и да разкаже и личната му история. Престоят му в Охайо беше важна част от репортажа. Защото там Белармино влизаше в контакт с обикновени хора, а продуцентът беше заявил, че това е особено важно за човек на науката, още повече когато го показват по телевизията.

Служба за трансфер на университетски технологии,
Масачузетс
ПРАВИТЕЛСТВЕН ЦЕНТЪР, БОСТЪН

За незабавно разпространение

УЧЕНИ ОТГЛЕЖДАТ МИНИАТЮРНОУХО В ЛАБОРАТОРИЯ

ПЪРВАТА „ЧАСТИЧНА ФОРМА НА ЖИВОТ“ В МТИ

ВЪЗМОЖНО ПРИЛОЖЕНИЕ В ЛЕЧЕНИЕТО НА ГЛУХОТАТА

Учени от Масачузетския технологичен институт отгледаха човешко ухо в тъканна култура. Това се случва за пръв път.

Австралийският художник Стеларк, известен с пърформанс творбите си, се обърна към МТИ с молба да му отгледат допълнително ухо. Ухото е с размер една четвърт от нормалния, малко по-голямо от капачка на бирена бутилка. Взетата от Стеларк тъкан е отгледана в ротационен микрогравитационен биореактор.

От МТИ официално съобщиха, че допълнителното ухо може да се смята за „частична форма на живот —

частично конструирана и частично отгледана“. Ухото се побира идеално в шепа.

Миналата година същата лаборатория на МТИ създаде пържолки от жабешка тъкан, отгледани върху биополимерна мрежа. Отглеждали са пържолки и от клетки на неродено агне. Създали са и „милостива кожа“, както сами я наричат. Кожата е изкуствено отгледана в лабораторията и е подходяща за направата на обувки, чанти, колани и други кожени изделия — навярно с цел да се задоволи растящият пазар на продукти от неживотински произход.

Няколко компании за слухови апарати са стартирали преговори с МТИ за лицензиране на технологията, с която е било създадено ухото. Според генетика Зак Раби „свс застаряването на американското население много хора от третата възраст може би ще предпочетат да им ъдат отгледани леко уголемени и генетично модифицирани уши, вместо да разчитат на класическите технологии за подпомагане на слуха“. Говорител на „Аудион“, компанията за слухови апарати, отбеляза: „Не става въпрос за слонски уши. Едно леко увеличение на размера в рамките на двайсет процента би удвоило слуховата ефикасност на пациентите. Според нас пазарът за уголемени уши е огромен. Когато много хора се сдобият с тях, това няма да прави впечатление на никого. Ние вярваме, че големите уши ще се превърнат в новия стандарт, също като силиконовите имплантанти за гърди“.

22.

Марти Робъртс имаше лош ден, който се стовни още повече след обаждането на Емили Уелър:

— Доктор Робъртс, обаждам ви се от погребалната агенция. Изглежда, има някакъв проблем с кремацията на съпруга ми.

— Какъв проблем? — попита Марти Робъртс. Беше в кабинета си в патолобаторията.

— Казват, че не могат да го кремират, понеже съдържа метал.

— Метал? В какъв смисъл метал? Съпругът ви не е имал подменени стави или рани от война, нали?

— Не, не. Казват, че в ръцете и краката му има метални тръби. И че костите са били извадени.

— Сериозно? — Марти стана от стола и защрака с пръсти във въздуха да привлече вниманието на Раза, който беше в залата за аутопсии отвън. — Как може да е станало това?

— И аз за това ви се обаждам.

— Не знам какво да кажа. Представа нямам, госпожо Уелър. И съм дълбоко потресен, между другото.

Раза вече беше влязъл в кабинета.

— Ще ви включа на високоговорител, госпожо Уелър, за да мога да си водя бележки, докато говорим. Вие в крематориума ли сте в момента, при съпруга си?

— Да — каза тя. — И тук казват, че Джак има оловни тръби в ръцете и краката и затова не могат да го кремират.

— Разбирам — каза Марти и погледна Раза.

Раза поклати глава и надраска на един лист: „Взехме само от единия крак. Сложихме дървена шпилка“. Марти каза:

— Госпожо Уелър, нямам представа как е могло да стане такова нещо. Сигурно ще има разследване. Боя се, че от погребалната агенция или пък в гробището може да са направили нещо нередно.

— Ами, тук ми казват, че трябва да го погребем. И че може би трябва да се обадя в полицията, защото по всичко личало, че костите

му са били откраднати. Но това означава нови тревоги и забавяне. — Последва дълга, натежала от неизказани неща пауза. — Вие какво ще кажете, доктор Робъртс?

— Нека помисля и след малко ще ви се обадя, госпожо Уелър — каза Марти и затвори телефона. — Ти, тъпанар шибан! Казал съм ти — дърво, винаги слагай дърво!

— Знам — каза Раза. — Това с оловото не е наша работа. Кълна се. Винаги използваме дърво.

— Оловни тръби... — Марти поклати глава. — Откачена работа.

— Не сме ние, Марти. Кълна ти се. Сигурно са били онези идиоти от гробището. Знаеш колко лесно става. Погребението вършва, близките хвърлят няколко шепи пръст и си тръгват. Преди ковчегът да е спуснат в земята. Понякога това става чак след ден-два. През нощта идват и вземат костите. Знаеш как става.

— А ти откъде знаеш? — Марти го изгледа злобно. — Защото миналата година една жена се обади да каже, че съпругът ѝ е бил погребан с венчалната си халка, а тя искала да си я запази като спомен. Питаше дали случайно не сме свалили по време на аутопсията. Казах ѝ, че при нас няма никаква лични вещи на покойника, но ще се обадя в гробището. Още не го бяха заровили и жената си взе пръстена. Марти Робъртс седна зад бюрото и каза:

— Виж, ако има разследване и започнат да се ровят в банковите сметки...

— Не, не. Имай ми доверие.

— Не ме карай да се смея.

— Марти, казвам ти. Не сме го направили ние. Не сме сложили металните тръби. Не сме.

— Добре де. Не съм глух. Просто не ти вярвам. Раза потропа по бюрото.

— По-добре се справи с нея. За рецептата.

— Ще се оправя. Излез, за да мога да говоря спокойно.

Раза влезе в съблекалнята. Беше празно. Той извади мобилния си телефон, набра един номер и каза:

— Йесу? Какви ги вършиш бе, човек? Сложил си оловни тръби в онзи тип от катастрофата. Марти е откачил, по дяволите! Искат да го

кремират онзи, но той има оловни тръби във... Господи, колко пъти трябва да ти казвам? Използвай дърво!

— Госпожо Уелър — каза Марти Робъртс. — Мисля, че ще е най-добре да погребете съпруга си. Всъщност нямате друг избор.

— Е, освен ако не се обадя на полицията. Заради откраднатите кости.

— Вие ще решите как да постъпите — каза той. — Трябва да прецените кой вариант е най-добър за вас. Но едно мога да кажа — стигне ли се до полицейско разследване, несъмнено ще изскочи рецептата на ваше име за етакринова киселина, закупена от „Лонгуд Фармаси“ на Мотор Драйв.

— Лекарството беше за мен.

— Знам. Но остава въпросът как етакриновата киселина се е озовала в тялото на съпруга ви. А отговорът може да не е много лесен.

— Болничната ви лаборатория е открила следи от лекарството?

— Да. Но съм сигурен, че болницата ще преустанови понататъшните лабораторни изследвания веднага щом вие оттеглите иска си срещу нея. Уведомете ме как сте решили да постъпите, госпожо Уелър. Дочуване засега.

Затвори и погледна термометъра в залата за аутопсии. Показваше петнайсет градуса. Въпреки това Марти се потеше.

— Чудех се кога ще се появиш — каза Мерили Хънтър. Не изглеждаше доволна. — Искам да знам каква точно е твоята роля във всичко това.

— Във всичко кое?

— Днес ми се обади Кевин Маккормик. Има още един иск срещу нас от семейство Уелър. Този път от името на сина на починалия, Том Уелър. Онзи, който работи в биотехнологична фирма.

— Какво е обвинението?

— Аз само следвах протокола — каза Мерили.

— Хм... Какво е обвинението?

— Явно здравната му осигуровка е била прекратена. — Защото?

— Баща му е имал гена BNB71 за сърдечна болест.

— Сериозно? Няма логика. Личеше си, че бащата е бил откачен на тема здраве.

— Имал е гена. Което не значи, че е бил изразен. Открихме го в тъканите. И този факт беше надлежно отбелязан. От застрахователната компания са се хванали за него и са прекратили здравната осигуровка на сина, определили са го като „рисков клиент“.

— Как са се добрали до тази информация?

— Тя е онлайн — каза Мерили. — Онлайн?! Има я в интернет?

— Става въпрос за официално разследване — каза тя. — Щатските закони изискват пълен достъп. Задължават ни да изпращаме всички резултати от лабораторните изследвания на един FTP адрес. На теория трябва да имаш парола, за да влезеш, но на практика всеки може да влезе в сайта. — Качили сте генетични данни *онлайн*!

— Не всички. Само на пациентите, които са свързани със съдебни иски. И сега синът твърди, че не е дал разрешение да оповестяваме генетична информация за него, което е вярно. Но ако оповестим информация за бащата, както ни задължават щатските закони, оповестяваме и за сина, което пък е *забранено* от закона. Защото децата имат наполовина същите гени като бащата. Както и да постъпим, вее сме в нарушение. — Тя въздъхна. — Том Уелър иска да си върне здравната осигуровка, но това няма как да стане.

— И какво сега?

— Господин Уелър съди болницата и мен лично. От правния отдел настояват лабораторията да не се докосва повече до какъвто и да било материал от семейство Уелър. — Мерили Хънтър изсумтя. — Спираме работа по случая.

Спират работа по случая! Край на разследването, на ексхумациите! Топли вълни на облекчение заляха Марти Ро-бъртс, макар той да изписа на лицето си подходящото за случая притеснение.

— Не е честно. Обществото ни се ръководи от банда адвокати.

— Няма значение. Приключихме, Марти. Край.

— Раза — каза Марти. — Един от нас трябва да напусне тази лаборатория.

— Знам — отговори Раза. — Много ще ми липсваш, Марти.

— Какви ги говориш?

— Намерих си нова работа — каза Раза с усмивка. — В болница „Хамилтън“, Сан Франциско. Помощникът в тяхната патология

получил инфаркт. Започвам вдругиден. Утре си събирам багажа, така че днес ми е последният ден тук.

Марти Робъртс го гледаше тъпо. Не знаеше какво да каже.

— Знам, че трябва да има двуседмично предупреждение — продължи Раза, — но казах на управата, че случаят е особен и че ти няма да имаш нищо против. Между другото, мога да ти препоръчам човек, който да ме замести. Един мой приятел, Йесу се казва. Много го бива. В момента работи в една погребална агенция, така че познава работата.

— Ще се срещна с него — каза Марти. — Но предпочитам сам избира кой да те замести.

— Както кажеш. — Раза вдигна рамене, после му подаде ръка. — Благодаря ти за всичко, доктор Робъртс.

— Веднъж да се сетиш — усмихна се Марти.

Раза се обърна и излезе от лабораторията.

23.

Джош Уинкълър зяпаше през прозореца на кабинета си, който гледаше към приемната на „Биоджен“. Всичко се беше объркало. Помощникът му Том Уелър си беше взел едноседмичен отпуск, защото баща му беше загинал при автомобилна катастрофа в Лонг Бийч. На всичкото отгоре имаше проблеми и със здравната осигуровка. Кое то означаваше, че трябва да работи с друг помощник, който не познаваше процедурите. Отвън работници поправяха наблюдателните камери на паркинга. На рецепцията долу Брад Гордън пак се слагаше на красавицата Лиза. Джош въздъхна. Какъв ли гръб имаше Брад, та правеше каквото си поиска, даже сваляше и любовницата на шефа? Защото беше ясно, че Брад никога няма да го уволнят.

Лиза имаше красиви гърди.

— Джош? Слушаш ли ме?

— Да, мамо.

— За нещо друго ли мислиш?

— Не, мамо.

От високо му се откриваше ясен изглед към деколтето на Лиза, което разкриваше плавните контури на стегнатите ѝ гърди. Твърде стегнати, без съмнение, но това не притесняваше Джош. Напоследък всеки и всичко беше хирургически подпомогнато. Включително мъжете. Дори младежи на по двайсет години си правеха фейслифтинг и удължаване на пениса.

— Какво ще кажеш тогава?

— Какво? Извинявай, мамо. За какво говореше?

— За семейство Ливайн. Братовчедите ми.

— Не знам. Къде, казваш, живеят?

— В Скарсдейл, скъпи.

Сега вече Джош се сети. Братята Ливайн имаха родители, които харчели твърде много.

— Мамо, това е незаконно.

— Направи го с момчето на Лойс. Лично го направи.

— Така е. — Но го беше направил само защото смяташе, че няма как да го хванат.

— И момчето спря наркотиците и си намери работа. В банка, Джош. В банка.

— Като какъв?

— Не знам, като касиер или нещо такова.

— Това е добре, мамо.

— Това е много повече от добре — възрази майка му. — Този твой спрей може да се окаже златна мина, Джош. Всички искат такова лекарство. Може най-после да постигнеш нещо значимо.

— Добре, мамо.

— Знаеш какво имам предвид. Спряят е голяма работа. — Тя направи пауза. — Но трябва да се изпробва и върху по-възрастни хора, не мислиш ли?

Джош въздъхна. Майка му, разбира се, беше права. — Да...

— Затова двамата Ливайн може да са ти от полза.

— Добре — каза той. — Ще се опитам да взема.

— И за двамата родители, нали?

— Да, мамо. И за двамата.

Затвори рязко телефона. И тъкмо се чудеше какво точно да направи по въпроса — и дали не трябва да направи нещо съвсем друго, — когато чу вой на сирени. След миг две полицейски коли в черно и бяло спряха пред сградата. Четирима полицаи слязоха от колите, влязоха в сградата и тръгнаха право към Брад, който още си приказваше сладко-сладко с Лиза.

— Вие ли сте Брадли А. Гордън?

Миг по-късно едното ченге го завъртя, изви ръцете му зад гърба и му щракна белезници. „Майко мила“, помисли Джош.

Брад крещеше:

— Какво става бе? Какво правите бе?

— Господин Гордън, арестуван сте по обвинение телесна повреда и изнасилване на малолетно лице.

— Какво?!

— Имате право да запазите мълчание...

— Какво?! Какви малолетни бе? Не познавам никакви шибани малолетни.

Ченгето го изгледа сурово.

— Добре де, грешка на езика! Не познавам никакви малолетни!

— Мисля, че познавате, господине.

— Правите огромна грешка, момчета, огромна! — каза Брал, докато го водеха към изхода.

— Просто елате с нас, сър.

— Ще ви съдя до дупка, мамка му!

— Насам, господине. И го изведоха.

Джош плъзна поглед по хората, наредили се покрай парапета. Половината служители гледаха надолу към рецепцията, говореха си и си шушукаха. А в другия край на галерията Джош видя Рик Диел, шефа на компанията.

Просто си стоеше с ръце в джобовете и гледаше представлението.

И да беше смутен или изненадан, определено не го показваше.

24.

Брад Гордън гледаше нещастно клозета в килията си. Парче мокра тоалетна хартия се беше залепило отстрани. Пред клекалото имаше локва кафеникава течност и в нея плуваха някакви по-твърди неща. На Брад му се пикаеше, но за нищо на света нямаше да стъпи в тази течност, каквато и да беше, по дяволите. Дори мисълта за нея му беше противна.

В ключалката зад него се превъртя ключ. Той стана. Вратата се отвори.

— Хайде, Гордън.

— Какво става?

— Адвокатът ти дойде.

Ченгето го заведе в малка стая. Там чакаха възрастен мъж в костюм на тънко райе и младеж с яке на „Доджърс“, седяха до маса с лаптоп. Хлапето носеше очила с дебели лещи и рогови рамки, досущ като бухал или като Хари Потър. И двамата станаха и се здрависаха с Брад. Той не им запомни имената. Разбра само, че са от адвокатската фирма на вуйчо му.

Възрастният адвокат отвори една папка и каза: — Кели Чин. Запознали сте се на футболен мач, като инициативата е била от ваша страна. — От моя страна?!

— След което сте я завели в хотел „Уествю Плаза“, стая четиристотин и тринадесет...

— Нещо не сте разбрали...

— Където сте правили орален, генитален и анален секс с нея. Момичето е на шестнайсет.

— Господи! — възкликна той. — Няма такова нещо. Адвокатът само го гледаше. — Здравата си загазил, приятел.

— Казвам ви, *няма такова нещо*.

— Двамата сте били заснети от охранителните камери на хотела във фойето и след това в асансьора. Записите от камерите в коридора на четвъртия етаж показват как вие и госпожица Чин влизате в стая

четиристотин и тринадесет. Останали сте там един час и седем минути. След което тя си е тръгнала сама.

— Да, това е така, но...

— На записите от асансьора се вижда, че момичето плаче.

— Какво?!

— Отишла е право в окръжната болница на Уествю и е казала, че е била бита и изнасилена. Била е прегледана, направени са и снимки. Имала е вагинални разкъсвания и контузии, както и анални разкъсвания. От ректума ѝ е взета семенна течност. В момента я анализират, но тя твърди, че е ваша. Така ли е?

— О, Боже — простена Брад.

— По-добре не крийте нищо — посъветва го адвокатът. — Кажете ми какво точно се случи.

— Кучка с кучка!

— Да започнем с футболния мач, където сте се запознали, Свидетели твърдят, че и преди са ви виждали на мачове на момичетата. Защо ходите на тези мачове, господин Гордън?

— О, Боже — простена отново той.

Брад почна да разказва. По-възрастният мъж го прекъсваше често. Мина почти половин час, докато обясни какво точно е станало. И стигне до хотелската стая.

— Твърдите, че момичето ви е било навито.

— И още как.

— На записите от асансьора не личи такова нещо. Не сте се целували, нито по-друг начин е демонстрирана прпвързаност, докато сте се качвали към стаята.

— Ами да, тя беше сдържана на пръв поглед. Знаете азиатците.

— Разбирам. Азиатците. За жалост, на записите не личи охота от нейна страна.

— Мисля, че в един момент се отказа.

— Кога точно?

— Ами, бяхме в спалнята и се натискахме и тя хем се беше разгорещила, хем се държеше някак странно, дърпаше се, един вид. Все не можеше да реши иска ли да го направи, или не. Но по-скоро ѝ се искаше. Така де, тя лично ми сложи презерватива. Аз бях готов и тя легна с разтворени крака, а после изведнъж почна: „Не, не искам да го правим“. Аз съм до нея и съм се надървил до дупка, а тя... И се

ядосах. А тя взе да се извинява, почна да ме такова и аз се изпразних в презерватива. Много я биваше обаче, направо като професионалистка, но пък то днешните момичета... Та, сваля ми тя презерватива и го отнася в банята. Чух я да пуска водата на тоалетната. Върна се с топла хавлия, избърса ме и каза, че съжалява, но трябвало вече да се прибира. Аз такова... Щото вече ми беше ясно, че нещо не ѝ е наред. Нервна беше, нещо такова, реших, че може да е от ония, дето само те дразнят, виждал съм го и преди това... или пък не е наред с главата, а от такива аз бягам далеч. Така че ѝ викам: „Ами, добре, извинявай, ако има нещо“. А тя ми казва, че може би ще е по-добре да изчакам малко, преди да си тръгна. Аз викам: „Ами, добре, става“. Тя си тръгна. Аз изчаках малко. После и аз си тръгнах. Това беше, кълна се — завърши той.

— И не ви е казвала на колко е години?

— Не.

— А вие попитахте ли я?

— Не. Каза, че била завършила гимназия.

— Не е. Втори курс е.

— Мамка му.

Мълчание. Адвокатът разлистваше страниците в папката пред себе си.

— Значи според вашата версия момичето ви е съблазнило още на футболния мач, вие сте я завели в хотелска стая, тя е взела презерватив с ваша сперма, тръгнала си е, сама си е нанесла вагинални контузии, сложила е ваша сперма в ректума си, отишла е в болницата и е съобщила, че е била изнасилена. Правилно ли съм разбрал?

— Така трябва да е станало — каза Брад.

— Трудна история, господин Гордън.

— Така трябва да е станало.

— Имате ли някакво доказателство в подкрепа на ваш версия?

Брад се умълча. Мислеше.

— Не — каза накрая. — Нищо нямам.

— Това определено е проблем — каза адвокатът.

След като върнаха Брад в килията, адвокатът се обърна към младежа с якето на „Доджърс“ и очилата с рогови рамки.

— Имаш ли нещо да добавиш?

— Да. — Хлапето обърна екрана, така че адвокатът да види поредицата назъбени черни линии. — Показателите за аудио стрес са в нормалния обхват. Модели на колебание не се появиха в нито един момент от разговора. Този тип не лъже, Или поне е убеден, че нещата са се случили точно така.

— Интересно — каза адвокатът. — Но без значение. Няма никакъв шанс да го измъкнем.

25.

Хенри Кендал паркира пред болница „Лонг Бийч Мемориъл“, взе тъканния контейнер и влезе през страничния вход. Слезе в сутерена, където се помещаваше патологичната лаборатория, и попита за Марти Робъртс. Двата бяха приятели от гимназията. Марти дойде веднага.

— Божичко — възкликна той. — Чух името ти и помислих, че те карат като мъртвец!

— Още не съм умрял — засмя се Хенри и му стисна ръката, — Изглеждаш добре.

— Изглеждам дебел. Ти обаче наистина изглеждаш добре. Как е Лин?

— Добре е. И децата са добре. Как е Джанис?

— Офейка с един кардиохирург преди две години.

— Съжалявам, не знаех.

— Преодолях го вече — каза Марти Робъртс. — Животът е хубав. Имахме малко неприятности тук, но всичко е наред. — Усмихна се. — Бая си се отклонил от Ла Хола. Нали там си сега?

— Там съм. „Радиал Дженомикс“ — Марти кимна.

— Хубаво. Та... как я караш?

— Искам да погледнеш нещо — каза Хенри Кендал. — Една кръвна проба.

— Добре, няма проблем. Мога ли да попитам чия е? — За питане — може — каза Хенри. — Само че и аз не знам. Поне не съм сигурен. — И подаде на Марти тъканния контейнер: представляваше малка кутийка от стиропор с изолация. В гнездото вътре имаше епруветка с кръв. Марти я извади.

— На етикетчето пише, че е от лабораторията на Робърт А. Белармино. Те са голяма работа. — Марти отлепи етикетчето и се взря в по-стария етикет отдолу. — А това какво е? Някакъв номер ли? F-102 сякаш. Не се вижда добре.

— Мисля, че точно това пише. Марти погледна стария си приятел.

— Добре, кажи за какво всъщност става въпрос.

— Точно това искам да ми кажеш — отговори Хенри.

— Едно мога да ти кажа веднага. Няма да направя нищо незаконно. Тук просто не правим така.

— Не е незаконно...

— Хм. Просто не искаш да го анализиращ в твоята лаборатория.

— Точно така.

— И си карал два часа дотук.

— Марти — каза той, — просто го направи. Моля те.

Марти Робъртс се взираше през микроскопа, после обърна монитора така, че и двамата да виждат изображението.

— Добре — каза той. — Морфологията на червените кръвни телца, хемоглобинът, протеиновите фракции, всичко си е съвсем нормално. Обикновена кръв. Чия е?

— Човешка кръв ли е?

— Ами да — каза Марти. — Да не мислиш, че е животинска?

— Просто питам.

— Е, ако е кръв от някои видове маймуни, няма как да я различим от човешката — каза Марти. — Няма как да се установи разлика между хора и шимпанзета. Кръвта им е идентична. Ченгетата веднъж арестуваха някакъв човек, който работел в зоологическата градина на Сан Диего и целият бил в кръв. Решили, че е убиец. Оказа се менструална кръв от женско шимпанзе. Работих по този случай, когато още специализирах тук.

— Не могат да се различат? А сиаловата киселина?

— Сиаловата киселина е маркер за кръвта на шимпанзе... Значи наистина мислиш, че може да е от шимпанзе?

— Не знам, Марти.

— Не можем да направим тест за сиалова киселина в нашата лаборатория. Няма как да го мина документално. Но „Радиал Дженомикс“ в Сан Диего би трябвало да могат.

— Много смешно.

— Ще ми кажеш ли каква е цялата тази история, Хенри?

— Не — каза той — Но искам да направиш ДНК тест на вробата.

И на мен.

Марти Робъртс се отпусна в стола си.

— Това вече звучи откачено — каза той. — Да не си се забъркал в нещо?

— Не, не, нищо такова. Кръвта е от един изследователски проект. Отпреди няколко години.

— Значи смяташ, че това може да е кръв от шимпанзе. Или твоя кръв?

— Да.

— Или и двете?

— Ще направиш ли ДНК теста?

— Ами да, защо не. Ще ти взема проба от бузата и до няколко седмици ще ти се обадя.

— Благодаря ти. Може ли това да си остане между нас?

— Господи, направо ме плашиш. Разбира се, че ще си остане между нас. — Марти Робъртс се усмихна. — Ще ти се обадя, когато излязат резултатите.

26.

— Говорим за подводници — каза на Джош Уинкълър адвокатът по патентите. — Подводници-убийци.

— Продължавай — каза Джош с усмивка. Седяха в един „Макдоналдс“ извън града. Останалите клиенти бяха до един под седемнайсет. Изключено беше някой в компанията да разбере за тази среща.

— Поиска да направя проучване за патенти или заявки за присъждане на патенти, свързани с твоя така наречен зрелостен ген — каза адвокатът. — Открих пет, като най-ранният е от 1990-а.

— Хм.

— Два са подводници. Така наричаме патентите с висока степен на неопределеност, за които се кандидатства с идеята патентите да изчакват в състояние на летаргия, докато някой направи откритие, което да ги задейства. Класическият пример е СОХ-2...

— Ясно — каза Джош. — Това го знам.

Битката за патента върху инхибитора СОХ-2 беше прословута. През двехилядната година на университета в Рочестър беше присъден патент за ген, наречен СОХ-2, който произвеждаше ензим, причиняващ болка. Университетът веднага заведе дело срещу фармацевтичния гигант „Сърл“, които продаваше с успех лекарство против артрит, целебрекс, което блокираше ензима СОХ-2. От Рочестър твърдяха, че лекарството нарушава патента им върху гена, макар че патентът им покриваше само общите приложения на гена в борбата срещу болката. Университетът не беше заявил патент върху конкретен медикамент.

И именно на това се позова съдията четири години по-късно, когато Рочестър загуби делото. Съдът постанови, че патентът на Рочестър е „само изследователски план“ и следователно искът им срещу „Сърл“ е неоснователен. Но подобни отсъждания не променяха традиционното поведение на патентната служба. Оттам продължаваха да издават патенти за гени, включващи списъци с неясни претенции. Един патент можеше да претендира за права над всички приложения

на даден ген за контрол върху сърдечни заболявания, болка или инфекции. И макар съдилищата да отсъждаха, че подобни патенти са изпразнени от съдържание, патентната служба продължаваше да ги издава. При това във все по-големи количества. И си прибираха таксите, разбира се. — Давай по същество — каза Джош. Адвокатът се консултира с бележките си. — Най-подходящият кандидат е една заявка за патент от деветдесет и осма за аминокарбоксимуконат-металдехидна дехидрогеназа, или АСММД. Патентът покрива права над влиянието върху невротрансмитерните потенциали в цингуларната мозъчна гънка.

— Точно така действа нашият зрелостен ген — каза Джош.

— Именно. Така че ако АСММД е твоя собственост, ще можеш ефективно да контролираш зрелостния ген, защото ще контролираш проявлението му. Красота, какво ще кажеш?

— Кой притежава патента за АСММД?

Адвокатът запрелиства страниците на бележника си.

— Заявката е подадена от компания на име „ДженКоКом“ със седалище в Нютън, Масачузетс. Компанията е обявила банкрут през деветдесет и пета. Като част от споразумението за ликвидация всички заявки за патенти са преминали във владение на основния инвеститор, Карл Виганд, който е починал през двехилядната. Патентите са наследени от вдовицата му. Тя е болна от рак в последен стадий и смята да дари всички патенти на Бостънската мемориална болница.

— Можеш ли да направиш нещо по въпроса?

— Само кажи. — Действай — каза Джош и потри ръце.

27.

Рик Диел подходи към проблема като към изследователски проект. Прочете книга за женския оргазъм. Всъщност две книги. Едната с картинки. Изгледа и един филм. Изгледа го три пъти, като си водеше бележки. Защото се беше заклел, че по един или друг начин ще разбуди либидото на Лиза.

Сега се намираше между краката ѝ и вече половин час се трудеше усърдно, пръстите му се бяха схванали, езикът го болеше, а кожата на коленете му се беше протрила, но тялото на Лиза си оставаше все така безучастно към вниманието му. Нищо от написаното в книгите не се случваше. Нито подуване на устните, нито изпълване с кръв на перинеума, нито прибиране на клиторната качулка, нито промяна в дишането, нито в напрежението в коремните мускули, да не говорим за пъшкане и охкане...

Нищо.

Той беше на ръба на изтощението, а Лиза зяпаше тавана, все едно е на зъболекарски стол. Като човек, който чака нещо неприятно да свърши.

А после... чакай малко... дишанетой започна да се променя. Отначало едва доловимо, но после съвсем ясно. Въздишки. И коремът ѝ се напрегна, ритмично. Тя започна да мачка гърдите си и да стене тихо.

Получаваше се.

Рик удвои усилията си. Тя реагира моментално. Определено се получаваше... получаваше се... тя вече охкаше здравата... дишаше шумно, гърчеше се, още съвсем малко и... гърбът ѝ се изви на дъга... И изведнъж тя се повдигна рязко и изкрещя:

— Да! Да! Брад! Даааа!

Рик люшна назад на пети, сякаш някой го беше цапардосал с юмрук между очите. Лиза захлупи с ръка устата си и се търкулна в другия край на леглото. Потръпна силно, после седна, махна косата от

очите си и го погледна. Страните ѝ горяха, очите ѝ тъмнееха от възбуда.

— Опа. Много съжалявам — каза тя.

И точно в този конфузен момент телефонът на Рик звънна. Ляза го взе от нощното шкафче и бързо му го подаде. — Да, какво има? — сопна се Рик. Беше ядосан.

— Господин Диел? Бари Синдлър се обажда.

— Здравсти, Бари.

— Нещо не е наред ли?

— Не, не. — Лиза беше станала от леглото и се обличаше с гръб към него.

— Имам добри новини за теб. — Така ли? Какви?

— Както знаеш, миналата седмица съпругата ти отказа да се подложи на генетично тестване. И ние издействахме съдебна заповед. Която получихме вчера.

— Да...

— Когато съобщихме на съпругата ти за това развитие на нещата, тя предпочете да избяга, вместо да се съгласи на тестване.

— Какво имаш предвид?

— Няма я. Напуснала е града. Никой не знае къде е.

— А децата?

— Зарязала ги е.

— Добре де, кой се грижи за тях тогава?

— Домашната помощница. Ти не говориш ли всеки ден с децата си по телефона?

— Обикновено да, но тази седмица ми се струпа много в работата...

— Кога си говорил за последен път с тях? — Не знам, преди три дни май.

— Най-добре тръгвай веднага за там — каза Синдлър. — Искаше попечителство над децата и шансът да го получиш е огромен. Гледай да покажеш за пред съда някаква родителска отговорност все пак.

И му затвори. Май беше вбесен.

Рик Диел се отпусна на колене, погледна Лиза и каза:

— Трябва да тръгвам.

— Добре. Още веднъж извинявай. До скоро.

28.

Гаранцията беше определена на половин милион долара. Адвокатът на Брад Гордън я плати. Брад знаеше, че парите са вуйчо му, но важното беше, че вече можеше да си ходи. На излизане от съдебната зала онова странно хлапе с якето на „Доджърс“ се приближи до него и каза:

— Трябва да поговорим.

— За какво?

— Натопили са ви. И знам точно как е станало.

— Сериозно?

— Да. Трябва да поговорим.

Хлапето беше запазило стая за разпити в друга част на съдебната палата. Бяха само двамата. Младежът затвори вратата, отвори лаптопа си и махна на Брад да седне. Обърна лаптопа така, че Брад да вижда екрана.

— Някой си е осигурил достъп до телефонните ви разговори.

— Откъде знаеш?

— Имам свой човек в мобилния оператор.

— И?

— Интересували са се от телефонните ви разговори в извънработно време. — Защо?

— Както сигурно знаете, телефонът ви използва GPS технология. Това означава, че местоположението ви се записва всеки път, когато говорите по мобилния си. — Натисна някакъв клавиш. — Обработихме местата, от които сте се обаждали за период от трийсет дни, и се получи това. — Картата показваше червени точки из целия град, но в една определена част от Уествю бяха най-нагъсто. Хлапето увеличи въпросния участък. — Това е футболното игрище.

— Значи са знаели, че ходя там, това ли ми казващ?

— Да. Във вторник и четвъртък. Преди две седмици някой е знаел това.

— Значи наистина е било постановка — каза Брад.

— Точно това се опитвам да ви кажа, да.

— Ами момичето?

— Работим върху нея. Не е обикновена тийнейджърка във всеки случай. Смятаме, че е филипинка. Има я в нета, мастурбирала е за пари пред уебкамера. Както и да е, важното в нашия случай са несъответствията във версията ѝ. Ако погледнем записите от охранителната камера в хотела... — той натисна друго копче, — се вижда как мацката се обръща с гръб към камерата, докато чака асансьора, отваря чантата си и вдига ръка към лицето си. Според нас си слага капки или някакво предизвикващо сълзене вещество в очите. Когато влиза в асансьора, вече видимо плаче. Забележете обаче — уж е жертва на изнасилване, плаче в асансьора и явно е силно разстроена, но не отива на рецепцията да съобщи за изнасилването. Човек започва да се пита защо.

— Хм. — Брад беше присвил очи.

— Вместо това прекосява файто и отива при колата си. Камерата на паркинга показва, че се е отдалечила от хотела в пет часа и седемнайсет минути следобед. В зависимост от трафика пътят с кола от хотела до болницата е между единайсет и седемнайсет минути. Тя обаче се появява в болницата чак в шест и пет. Четиридесет и пет минути след като е напуснала хотела. Какво е правила през това време?

— Наранявала се е?

— Не. Няколко експерти прегледаха снимките от болницата, а и сестрата, която я е прегледала, има голям опит в травматологията. Снимките са съвсем ясни. Според нас се е срещнала със съучастник, който ѝ е нанесъл необходимите контузии.

— Тоест някакъв мъж, който...

— Да.

— Не трябва ли да има негово ДНК по нея?

— Бил е с презерватив. — Значи в постановката са участвали поне двама души.

— Според нас е бил цял екип — каза хлапето. — Натопили много професионално. Кой би имал интерес да ви направи такова нещо?

Брад беше мислил върху това в ареста. И знаеше, че има само един отговор.

— Рик. Шефът ми. Иска да ме уволни още откакто постъпих на работа.

— А вие сте се опитвали да свалите неговото момиче...

— Да съм се опитвал ли? Че аз отдавна я свалих.

— И сега сте отстранен от работа, ще минат най-малко девет месеца до началото на процеса и ви чакат десет до два̀сет години затвор, ако загубите. Супер. — Хлапето затвори лаптопа си и стана.

— И какво ще стане сега?

— Ще работим върху момичето. Ако се доберем до уличаващи факти от миналото ѝ, може би нейни записи, излъчвани по интернет, може би ще успеем да убедим областния прокурор да свали обвинението. Но ако се стигне до процес, шансовете не са във ваша полза.

— Шибаният Рик.

— Мда. Ще имаш да му връщаш, приятел. — Хлапето тръгна към вратата. — И си направи една услуга, става ли? Стой Далеч от онова футболно игрище.

Из рубриката „Седмични новини“ на сп. „Сайънс“:

НЕАНДЕРТАЛЦИТЕ — ТЪВЪРДЕ ПРЕДПАЗЛИВИ ЗА ДА ОЦЕЛЕЯТ?

УЧЕН ОТКРИВА „ГЕН НА ВИДОВАТА ОБРЕЧЕНОСТ“

Антрополог е изолирал ген от скелети на неандерталци, който според него обяснява изчезването на този подвид. „Повечето хора не знаят, че неандерталците всъщност са имали по-големи мозъци от съвременния кроманьонски човек. Били са по-силни и по-издръжливи от кроманьонците и са създавали превъзходни оръдия на труда. Оцелели са по време на няколко ледникови епохи, преди кроманьонците да се появят на сцената. Защо тогава са изчезнали като вид?“

Отговорът според Шелдън Хармън, преподавател в университета в Уисконсин, се крие в това, че

неандерталците са носили ген, който е обуславял съпротивата им срещу промяната. „Неандерталците са били първите еколози. Начинът им на живот е бил в пълна хармония с природата. Ограничавали са лова на дивеч и са контролирали използването на сечива. Но това ги е направило и изключително консервативни и неподатливи на промяна. Те не одобрявали новопоявили се кроманьонец, който рисувал по стените на пещерите си, създавал сложно украсени оръдия на труда и принуждавал цели стада животни да се хвърлят в пропасти, причинявайки по този начин измирането на цели видове. Днес ние смятаме пещерните рисунки за изключително постижение. Но за неандерталците те са били еквивалент на днешните графити. За тях това е било праисторическо хулиганство. А кроманьонските оръдия на труда със сложна украса са смятали за загуба на време и труд. Отнасяли са се с неодобрение към тези нововъведения и са се придържали към стария начин на живот. И в резултат изчезнали като вид“.

Хармън обаче настоява, че неандерталците са се кръстосали с кроманьонците. „Това е доказано извън всякакво съмнение, защото същият ген е открит и в съвременни човешки същества. Този ген очевидно е неандерталска останка и в наше време подтиква носителите си към предпазливо или реакционно повердение. Много от хората, които днес копнеят да се върнат към величавото минало или в най-добрия случай да запазят статуквото, са водени от същия този неандерталски ген“. Хармън обяснява, че генът модифицира допаминовите рецептори в латералната постериорна цингулатна гънка във фронталния десен лоб на мозъка. „Няма съмнение относно начина му на действие“ — казва той.

Твърдението на Хармън предизвика бурни критики от страна на негови колеги от академичните среди. Не помним друга толкова ожесточена реакция, откакто Е. О. Уилсън публикува своята социобиологична теория преди две

десетилетия. Според генетика от Колумбийския университет Вартан Горвалд Хармън вкарва политика в една материя, която следва да е чисто научен въпрос.

„Няма такова нещо — отговаря на атаките Хармън. — Генът е налице както при неандерталците, така и при съвременния човек. Действието му беше потвърдено чрез сканиране на мозъчната активност. Връзката между този ген и реакционното поведение е неоспорима. Това не е въпрос на политика, на лявото или дясното. Това е въпрос на принципино отношение — дали човек е отворен към бъдещето, или се бои от него. Дали гледа на света като на нещо развиващо се, или като на нещо влошаващо се. Отдавна знаем, че някои хора приемат охотно нововъведенията и гледат позитивно към бъдещето, а други се боят от промяната и искат да спрат новостите. Разделителната линия е генетична и се състои в присъствието или отсъствието на неандерталския ген“.

На следващия ден „Ню Йорк Таймс“ излезе със следната дописка по случая:

НЕАНДЕРТАЛСКИЯТ ГЕН ДОКАЗВА ТЕЗАТА НА ПРИРОДОЗАЩИТНИЦИТЕ

СТРАХОВЕТЕ ОТ „РАЗБЕСНЯЛАТА СЕ ТЕХНОЛОГИЯ“ СА ОПРАВДАНИ

ЩУТГАРТ, Германия — Откритието на антрополога Шелдън Хармън относно неандерталски ген, който обуславя стремежа към запазване на околната среда, „доказва нуждата от сериозна политика по отношение опазването на природата“, каза говорителката на Грийнпийс Марша Мадсдън. „Фактът, че неандерталците са загубили битката за опазването на околната среда,

трябва да служи като предупреждение за всички ни. Също като неандерталците, и ние няма да оцелеем, ако не предприемем радикални глобални мерки в това отношение“.

В „Уол Стрийт Джърнъл“ излезе следното:

ПРЕДПАЗЛИВОСТТА Е УБИЛА НЕАНДЕРТАЛЦИТЕ

СМЪРТОНОСЕН ЛИ Е „ПРЕДПАЗНИЯТ ПРИНЦИП“?

Опозицията срещу свободния пазар носи големи рискове, твърдят от Клуба за икономически растеж

СТИВ УАЙНБЪРГ

Виден американски антрополог стигна до заключението, че неандерталците са измрели заради генетичната си предразположеност да се противопоставят на промените. С други думи, „неандерталците“ са приложили Предпазния принцип, който е толкова скъп на контралибералните, реакционни природозащитници. На това мнение е Джак Смит от Американския институт за конкуренцията, организация на прогресивни мислители в областта на икономиката със седалище във Вашингтон. Смит каза: „Измирането на неандерталците служи като предупреждение за онези, които биха искали да подложат крак на прогреса и да ни върнат към един живот, който е тежък, кратък и пълен с насилие“.

29.

На телевизора в ъгъла на кабинета се виждаше как Шелдън Хармън, преподавател по антропология и самопровъзгласил се откривател на „неандерталския ген“, е заял с кофа вода по време на своя лекция.

Инцидентът вървеше на забавен кадър, вече за трети път, и се виждаше как водата залива кльоцавия плешив мъж, който обаче изглеждаше развеселен, а не разгневен или сащисан от случващото се.

— Виждаш ли? — каза Рик Диел. — Усмивва се. Всичко това е рекламен трик, който да засили шумотевицата около гена.

— Сигурно — каза Джош Уинкълър. — Имало е камери, които да го документират.

— Именно — каза Диел. — Дори да оставим настрана публичността, която този тип осигурява за проклетия си неандерталски ген, той говори за начин на действие, който е тясно свързан с нашия ген на зрелостта. Активиране на цингулатната гънка и така нататък. Току-виж ни откраднал златната мина.

— Съмнявам се — каза Джош. — Десетки гени работят в цингулатната гънка.

— Дори и така да е — каза Диел. — Мисля, че трябва да обявим откритието си. Скоро. Искам гена на зрелостта да излезе под прожекторите.

— С цялото ми уважение, Рик, според мен би било прибързано.

— Нали тествахте гена при плъхове. С добри резултати.

— Да, но не става за новина. Едва ли ще влезем във вечерната емисия с невръстни плъхове, които търкалят акито си в клетка.

Диел бавно кимна.

— Да. Така е. Трябва ни нещо по-добро.

— Защо си се разбързал толкова? — попита Джош.

— Заради борда. Откакто арестуваха Брад, вуйчо му е откачил. Изглежда, смята, че ние сме виновни за проблема на Брад. Притиска

ни да привлечем общественото внимание към компанията, като излезем с важно съобщение. — Да, но още не сме готови.

— Знам. Но не можем ли просто... просто да кажем, че сме готови да започнем тестове при хора?

Джош потръпна.

— Аз не бих го направил. Така де, дори не сме кандидатствали пред Агенцията по храните и лекарствата още.

— Знам. Първа фаза. Ами да кандидатстваме тогава.

— Рик, знаеш какво се изисква при кандидатстване за първа фаза. Цял тон документация — обработени резултати от изследвания и куп формуляри. И това е само началото. Ще трябва да съставим и план за...

Рик махна нетърпеливо с ръка.

— Знам. Казвам само да го *обявим*.

— Тоест да обявим нещо, което не правим?

— Не, да обявим, че ще го направим.

— Нали и аз това казвам. Ще ни трябва месеци подготовка само за да подадем документите за кандидатстване.

— Репортерите това не ги интересува. Ще им кажем, че „Биоджен Рисърч“ от Уествю Вилидж има готовност да започне тестване от първа фаза и е на път да подаде молба за одобрение пред Агенцията по храните и лекарствата.

— За гена на зрелостта...

— Да. Който се вкарва в организма с помощта на ретровирусен вектор.

— И какво ще обявим, че прави генът на зрелостта? — попита Джош.

— Не знам. Например... че премахва наркотичната зависимост.

Джош изстина.

— Това пък защо?

— Ами, звучи логично, не мислиш ли? — каза Рик Диел. — Генът на зрелостта обуславя балансирано и зряло поведение, което по дефиниция е несъвместимо с наркотичната зависимост.

— Предполагам, че...

— Предполагаш? — Диел изсумтя. — Покажи малко ентузиазъм, Джош. Идеята е страхотна, казвам ти. Какво е нивото на рецидив при съвременните програми за лечение на зависимостта? Осемдесет

процента? Деветдесет процента? Сто процента? Повечето програми нямат дълготраен ефект при огромна част от пациентите си. Това е факт. Колко зависими има в тази страна? За Бога, само в затворите има повече от един милион. А колко са на улицата? Двайсет милиона? Трийсет милиона?

Джош започваше да се поти.

— Това прави, колко, осем или десет процента от населението.

— Сигурно е толкова. Бас държа, че десет процента от американското население са пристрастени към наркотиците, като включвам и алкохола. Като нищо са десет процента. Което изстрелва гена на зрелостта към върха на продуктова-та класация!

Джош мълчеше.

— Какво ще кажеш, Джош?

— Ами, предполагам, че идеята е добра...

— Не би ми подложил крак, нали, Джош?

— Не. Разбира се, че не.

— Не би крил информация от мен. Не би действал зад гърба ми?

— Не — каза той. — Откъде ти хрумна?

— Майка ти се обади днес — каза Диел. „По дяволите“!

— Много се гордее с онова, което си направил, и не разбира защо не съм те повишил.

Джош се отпусна в стола си. Кожата му лепнеше от студена пот.

— И какво смяташ да правиш?

Рик Диел се усмихна.

— Ще те повиша, разбира се. Водиш ли си бележки за приложените дози?

30.

В една конферентна зала със стъклени стени на Мадисън Авеню маркетинговата фирма „Уотсън и Неме“ работеше върху името на нов продукт. Залата беше претъпкана с млади хора под и над двайсет години, всичките облечени небрежно, сякаш бяха дошли на рок концерт, а не на суха лекция изнасяна от преподавател, който стоеше зад катедра, носеше папийонка и говореше за ген, наречен A58799-6B. В момента лекторът им показваше графики на ензимното действие — криволичещи черни линии на бял фон. Хлапетата скучаеха, плюснати по столовете, и разцъкваха игрички на мобилните си телефони. Само малцина се опитваха да вникнат в думите на лектора.

Седнал в дъното на залата, ръководителят на екипа, психологът Пол Гоуд, завъртя пръст във въздуха — знак, че професорът трябва да се ориентира към приключване. Папийон-ката, изглежда, се изненада, но въпреки това гладко премина към заключителните думи.

— И за да обобщим — каза той, — нека повторим, че нашият екип в Колумбийския университет изолира ген, който обуславя социална хармония и колективен дух. Постига това, като активира префронталния кортекс на мозъка, участък, който има отношение към вярата и доверието. Демонстрирахме действието на този ген, като представихме на участниците в експеримента набор от конвенционални и споря идеи. Спорните идеи предизвикват ясно различима префронтална сигнатура, а конвенционалните предизвикват дифузно активиране — бихме могли да го наречем топло сияние. Онези от участниците, които притежават гена, показаха видимо предпочитание към конвенционалното мислене и познатите идеи. Показаха също и предпочитание към груповото мислене във всичките му форми. Те обичат да гледат телевизия. Харесват Уикипедия. Обичат да ходят на коктейли. Обичат да разговарят за дребни неща. Предпочитат да са в добри отношения с околните. Нашият ген е важен фактор за социалната стабилност и цивилизованост. И понеже той е

генът, обуславящ конвенционалната мъдрост, ние го наричаме ген на конвенционалността.

Публиката седеше и мълчеше. Зашеметена. Накрая един се обади:

— Как го наричате?

— Ген на конвенционалността.

— Боже, това е направо ужасно!

— Истинско самоубийство.

— Направо забрави.

— Или — побърза да добави лекторът, — цивилизоващ ген.

Стонове в залата.

— Цивилизоващ ген? Та това е дори по-лошо. По-лошо!

— Ужасно.

— Отврат!

— Иде ми да скоча през прозореца! Преподавателят изглеждаше сащисан.

— Какво не му е наред на името? Цивилизацията е хубаво нещо, нали така?

— Разбира се — каза ръководителят на екипа и тръгна към катедрата. — Само че на никой в тази страна няма да му хареса идеята, че има нужда да се цивилизова или да се приобщава към каквото и да било. Точно обратното — всички ние сме крайни индивидуалисти. Всички сме, бунтари. Мразим статуквото. Отстояваме своята истина, борим се за нея, правим каквото си искаме. Стадо от независими умове, както го нарече някой. Никой не иска да се чувства конформист, всички искат да се имат за бунтари. Никой няма да признае, че иска не друго, а да се впише в цялостната картинка.

— Да, но в действителност всички точно това искат, да се впишат — възрази лекторът. — Е, почти всички. Близо деветдесет и два процента от хората имат гена на конвенционалната мъдрост. Истинските бунтари го нямат и те са...

— Спрете — каза ръководителят на екипа и вдигна ръка. — Просто спрете. Искате генът ви да бъде високо ценен. Това означава, че този ваш ген трябва да създава нещо, което хората *искат* да имат — нещо вълнуващо и желано. Конвенционалната мъдрост не е нито вълнуваща, нито желана. Тя е скучна. Тя е препечена филийка с масло

и сладко от грозде. Това се опитват да ви кажат младежите от групата.
— Посочи един стол. — Може би ще е по-добре да седнете, сър.

Гоуд се обърна към групата младежи, които изглеждаха малко по-съсредоточени отпреди.

— Така. Телефоните да се приберат. Слушам ви.

— Какво ще кажете за „умния ген“? — каза някой.

— Звучи добре, но не е точно.

— Простоватият ген.

— Добра посока...

— Социалният ген.

— Прекалено е.

— Социализиращ ген.

— Звучи терапевтично.

— Генът на мъдростта. Мъдрият ген.

— Мъдрият ген. Добре, много добре.

— Здравомислещият ген.

— Твърде маоистко. Или будистко. Хайде, народе, събудете се!

— Купонджийски ген.

— Ген на забавлението.

— Хипарски ген.

— Щастлив ген.

— Ген на стремежите.

Гоуд се мръщеше. След малко пак вдигна ръка и каза:

— Сменете посоката. Върнете назад. Към началото. Премислете. Какъв е проблемът ни? Този ген всъщност е точно това — ген на конвенционалната мъдрост, но ние искаме да го наречем другояче. Така. Какво е хубавото на конвенционалната мъдрост? Какво постига човек, като прегърне конвенционалната мъдрост? Бързо, давайте.

— Чувство за принадлежност.

— Сливаш се с тълпата.

— Мислиш като всички останали.

— Намалява триенето.

— Вписваш се.

— Означава, че четеш „Таймс“.

— Никой не те гледа странно.

— Прави живота ти по-лесен.

— Избягваш споровете.

— Не рискуваш нищо, когато си изказваш мнението.

— Всички са съгласни с теб.

— Ти си добър човек.

— Чувстваш се добър.

— Създава чувство за удобство. Гоуд щракна с пръсти и посочи.

— Браво. Конвенционалното мислене ни създава усещане за удобство... Да! Без изненади, без стрес. В широкия свят всичко непрекъснато се променя, всяка минута. Този свят не е удобно място за живеене. А всички искат да се чувстват удобно, уютно, нали така? Старите ни разтъпкани обувки, старият развлечен пуловер за вкъщи, любимото ни кресло...

— Удобният ген?

— Уютният ген.

— Ген на удобството. Генът на удобството.

— Плюшеният ген. Топлият плюшен ген?

— Щастливият ген.

— Дружелюбният ген? Приятният ген?

— Утешителният ген. Ген на утехата.

— Спокойният ген. Генът балсам за душата.

Това продължи още известно време, докато на бялата дъска не бяха записани девет варианта. Последва ожесточен спор кои имена да бъдат изтрети, макар че това щеше да се реши след тест върху фокус-групи. Накрая всички се съгласиха, че генът на удобството е най-вероятният победител.

— Нека го тестваме на терен — каза Гоуд. — Сър? Кажете ни — как стои този ген от гледна точка на пазара?

Твърде рано било да се каже, обясни лекторът. Изолирали били гена, но още не бил уточнен пълният набор заболявания, свързани с него. Но понеже огромният процент хора по целия свят били носители на гена, то вероятно много хора страдали от генетични аномалии, обусловени от гена на удобството. Например хора, обзети от прекомерно желание да са част от мнозинството — това можело да се окаже генетична аномалия. Както и други, които се чувствали потиснати, когато са сами — това било пък друго разстройство. Хора, които ходели на протестни шествия, на спортни прояви, които се стремят към ситуации, които да ги поставят сред множество техни

съмишленици — също било потенциално генетично разстройство. Други пък, които се чувствали длъжни да се съгласят със събеседника си, без значение какво казва той-ето още една аномалия. А какво да кажем за хората, които се боят да мислят самостоятелно? Страх от независимост?

— Нека си го кажем, това се отнася за много хора — завърши лекторът. — Никой не иска да мисли самостоятелно, ако има друг начин.

— Казвате, че начините на поведение, които изредихте, ще се смятат за патологични? — попита някой.

— Всяко натрапчиво поведение е патологично — отговори лекторът.

— Дори когато води до нещо добро? Като протестните шествия?

— Нашата позиция е следната — каза лекторът. — Смятаме, че сме на крачка от идентифицирането на набор от болестни състояния, свързани със способността за социализиране. Тези генетични аномалии, свързани с гена на удобството, още не са окончателно установени, но Колумбийският университет е подал заявка за патент върху самия ген, което означава, че с окончателното доказване на свързаните с него разстройства стойността на гена ще расте пропорционално.

Гоуд се изкашля.

— Сгрешили сме. Всички тези заболявания са разстройства способността за социализиране. Не можем да наречем гена другояче освен „социализиращ“. Така и стана.

Из „Бизнес Онлайн“:

УЧЕНИ ОТКРИВАТ ГЕН НА СОЦИАЛИЗИРАНЕТО

По наследство ли се предава стремежът ни да се социализираме? Учени от Лаборатории Моркоум в Колумбийския университет вярват, че това е така. Те съобщиха, че са открили ген, който регулира способността

за социализиране, и че са подали заявка за патент върху гена...

Редакторски коментар от „Ню Йорк Таймс“:

„СОЦИАЛИЗИРАЩ ГЕН“?

КОГА ЩЕ СПРАТ ТЕЗИ БЕЗСМИСЛИЦИ?

Учени от Колумбийския университет твърдят, че са открили социализиращ ген. Кое е следващото? Ген на срамежливостта? Ген на отшелничеството? Монашески ген? Какво ще кажете за ген „я ми се разкарайте от главата“?

Истината е, че учените се възползват от неосведомеността на широката общественост за това как всъщност работят гените. Нито една поведенческа черта не се контролира само от един ген. За жалост хората не знаят това. Мислят си, щом има ген за цвета на очите, за ръста и за къдравата коса, защо да няма и ген за социализирането? Генетиците прикриват истината. Всички те са в бордовете на една или друга частна компания и се надпреварват кой да идентифицира повече гени, които да патентоват за собствена финансова изгода.

Ще спре ли някога това? Явно не.

Из онлайн изданието на „Грист“:

ИСКАТЕ СОЦИАЛНИ КОНТАКТИ?

ТОВА ВЕЧЕ Е ПАТЕНТОВАНО

Изследователският отдел на Колумбийския университет е кандидатствал за патент върху ген, който контролирал способността социализиране. Означава ли това, че един ден всички, които взимат антидепресанти, медикаменти при дефицит на вниманието или при тревожност, ще трябва да плащат такса за авторско право на Колумбийския? Говори се, че фармацевтични гиганти в Швейцария наддават като луди за лиценз над гена.

31.

Изслушването на ревизионната биотехнологична комисия в Националния здравен институт в Бетезда беше замислено така, че да създава атмосфера на колегиалност и спокойствие. Всички седяха на дълга маса в съвещателната зала на третия етаж на централната сграда, в разположението и мебелировката нямаше нищо особено, по стените бяха разлепени съобщения за предстоящи семинари, старата кафеварка гъргореше в ъгъла. Кафето тук имаше лоша слава и никой не пиеше от него.

За тази среща шестимата учени от ревизионната комисия се бяха облекли малко по-официално от обикновено. Повечето бяха със сака; един дори си беше сложил вратовръзка. Но иначе седяха отпуснати и спокойни, докато разговаряха със своя провинил се колега — д-р Роналд Марш, четиридесет и една годишен, който седеше на същата маса.

— И как точно почина това дванайсетгодишно момиче?

Доктор Марш беше преподавател по медицина в Тексаския университет в Остин.

— Детето страдаше от вродена недостатъчност на транспортния фактор. — ВНТФ беше нелечима и смъртоносна генетична недостатъчност. — Беше на специално хранене и на бъбречна диализа от деветмесечна възраст. Налице беше известно забавяне на растежа, но не и умствено изоставане. И детето, и родителите му искаха да пробват с тази процедура, с надеждата, че момичето ще има нормален живот. Че няма да е включена към машина до края на живота си. Сами разбирате, че това едва ли може да се нарече живот, особено за едно дете.

Членовете на комисията го слушаха спокойно.

— А и в перспектива — продължи Марш — за всички ни беше ясно, че няма как да я поддържаме през пубертета. Хормоналните промени вече започваха да влияят на метаболизма ѝ. Със сигурност щеше да умре в рамките на следващите най-много четири години.

Предвид на всички тези факти ние се нагърбихме с процедурата по въвеждане на гена в тялото ѝ. — Тук д-р Марш направи пауза. — Рисковете бяха известни на всички ни беше ясно, че няма как да я поддържаме през пубертета. Хормоналните промени вече започваха да влияят на метаболизма ѝ. Със сигурност щеше да умре в рамките на следващите най-много четири години. Предвид на всички тези факти ние се нагърбихме с процедурата по въвеждане на гена в тялото ѝ. — Тук д-р Марш направи пауза. — Рисковете бяха известни на всички ни.

Едян от учените каза:

— И тези рискове са били обсъдени със семейството?

— Разбира се. Най-подробно.

— И с пациентката?

— Да. Тя беше умно момиче. Именно тя първа заговори за процедурата. Прочела за нея в интернет. Разбираше, че рисковете са огромни.

— Запознахте ли семейството с преценката на шансовете за фатален изход?

— Да. Казахме им, че шансовете за успех са от порядъка на три процента.

— И те се съгласиха въпреки това?

— Да. Дъщеря им настояваше. Смяташе, че щом така или иначе ще умре, по-добре е да поеме риска на процедурата.

— Била е малолетна...

— Да — каза Марш. — Но тя беше и болната.

— Взели сте подписани декларации за съгласие?

— Да.

— Четохме тези декларации. Според някои от нас съдържанието им омаловажава риска от процедурата, тонът им е нереалистично обнадеждаващ.

— Декларациите бяха подготвени от правния отдел на болницата — каза Марш. — Родителите са подписали също и уверение, че са напълно запознати с рисковете. Онова, което им бе казано, е отбелязано и в картоната на пациентката. Не бихме пристъпили към процедурата без пълното им информирано съгласие. Докато доктор Марш говореше, шефът на комисията док тор Робърт Белармино се вмъкна тихо в залата и седна в края на масата.

— И сте извършили процедурата? — гласеше следващият въпрос към доктор Марш.

— Да.

— Какъв вектор използвахте?

— Вливане на модифициран аденовирус в комбинация със стандартните имунопотискащи протоколи на Барлоу.

— И изходът беше?

— Детето вдигна температура веднага. До четиридесет и един градуса и половина. На втория ден се появиха признаци за отказ на множество органи системи. Функцията на бъбреците и черния дроб така и не се възстанови. На третия ден почина.

Последва кратко мълчание.

— Ако ми позволите един личен коментар — каза Марш. — Тези три дни бяха мъчителни за всички в болницата и особено мъчителни за мен. Грижили се бяхме за детето от бебе. Тя... всички в болницата я обичаха. Беше като малък лъч слънчева светлина всеки път когато дойдеше в клиниката. Решихме се на тази рискова процедура само защото тя настояваше. Ала нощем лежа и се питам — дали постъпихме правилно? И винаги стигам до извода, че съм бил длъжен да се съобразя с желанието на малката си пациентка. Тя искаше да живее нормално. Как бих могъл да ѝ отнема този шанс?

Покашляне.

— Но, хм, вашият екип не е имал опит в генната трансплантация.

— Така е. Обмисляхме дали да не я прехвърлим на друг екип.

— Защо не го направихте?

— Защото никой друг не се съгласи да извърши процедурата.

— И какво ви говореше това? Марш въздъхна.

— Някой от вас виждал ли е как умира болен от ВНТФ?

Бъбреците им некрозират. Черният дроб спира да функционира. Телата им се подуват, стават лилаво-сивкави. Не могат да дишат. Изпитват агонизиращи болки. Умират с дни. Трябваше ли да чакам, докато това прекрасно дете се подуе и посинее? Не мисля.

Още миг мълчание сред присъстващите. Настроението беше крайно неодобрително.

— И защо семейството е завело дело? Марш поклати глава.

— Нямах възможност да разговарям с тях.

— В иска си заявяват, че не са били информирани.

— Бяха информирани — каза Марш. — Вижте, всички се вадяхме, че ще се получи. Всички бяхме оптимистично настроени. Родителите рядко са в състояние да приемат истината — че три процента шанс за успех означават, че деветдесет и седем процента от пациентите умират. Деветдесет и седем процента. Това е почти сигурна смърт. Те го знаеха, но когато надеждите им бяха смазани, са се почувствали изиграла. Но ние никога не сме ги подвеждали.

Д-р Марш излезе от стаята и комисията продължи заседанието си при закрити врати. От седмината членове на комисията шестима бяха вбесени. Твърдяха разгорещено, че Марш не казва истината сега, нито я е казал по-рано. Обвиняваха го в безразсъдство. Казаха, че е посрамил генетиката и сега всички трябва да положат огромни усилия, за да очистят името ѝ. Споменаха Дивия запад и стрелящи напосоки каубои.

Определено се приближаваха към решението да накажат Марш и да препоръчат отнемане на лиценза му и на правото да кандидатства за правителствени субсидии. Ръководителят на комисията Роб Белармино дълго мълча.

Накрая се изкашля многозначително.

— Няма как да не забележа — каза той, — че аргументите ви повтарят дословно критиките към Кристиан Барнард, когато той направи първата сърдечна трансплантация.

— Но тук не става въпрос за каквото и да било постижние...

— Разбеснял се каубой в Дивия запад. Без надлежно, оторизиране. Уязвим за съдебни иски. Нека ви припомня каква е била статистиката на Барнард в началото. Първите му седемнайсет пациента са починали почти веднага след трансплантациите. Наричали Барнард убиец и шарлатанин. Днес обаче повече от две хиляди сърдечни трансплантации се извършват всяка година в тази страна. Повечето пациенти живеят от пет до петнайсет години. Бъбречните трансплантации са нещо рутинно. Трансплантациите на бял и черен дроб, които само допреди няколко години се смятаха за невъзможни, днес се приемат. Всяка нова терапия минава през своята рискова, пионерска фаза. И винаги ще трябва да разчитаме на храбри индивидуалисти като доктор Марш, които да поемат риска.

— Но толкова много правила са били нарушени...

— И какво ще му направите? — попита Белармино. — Той и без това е загубил спокойния си сън. Вижда се по лицето му, Негова любима пациентка е умряла под неговите грижи. Какво по-голямо наказание можете да му наложите? И кои сте вие да решавате, че е постъпил грешно?

— Правилата на лекарската етика...

— Никой от нас не е поглеждал онова момиченце в очите, Никой от нас не е познавал живота ѝ, болката ѝ, надеждите ѝ. Марш ги е познавал. Познавал е детето от години. Как можем да го съдим ние?

В залата се възцари тишина.

Накрая гласуваха и решиха да наложат наказание на правния отдел на Тексаския университет, а не на доктор Марш. Белармино ги бил праметнал, каза по-късно един от членовете на комисията.

— Роб Белармино в класическия му вид. Говори като проповедник, внушава ти страх от Бога и по един или друг начин постига своето, без значение кой ще пострада от това или какво ще стане. Роб може да намери оправдание и обяснение за всичко. В това няма равен на себе си. Ала в действителност Белармино беше излязъл от съвещателната зала преди гласуването, защото закъсняваше за следващата си среща.

След заседанието на ревизионната комисия Белармино се върна в лабораторията си, където имаше насрочена среща с един от младите си подчинени. Хлапето беше дошло при тях от медицинския център „Корнел“, където беше постигнало забележителни резултати във връзка с механизмите, контролиращи образуването на хроматина^[1]. Обикновено ДНК-то на клетката се намира в нейното ядро. Повечето хора си представят ДНК-то във формата на двойна спирала, прословутата извита стълбица, открита от Уотсън и Крик. Но стълбицата е само една от трите форми, които ДНК може да заеме в клетката. Може да е също във форма на единична нишка или на по-компресирана структура, наречена „центромер“. Конкретната форма зависи от протеините, свързани с ДНК.

Това е важно, защото когато ДНК е компресирана, носените от нея гени са недостъпни за клетката. Един от начините да се контролират гените е да се промени хроматинът в различни участъци на ДНК. Така например, когато гените се въвеждат в нови клетки,

трябва да се предприемат стъпки хроматинът да остане в достъпна форма. Това става чрез използването на допълнителни вещества.

Новоназначеният от Белармино хлапак беше направил пробив в изследванията на метилирането^[2] посредством определени протеини и ефекта им върху структурата на хроматина. Статията на хлапето, „Контролът върху достъпността на геномния протеин и адениновата метилтрансфераза“, беше образец на ясната мисъл. Със сигурност щеше да има широк отклик в научните среди и да му спечели име.

Белармино седеше в кабинета си с хлапето, което се въртеше неспокойно, докато той разлистваше статията.

— Превъзходно, просто превъзходно — каза Белармино и почука с пръст по листата пред себе си. — Според мен тази статия е чест за лабораторията. И за теб лично, разбира се.

— Благодаря, Роб.

— Вписал си седмината съавтори, както говорихме, а виждам, че мен си ме сложил доста напред в списъка.

— Трети — каза хлапето, — но ако смяташ, че ти се полага второто място...

— Всъщност спомням си един наш разговор отпреди няколко месеца, когато обсъждахме възможни механизми на метилиране и аз ти предложих...

— Да, спомням си...

— ... същите тези механизми, които ти описваш подробно тук. Истината е, че според мен аз трябва да съм основният автор.

Хлапето примигна.

— Тъхм... — И преглътна с мъка.

— А това е и гаранция, че статията ще се цитира по-често — добави Белармино, — което е важно за принос от такава величина. А и редът, по който са посочени авторите, е чиста формалност, разбира се. Като втори автор, за всички ще е ясно, че ти си свършил черната работа по запълване на празнините. От твоя гледна точка, във всеки случай си на печалба. Ще те цитират по-често и ще имаш достъп до по-големи субсидии. — Белармино се усмихна. — Това ти го гарантирам. Следващият ти проект ще е напълно независим. А след година-две ще имаш подкрепата ми за твоя собствена лаборатория.

— Аз, въ... — Хлапето пак преглътна. — Разбирам.

— Добре, хубаво. Направи тези промени, прати ми я да ѝ хвърля последен поглед и аз ще се свържа с „Нейчър“ да я публикуват. Според мен статията заслужава нещо по-добро от „Сайънс“, те нещо поизостават напоследък. Ще се обадя в „Нейчър“ и ще имам грижата редакторът да разбере колко важна е тази статия и че трябва да бъде публикувана незабавно.

— Благодаря, Роб — каза хлапето.

— За теб — винаги — каза Роб Белармино.

„МОКРО“ ИЗКУСТВО ЗА МАСОВА КОНСУМАЦИЯ

ТРАНСГЕНЕТИЧНИ ОРГАНИЗМИ В ГАЛЕРИИЩ

ЖИВИ СЪЩЕСТВА ЗА ПРОДАН

В Лондон южноафриканската художничка Лаура Синти показва трансгенетичен кактус, който съдържа човешки генетичен материал и му никнат човешки косми. Синти каза: „С космите си кактусът е метафора на всички желания, на всички признаци за сексуалност. Той не иска да бъде в капан. Исква да бъде освободен“.

Когато я запитаха за реакцията на публиката, Синти каза: „Плешивите мъже показват особен интерес“.

Художничката Марта де Менезес е създала модифицирани пеперуди, при които двете крила са различни едно от друго. Тя каза: „В началото хората бяха шокирани и идеята сякаш не им хареса“. Каза, че следващият ѝ проект е да направи ивиците на зебровата риба вертикални вместо хоризонтални, така че рибата да прилича повече на истинските зебри. Тези промени ще бъдат унаследявани.

Финландският художник Орон Катс е отгледал „пържолки“ в култура от стволни клетки, взети от костния мозък на прасета. Художникът каза, че екипът му пускал музика на клетките, за да ускори растежа им. „Свалихме от

интернет всякакви песни, в които става дума за прасета... и ги пускахме на клетките“. Катс твърди, че музиката се отразявала благоприятно на растежа им.

Чикагският художник Едуардо Кац създаде трансгенетичен заек на име Алба, който свети в зелено. Оплодената яйцеклетка на заек албинос била инжектирана с GFP, гена за зелен флуоресциращ протеин на медуза, обитаваща северозападната част на Тихия океан. И животното, израснало от тази яйцеклетка, сега излъчва светлина. Пожънат бил истински фурор. Кац отбеляза, че „заекът, изглежда, смущава някои хора“, но каза също, че ОРГ е стандартен научноизследователски инструмент и е бил инжектиран в мая, плесени, растения, винарки, мишки и дори кравешки ембриони. Кац каза, че планира да създаде и светещо куче.

Алба починал преждевременно по неизяснени причини. Същото сполетяло и трансгенетичните кактуси. През 2005-а за; пръв път беше обявен за продан трансгенетичен домашен любимец: светеща в червено зebroва риба, създадена от Д-Р Жиюан Гонг в Сингапур и лицензирана от компания в Остин, Тексас. Търговското е наименование беше „GloFish и сияйната рибка“ беше допусната до пазара след двегодишно умуване от страна на различни федерални и щатски агенции, които излязоха със заключение, че рибите са безопасни, стига да не се консумират като храна.

---

[1] Хроматин — комплексът от ДНК и протеини в ядрата на еукариотните клетки, основните му функции са да компресира ДНК-то в по-малък обем, да подпомага деленето на ДНК и да контролира експресията (проявлението) на ДНК секвенцията (поредицата) във функционални протеинови структури на клетката — Б. пр. ↑

[2] В биохимията — заместване на водороден атом с метилова група. — Б. пр. ↑

32.

— Госпожо Бонд — каза учителката, — синът ви е прекрасно дете, но има проблеми с математиката. Трудно усвоява събирането, а изваждането — още по-трудно. Затова пък с френския се справя добре.

— Радвам се да го чуя — каза Гейл Бонд. — Преместването ни от Лондон беше трудно за него. Но трябва да призная, че трудностите му с математиката ме изненадват.

— Защото самата вие сте учен?

— Да, предполагам. Работя в Националния институт тук, в Париж — каза тя, — а бащата на Евън е инвестиционен банкер. По цял ден работи с числа.

— Е — отвърна учителката, — като генетик вие най-добре знаете, че не всичко зависи от гените ни. Понякога детето на велик художник не може да рисува. Но трябва да ви предупредя, че не помагате на детето, като му пишете домашното.

— Моля? — Гейл Бонд вдигна вежди. — Като му пише домашното ли?

— Ами, няма друго обяснение — каза учителката. — Вие или някой друг от семейството.

— Не разбирам.

— Домашните на Евън винаги са безупречни. Но когато правим контролно в клас, той се представя зле. Явно вкъщи някой му пише домашното.

Гейл Бонд поклати глава.

— Не знам кой може да е — каза тя. — Синът ми се връща от училище и когато си пише домашните, вкъщи е само домашната ни помощница. Тя почти не говори френски. Аз се прибирам в пет и дотогава Евън си е написал по всичко Или така поне ми казва.

— Вие не му ли проверявате домашните?

— Не. Никога. Предлагала съм му, но той казва, че нямало нужда.

— Е — каза учителката, — някои все пак му помага. — Извади листата за домашно и ги разстла на катедрата. — Виждате ли? Всички задачи са решени вярно. Без нито една грешка.

— Разбирам — каза Гейл, вперила поглед в домашните на сина си. — А тези петънца... — По листата имаше малки зелени и бели петна, като от капчици.

— Често ги има по домашното му. Обикновено в края на страницата. Все едно е разлял нещо.

— Мисля, че знам кой му помага — каза Гейл Бонд.

— Кой?

— Някой от лабораторията.

Тя отключи вратата на апартамента и чу Жерар да вика:

— Здравсти, любима. — Точно като съпруга й.

— Здравсти, Жерар. Какво ново?

— Имам нужда от баня.

— Ще си я получиш — каза тя. Влезе в коридора. Жерар стоеше на стойката си. Жерар беше транегенетичен африкански сив папагал, вече двегодишен. Като малко пиле беше получил набор от човешки гени, досега без видим ефект.

— Добре изглеждаш, бебчо, липсваше ми — каза Жерар с гласа на съпруга й.

— Благодаря — каза тя. — Имам един въпрос към теб, Жерар.

— Давай, щом настояваш.

— Я ми кажи, какво се получава, ако от тринайсет извадим седем?

— Не знам.

Тя се поколеба.

— Колко прави тринайсет минус седем? — Така би формулирал задачата Евън.

Птицата каза без колебание:

— Шест.

— Единайсет минус четири?

— Седем.

— Дванайсет минус две?

— Десет.

Тя смръщи вежди.

— Двайсет и четири минус единайсет?

— Ооо! — изкряка папагалът и се размърда на пръчката си. — Искаш да ме излъжеш. Тринайсет.

— Колко прави сто и едно минус седемдесет?

— Трийсет и едно. Но такива големи числа не ни дават. Най-много две цифри.

— Ви дават?

Жерар не каза нищо. Само кимаше ритмично. Започна да пее:

— Обичам парада...

— Жерар — прекъсна го Гейл, — Евън моли ли те да му помагаш?

— Ми да. — И после съвършена имитация на сина й: — Хей, Джери, ела да ми помогнеш. Тези задачи са ми много трудни. — И протяжен вой: — Много са трудниииии...

Гейл каза:

— Трябва да си взема камерата.

— Звезда ли съм? Звезда ли съм?

— Да — каза тя, — звезда си.

Папагалът проточи с американски акцент:

— Извинете, че закъсняхме, но трябваше да вземем сина си Ханк.

— От кой филм е това? — попита Гейл.

Същото провлачване:

— Стига, Джо, не се връзвай толкова.

— Няма да ми кажеш, така ли?

— Имам нужда от баня — отговори Жерар, — преди да ме снимаш. Обеща ми баня.

Гейл Бонд отиде да вземе камерата.

През първата година Жерар почти не показваше резултат от човешките трансгени, инжектирани му като новоизлюпено пиле от Йоши Томизу и Гейл Бонд в лабораторията на Морис Гролие в Националния институт в Париж. Това не беше изненадващо. Успешното въвеждане на трансгени беше трудна работа и обикновено се изискваха десетки и дори стотици опити, преди да се получи както трябва. Защото трябваше да са налице множество условия, за да заработи генът в новата среда.

Първо, генът трябваше да се впише правилно в съществуващия генетичен материал на животното. Понякога новият ген се инкорпорираше на обратно, което водеше до отрицателен ефект или до липсата на ефект. Понякога се наместваше в нестабилен участък на генома и предизвикваше смъртоносен рак при животното. Всичко това се случваше често.

От друга страна, транегенетизмът по правило изискваше внасянето на повече от един ген. Учените трябваше да въведат и асоциираните гени, необходими за функционирането на основния. Например повечето гени си имаха изолатори и промотори. Промоторите понякога произвеждаха протеини, които изключваха оригиналните гени на животното и позволяваха на добавения ген да се прояви. Изоляторите държаха новия ген отделен от заобикалящите го гени. Пак те бяха отговорни новият генетичен материал да остане достъпен вътре в клетката.

Отделно от тези сложни сами по себе си детайли в картинката се вписваха и евентуалните усложнения от внасянето на съобщителна РНК в клетката. Или от гените, които регулираха процеса на транслацията. И така нататък.

На практика задачата да внесеш ген в едно животно и да го накараш да сработи много повече приличаше на това да очистиш една компютърна програма от бъгове, отколкото на всеки друг биологичен процес. Постоянно трябваше да се поправят грешки, да се правят допълнителни настройки, да се отстраняват нежелани ефекти, докато нещото не сработи. А после оставаше да чакаш проявата на търсения ефект, който понякога настъпваше след години.

Точно затова в лабораторията сметнаха, че Гейл Бонд трябва да вземе Жерар вкъщи и да го задържи за известно време като домашен любимец. Да го наблюдава отблизо дали ще се появят положителни или отрицателни ефекти. Отглеждането в домашна среда беше особено важно в случая, защото африканските сиви папагали бяха изключително интелигентни — обикновено се смяташе, че не отстъпват в това отношение на шимпанзетата — и със значително по-голям езиков капацитет. С помощта на език на знаците или на компютърна клавиатура някои примати усвояваха около сто и петдесет думи. Същото постигаше среднестатистическият сив папагал. Някои сиви папагали обаче овладяваха до хиляда думи, Затова се нуждаеха от

общуването и стимулацията, които можеше да им осигури единствено съжителството с хора. Не можеха да ги оставят при другите опитни животни, сред мишки и хамстери, където папагалите биха полудели от липсата на интелектуално стимулиране.

Защитниците на животните дори вярваха, че много отглеждани като домашни любимци сиви папагали са получили умствено разстройство като резултат от недостатъчно общуване. Било като да ги държат в манастир, година след година. Сивите папагали изискваха внимание и общуване поне колкото хората. И повече дори, според някои учени.

Обучението на Жерар беше започнало много рано и той рано започна да говори. Вече беше усвоил набор от думи, когато Гейл, трийсет и една годишна и омъжена за инвестиционен банкер, го донесе в апартамента им. Когато го внесоха в хола, Жерар каза: „Виж ти, готино местенце, Гейл. Става, става“. (За жалост беше усвоил и някои американски жаргонни изрази от гледането на телевизия в лабораторията.)

— Радвам се, че ти харесва, Жерар — каза тя.

— Казах го просто така — отвърна папагалът.

— Искаш да кажеш, че не ти харесва?

— Искам да кажа, че го казах просто така. — Добре.

— Просто отбелязах, — Добре де. Разбрах.

Гейл веднага описа разговора в дневника на папагала. Речта му можеше да се окаже от изключително значение. Една от целите на тренгенетичния експеримент беше да се види до каква степен учените могат да повлияят на интелигентното поведение при животните. Приматите бяха на практика недостъпни — твърде много правила и ограничения имаше за използването им в научни експерименти, — но хората не бяха толкова чувствителни на тема папагали. Нямахме етични комисии, които да следят за експериментите с тези умни птици. Точно по тази причина лаборатория „Гролие“ работеше с африкански сиви папагали.

Едно от нещата, за които следяха, бяха доказателства за себевъзприемане в речта на папагалите. Те отдавна бяха известни с тази си способност — безпогрешно разпознаваха самите себе си в огледало. Но речта беше нещо различно. Папагалите рядко използваха първо лице единствено число, когато говореха за себе си. Обикновено

използваха това лично местоимение или съответната глаголна форма, за да цитират чужди думи.

Въпросът беше дали трансгенетичният папагал ще започне да използва редовно първо лице единствено число, когато говори от свое име. И на Гейл Бонд ѝ се струваше, че Жерар току-що беше направил точно това.

Добро начало.

Съпругът ѝ Ричард не прояви особен интерес към новия член на домакинството. Сви рамене и каза: „Само не очаквай аз да му чистя клетката“. Гейл го успокои, че няма такова намерение. Синът ѝ беше много по-ентузиазирани. Евън веднага се заигра с папагала, слагаше го на пръста си, а по-късно и на рамото си. Стана така, че именно Евън прекарваше най-много време с птицата, привърза се към нея и постоянно я държеше на рамото си.

А явно прибягваше и до помощта ѝ.

Гейл сложи камерата на триножник, нагласи настройките и започна да снима. Някои сиви папагали можеха да броят, имаше дори твърдения, че са в състояние да разберат в някаква степен концепцията за нулата. Но досега никой не беше докладвал за папагал, който може да смята.

Жерар беше единствен по рода си.

Беше ѝ много трудно да прикрие вълнението си.

— Жерар — започна тя с най-спокойния си тон, — ще ти покажа една картинка и искам да ми кажеш какво пише на нея. — Показа му лист от домашното на сина си, като го прегъна така, че да се вижда само една от задачите. Отговора прикри с палец.

— Това вече го правих.

— Но какво пише? — попита Гейл и посочи задачата. Петнайсет минус седем.

— Трябва първо да го кажеш.

— Можеш ли да погледнеш този лист и да ми кажеш вора? — попита тя.

— Първо трябва да го кажеш — повтори Жерар. Подскачаше от крак на крак върху стойката си, което беше знак за раздражение. Току

поглеждаше към камерата. Не обичаше да го поставят в неудобно положение.

— Тук пише „петнайсет минус седем“ — каза Гейл.

— Осем — веднага отговори папагалът.

Гейл устоя на изкушението да се обърне към камерата и да се разкрещи от радост. Вместо това обърна страницата и му показа друг пример.

— Така. Колко прави двајсет и три минус девет?

— Четиринајсет.

— Браво. А сега...

— Ти ми обеща — каза Жерар.

— Обещала съм ти?

— Да, обеща ми — каза птицата. — Знаеш какво...

Говореше за банята си.

— След малко — каза тя. — А сега...

— Ти ми обеща. — Това прозвуча нацупено. — Искам си банята.

— Жерар, ще ти покажа още една задача. Кажи, колко прави двајсет и девет минус осем.

— Надявам се, че гледат — каза той със странен глас. — Ще видят. Ще видят, ще разберат и ще кажат: „Та ние и на мравката път правим“.

— Жерар. Моля те, внимавай. Колко прави двајсет и девет минус осем?

Жерар отвори човката си. На вратата се звънна. Гейл беше достатъчно близо до птицата, за да разбере, че Жерар е из-дал звука. Имитираше свършено всякакви звуци — звънци, телефонни сигнали, сифона в тоалетната.

— Жерар, моля те...

Звук на стъпки. Прещракване и изскърцване на отваряща се входна врата.

— Изглеждаш добре, бибчо, липсваше ми — каза Жерар, имитираше гласа на съпруга ѝ.

— Жерар... — започна тя.

А после женски глас:

— О, Ричард, толкова време мина...

Тишина. Звуци от целуване.

Гейл застина, вперила поглед в папагала. Той продължи, човката му едва помръдваше. Беше като касетофон.

Женският глас:

— Сами ли сме?

— Да — каза съпругът ѝ. — Детето се прибира чак в три.

— А... нали знаеш?

— Гейл е на конференция в Женева.

— О, значи имаме цял ден. О, Господи...

Още целувки.

Звук от стъпки на двама души. През стаята.

Съпругът ѝ:

— Нещо за пиене?

— Може би по-късно, бебчо. В момента искам само теб.

Гейл се обърна и изключи камерата.

Жерар каза:

— Сега ще ме изкъпеш ли?

Тя го изгледа ядосано.

Вратата на спалнята се затръшна.

Проскърцаха пружините на леглото. Женски смях. Още скърцащи пружини.

— Престани, Жерар — каза Гейл.

— Реших, че ще искаш да знаеш — каза той.

— Мразя я тая шибана птица — каза съпругът ѝ по-късно същата вечер. Бяха в спалнята.

— Не е в това въпросът — каза тя. — Можеш да правиш каквото си искаш, Ричард. Но не в моя дом. И не в нашето легло. — Вече беше сменила чаршафите, но дори и така искаше да седне на леглото. Нито да се приближи до него всъщност. Стоеше в другия край на стаята, до прозореца. Отвън парижкият трафик не стихваше.

— Беше само веднъж — каза той.

Гейл мразеше Ричард да я лъже.

— Когато съм била в Женева — каза тя. — Да питам ли Жерар дали се е случвало и друг път?

— Не. Не намесвай птицата в това.

— Не е било само един път — каза тя.

— Какво искаш да кажа, Гейл. Че съжалявам? Да, съжалявам.

— Нищо не искам да кажеш. Искам повече да не го правиш. Искам шибаните ти любовници да не припарват в тази къща.

— Добре. Хубаво. Обещавам. Сега може ли да сменим темата?

— Да — каза тя. — Можем да я сменим.

— Мразя я тая шибана птица. Тя излезе от стаята.

— Ако го докоснеш — каза на излизане, — ще те убия.

— Къде отиваш?

— Излизам.

Видя се с Йоши Томизу в неговия апартамент. Бяха започнали връзката си предната година и я бяха подновили в Женева. Йоши имаше жена и дете в Токио и щеше да се връща там през есента. Така че тяхното беше само приятелство с екстри.

— Напрегната си — каза той, докато я галеше по гърба. Ръцете му бяха вълшебни. — С Ричард ли се скара?

— Не съвсем. Малко. — Лунната светлина се лееше през прозореца, изненадващо силна.

— Тогава какво има? — попита Йоши.

— Тревожа се за Жерар.

— Защо?

— Ричард го мрази. Наистина го мрази.

— О, няма да му направи нищо. Птицата е изключително ценна.

— Там е работата, че може и да му направи — каза тя и седна в леглото. — Май е по-добре да се прибирам.

Йоши сви рамене.

— Щом смяташ...

— Съжалявам — каза тя.

Той я целуна леко.

— Постъпи както смяташ за най-дооре.

Гейл въздъхна.

— Прав си. Държа се глупаво. — Пъхна се под завивката Кажими, че се държа глупаво. Моля те.

33.

Брад Гордън изключи телевизора и извика:

— Отворено е. Влизай.

Беше по обед. Брад се излежаваше в апартамента си на третия етаж в Шърман Оукс, гледаше мач и чакаше да му донесат поръчаната по телефона пица. Но за негова изненада в апартамента му влезе най-красивата жена, която беше виждал. Излъчваше елегантност на вълни — около трийсетгодишна, висока, стройна, с европейски дрехи, не твърде високи токчета. Секси, но не разюздана. Брад се наведе напред във фотойла и прокара длан по брадичката си. Тази сутрин не се беше бръснал и вече си личеше.

— Извинете — каза той. — Не очаквах гости...

— Праща ме вуйчо ви — каза жената и тръгна право към него. Той побърза да стане. — Казвам се Мария Гонзалес. — Имаше лек акцент, но не приличаше на испански. По-скоро на немски. — Работя за фирмата, която се грижи за инвестициите на вуйчо ви — каза тя и се ръкува с него.

Брад кимна и долови уханието на лекия ѝ парфюм. Не се изненада, че жената работи за вуйчо му Джак — старецът се обграждаше с красиви и високо компетентни бизнесдами. Каза:

— Какво мога да направя за вас?

— За мен — нищо — спокойно отговори тя, като се оглеждаше за място, където да седне. Накрая реши да остане права. — Но можете да направите нещо за вуйчо си.

— О, за него винаги.

— Не е нужно да ви напомням, че вуйчо ви ви плати гаранцията и ще поеме разноските по правната ви защита. И понеже сте обвинен в секс с непълнолетна, защитата ще е [???

— Но мен ме натопиха...

Тя вдигна ръка.

— Това не е моя работа. Въпросът е следният — вуйчо ви ви е помагал много пъти през годините. Сега той има нужда от помощта

ви... дискретно.

— Вуйчо Джак има нужда от *моята* помощ?

— Точно така.

— Добре. Няма проблем.

— Въпросът е строго поверителен.

— Да, добре.

— Няма да го обсъждате с никого. Никога.

— Ясно. Разбрах.

— За това не бива да се разчува. Ако се изпуснете пред някого, няма да има кой да плати за адвокатската ви защита. Ще прекарате двайсет години в затвора като педофил. Знаете какво означава това.

— Да. — Той изтри ръце в панталона си. — Разбирам.

— Този път гледай да не прецакаш работата, Брад — мина на „ти“ тя.

— Добре, добре. Просто ми кажете какво иска вуйчо от мен.

— Твоята любима компания, „Биоджен“, е на път да обяви важно откритие — ген, който лекува наркотичната зависимост. Това е първата стъпка към изключително печелившпродукт и ще привлече огромно финансиране. Понастоящем вуйчо ти има значителен дял в компанията и не иска делът му да намалее процентно заради включването на нови инвеститори. Исква да ги подплаши.

— Да...

— Чрез лоша новина, свързана с „Биоджен“.

— Каква лоша новина?

— В момента — каза Мария Гонзалес — най-важният търговски продукт на „Биоджен“ е една клетъчна линия, линията „Бърнет“, която компанията купи от Калифорнийския университет в Лос Анжелис. Клетъчната линия произвежда цитокини, които са важни за лечението на рака.

— Да...

— Контаминацията — замърсяването — на тези клетъчни линии би било катастрофално за „Биоджен“. Тя бръкна в чантичката си и извади малко пластмасово шише от популярна марка капки за очи. Шишенцето съдържаше бистра течност. Жената отвъртя капачката и капна по една капка от течността на върха на пръстите на другата си ръка.

— Схванали?

— Да — каза той.

— По една капка на всеки пръст. И ги оставяш да засъхнат.

— Добре.

— Отиваш в „Биоджен“. Картите ти за достъп още са валидни. Проверяваш в базата данни къде се съхранява линията „Бърнет“. Складовият номер е записан тук. — И тя му подаде малко картонче, на което беше записан номерът BGOX6178990QD. — Има замразени проби и живи ин витро инкубатори. Отиваш при всяка и... просто ги докосваш.

— Просто ги докосвам? — Брад погледна шишенцето. — Какво има вътре?

— На теб няма да ти стане нищо, но клетките няма да го харесат.

— А охранителните камери? Ще ме засекат. Влизането с карта също се регистрира автоматично. Веднага ще разберат кой го е направил.

— Не и ако влезеш между един и два през нощта. Тогава системите се изключват за калибриране.

— Не се изключват.

— Напротив, изключват се. Само тази седмица.

Брад взе шишенцето и го завъртя в ръка.

— Наясно сте — каза той, — че тази клетъчна линия я държат и във външни складови помещения.

— Ти просто направи каквото иска вуйчо ти. Другото остави на него — каза жената и затвори чантичката си. — И още нещо. Не се свързвай с вуйчо си по този или друг въпрос. Той не желае да остават следи от какъвто и да било контакт с теб. Ясно?

— Ясно.

— Желая ти късмет. И ти благодаря от името на вуйчо ти. — Стисна му ръката и си тръгна.

БЛОНДИНКИТЕ ВСЕ ПАК НЯМАЛО ДА ИЗЧЕЗНАТ

ВВС ПУСКА ФАЛШИВА ИСТОРИЯ БЕЗ ПРОВЕРКА НА ФАКТИТЕ

НЯМА ИЗСЛЕДВАНЕ НА СЗО. НЯМА НЕМСКО ИЗСЛЕДВАНЕ.

Световната здравна организация (СЗО) днес отрече да е провеждала или публикувала какъвто и да било научен проект, предсказващ изчезването на гена за руса коса. Според говорител на ООН „СЗО няма представа кой е източникът на тази новина, но иска да подчертае, че Световната здравна организация няма мнение по въпроса за бъдещото съществуване на блондинките“. Според „Уошингтън Поуст“ репортажът на Би Би Си идва от Германия. Първоизточникът е статия отпреди две години, публикувана в немското женско списание „Алегра“, която цитира като източник антрополог от СЗО, но няма запис от интервюто с него.

Историята никога не би получила този втори шанс, казва Лен Юлер, преподавател по история на медиите от университета в Джорджтаун, ако редакторите в Би Би Си бяха направили най-елементарна проверка на фактите. Някои медийни експерти твърдят, че новинарските агенции са спрели да проверяват каквото и да било. „Ние просто публикуваме комюникетата и продължаваме нататък“, казва един репортер. Друг репортер, пожелал да запази анонимност, казва: „Нека си го кажем, историята е добра. Проверката на фактите би я запратила в трета глуха“.

По-нататъшно проучване в сайта за градски фолклор Spores.com откри множество версии на историята за изчезващите блондинки, като най-старите са отпреди сто и петдесет години, по времето на Ейбрахам Линкълн. Във всеки от случаите твърдението е подплатено с данни за научна достоверност. Ето един типичен пример от 1906 година:

БЛОНДИНКИТЕ — ОБРЕЧЕНИ НА ИЗЧЕЗВАНЕ

МАЙОР УДРАФ БИЕ КАМБАНАТА НА УМРЯЛО — ВСИЧКО Е ВЪПРОС НА НАУКА

Момичето със златните коси е обречено и след шестстотин години блондинките ще са изчезнал вид.

Съдбата им беше предсказана днес от майор К. Е. Удраф по време на лекция в Асоциацията за научен напредък към Колумбийския университет...

Ясно е, че блондинките няма да изчезнат, но няма да изчезнат и новинарските истории, които предсказват кончината им, след като се повтарят вече век и половина, без да са стъпили на каквато и да било научна основа, каза Лен Юлер.

34.

Съпругата на Хенри Кендал Лин си изкарваше прехраната, като създаваше уебсайтове, така че обикновено си беше вкъщи през деня. Около три следобед телефонът звънна и последва странен разговор.

— Обажда се доктор Марти Робъртс от „Лонг Бийч Мемориъл“ — каза гласът отсреща. — Хенри там ли е?

— Отиде на футболен мач — каза тя. — Нещо да му предам?

— Обаждах се в работата му, звънях и на мобилния, но не вдига. — Ако се съдеше по гласа на доктора, въпросът явно не търпеше отлагане.

— Ще се върне след час — каза Лин. — Да не би Хенри да има проблем със здравето, доктор Робъртс?

— Не, не, няма проблем. Съвсем си е наред. Просто му кажете да ми звънна, става ли?

Лин каза, че ще предаде.

Когато Хенри се прибра и отиде в кухнята да извади бисквити и мляко за осемгодишния им син Джейми, Лин каза:

— Познаваш ли някого от болница „Лонг Бийч Мемориъл“?

Хенри примигна.

— Той обади ли се?

— Следобед. Кой е той?

— Приятел от училище. Патолог. Какво каза?

— Нищо. Само да му се обадиш. — Успя някак да не попита съпруга си за подробности.

— Добре — каза той. — Благодаря.

Лин го видя да поглежда към телефона в кухнята. После отиде в малкия кабинет, който ползваха и двамата, и затвори вратата. Тя го чу да говори тихо по телефона. Не можа да разбере какво казва.

Джейми си ядеше закуската. Трейси, тринайсетгодишната им щерка, слушаше музика в стаята си на втория етаж. Лин викна към стълбището:

— Намали малко, ако обичаш! — Трейси не я чу. Нямахе друг избор, освен да се качи горе и да ѝ каже.

Когато слезе, Хенри вече беше в хола и крачеше напред-назад.

— Налага се отсъствам ден-два по работа.

— Добре. Къде ще ходиш?

— В Бетезда.

— Нещо в НЗИ ли? — Националният здравен институт се намираше в Бетезда. Хенри ходеше там по няколко пъти в годината на конференции.

— Да.

Продължаваше да крачи нервно.

— Хенри — каза Лин, — ще ми кажеш ли за какво става въпрос?

— Във връзка с едно изследване... трябва да проверя нещо... просто... и аз не знам.

— Трябва да отидеш в Бетезда, но не знаеш защо?

— Е, знам, разбира се. Свързано е със... с Белармино. Робърт Белармино оглавяваше генетичната секция в НЗИ и не беше приятел на съпруга ѝ.

— В какъв смисъл?

— Трябва да изясня нещо, което е направил. Тя седна на един стол.

— Хенри, много те обичам, но в момента съм и много объркана. Защо не ми казваш...

— Виж — прекъсна я той, — не искам да говоря за това. Просто трябва да ида там, това е. Само за ден.

— Неприятности ли имаш?

— Казах, че не искам да говоря за това, Лин. Трябва да отида в Бетезда.

— Добре... Кога?

— Утре.

Тя бавно кимна.

— Добре. Искаш ли да ти запазя...

— Вече го направих. — Спря да крачи и отиде при нея. — Виж... не искам да се тревожиш.

— Това е доста трудно предвид обстоятелствата. — Не е кой знае какво — успокои я той. — Просто нещо, за което аз трябва да се погрижа, после други ще се погрижат за него.

Повече не пожела да и каже.

С Хенри бяха женени от петнайсет години. Имаха две деца. Лин знаеше по-добре от всеки, че Хенри е склонен към нервни тикове и полети на въображението. Същите скокове на фантазията, които го правеха толкова добър учен, го правеха и човек, склонен към истерии. Често сам си поставяше диагнози за страшни болести. Поне веднъж на две седмици ходеше на преглед при личния си лекар, а телефонните консултации с него бяха дори по-чести. Постоянно го преследваха болки, сърбежи, обриви и внезапни страхове, които го будеха посред нощ. Драматизираше дребните проблеми. Ако го слушаш, и най-дребната злополука се равняваше на близка среща със смъртта.

Така че макар поведението му относно пътуването до Бетезда да беше странно, Лин беше склонна да го омаловажи. Погледна си часовника и реши, че е време да извади соса за спагети от фризера. Не искаше Джейми да прекали с бисквитите, защото щеше да си убие апетита. Трейси пак беше надула музиката.

Накратко, ежедневните задължения окупираха вниманието ѝ и изтикаха от ума ѝ мислите за Хенри и неговото странно пътуване. Имаше други неща за вършене и тя се зае да ги свърши.

35.

Хенри Кендал излезе от сградата на летище „Дълес“ и потегли на север по шосе 267 към лабораторията за работа с примати в Ламбъртвил. Мина почти час, преди да зърне телената ограда и караулната зад двойната порта. Зад портите се виждаха гигантските кленове, които скриваха комплекса сгради. Ламбъртвил беше една от най-големите лаборатории за работа с примати в света, но Националният институт не даваше гласност на този факт, нито на местонахождението ѝ. Отчасти защото работата с примати беше въпрос с твърде много политически аспекти, и отчасти за да се избегнат неприятни прояви от страна на крайните природозащитници. Хенри спря колата при външната порта, натисна бутона на уредбата и каза:

— Хенри Кендал. — След това изрецитира кодovия си номер. Не беше идвал тук от четири години, но кодът още важеше. Подаде глава през прозореца, така че камерата да улови ясно лицето му.

— Благодаря ви, доктор Кендал. — Портата се отвори. Той мина през нея и спря пред втората порта. Първата се затвори зад него. От караулната излезе пазач и провери личната му карта. Хенри си го спомняше бегло. — Не ви очаквахме днес доктор Кендал — каза пазачът и му даде временна електронна карта за достъп.

— Искат да си прибера някои неща от гардеробчето в склада.

— Не се учудвам. Тук нещата доста задебеляха, откакто... сещате се.

— Да, знам. — Човекът имаше предвид Белармино.

Вътрешната порта се отвори и Хенри продължи с автомобила. Подмина административната сграда и пое право към работните помещения. Преди четири години шимпанзетата бяха в сграда Б. Сигурно още си бяха там.

Отвори външната врата и прокара картата си през електронния четец на вътрешната. Тръгна по коридора към наблюдателната зала Б. Стаята беше пълна с монитори, които показваха всички шимпанзета на

два от етажите на сградата. Имаше приблизително осемдесет животни на различна възраст.

Дежурният ветеринарен асистент беше в стаята, в кафеникава униформа, там беше и Ровак, шефът на отделението. Явно го бяха уведомили за пристигането на Кеңдал. Ровак беше на петдесет, със стоманеносива коса и стойка на военен. Но беше добър учен.

— Чудех се кога ще дойдеш — каза той. Здрависаха се. Ровак се държеше дружелюбно. — Носиш ли кръвта?

— Да.

— Шибаният Белармино... — каза Ровак. — Още не е идвал тук и смятаме, че знаем защо.

— Какво имаш предвид? — попита Хенри.

— Хайде да се поразходим. Хенри погледна бележките си.

— Трябва ми женска с номер F-402.

— Не — поправи го Ровак. — Трябва ти синчето на женска F-402. Насам.

Поеха по един страничен коридор, който ги отведе до малка зала за обучение, където се провеждаха краткотрайни експерименти, свързани с обучение на животните.

— Тук ли го държите?

— Налага се. Сам ще видиш.

Влязоха в залата. На пръв поглед приличаше на стая в детска градина — играчки в ярки цветове бяха пръснати навсякъде, на пода имаше син килим. Случайният посетител не би забелязал, че играчките са изработени от устойчиви на удар здрави пластмаси. Горната половина на едната стена беше стъклена и гледаше към стаичката за наблюдение в съседство. От колоните се лееше музика на Моцарт.

— Харесва Моцарт — каза Ровак и сви рамене. Влязоха в по-малка стая. От тавана се лееше сноп слънчева светлина. В средата на стаята имаше клетка със страна метър и половина. Вътре седеше младо шимпанзе, на ръст колкото четиригодишно дете. Лицето му беше по-плоско от обичайното, кожата беше светла, но иначе очевидно си беше шимпанзе.

— Здравей, Дейв — каза Ровак.

— Здравей — каза шимпанзето. Гласът му беше гъгнив. Маймуната се обърна към Хенри. — Ти моята майка ли си?

Хенри Кендал не можа да пророни и дума. Челюстите му се движеха, но гласът му беше изчезнал някъде.

— Да, точно така, Дейв — каза Ровак, после се обърна към Кендал. — Казва се Дейв.

Шимпанзето зяпаше Хенри. Просто го гледаше мълчаливо, седнало в клетката и хванало с ръце пръстите на краката си.

— Знам, че е шокиращо — каза Ровак. — Представи си как реагираха моите хора, когато се разбра. Ветеринарят едва не припаднал. Никой не подозираше, че Дейв е различен. Дойде ни като гръм от ясно небе. Тестът му за сиалова киселина излязъл отрицателен. Повторили го, защото решили, че е станала грешка. Но не е било грешка. А после, преди три месеца, започна да говори.

Хенри въздъхна.

— При това говори добре — продължи Ровак. — Е, има известни затруднения с глаголните времена. Но никой не го е обучавал, имай предвид. Истината е, че го държим далеч от всички тук. Искаш ли да го пусна?

Кендал се поколеба.

— Той, въ... — Понякога шимпанзетата ставаха агресивни и дори малките можеха да са опасни.

— О, не се тревожи, много е кротък. Все пак не е шимпанзе, нали така? — каза Ровак и отвори клетката. — Хайде, Дейв, излез.

Дейв излезе колебливо, като човек, когото са освободили от затвора, сякаш го беше страх да излезе от клетката си. Вдигна очи към Хенри.

— С теб ли ще живея?

— Не знам — каза Хенри.

— Клетката не ми харесва.

Посегна и хвана Хенри за ръката.

— Може ли да си поиграем?

Отидоха в голямата стая с играчките. Водеше Дейв.

— Това често ли го правите? — попита Хенри.

— Да. Пускаме го по за един час всеки ден. Най-често ветеринарят. Понякога и аз.

Дейв отиде при играчките и започна да ги подрежда в различни форми. Кръг, после квадрат.

— Радвам се, че дойде да го видиш — каза Ровак. — Според мен това е важно.

— Какво ще стане с него?

— А ти как мислиш? Цялата тази работа е повече от незаконна. Трансвидов висш примат? Знаеш, че Хитлер е правил опити да кръстоса човек с шимпанзе. Сталин също. Може да се каже, че те са основоположниците. Така че, какво, Хитлер, Сталин и след тях американски учен от НЗИ? Няма начин, приятелю.

— И тогава какво ще...

— Става дума за неразрешен експеримент. Трябва да бъде преустановен.

— Шегуваш ли се?

— Тук е Вашингтон — каза Ровак, — а пред очите ти е политическа бомба със закъснител. Сегашната администрация вече съкрати максимално бюджета на НЗИ. Ако се разчуе за това, ще го съкратят на една десета.

— Но това животно е изключително — каза Хенри.

— Но не е разрешено. Това е единственото важно в случая. — Ровак поклати глава. — Не ставай сантиментален. Имаме трансгенетичен експеримент, извършен без разрешение, а законът е категоричен, че всеки неодобрен от борда експеримент следва да бъде прекратен без никакви изключения.

— Как ще го...

— Система с морфин. Няма да усети нищо — каза Ровак. — Не се притеснявай. След като изгорим тялото, няма да остане никаква следа, че това се е случило изобщо. — Кимна към Дейв. — Защо не си поиграеш малко с него? Ще му хареса. Нашата компания му е омръзнала.

Играха на импровизирана дама с детски кубчета. Хенри обърна внимание на детайлите — ръцете на Дейв, с пропорции като на човешка ръка; краката му, които бяха хватателни като при шимпанзетата; очите му, със сини петънца в ирисите; усмивката му, която не беше нито съвсем човешка нито съвсем маймунска.

— Забавно е — каза Дейв.

— Забавно ти е, защото печелиш. — Хенри не беше схванал съвсем правилата, но реши, че трябва да остави Дейв да победи. Така

беше правил със своите деца.

И изведнъж си помисли: „Дейв също е мое дете“.

Знаеше, че не разсъждава ясно. Действаше по инстинкт. Даде си сметка, че си отваря очите на четири, докато връщаха Дейв в клетката му, как точно се активираше цифровата ключалка, как точно...

— Нека още веднъж му стисна ръката — каза той. — Отвори, моля те.

— Виж — каза Ровак, — не си причинявай това. И на себе си, и на него.

— Просто искам да му стисна ръката.

Ровак въздъхна и отключи. Хенри гледаше, затаил дъх. 01-05-04.

Стисна ръката на Дейв за довиждане.

— Утре ще дойдеш ли пак? — попита Дейв.

— Скоро — отговори Хенри.

Дейв се извърна и не погледна повече към него. Излязоха, Ровак затвори вратата и каза:

— Слушай, трябва да си благодарен, че още не са те тикнали в затвора. Не изглупявай, моля ти се. Ние ще се оправим. Ти нямаш грижата.

— Добре — каза Хенри. — Благодаря ти.

Помоли да остане в сградата, докато стане време за обратния му полет. Настаниха го в стая с компютър, включен към вътрешната мрежа на лабораторията. Цял следобед Хенри чете материалите във файла на Дейв. Принтира всичко. Разходи се из сградата, ходи няколко пъти до тоалетната, така че охраната да свикне да го вижда на мониторите.

Ровак си тръгна в четири, като спря да си вземе довиждане с Хенри. Ветеринарите и охраната от дневната смяна си тръгнаха в шест. В пет и половина Хенри се върна в залата за обучение и тръгна право към стаичката на Дейв.

Отключи клетката.

— Здравей, майко — каза Дейв.

— Здравсти, Дейв. Искаш ли да се поразходим?

— Да — каза Дейв.

— Добре. Искам да правиш точно каквото ти кажа.

Учените често разхождаха по-кротките шимпанзета, като понякога ги държаха за ръка. Хенри излезе с Дейв от залата за обучение със спокойна стъпка и без да поглежда към камерите. Дватама свърнаха по централния коридор на път към изхода. Хенри отвори вътрешната врата с електронната карта, изведе Дейв, после отвори външната. Както и очакваше, аларми не прозвучаха.

Системата за сигурност на лабораторията Ламбъртвил беше замислена така, че да не допуска нарушители отвън навътре и опитните животни да не избягат, но не и да пречи на персонала да извежда животни от територията на комплекса. По редица причини понякога се налагаше животни да бъдат извеждани, без да се попълват десетки формуляри за разрешение. Хенри натика Дейв на пода пред задната седалка на колата и подкара към портите. Застъпваше новата смяна и много коли влизаха и излизаха от комплекса. Хенри върна електронната си карта и ламинираната карта на посетител. Дежурният пазач му благодари и Хенри напусна лабораторията. Пред него се разкриваха заоблените зелени хълмове на западен Мериленд.

— Връщаш се с кола? — възкликна Лин. — Защо?

— Дълга история.

— Защо, Хенри?

— Нямам избор. Трябва да се върна с кола.

— Хенри — каза тя, — държиш се много странно, да знаеш.

— Въпросът е от морално естество.

— Какво морално естество?

— Имам отговорност.

— Каква отговорност? По дяволите, Хенри...

— Скъпа — каза той, — това е дълга история.

— Това вече го каза.

— Повярвай ми, искам да ти кажа всичко. Наистина. Но ще трябва да почака, докато се прибера.

— Това твоята майка ли е? — попита Дейв.

— Кой е с теб в колата? — попита Лин.

— Никой.

— Кой говореше? С дрезгавия глас?

— Не мога да ти обясня в момента — каза той. — Просто ще трябва да изчакаш, докато се прибера, и тогава ще разбереш всичко.

— Хенри...

— Трябва да затварям, Лин. Целуни децата от мен. — И прекъсна връзката.

Дейв го гледаше с търпеливи очи.

— Това твоята майка ли беше?

— Не. Някой друг.

— Ядосана ли е?

— Не, не. Гладен ли си, Дейв?

— Не много.

— Добре, ще спрем някъде. Междувременно, сложи си колана.

Дейв изглеждаше озадачен. Хенри отби колата и му сложи предпазния колан. Беше му хлабав — Дейв беше с размерите на малко дете.

— Съжалявам.

— Искам да се върна.

— Не можем да се върнем, Дейв.

Дейв спря да дърпа колана и погледна през прозореца.

— Тъмно е.

Хенри го погали по главата. Късата козина беше много мека. Усети, че Дейв се отпуска под милувката.

— Няма страшно, Дейв. Всичко ще бъде наред.

Върна се на шосето и пое на запад.

36.

— Какви ги говориш? — каза Лин Кендал, зяпнала Дейв, който седеше кротко на дивана в хола. — Тази маймуна е твой син?

— Е, не точно...

— Не *точно*? — Лина закричи нервно из хола. — Какво по дяволите, означава пък това?

Само допреди малко всичко беше нормално като за събота следобед. Подрастващата им дъщеря Трейси беше в задния двор, печеше се и говореше по телефона, вместо да си пише домашните. Брат ѝ Джейми се плискаше в плиткия басейн. Лин беше прекарала почти целия ден в къщата, довършваше поръчка, чийто краен срок приближаваше главоломно. Вече три дни работеше по нея и изобщо не беше подготвена на прага да се появи съпругът ѝ, повел шимпанзе за ръката.

— Хенри? Твой син ли е, или не е?

— Мой. В известен смисъл.

— В известен смисъл. Ясно. Радвам се, че го изяснихме. — Тя се завъртя рязко и впи поглед в него. Хрумна ѝ ужасна мисъл. — Я чакай малко. Чакай малко. Да не би да ми казваш, че си правил секс със...

— Не, не! — Съпругът ѝ размаха ръце във въздуха. — Не, скъпа. Нищо подобно. Беше само експеримент.

— Само експеримент. Господи. Експеримент? Какъв експеримент, Хенри?

Маймунката седеше, свита на топка, стиснала пръстите на краката си с ръка. И местеше поглед между двамата.

— Опитай се да не викаш — каза Хенри. — Разстройваш го.

— Аз го разстройвам? Него? Та той е проклета маймуна, Хенри.

— Примат.

— Примат, маймуна... Хенри, той защо е тук? Защо е в нашата къща? — Ами... аз не съм... Всъщност ще остане да живее при нас.

— Ще живее при нас? Ей така, като гръм от ясно небе. Имал си син маймуна и не си знаел нищо за това. И после той изведнъж

пристига с теб. Супер. Има логика. Кристална логика. Всеки би проявил разбиране. Защо не ми каза, Хенри? Не, не ми казвай, искал си да бъде изненада. Пътувам към къщи със синчето си маймуна, но ще ти разкажа, като пристигна. Нямам думи, Хенри. Радвам се, че ходихме на всички онези терапевтични сеанси за близостта и общуването.

— Лин, съжалявам...

— Ти винаги съжаляваш. Хенри, питам те, какво ще правиш с него? В зоопарка ли ще го заведеш?

— Зоопаркът не ми харесва — каза Дейв. Проговаряше за пръв път, откакто бяха пристигнали.

— Не съм те питала — каза Лин. — Не се меси.

След което замръзна.

Обърна се. И зяпна.

— Той говори?

— Да — каза Дейв. — Ти ли си моята майка?

Лин Кендал не припадна съвсем, но започна да трепери неудържимо и когато коленете ѝ се подгънаха, Хенри я прихвана и ѝ помогна да седне в любимия ѝ фотьойл, с лице към масичката, до дивана. Дейв не помръдваше. Само гледаше с широко отворени очи. Хенри отиде в кухнята да донесе лимонада на жена си.

— Ето — каза, когато се върна в хола. — Изпий това. — Искам мартини, по дяволите.

— Скъпа, онова е минало. — Лин беше член на Анонимните алкохолици.

— Не знам кое какво е — каза тя. Зяпаше Дейв. — Той говори. Маймуната говори.

— Примат.

— Съжалявам, че ви бях разстроил — каза ѝ Дейв.

— Благодаря, въ...

— Казва се Дейв — обясни Хенри. — Понякога бърка глаголните времена.

Дейв каза:

— Понякога хората се бяха разстройвали заради мен. Чувстват се зле.

— Дейв — каза тя. — Не съм разстроена заради теб, миличък. Ти изглеждаш много мил. Той е виновен. — И тя посочи с пръст Хенри. — Тоя задник тук.

— Какво е „задник“?

— Предполагам, че досега не е чувал ругатни — каза Хенри. — Трябва да си мериш приказките.

— Как могат да се мерят приказки? — попита Дейв. — Те са шум. Шумът не може да се премери.

— Много съм объркана — каза Лин и потъна във фотьойла.

— Това е израз — обясни Хенри. — Фигура от думи.

— А, ясно — каза Дейв.

Последва мълчание. Съпругата му въздъхна. Хенри я потупа по рамото.

— Имате ли дървета? — попита Дейв. — Обичам да се катеря по дървета.

В този момент влезе Джейми.

— Хей, мамо, трябва ми хав... — започна той, но видя шимпанзето и млъкна.

— Здравей — каза Дейв.

Джейми примигна, но бързо дойде на себе си.

— Яко! — възкликна той. — Здравсти. Аз съм Джейми.

— Аз се казвам Дейв. Имате ли дървета за катерене?

— Ами да! Имаме едно много голямо. Хайде, ела!

Джейми тръгна към вратата. Дейв погледна въпросително Хенри и Лин.

— Върви — каза Хенри. — Няма проблем.

Дейв скочи от дивана и изтича след Джейми.

— Откъде знаеш, че няма да избяга? — попита Лин.

— Не мисля, че ще избяга.

— Защото твой син...

Външната врата се затръшна. После се чу писъкът на дъщеря им:

— Какво е това бе?

Чуха Джейми да ѝ обяснява:

— Шимпанзе. Ще се катерим на дървото.

— Откъде го взе, Джейми?

— На татко е.

— Хапе ли?

Не разбраха какво отговори Джейми, но през прозореца видяха как клоните на дървото се люлеят и чуха смях и кискане.

— Какво ще правиш с него? — попита Лин.
— Не знам — каза Хенри.
— Е, не може да остане тук.
— Това го знам.
— Дори куче не желая в къщата. Какво остава за маймуна.
— Знам.
— Пък и няма стая за него.
— Знам.
— Голяма каша — каза тя.
Той не каза нищо, само кимна.
— Как се стигна до това, по дяволите?
— Дълга история — каза той.
— Слушам те.

Когато човешкият геном бил декодиран, обясни той, учените установили, че геномът на шимпанзетата е почти идентичен с този на човека.

— Само петстотин гена са разликата между двата вида — каза Хенри.

Тази цифра не значела кой знае какво, разбира се, защото хората и морските таралежи също имали много еднакви гени. Всъщност почти всички същества на планетата споделяли десетки хиляди общи гени. От гледна точка на генетиката, животът във всичките му проявления имал много солидна обща основа.

Това породило сериозен интерес към въпроса какво е предизвикало различията при различните видове. Петстотин гени никак не били много, а пропастта между шимпанзетата и хората изглеждала огромна.

— Много видове могат да се кръстосват и да създават поколение от хибриди — лъвове и тигри, леопарди и ягуари, делфини и китове, бизони и крави, зебри и коне, камили и ламы. Мечки гризли и полярни мечки понякога се кръстосват в диви условия и от това се раждат гролари. Така че естествено възникнал въпросът дали и хората и шимпанзетата не могат да се кръстосат. Отговорът, изглежда, бил отрицателен.

— Значи някой е опитал?

— Много пъти. Като се е започнало още от двайсетте години на двайсети век.

Но дори хибридизацията да била невъзможна, обясни Хенри, не било невъзможно да се вкарат човешки гени директно в ембрион на шимпанзе и така да се създаде трансгенетично животно. Преди четири години, когато Хенри излязъл в творчески отпуск, за да работи в НЗИ върху аутизма, целта му била да разбере кои гени са отговорни за разликите в комуникационните способности между хората и приматите.

— Защото шимпанзетата общуват помежду си — каза той. — Използват набор от викове и жестове; организират се във високоефективни ловни дружинки и убиват по-малки животни. Следователно умеят да общуват, но нямат език. Точно като при тежките случаи на аутизъм. Това ми се стори интересно.

— И какво направи? — попита жена му.

В лабораторни условия, под микроскоп, той вкарал човешки гени в ембрион на шимпанзе. Собствените си гени.

— Включително и гените за реч? — попита тя.

— Всички всъщност.

— Вкарал си всичките си гени?!

— Виж, изобщо не очаквах експериментът да изкара термина — каза той. — Целта ми беше да изследвам плода.

— Плод, а не животно?

Ако трансгенетичният плод оцелеел осем или девет седмици, преди да настъпи спонтанен аборт, клетките щели да са достатъчно диференцирани, та Хенри да направи дисекция и данаучи нещо ново за речта на приматите.

— Очаквал си плодът да умре?

— Да. Надявах се да издържи достатъчно дълго, за да...

— А след това си щял да го нарежеш?

— Да направя дисекция, да.

— Твоите собствени гени, собственият ти плод... направил си го, за да има на какво да направиш дисекция? — Гледаше го, все едно беше някакво чудовище.

— Лин, това беше експеримент. Правим такива неща непрекъс... — Той млъкна. Нямаше смисъл да продължавева. — Виж, гените ми

бяха подръка. Не беше нужно да искам ничие разрешение, за да ги използвам. Беше си експеримент. Нямахте нищо общо с мен.

— Е, вече има — каза тя.

Въпросът, на който Хенри се опитваше да отговори, беше фундаментален. Шимпанзетата и хората се бяха отделили като два различни вида с общ прародител някъде преди шест милиона години. Учените отдавна бяха забелязали, че в ембрионалния си стадий шимпанзетата най-много приличат на човешките ембриони. Това подсказваше, че хората се различават от шимпанзетата отчасти заради различие във вътреутробното развитие. В този смисъл можеше да се смята, че човешкото развитие започва от ембрионалния стадий при шимпанзетата. Някои учени бяха на мнение, че това е свързано с последващото нарастване на човешкия мозък, който удвояваше теглото и размерите си през пъвата година след раждането. Но интересът на Хенри беше насочен към речта, а за да има реч, гласните струни трябваше да са налице в гърлото, създавайки гласова кухня. Така беше при хората, но не и при шимпанзетата. Цялата последователност на развитие беше изключително сложна.

Хенри се беше надявал да получи трансгенетичад плоди от него да научи нещо за това кое е предизвикало промяната в развитието при човека, която е направила речта възможна. Такъв поне беше първоначалният план на експеримента му.

— Защо не извади плода, както си смятал да направиш? — попита Лин.

— Защото през онова лято няколко шимпанзета се бяха заразили с вирусен енцефалит и здравите шимпанзета трябваше да бъдат преместени под карантина. Настанили ги бяха в различни лаборатории по целия Източен бряг. Така и не чух нищо за ембриона, който бях имплантирал, Реших, че женската е направила спонтанен аборт в някоя лаборатория и материалът е бил изхвърлен. Не можех да задавам твърде много въпроси...

— Защото направеното от теб е било незаконно.

— Е, това е силна дума. Реших, че експериментът се е провалил и с това се е приключило.

— Явно не се е приключило.

— Да — каза той. — Явно не е.

Всъщност женската беше родила напълно доносен плод и тя и малкото били върнати в Бетезда. Малкото шимпанзе изглеждало съвсем нормално във всяко отношение. Кожата му била малко по-светла от обичайното, особено около устата, където няма окосмение. Но пък степента на пигментация при шимпанзетата варира. Никой не обърнал особено внимание.

Колкото повече растяло шимпанзето, толкова по-малко нормално изглеждало. Лицето му, плоско в началото, не се издължило напред. Чертите му си останали детински. Но дори и тогава никой не обърнал внимание, докато при рутинен кръвен тест шимпанзето не дало отрицателен за ензима на сиаловата киселина. Понеже всички примати носят този ензим, резултатът очевидно бил сгрешен и в лабораторията повторили изследването. Със същия резултат. При при малкото шимпанзе ензимът липсвал.

— Липсата на този ензим е характерна за хората — обясни Хенри. — Сиаловата киселина е вид захар. При хората също има сиалова киселина, но не и в нейната Gc-форма, N-гликолкураминова киселина. В тази си форма обаче сиаловата киселина присъства при всички шимпанзета.

— Но не и при въпросното малко шимпанзе.

— Точно така. Направили пълни ДНК тестове и бързо разбрали, че при малкото я няма обичайната разлика от процент и половина с човешкия геном. При него разликите били много по-малко. И започнали да редят пъзела.

— Сравнили ДНК-то на шимпанзето с ДНК-то на всеки, който е работил в лабораторията?

— Да.

— И открили, че негово ДНК съвпада с твоето.

— Да. От офиса на Белармино ми пратиха кръвна проба преди няколко седмици. Предполагам, за да ме сплашат.

— Ти какво направи?

— Занесох пробата на един приятел за анализ.

— Приятелят ти от „Лонг Бийч“?

— Да.

— А Белармино?

— Белармино просто не иска да понесе отговорността, когато всичко това излезе наяве. — Хенри поклати глава. — Каракх насам,

тъкмо бях поел на запад от Чикаго, когато ми се обади Ровак от лабораторията в Бетезда. Сам се оправяй, приятел, така ми каза. Проблемът бил мой, не техен. Това е неофициалната им позиция по въпроса.

Лин смръщи вежди.

— И защо това да не е важно откритие? Не трябва ли да те направи известен по целия свят? Ти си създал първия трансгенетичен примат, нали така.

— Проблемът е — обясни Хенри, — че може да накажат или дори да ме хвърлят в затвора. Защото не съм получил разрешение от комисиите, които регулират научните изследвания с примати. И защото понастоящем НЗИ забранява трансгенетични експерименти с всякакъв друг вид животни освен плъховете. Защото всички откачени противници на генното модифициране ще наскачат като бесни. Защото НЗИ не желае да има нищо общо с това и ще отрича до дупка.

— Значи не можеш да кажеш на никого откъде се е взел Дейв? Това е проблем, Хенри, защото няма начин да го запазиш в тайна.

— Знам — умърлушено каза той.

— Трейси вече е захапала телефона и разказва на всичките си приятелки за сладката малка маймунка в задния ни двор.

— Да...

— Приятелките й ще довтасат за нула време. Как ще им обясниш кой е Дейв? Защото след момичетата ще дойдат репортерите. — Лин си погледна часовника. — След един до два часа най-много. Какво ще им кажеш?

— Не знам. Може би... че експериментът е бил проведен в друга страна. В Китай. Или в Южна Корея. И че са го изпра тили тук.

— А какво ще каже Дейв, когато репортерите говорят с него?

— Ще го помоля да не разговаря с тях.

— Репортерите няма да ни оставят на мира, Хенри. Ще разпънат палатки пред къщата ни и ще сложат дългите обективи. Над главите ни ще кръжат хеликоптери. Ще се метнат на следващия самолет за Китай или Корея да издирят човека, който е създал Дейв. И когато не го намерят... тогава какво?

Погледна го продължително, после отиде до вратата. На двора Дейв си играеше с Джейми. Крещяха и се люлееха на клоните. Лин помълча известно време. После каза:

— Кожата му наистина е доста светла.

— Знам.

— Лицето му е плоско, почти човешко. Как ли ще изглежда, ако се подстриже?

И така се роди синдромът Гандлер — Крюкхайм, рядка генетична мутация, причиняваща нисък ръст, прекомерно телесно окосмяване и лицеви деформации, напомнящи маймунска лицева структура. Синдромът беше толкова рядък, че за изминалия век бяха документирани само четири случая. Първият бил през 1923-та, в аристократично унгарско семейство от Будапеща. Две деца били родени с този синдром, описан в медицинската литература от един австрийски лекар, Д-Р Емил Крюкхайм. Вторият случай бил на инуитско дете, родено в Северна Аляска през 1944-та. Трето дете, момиче, било родено в Сао Пауло през 1957-а, но починало от инфекция само няколко седмици след раждането си. Четвърто дете, в Брюж, Белгия, привлякло за кратко вниманието на медиите, но скоро след това изчезнало. Местонахождението му в момента беше неизвестно.

— Това ми харесва — каза Лин. Пишеше на лаптопа си. — Как беше името на онзи синдром, за окосмяването? Вроденото прекомерно окосмяване? — Хипертрихоза — каза Хенри.

— Вярно. — Тя продължи да пише. — Значи Гандлер — Крюкхайм е свързан... с хипертрихозата. По-точно... с вродената хипертрихоза лангиноза. И за последните четиристотин години са били документирани само петдесет случая. — Това пишеш ли го, или го четеш? — И двете. — Лин се облегна назад. — Така — каза тя, — засега това ще стигне. По-добре иди да кажеш на Дейв. — Какво да му кажа?

— Че е човек. Той и без това сигурно се мисли за човек. — Добре. — На път към вратата попита: — Наистина ли вярваш, че това ще свърши работа?

— Сигурна съм — каза Лин. — Калифорния има закони срещу нарушаването на личното пространство при деца в специално положение. Много от тези деца имат сериозни деформации. Достатъчно трудно им е да растат и да ходят на училище и без

допълнителния товар на медийното внимание. Предвидени са големи глоби при неспазване на закона. Няма да посмеят.

— Може би — каза той.

— Засега това е най-добрият ни вариант — каза Лин и продължи да пише.

Той спря при вратата и каза:

— Щом Дейв е човешко същество, едва ли ще можем да го продадем на някой цирк.

— О, не — каза Лин. — Не, не. Дейв остава при нас. Вече е част от семейството ни — благодарение на теб. Нямаме избор.

Хенри излезе. Трейси и приятелките ѝ стояха под дървото и сочеха към клоните.

— Вижте маймуната! Вижте я!

— Не — каза им Хенри. — Той не е маймуна. И бъдете така добри да не го засрамвате. Дейв страда от рядък генетичен синдром... — И продължи да им обяснява, а те го гледаха с широко отворени очи.

Под леглото на Джейми имаше друго, което се изтегляше на колелца, когато някое от приятелчетата му оставаше да преспи у тях. Лин го изтегли и Дейв спа на него, до Джейми. Последните му думи бяха „Много е меко“, след което заспа почти веднага, докато Лин го милваше нежно по косата. Джейми каза:

— Това е много яко, мамо. Все едно си имам братче.

— Прав си, миличък, много е приятно — каза тя.

Загаси лампата и затвори вратата. Когато по-късно влезе да ги нагледа, откри, че Дейв е намотал завивката около себе си в нещо като кръгло гнездо в средата на леглото.

— Не — заяви Трейси, застанала с ръце на кръста в кухнята. — Не, не може да живее при нас. Как можа да ми причиниш това, татко?

— Какво да ти причиня?

— Знаеш какво ще кажат другите деца. Той е маймуна, която прилича на човек, татко. И говори като теб, когато ти е запушен носът. — Беше на ръба на сълзите. — Той ти е роднина, нали? Има твоите гени.

— Виж, Трейси...

— Иде ми да потъна в земята от срам — проплака тя. — А имах шанс да ме изберат за председател на първокурсниците.

— Трейси — каза той. — Убеден съм, че пак ще...

— Това трябваше да е моята година, татко!

— Все още е твоята година.

— Не и ако имаме маймуна вкъщи!

Отиде да си вземе кутийка кока-кола от хладилника, продължаваше да подсмърча. Майка ѝ влезе след нея и каза твърдо:

— Той не е маймуна. Той е едно нещастно момченце, което страда от сериозно заболяване.

— Да бе, как не.

— Сама провери, щом не ми вярваш. В Гугъла.

— Ще проверя! — Без да спира да хлипа, тя тръгна към компютъра. Хенри погледна Лин, после застана зад дъщеря си и се загледа в екрана.

РАЗСТРОЙСТВО ОТ ТИПА НА ХИПЕРТРИХОЗАТА, 1923

(УНГАРИЯ)

Синдром Гандлер — Крюкхайм, понеделник,
01/01/06@ 17:05.

Без съмнение окосмението е вторично спрямо
QT/TD. При унгар-

ските случаи е нямало данни за индурация според
информацията

от 1923...

Dot.gks.org/9872767/9877676/490056 — 22К —

Кеширана — Подобни
страници

СИНДРОМ НА ГАНДЛЕР — КРЮКХАЙМ — ИНУИТСКОТО СЪДЕБНО ДЕЛО (1944)

В трескавите дни на Втората световна война
инуитското момчен-

це от Северна Аляска, страдащо от ГАНДЛЕР — КРЮКХАЙМ, било

лекувано от местен...

Dot.gks.org/FAQ_G-K_S/7844908Inuit — 41K —

Кеширана — Подобни
страници

ПРОСТИТУТКА РАЖДА ДЕТЕ-МАЙМУНЧЕ В ПЕКИН

„Ню Чайна Поуст“ съобщава за новородено с козина като на

шимпанзе и големи ръце и крака, родено от монголска проститут-

ка, която твърди, че се е съвкупявала с руска маймуна срещу

пари. Възникнал въпросът дали не става дума за синдрома

ГАНДЛЕР — КРЮКХАЙМ, изключително рядко...

Dot.gks.org/4577878/9877676/490056 — 66K —

Кеширана — Подобни
страници

„ЧОВЕКЪТ-МАЙМУНА“ ОТ ДЕЛХИ — НОВ СЛУЧАЙ НА ГАНДЛЕР — КРЮКХАЙМ?

„Хиндустан Таймс“ съобщава за човек с външността и пъргавина-

та на маймуна, който можел да прескача от покрив на покрив и

плашел местните жители. В полицията са получени множество

обаждания...

Dot.gks.org/4577878/9877676/490056 — 66K —

Кеширана — Подобни
страници

СИНДРОМЪТ ГАНДЛЕР — КРЮКХАЙМ — ОТ БЕЛГИЯ

Снимка на момченцето с външност на маймуна се появи масово в

брюкселската преса, имаше публикации също в Париж и Бон.

След 1989 детето, на име Жил, изчезна от погледа на общество-

то... (Преведено)

Dot.gks.org/4577878/9877676/490056 — 52К —

Кеширана — Подобни страници

SYNDROME GANDLER-KREUKHAIM — DE LA BELGIQUE

Ressemblant a un singe, l'image du jeune garçon est apparue

partout dans la presse de Bruxelles comme les publications

dispersees a Paris et a Bonn. Apres 1989, l'enfant dont le nom etait

Gilles, est disparu de la vue publique...

Dot.gks.fr/4577878/9877676/0056/9923.shtml — 36К

— Кеширана —

Подобни страници

— Не знаех — каза Трейси, вперила очи в екрана. — Имало четири или пет случая досега. Горкото дете!

— Състоянието му наистина е много особено — каза Хенри. — Надявам се, че вече ще се отнасяш по-добре с него. — Сложи ръка на рамото на Трейси и хвърли поглед към Лин.

— Всичко това само за два часа?

— Не си губих времето — каза тя.

37.

В конферентната зала на шанхайския хотел „Хуа Тинг“ имаше петдесетина репортери, насядали на подредените в редици маси със зелени покривки. Телевизионните камери бяха настанени в дъното на залата, а на пода най-отпред бяха насядали фоторепортерите с тежките си апарати с дълги обективи.

Засвяткаха светкавици, когато професор Шен Жихонг, ръководител на Института по биохимия и клетъчна биология в Шанхай, застана пред микрофоните. Облечен в черен костюм, Шен изглеждаше достолепно, а английският му беше отличен. Преди да оглави ИБКБ, той беше работил десет години в Кеймбридж, Масачузетс като преподавател по клетъчна биология в МТИ.

— Не знам дали новината, която имам да ви съобщя, е добра или лоша — започна той. — Но подозирам, че може би ще ви разочарова. Във всеки случай поне ще сложи край на определени слухове.

По някаква причина, обясни той, след дванадесетия Източноазиатски обединен симпозиум за биохимични изследвания, проведен в град Шаоксинг, провинция Жейянг, плъзнали слухове, че в Китай се провеждат изследвания, които противоречат на научната етика.

— Нямам представа защо — каза Шен. — Конференцията си беше съвсем обикновена и по същество засегна предимно технологични детайли. — Въпреки това на следващата конференция, в Сеул, репортери от Тайван и Токио задавали многозначителни въпроси.

— В тази връзка господин Бионг Жае Ли, ръководител на катедрата по молекулярна биология в Сеулския национален университет, ме помоли да повдигна този въпрос открито. Той е имал и преди повод да се сблъска със силата на слухове.

Откъм публиката се чува многозначителни подхилквания. Шен без съмнение намекваше за обиколилия света скандал около изтъкнатия корейски генетик Уонг Уо-Сук.

— Затова ще започна направо по същество — продължи той. — От много години има слухове, че китайски учени се опитват да създадат хибрид между човек и шимпанзе. Според въпросната мъква още през 1967-а хирургът Жи Йонгксиянг оплодил женско шимпанзе с човешка сперма. Шимпанзето било в третия месец на бременността, когато възмутени граждани нахлули в лабораторията и сложили край на експеримента. По-късно шимпанзето починало, но учени от Китайската академия на науките уж били казали, че възнамеряват да продължат проекта.

Шен направи кратка пауза.

— Това е първата легенда и тя е напълно невярна. Нито доктор Йонгксиянг, нито друг някой в Китай е оплодил шимпанзета с човешка сперма. Това важи за учените по целия свят. Ако някой беше направил такова нещо, щяхте да знаете. По-късно, през 1980-а, плъзна друг слух, че италиански учени са видели хибридни ембриони в една лаборатория в Пекин. Самият аз чух тази история, когато преподавах в МТИ. Направих възможното да се срещна с тези италиански учени. Но така и не успях да стигна до тях. Сведенията винаги бяха от втора и от трета ръка.

Шен изчака поредния залп от светкавици. Фоторепортери, които пълзяха по пода пред него, му лазеха по нервите. След миг продължи:

— Следващият случай, отпреди няколко години, касаеше монголска проститутка, която родила бебе с маймунско лице. Въпросното дете уж приличало на човешко същество, но било силно окосмено, с големи стъпала и ръце. Когато пораснало, пиело уиски и говорело с изречения. Според мълвата това човешко шимпанзе сега било в щабквартирата на Китайската космическа агенция в окръг Чао Янг. Понякога го виждали близо до прозорците как чете вестник и пуши пура. И уж щели да го пратят на луната, защото било твърде опасно да пратят там човек. Тази история също е невярна. Всички истории са неверни. Давам си сметка, че са забавни и гъделичкат въображението ни. Но не са верни. И защо мълвата ги свързва точно с Китай, не знам. Още повече, че страната с най-халтавата законова уредба на генетичните експертенти е САЩ. Там може да се направи кажи-речи всичко. Именно там бяха успешно кръстосани гибон и сияманг — примати, които са генетично по-различни, отколкото са шимпанзето и човекът. Имаше няколко живородени хибрида от този

експеримент, проведен в Държавния университет в Джорджия. Преди почти трийсет години.

След това въведение Шен даде думата на репортерите за въпроси. Според протокола въпросите и отговорите бяха, както следва:

ВЪПРОС: Д-р Шен, Щатите работят ли върху хибрид между човек и шимпанзе?

Д-Р ШЕН: Нямам основания да твърдя това. Казвам само, че в Щатите има най-малко законови ограничения.

ВЪПРОС: Възможно ли е да се оплоди шимпанзе с човешка сперма?

Д-Р ШЕН: По-скоро не. Опити в тази посока са били провеждани в продължение на почти един век. Още от двайсетте години, когато Сталин заповядал на най-изтъкнатия специалист по животинските кръстоски в Русия да му създаде нова раса войници. Въпросният специалист се казвал Иванов; Иванов не успял да изпълни поставената му задача и бил хвърлен в затвора. Няколко години по-късно същото опитали нацистки учени и също се провалили. Днес ние знаем, че геномът на хората и на шимпанзетата е почти еднакъв, затова пък има съществени разлики при вътреутробното развитие на ембрионите. Именно затова бих отговорил на въпроса ви по-скоро отрицателно.

ВЪПРОС: Може ли да се направи чрез генно инженерство?

Д-Р ШЕН: Трудно е да се каже. Би било изключително трудно от чисто технологична гледна точка. А от етична гледна точка бих го определил като невъзможно.

ВЪПРОС: Но един американски учен вече е подал заявка за патент върху човешки хибрид.

Д-Р ШЕН: На професор Стюарт Нюман от Ню Йорк му беше отказан патент върху хибрид с частичен човешки материал. Но той не е създавал хибрид. Д-р Нюман обяви, че е подал заявка за патента с цел да привлече общественото внимание върху свързаните с това морални въпроси. Които и на този етап не са разрешени.

ВЪПРОС: Д-р Шен, смятате ли, че рано или късно такъв хибрид ще бъде създаден?

Д-Р ШЕН: Свиках тази пресконференция, за да сложа край на спекулациите, а не да наливам масло в огъня. Но ако питате за личното ми мнение, то да, смятам, че рано или късно това ще стане факт.

38.

Споменът преследваше Марк Сангър — в главата му се беше запечатал образът на бедното същество на плажа през онази нощ в Коста Рика, безпомощно срещу дебнещия го ягуар, който скочи, отхапа главата му и почна да я ръфа, докато краката на пляквата му още помръдваха. И всичко това под съпровода на хрущящи кости.

Марк Сангър не беше очаквал, че ще види нещо толкова ужасно. Отишъл беше на плажната ивица при Тортугуеро, за да види как гигантските морски костенурки използват от океана, за да снесат яйцата си в пясъка. Като биолог, той отлично знаеше, че тази миграция се повтаря ежегодно от неизброими хилядолетия. Женските костенурки извършваха истински подвиг на майчинска грижа, използваша високо на плажа, снасяха яйцата си дълбоко в земята, покриваша ги с уморените си плавници, а после грижливо заглаждаха пясъка и заличаваха всяка следа от яйцата отдолу. Това беше една бавна, нежна церемония, диктувана от гени, оцелели в продължение на хилядолетия.

А после дойде ягуарът, като черна ивица в нощта, и така, през миналото лято, всичко внезапно се промени за Марк Сангър. Бруталността на нападението, скоростта и жестокостта го потресоха до дъно. И потвърдиха подозренията му, че с естеството нещо страшно се е объркало. Че всичко, което човечеството причинява на планетата, е нарушило деликатния баланс на природата. Замърсяването, безразборната индустриализация, стесняването на естествените хабитати — когато притиснеш едно животно в ъгъла, то е принудено да заложи на жестокостта в отчаяния си опит да оцелее.

Това беше обяснението за ужасното нещо, на което беше станал свидетел. Естественият свят беше пред разпад. Беше споменл за това на естественика Рамон Валдес, истински красавец, който го придружаваше тогава. Валдес поклати глава.

— Не, сеньор Сангър, такъв е бил естественият ред на нещата още по времето на баща ми и на дядо ми, и на неговия дядо. Винаги се

е разказвало за ягуарите, които нападат през нощта. Това е част от цикъла на живота.

— Но сега нападат по-често — възрази Сангър. — Заради замърсяването и...

— Не, сеньор. Нищо не се е променило. Всеки месец ягуарите убиват от две до четири костенурки. Имаме архиви от много години.

— Насилието, на което ставаме свидетели тук, не е нормално.

На известно разстояние от тях ягуарът все така дъвчеше. Косящите продължаваха да хрущят.

— Напротив, нормално е — каза Рамон Валдес. — Просто така стоят нещата.

Сангър не искаше да говори повече за това. Валдес очевидно беше от онези учени, които бяха на страната на индустриалците и замърсителите, големите американски компании, които доминираха в Коста Рика и в други латиноамерикански страни. Нищо чудно, че беше попаднал на такъв човек тук, след като ЦРУ от десетилетия контролираше всичко в Коста Рика. Това не беше независима страна; беше филиал на американските бизнес интереси. А американският бизнес не даваше и пукната пара за опазването на природата.

Рамон Валдес каза:

— Ягуарите също трябва да се хранят. И по-добре да издат някоя и друга костенурка, отколкото човешко бебе. Според Марк Сангър това беше въпрос на лично мнение.

Когато се прибра у дома, в Бъркли, Сангър седна на тавана си и се замисли какво може да направи. Макар да казваше на хората, че е биолог, Сангър нямаше истинско образование в тази област на науката. Беше учил една година в колеж, преди да отпадне, после за кратко беше работил в една фирма за парково озеленяване, „Катър и Холи“. Единтвената биология, която беше учил официално, беше тазо в гимназията. Син на банкиер, Сангър разполагаше с достатъчно средства в попечителски фонд и нямаше нужда да работи, за да си изкарва прехраната. Нужна му беше обаче цел в живота. По негови наблюдения, богатството само усложняваше търсенето на идентичност. И колкото повече години минаваха, толкова по-трудно ставаше решението да довърши колежанското си образование.

В последно време започваше да се възприема като творец, а творците не се нуждаеха от дипломи. Официалното образование дори пречеше на творческата способност да уловиш „духа на времето“, да яхнеш вълните на промяната, които заливат обществото, и да формулираш своя отклик. По този въпрос Сангър беше много добре информиран. Четеше вестниците, издавани от Бъркли, най-стария и реномиран колеж на Калифорнийския университет, понякога четеше и списания като „Мадър Джоунс“, както и няколко от природозащитните издания. Не всеки месец, но понякога ги четеше, Вярно, често само разглеждаше снимките и прескачаше статиите. Но повече не ти и трябва, за да си в крачка с духа на времето.

Тайната на изкуството беше в чувствата. За това какво е да живееш в този материалистичен свят с неговия безвкусен лукс, фалшиви обещания и дълбоки разочарования. Точно това им куцаше на съвременните хора — че бяха загърбили чувствата си.

Целта на изкуството беше да вдъхне живот на истинските чувства. Да хвърли хората в шок и ужас и така да им отвори очите. Точно затова толкова много млади творци използваха генни техники и жив материал, за да създават изкуство. Мокро изкуство, така го наричаха. Тъканно изкуство. Много творци работеха на пълно работно време в научни лаборатории и изкуството, което създаваха в резултат на това научно по своя характер. Един такъв творец беше отгледал пържоли в петриево блюдо и после ги изяде публично като един вид пърформанс. (Говореше се, че били ужасни на вкус. Но пък едва ли можеше да се очаква друго, все пак са били генно модифицирани. Ужас.) Друг творец, във Франция, беше създал светещо зайче, като въвел в генотипа му луминесцентни гени от светулка или нещо такова. Други творци бяха променяли цвета на козината на разни животни, имаше и едно сладко паленце с таралежови бодли на главата.

Тези творби на изкуството предизвикваха силни чувства. Мнозина реагираха с отвращение. Но така и трябва да бъде, мислеше си Сангър. Трябваше да изпитват същото отвращение, което той беше изпитал, когато ягуарът уби костенурката на плажа в Коста Рика. Онова ужасно извращение на природата, онази отблъскваща жестокост, която той не можеше да прогони от мислите си.

А това, разбира се, беше основание за създаване на изкуство.

Не изкуство за самото изкуство. По-скоро изкуство в името на света, изкуство, което да помогне на околната среда. Това беше целта на Марк Сангър и той се зае да я осъществи.

МЕСТЕН ЛЕКАР ЗАДЪРЖАН ЗА КРАЖБА НА ОРГАНИ

ЗАМЕСЕН Е ПЕРСОНАЛЪТ НА БОЛНИЦА „ЛОНГ БИЙЧ МЕМОРИЪЛ“;

КРАДЦИТЕ ПРОДАВАЛИ КОСТИ, КРЪВ И ОРГАНИ

Уважаван лекар от Лонг Бийч беше арестуван за незаконна продажба на органи, извадени от телата на мъртъвци в болница „Лонг Бийч Мемориъл“. Д-р Мартин Робъртс, главен администратор на па-толабораторията, където се извършват аутопсиите в болницата, беше обвинен по сто четиридесет и три случая на незаконно придобити телесни части от трупове и за продажбата им на тъканни банки.

Районният прокурор на Лонг Бийч Барбара Бейтс заяви: „Материалите по това обвинение приличат на евтин филм на ужасите“. В обвинението си Бейтс твърди също, че доктор Робъртс е фалши-фицирал смъртни актове, подправял е лабораторни резултати и е за-говорничил с местни погребални бюра и гробищни паркове, за да прикрие престъпленията си.

Този случай е само последният епизод на една пандемия с национални мащаби, пандемия от организирани съвременни крадци на трупове. Сред другите по-известни случаи са този с д-р Мастромарино, придобил популярност като „Д-р Майк“, зъболекар-милионер от Бруклин, Ню Йорк, който в рамките на петгодишен период откраднал органи от хиляди трупове, включително и кости от деветдесет и пет годишната Алистър Кук; биомедицинска фирма от Ню Джърси, която препродавала

телесните части откраднати от Мастромарино, на тъканни банки из целите Съединени щати; крематориум в Сан Диего, обвинен в кражба на телесни части от поверени му трупове; друг в Лейк Елсинор, Калифорния, където телесни части били държани в огромни фризери, преди да бъдат продадени; както и Медицинският център на Калифорнийския университет в Лос Анжелис, където петстотин трупа били нарязани и продадени за \$700000, част от тях на фирмата „Джонсън и Джонсън“.

„Проблемът е глобален — каза районен прокурор Бейтс. — Случаи на тъканни кражби са регистрирани в Англия, Канада, Австралия, Русия, Германия и Франция. Смятаме, че подобни кражби вече са практика навсякъде по света и пациентите са силно разтревожени“ — добави Бейтс. Доктор Робъртс пледира невинен по всички обвинения във Върховния съд и беше освободен срещу гаранция от един милион долара. Бяха повдигнати обвинения и срещу други четирима служите на болница „Лонг Бийч Мемориъл“, сред които Мерили Хънтър, ръководител на генетичната лаборатория.

Главният администратор на болницата Маккормик каза, че „поведението на доктор Робъртс противоречи на всичко, зад което застава нашата институция“. Каза също, че е разпоредил пълна проверка на болничните процедури и когато докладът бъде готов, ще направи резултатите от него публично достояние.

От прокуратурата обясниха, че вниманието им било привлечено към тези нередности от бивш служител на болницата, г-н Раза Рашад. Раза Рашад е студент по медицина първи курс в Сан Франциско. Г-н Рашад доскоро работил в патологичната лаборатория на доктор Робъртс, където станал свидетел на множество незаконни действия. „Свидетелските показания на г-н Рашад бяха жизненоважни за повдигане на обвинението“ — каза Бейтс.

39.

Джош Уинкълър дотича в помещението с животните, за да види за какво говори Том Уелър, и още от вратата попита:

— Колко плъха са умрели?

— Девет.

При вида на вдървените телца на девет мъртви плъха в девет последователни клетки Джош Уинкълър започна да се поти.

— Ще трябва да ги отворим — каза той. — Кога са умрели?

— Сигурно е било през нощта — каза Том. — За последно са ги нахранили в шест следобед. Оттогава не е отбелязано нищо особено. — Том гледаше дневника с вписванията.

— В коя изследователска група бяха? — попита Джош. Макар че вече знаеше отговора.

— А-7 — отговори Том. — Изследването на зрелостния ген.

„Господи!“

Джош се опита да запази спокойствие.

— И на каква възраст са били?

— Ами... да видим. Трийсет и осем седмици и четири дни.

„О, Боже!“

Средната продължителност на живота при лабораторните плъхове беше сто и шестдесет седмици — малко повече от три години. Тези плъхове бяха умрели едва на една четвърт от тази възраст. Джош си пое дълбоко дъх.

— А другите в групата?

— В първоначалната група имаше двайсет плъха — каза Том. — Всичките идентични и на еднаква възраст. Два умряха онзи ден от респираторна инфекция. Тогава не обърнах особено внимание. Колкото до другите... по-добре е сам да ги видиш. — И поведе Джош покрай редицата клетки при другите плъхове. От пръв поглед се виждаше какво е състоянието им.

— Проскубана козина, липса на активност, твърде много часове сън, проблеми с изправянето на задните крака, мускулна слабост, при

четири има парализа на задните крайници...

Джош гледаше втренчено.

— Те са *стари* — каза той. — Всички те са *стари*.

— Да — потвърди Том. — Няма две мнения — става въпрос за преждевременно стареене. Направих си труда да проверя двата плъха, които умряха по-рано. Единият имаше хипофизен аденом, другият — дегенерация на гръбначния стълб.

— Признаци на преклонна възраст...

— Именно — каза Том. — Признаци на старост. Изглежда, този ген няма да се окаже чудотворният продукт, за какъвто го гласи Рик. Не и ако предизвиква преждевременна смърт. Истинска катастрофа, ако питаш мен.

— Как се чувствам ли? — каза Адам, обядваха заедно. — Чувствам се добре, Джош, и то благодарение на теб. Е, понякога се уморявам. И кожата ми е суха. Плюс някоя и друга нова бръчка. Но иначе се чувствам добре. Защо?

— Просто се чудех — каза Джош възможно най-спокойно. Опитваше се да не зяпа по-големия си брат. Ала външният вид на Адам се беше променил драстично. Преди косата му беше посребряла само на слепоочията, сега цялата беше прошарена. Започнал беше и да оплешивява. Кожата около очите и устата му беше видимо сбръчкана. На челото му имаше дълбоки бразди. Изглеждаше много по-стар.

Адам беше на трийсет и две.

„Господи!“

— Не вземаш, въ, наркотици? — попита Джош. — Не, не. Приключих с това, слава Богу — каза Адам. Беше си поръчал хамбургер, но след няколко хапки го остави.

— Не е ли вкусен?

— Боли ме зъб. Трябва да ида на зъболекар. — Адам вдигна ръка към бузата си. — Мразя да се оплаквам. Истината е, че мислех да се захвана с малко спорт. Имам нужда от упражнения. Понякога имам запек.

— Ще се върнеш при старите си бейзболни дружки? — бодро попита Джош. Преди брат му играеше бейзбол два пъти седмично с инвестиционните банкери.

— Хм, всъщност не — каза Адам. — Мислех си по-скоро за тенис на двойки или голф може би.

— Добра идея — каза Джош.

На масата се възцари мълчание. Адам бутна чинията си настрани.

— Знам, че изглеждам състарен — каза той. — Не е нужно да се преструваш, че не си го забелязал. Всички го забелязват. Попитах мама, но тя каза, че и татко е бил така. Че изведнъж се състарил, след като навлязъл в трийсетте. Едва ли не от днес до утре. Може пък да е нещо генетично.

— Да, би могло.

— Защо? — попита Адам. — Ти знаеш ли нещо?

— Аз ли? Не.

— И просто така реши, че трябва да обядваме заедно, и то точно днес? Спешно, не можело да изчака?

— Просто не те бях виждал от известно време, това е.

— Стига глупости, Джош — каза той. — Никога не си можел да лъжеш.

Джош въздъхна.

— Адам — каза той, — мисля, че трябва да си направиш някои изследвания.

— За какво?

— Костна плътност, белодробен капацитет. И магнитен резонанс.

— Защо? За какво са тези изследвания? — Гледаше Джош право в очите. — За остаряване?

— Да.

— Остарявам твърде бързо? Заради онзи спрей ли?

— Точно това трябва да разберем — каза Джош. — Искам да се обадим на Ърни. — Ърни Лорънс беше семейният лекар.

— Добре, обади му се.

40.

На среща за обяд с конгресмени във Вашингтон Уилям Гарфийлд, преподавател в университета на Минесота, каза:

— Каквото и друго да сте чули, никой досега не е доказал, че един-единствен ген обуславя сам по себе си дадена черта на човешкото поведение. Някои от колегите ми смятат, че след време може и да се докажат подобни връзки. Други не вярват, че това ще се случи някога, защото взаимодействието между гените и околната среда е прекалено сложно. Ежедневно четем във вестниците за нови гени за това или за онова, но нито една от тези „новини“ не се е потвърдила впоследствие.

— Не знам — каза помощникът на сенатор Уилсън. — Ами гей-генът, онзи, дето те прави гей?

— Чисто статистическа връзка. А не причинно следствена. Няма такъв ген, който да обуславя сексуалната ориентация.

— Ами генът за склонност към насилие?

— Последващите изследвания не го потвърдиха.

— Съобщено беше за ген на съня...

— При плъхове.

— Генът за алкохолизъм?

— И там нищо не излезе.

— Ами генът, който причинява диабет?

— Досега сме идентифицирали деветдесет и шест гена, които са свързани с диабета — отговори Гарфийлд. — И несъмнено ще открием още.

Последва изумена тишина. Накрая друг помощник каза:

— Щом нито един ген не обуславя поведението, за какво е целият този шум?

Гарфийлд сви рамене.

— Наречете го градска легенда, ако искате. Или медиен мит. Вината донякъде е и в достъпността на научната информация. Обществеността знае доста по тези въпроси, но не достатъчно, и определено вярва, че гените са отговорни за поведението. А и звучи

логично, като си помисли човек. В действителност обаче дори цветът на косата и ръстът не се определят единствено от гените. А състояния като алкохолизма още по-малко.

— Чакайте малко. Ръстът не е генетично обусловен?

— За индивидите — да. Ако сте по-висок от приятелчето си, причината най-вероятно е в това, че родителите ви са по-високи. Но за населението като цяло ръстът е функция на околната среда. През последните петдесет години европейците са порасвали с по два сантиметра и половина за всяко десетилетие. Същото важи и за японците. Подобна промяна е твърде бърза, за да се дължи на гените. Причинена е изцяло от промените в околната среда — по-добри родителски грижи, по-добро хранене, здравеопазване и така нататък. Между другото, американците не са пораснали и със сантиметър за споменатия период. Дори са станали мъничко по-ниски, навярно заради лоши родителски грижи и още чо-лошия си начин на хранене, предимно с ерзац храни като хамбургери и чипсове. Важно е да се разбере, че действителната взаимовръзка между гените и околната среда е много сложна. Учените все още не са наясно как точно работят гените. И дори по-лошо, още не могат да постигнат единодушие относно какво точно представлява генът.

— Я пак?

— Учените — заобяснява Гарфийлд — не са достигнали до дефиниция на гена, която да удовлетворява всички. Съществуват четири или пет такива дефиниции.

— Мислех, че генът е част от генома — каза някой. — Предица от базови двойки, АТГЦ, аденин, тимин, гуанин, цитозин, всяка от които кодира информацията за определен протеин.

— Това е една от дефинициите — каза Гарфийлд. — Но е неточна. Защото една-единствена поредица АТГЦ може да кодира информацията на множество протеини. Някои участъци на кода са принципно ключове, които включват или изключват други секции. Някои участъци са в състояние на летаргия, докато не ги активира специфичен стимул от околната среда. Други участъци са активни само през определен период на развитието и повече никога не се активират. Трети се включват и изключват непрекъснато по време на живота на индивида. Както казах, сложничко е.

Някой вдигна ръка — беше от помощниците на сенатор Мууни, който получаваше значителни дарения от фармацевтични компании.

— Ако правилно съм разбрал, вашето мнение се споделя от малцина. Повечето учени не биха се съгласили с вашата гледна точка за гените.

— Всъщност повечето учени са на същото мнение — възрази Гарфийлд. — И то съвсем основателно.

Когато човешкият геном беше декодиран, учените с потрес установиха, че в него се съдържат само около трийсети пет хиляди гена. Бяха очаквали много повече. В края на краищата един прост земен червей имаше двайсет хиляди гена. Откритието означаваше, че разликата между човешкото същество и червея е само в петнайсет хиляди гена. Как при това положение, можеха да се обяснят огромните разлики в устройството на двата вида?

Този проблем изчезна, когато учените започнаха да изследват взаимодействията между гените. Например един ген можеше да създаде протеин, а друг ген да създаде ензим, който отрязваше част от протеина и така го променяше. Някои гени съдържаха множество кодиращи секвенции (поредици АТГЦ), разделени от участъци безсмислен код. Такъв ген можеше да използва всяка от множеството си секвенции, за да създаде протеин. Някои гени се активираха само ако преди това бъдат активирани няколко други гена или когато настъпеше набор от промени в околната среда. Това означаваше, че гените са много по възприемчиви на промени в околната среда, както вътре, така и извън човешкото същество, отколкото се предполагаше дотогава. А фактът, че гените влизаха и във взаимодействие помежду си, означаваше, че са възможни милиарди вторични комбинации.

— Не е изненадващо — каза Гарфийлд, — че учените се насочват към онова, което ние наричаме „епигенетични изсвания“, изследванията, чиято цел е да определят как точно гените си взаимодействат с околната среда, за да създадат конкретния индивид. Тази област на познанието е изключително активна през последните години. — И започна да обяснява в по-големи подробности.

Един след друг помощниците на конгресмените довършиха обяда си и станаха да си ходят. Останаха само шепа, а и от тях повечето проверяваха съобщенията на мобилните си телефони.

НЕАНДЕРТАЛКИТЕ БИЛИ ПЪРВИТЕ БЛОНДИНИ

ПО-СИЛНИ, С ПО-ГОЛЯМ МОЗЪК И ПО-УМНИ ОТ НАС

Генетичните мутации за цвят на косата сочат, че първите блондини са били неандерталците, а не хомо сапиенс. Генът за руса коса се е появил през Вюрмския ледников период навярно в отговор на по-слабото слънцегреене. Генът се разпространил сред неандерталците, повечето от които били руси, твърдят учени.

„Мозъците на неандерталците са били с една пета по-големи от нашите. Те са били по-високи и по-силни. Със сигурност са били и по-умни“ — казва Марко Свабо от Института по генетика в Хелзинки. „В интерес на истината, няма съмнение, че съвременният човек е одомашена версия на неандерталеца, така както съвременното куче е одомашена версия на по-силния и по-интелигентен вълк. Съвременният човек е второкачествено същество. Неандерталците са ни превъзхождали интелектуално, били са и по-симпатични на външен вид. С руса коса, високи скули и изразени черти на лицето, те са били раса от топмоделите“.

„Хомо сапиенс — по-кльощави и по-грозни от неандерталците — съвсем естествено са били привлечени от красотата, силата и интелигентността на блондините. Явно сред неандерталските жени е имало и такива, които са съжалили дребните и невзрачни кроманьонци и са се чифтосали с тях. Толкова по-добре за нас. Имаме късмет, че носим гени от русите неандерталци, която са предотвратили окончателното ни оглупяване. Макар че и така демонстрираме щедри количества глупост“. Г-н Свабо добави, че митът за глупостта на блондинките бил „предразсъдък на тъмнокосите, чиято цел е да отклони вниманието от истинския проблем на света, а именно недостатъците на брюнетите“. Добави също: „Направете

списък на най-глупавите хора в историята. Ще установите, че всички те са с тъмна коса“.

Д-р Евард Нилсон, говорител на института в Марбург, Германия, където беше проучен целият неандерталски геном, каза, че теорията за блондините е интересна. Нилсон добави: „Съпругата ми е блондинка и аз винаги правя каквото тя ми каже; децата ни също са руси и са доста интелигентни. Така че съм склонен да се съглася донякъде с тази теория“.

41.

Първите няколко дни на Дейв в дома на семейство Кендал преминаха изненадващо добре. Когато излизаше навън му слагаха бейзболна шапка, което значително подобряваше вида му. С подстригана коса, дънки и тениска не се различаваше кой знае колко от всяко друго дете. Усвояваше бързо. Имаше добра координация и с помощта на Лин лесно се научи да изписва името си. Четенето го затрудняваше повече.

Справяше се добре и на спортните мероприятия през уикендите, макар че понякога уменията му го поставяха в неудобно положение. На мач на Малката лига една висока топ-ка излетя извън игрището към двуетажната сграда отсреща; Дейв хукна през глава, покатери се по стената и хвана топката току пред един прозорец на втория етаж. Другите деца посрещнаха постижението му със смесица от възхищение и негодувание. Не беше честно, а и предпочитаха прозорецът да се беше счупил. От друга страна, всички искаха Дейв да е в техния отбор.

Затова Лин се изненада, когато в неделя следобед Дейв се прибра по-рано от очакваното. Изглеждаше тъжен.

— Какво има? — попита го тя.

— Не ми е мястото там.

— Понякога всички се чувстваме така — успокои го Лин.

Дейв поклати глава.

— Всички ме зяпат.

Тя помълча, после каза:

— Ти не си като другите деца.

— Знам.

— Подиграват ли ти се?

Той кимна.

— Понякога.

— Какво правят?

— Замерят ме с разни неща. Обиждат ме.

— Как?

Той прехапа широката си устна.

— Викат ми маймуняк. — Беше на ръба на сълзите.

— Това е ужасно — каза тя. — Съжалявам, че трябва да го търпиш — Свали шапката му и започна да го гали по главата. — Децата са много жестоки понякога.

— Случва се да ме заболи сърцето — каза той и ѝ обърна тъжно гръб. Свали си тениската. Лин прокара пръсти през козината му, търсеше синини или други признаци на насилие Усети как Дейв се отпуска под ласката ѝ. Дишането му се забави, И настроението му сякаш се подобри.

Едва по-късно си даде сметка, че движенията ѝ са напомняли чесането и пощенето, на което маймуните отделяха толкова много време в естествената си среда. Едната маймуна обръщаше гръб на другарчето си и то започваше да се рови из козината ѝ.

Реши, че ще го прави всеки ден. За да се чувства Дейв по-добре.

След появата на Дейв животът на Лин се промени. Макар Дейв да беше отговорност на Хенри и по това да нямаше две мнения, шимпанзето не показваше почти никакъв интерес към него. Вместо това веднага се залепи за Лин и нещо в поведението му, във вида му — тъжните очи, може би, или детинското му държание — подръпнаха струни в сърцето ѝ. Започна да чете за шимпанзетата и научи, че заради полигамията на женските никога не се знае кой от мъжките е баща на родените в резултат малки, затова и самата идея за бащонство и бащи не съществува при шимпанзетата. Те имаха само майки. А Дейв явно беше изоставено дете, отделено от истинската си майка. Гледаше Лин с нескрит копнеж и тя все по-силно откликваше на чувствата му. Ситуацията беше дълбоко емоционална и напълно неочаквана.

— Мамо, той не е твое дете — сопна ѝ се веднъж Треиси. Щерка ѝ беше на възраст, когато ламтеше за вниманието на родителите си и ревнуваше от всеки, когото смяташе за конкуренция.

— Знам, Трейс — отговори ѝ Лин. — Но той има нужда от мен.

— Мамо! Ти нищо не му дължиш! — И вдигна ръце в театрален жест.

— Знам.

— Ами стига си му висяла на главата тогава.

— Смяташ, че му обръщам твърде много внимание?

— А ти как мислиш? Да!

— Съжалявам, не си бях дала сметка за това. — Прегърна дъщеря си и я притисна към себе си.

— Не се дръж с мен като с маймуна! — каза Трейси и я отблъсна.

Но пък те, в крайна сметка, бяха примати. Човешките същества бяха маймуни, макар и от по-висш разред. Общуването с Дейв я караше неволно да сравнява човешкото поведение с поведението на другите примати — пощенето, докосването, физическото внимание като източник на утеха. Свеждането на очите при заплаха или недоволство, или като знак, че се предаваш пред по-силния. (Съвсем като Трейси, която флиртуваше със сведени очи в момчешка компания.) Прекият контакт с поглед означаваше опит за сплашване и признак на гняв. Настръхване при страх и гняв — същите кожни мускули караха козината на приматите да се изправя, за да изглеждат по-големи в присъствието на заплаха. Стремешът да се спи на групи, като всеки се свива на топка, сякаш е в гнездо...

И така нататък, и така нататък.

Примати.

Всички те бяха примати.

Но най-голямата разлика, изглежда, беше в окосмяването. Дейв беше космат, а хората не бяха. Според онова което беше прочела, рязкото намаляване на окосмението настъпило след като хората се отделили като самостоятелен вид. Общоприетото обяснение беше, че за известен период хората се превърнали в блатни или водни същества. Повечето бозайци бяха космати и не случайно — козината беше жизнено необходима, за да запазват телесната си температура. Водните бозайници обаче, като делфините и китовете, бяха изгубили окосмяването си в полза на по-голямата обтекаемост. Хората също бяха изгубили козината си.

За Лин обаче най-странното беше упоритото усещане, че Дейв е едновременно човек и не е човек. Не знаеше как да се справи с това чувство. И противно на очакването, с времето не ѝ ставаше по-лесно.

КРАЙ НА СЪДЕБНОТО ДЕЛО ЗА ГЕНА НА КАНАВАН

СЪМНЕНИЯ В ЕТИЧНОСТТА НА ГЕНИИТЕ ПАТЕНТИ

Болестта на Канаван е наследствено генетично разстройство, смъртоносно за децата през първите години на живота им. През 1987-а Дан Гринбърг и съпругата му разбират, че деветмесечният им син страда от това заболяване. Понеже по онова време все още не се правят генетични тестове, семейство Гринбърг решават да опитат още веднъж и им се ражда дъщеря, на която е поставена същата диагноза.

Двамата Гринбърг си поставят за цел да спестят на други семейства това нещастие и убеждават Рубен Маталон, генетик, да разработи родителски тест за болестта на Канаван. Гринбърг даряват свои тъкани и тъкани от мъртвите си деца, успяват да убедят и други семейства с този проблем да дадат проби. Накрая, през 1993-та, е открит генът за болестта на Канаван. Безплатен родителски тест за това заболяване най-после става достъпен за семействата по целия свят.

Без знанието на семейство Гринбърг д-р Маталон патентова гена и обявява високи такси за изследването. Много семейства, дарили тъкани и пари с надеждата да подпомогнат работата по откриването на гена-причинител, вече не можели да си позволят това изследване, През 2003-та Гринбърг и други засегнати страни завеждат дело срещу Маталон и детската болница в Маями, като пледират нарушаване на информираното съгласие, прикриване на информация с цел измама и неправомерно разкриване на търговска тайна. Постигнато е извънсъдебно споразумение. В резултат тестът вече е по-широко достъпен, макар че все още се дължат такси на детската болница в Маями, Етичната страна на направеното от лекарите и институциите в този конкретен случай е още предмет на разгорещени дебати.

Сайколъджи Нюз:

ВЪЗРАСТНИТЕ ВЕЧЕ НЕ ПОРАСТВАТ

БРИТАНСКИ ИЗСЛЕДОВАТЕЛ ВИНИ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА

ПРЕПОДАВАТЕЛИ И УЧЕНИ СА „УДИВИТЕЛНО НЕЗРЕЛИ“

Ако смятате, че възрастните около вас се държат като деца, най-вероятно сте прави. Терминът за това е „психична неотения“ — запазването на детинско поведение в зряла възраст. И се наблюдава все по-често.

Според д-р Брус Чарлтън, психиатър от Нюкасъл, специализиращ в еволюционните науки, в наше време хората по-късно достигат умствена и психическа зрялост, а мнозина не я достигат изобщо.

Чарлтън вярва, че това е случаен страничен продукт на образователната система, която държи младежите в училищата и университетите почти до двадесет и пет години. „Образователната система изисква от младежите най-вече да възприемат, което е характерна черта на детството“, и това „възпрепятства достигането на психическа зрялост“, която при нормални обстоятелства би трябвало да настъпи в началото на двайсетте и дори по-рано.

Чарлтън отбелязва също, че „университетски преподаватели, Учители, учени и много други професионалисти в областта на образованието и науката често са удивително незрели“. Той ги нарича „непредсказуеми, с неясни приоритети и склонни към свръхреакция“.

По-ранните човешки общества, като това на ловците и събирачите на плодове, са били по-стабилни и като резултат зрелостта била достигана още през пубертета. Сега обаче, на фона на бързните социални промени и

отпадането на физическата сила като фактор за успех, зрелостта често настъпва много по-късно. Чарлтън отбелязва, че знаците за зрялост — като завършването на средно образование, женитбата и раждането на първото дете — преди са били обвързани с определена възраст, а сега могат да се случат по всяко време в рамките на десетилетия от човешкия живот.

Следователно, казва той, „от гледна точка на психологията, част от нашите съвременници всъщност никога не порастват“.

Чарлтън казва, че това навярно си има и положителна страна. „Типичната за детето гъвкавост в отношението към света, поведението и знанието“ може би е полезна за индивида в сложния лабиринт на все по-нестабилното съвременно общество, в което хората по-често сменят работата си, усвояват нови умения, сменят местожителството си. Но и това си има цена и тя е „намалена продължителност на вниманието, трескаво търсене на новости, все по-краткотрайни цикли на съмнителни увлечения и... всепроникваща емоционална и духовна плиткост“. Добавя, че на съвременните хора „им липсва дълбочината на характера, която е била нещо обичайно в по-стари времена“.

42.

— Елис — каза г-жа Ливайн, — какво има в тази епруветка?

Синът ѝ държеше сребрист флакон с малък пластмасов накрайник. Седяха в хола на семейната къща в Скарсдейл. Отвън работници трополяха в гаража. Ремонтираха. Подготвяха къщата за продан.

— Какво има в това нещо? — повтори тя.

— Нова генна терапия, мамо.

— Не ми трябва.

— Подмладява кожата. Прави те да изглеждаш по-млада.

— На баща ти си казал друго — възрази тя. — Казал си му, че ще му подобри сексуалния живот.

— Ами...

— Това е негова идея, нали?

— Не, мамо.

— Слушай какво ще ти кажа. Не искам да си подобрявам сексуалния живот. Никога не съм била по-щастлива.

— Спите в отделни стаи.

— Защото той хърка.

— Мамо, този спрей ще ти помогне.

— Нямам нужда от помощ.

— Ще те направи още по-щастлива, гарантирам ти...

— Винаги си бил упорит като муле, още от дете.

— Стига, мамо...

— И сега си същият, нищо че вече си голям.

— Мамо, моля те... — Елис започваше да се ядосва. Всъщност изобщо не беше негова работа да убеждава майка си. Брат му Арън трябваше да го направи. Той ѝ беше любимецът. Само че имал работа в съда, представете си. И насади Елис да го свърши.

Той се приближи към нея със спрейчето.

— Махни се от мен, Елис.

Той продължи да се приближава.

— Аз съм ти майка, за Бога! — повиши глас тя и го настъпи силно по палеца на крака. Той извика от болка, после я сграбчи за тила, бутна спрея под носа ѝ и натисна. Тя се дърпаше и въртеше.

— Няма! Няма!

Но от виковете само вдиша по-бързо съдържанието му.

— Не, не, не!

Той я задържа така още миг. Беше все едно я душеше, същата хватка, същото усещане, докато тя се бореше в ръцете му. Стана му много кофти. Кожата на бузите ѝ под пръстите му, гневните ѝ виковете. Долови миризмата на пудрата ѝ.

Накрая я пусна и отстъпи крачка назад.

— Как смееш! — извика тя. — Как смееш! — И избяга от стаята.

Елис се облегна на стената. Повръщаше му се при мисълта, че е посегнал така на майка си. Но някой трябваше да го направи. Просто нямаше друг начин.

43.

Нещата не въряха добре, мислеше си Рик Диел, докато изтриваше граховото пюре от лицето и очилата си. Беше пет следобед. В кухнята беше напечено. Трите му деца седяха на масата, крещяха и се удряха. Замеряха се с кетчуп и горчица, които оставяха петна навсякъде.

Бебето във високото столче отказваше да яде и плюеше. Трябваше да я храни Кончита, но тя беше изчезнала някъде този следобед. Изобщо не можеше да се разчита на нея, откакто съпругата на Рик си беше заминала. Поддържаша се, кучките му с кучки. Сигурно щеше да се наложи да я уволни, което беше крайно неприятно, защото трябваше да ѝ намери заместничка, а и тя, разбира се, щеше да го съди. С малко късмет може би щеше да се разбере с нея, преди нещата да са стигнали до съд.

— Искаш ли го? На ти! — Джейсън, най-големият, натика хотдога в лицето на Сам. Сам изпищя и започна да скимти, все едно се е задавил. След миг вече се търкаляха по пода.

— Татко! Татко! Спри го! Души ме!

— Джейсън, недей да душиш брат си.

Джейсън не му обърна внимание. Рик го хвана за яката и го издърпа от Сам.

— Казах да не го душиш.

— Не съм го душил. Той си го просеше.

— Искаш ли да останеш без телевизия довечера? Не? Тогаваа си изяж хотдога и остави брат си да си изяде неговия.

Рик пак взе лъжичката на бебето, но малката госпожица стискаше упорито уста и го гледаше враждебно с черните си очички. Той въздъхна. Защо високите столчета караха бебетата да си стискат устите и да хвърлят всичките си играчки на пода? Май не беше чак толкова добре, че жена му си беше тръгнала.

А в работата положението беше дори по-лошо. Бившият шеф на охраната беше чукал Лиза, а сега, когато го бяха пуснали от затвора,

несъмнено правеше същото. Това момиче нямаше никакъв вкус. Ако Брад го осъдеха за педофилия, имиджът на компанията щеше да пострада, но това Рик се надяваше да го осъдят. Вълшебното лекарство на Джош Уинкълър явно убиваше хората. Джош самоволно и без ничие разрешение беше изпробвал лекарството върху хора, но ако отидеше в затвора, това също щеше да се отрази зле на компанията.

Опитваше се да вкара лъжичката в устата на дъщеря си, когато телефонът звънна. И положението се сговни окончателно.

— Копеле!

Рик Диел обърна гръб на мониторите.

— Не мога да повярвам — каза той. На записите от охранителните камери се виждаше как омразният Брад Гордън отваря с картата си вратите на лабораториите, докосва къде що види петриевни чашки и продължава нататък. Във всички лаборатории в сградата. Рик стисна юмруци.

— Влязъл е в сградата в един през нощта — каза временният шеф на охраната. — Изглежда, е имал административна карта, за която не сме знаели, защото неговата беше деактивирана. Минал е през всички складови точки и е замърсил всички налични култури от клетъчната линия „Бърнет“.

— Брад е задник, но иначе няма проблем. Имаме външни складове в Сан Хосе, Лондон и Сингапур.

— Работата е там, че въпросните проби са били изнесени вчера — каза охранителят. — Някой е взел клетъчните линии и си е заминал. Напълно легално. Секретен електронен трансфер на кодове.

— Кой е наредил преместването?

— Вие. Нареддането е дошло през вашия секретен акаунт.

— О Господи! Как е възможно това?

— В момента се опитваме да разберем.

— Но клетъчната линия... Имаме други места...

— За жалост, изглежда...

— Но все пак имаме клиенти, които са взели на лизинг...

— Боя се, че няма такива.

— Какви ги говориш? — повиши глас Рик. О Казваш, че не е останала и една култура „Бърнет“? По целия свят? Изчезнали са?

— Доколкото знаем, да.

— Това е истинска катастрофа, по дяволите!

— Така изглежда.

— Това може да е краят на компанията ми! Тези клетки бяха предпазната ни мрежа, дълбокият ни резерв. Платихме цяло състояние за тях. И ти ми казваш, че са изчезнали? О Рик смръщи гневно чело, истинските мащаби на катастрофата започнаха да се очертават пред погледа му. — Това е организирана и координирана атака срещу моята компания.

Имали са хора в Лондон и в Сингапур. Всичко е било уредено предварително. — Да. И ние така смятаме.

— За да бъде унищожена компанията ми.

— Вероятно.

— Трябва да си върна тези клетъчни линии. Веднага.

— Няма от кого. Освен, разбира се, от самия Франк Бърнет.

— Ами тогава ми дайте Бърнет.

— За жалост, господин Бърнет, изглежда, също е изчезнал. Не успяваме да го открием никъде.

— Страхотно — каза Рик. — Направо страхотно. — Обърна се и изкрещя на секретарката си: — Повикай шибаните адвокати, свържи се с Калифорнийския да пратят някого и гледай всички да са тук до осем тази вечер!

— Не знам дали...

— Действай!

44.

Ежедневието на Гейл Бонд пое в установени коловози. Нощите прекарваше при Йоши, в шест сутринта се прибираше да събуди Евън, да му направи закуска и да го изпрати на училище. Една сутрин отключи вратата на апартамента и видя, че Жерар го няма. Клетката му стоеше непокрита в коридора, птицата я нямаше на стойката. Гейл изпсува и влезе в спалнята. Ричард още спеше. Тя го разтърси грубо.

— Ричард. Къде е Жерар? Той се прозя.

— Какво?

— Жерар. Къде е Жерар?

— Боя се, че стана беля.

— Каква беля? Какво си направил?

— Помощницата почиствала клетката му в кухнята при отворен прозорец. И той излетял.

— Не е вярно. Крилата му бяха подрязани.

— Знам — каза Ричард и отново се прозя.

— Не може да е излетял.

— Знам само, че чух Надежда да пици и когато влязох в кухнята, тя сочеше прозореца; погледнах навън и видях птицата пърха тромаво на земята. Веднага изтичах долу, разбира се, но него вече го нямаше.

И се подсмиваше това копеле.

— Ричард, това е много сериозно. Жерар е трансгенетично животно. Ако избяга, може да предаде гените си на други папагали.

— Казвам ти, стана случайно.

— Къде е Надежда?

— Вече идва по обед. Реших да съкратя малко разходите.

— Има ли мобилен?

— Ти я нае, бибчо.

— Не ми викай бибчо. Не знам какво си направил с папагала, но положението е много сериозно, Ричард.

Той само сви рамене.

Това, разбира се, съсипваше всичките ѝ планове. Смятали бяха идния месец да публикуват резултатите в интернет и това неизбежно щеше да породя лавина от обвинения в недостоварност. Всички щяха да настояват да видят птицата. А сега птицата я нямаше.

— Иде ми да убия Ричард — каза тя на Морис, шефа на лабораторията.

— А аз ще ти наема най-добрия адвокат да те защитава — каза той без усмивка. — Мислиш ли, че той знае къде е птицата?

— Сигурно. Но никога няма да ми каже. Той мразеше Жерар.

— Значи ти предстои борба за попечителство над птица.

— Ще говоря с Надежда. Но той сигурно ѝ е платил.

— Птицата знаеше ли името ти? Или името на лабораторията? Някакви телефонни номера?

— Не, но знаеше наизуст тоновете на мобилния ми. На номера. Често ги повтаряше.

— Тогава може да ни се обади някой ден. Гейл въздъхна.

— Може би.

45.

Алекс Бърнет беше в разгара на най-трудното дело в кариерата си — обвинение в изнасилване на двегодишно момченце от Малибу. Обвиняемият, трийсетгодишният Майк Кроули беше политически журналист от Вашингтон, който бил на гости при снаха си, когато изпитал неустойимо желание да прави секс с малкия ѝ син, който още носел памперси. Кроули беше богат разглезен възпитаник на Йейл и наследник на огромен фармацевтичен концерн. Адвокат му беше печално известният Ейб Ганцлер, вашингтонска акула, позната с прякора „Ейб Няма такова нещо“.

Оказа се, че вкусът на Кроули към невръстни сексуални обекти е добре познат във Вашингтон, но Ганцлер — както винаги — се беше погрижил да раздуха случая в пресата месеци преди началото на процеса, като нееднократно наричаше Алекс и майката на детето „фантазиращи феминистки фундаменталистки“, които са съчинили цялата история на базата на „болното си, дори извратено въображение“ и всичко това въпреки добре документирания болничен преглед на детето — penisът на Кроули беше малък, но все пак беше причинил значителни разкъсвания на ректума на малчугана.

И точно наред трескавата подготовка за третия ден на процеса помощничката на Алекс, Аби, се обади по вътрешната уредба да ѝ каже, че баща ѝ е на телефона. Алекс вдигна слушалката.

— Доста съм заета, татко.

— Няма да ти отнема много време. Само да ти кажа, че заминавам за две седмици.

— Добре. — Един от другите адвокати влезе и остави на бюрото ѝ последните броеве на вестниците. „Стар“ беше пунал снимки на изнасиленото дете, на болницата в Малибу, както и на Алекс и на майката, примижали на силното слънце и с вид на пълни идиотки. — Къде ще ходиш?

— Още не знам — каза баща ѝ, — но ми се ще да остана известно време сам. Сигурно няма да има връзка с мобилия ми.

Ще ти съобщя, като пристигна. Пращам ти и кутия с някои неща. В случай, че ти потрябват.

— Добре, татко, приятно прекарване. — Разлистваше „Л. А. Таймс“, докато говореше с него. От години „Таймс“ се бореше за правото на достъп до всички съдебни документи, без значение дали са от предварителен характерна лично ползване или с недоказано съдържание. Калифорнийските съдии и без това с неохота постановяваха забрана за достъп дори до документи, в които фигурираха адресите на преследвани жени или анатомични подробности за деца, станали жертва на изнасилване. Политиката на „Таймс“ да публикува всичко означаваше, че адвокатите могат да включват неоснователни и неверни твърдения в предварителните си искове, със съзнанието, че те най-вероятно ще се появят на страниците на „Таймс“. Кое то неизменно се случваше. Правото на обществото да бъде информирано. Да, обществото наистина имаше крайна нужда да знае точно колко голямо е било разкъсването на бедното дете...

— Държиш ли се? — попита баща й.

— Да, татко, добре съм.

— Не им се връзваш на простотиите, нали?

— Не. Очаквах подкрепа от организациите за защита на детето, но те страннозащо си мълчат. Никакви изявления за пресата от тяхна страна.

— Не. Очаквах подкрепа от организациите детето, но те странно защо си мълчат. Никакви изявление пресата от тяхна страна.

— И това те шокира, знам — каза той. — Но не забравяй, че онзи изрод има политически връзки. Успех, Лекси.

— Чао, татко.

Тя затвори. Сравнителният ДНК анализ трябваше да е готов днес, но резултатите още не бяха пристигнали. Количеството на взетите проби беше малко и тя се тревожеше какво ще покажат.

46.

Осветлението в луксозната зала за презентации в „Селат, Ани и Кос“, уважаваната лондонска рекламна агенция, плавно намаля. На екрана се виждаше американски търговски център, коли летяха по шосето пред него, подминаваха на висока скорост гората от рекламни пана. Гавин Кос от опит знаеше, че тази картинка постига незабавен ефект. Всичко, което осмиваше Щатите, действаше безотказно.

— Американският бизнес харчи повече за реклама от всяка друга страна в света — каза Кос. — Няма друг избор, разбира се, като се има предвид качеството на американските стоки...

Откъм затъмнената зала се чуа хихикания.

— Както и интелигентността на американците...

Лек смях.

— Както писаха в един наш вестник неотдавна, повечето американци не могат да открият собствените си задници и с две ръце.

Нескрит смях. Вече ги печелеше на своя страна.

— Груб, безкултурен народ, който затъва все по-дълбоко в дългове, но не престава да се тупа окуражително по гърба. — Това би трябвало да стигне, реши той и смени тона: — Но аз искам да привлека вниманието ви към друго, към самото количество на търговските послания, виждате ги на екрана, наредени в редица покрай шосето. А във всеки автомобил, който минава покрай тях, гърми радио, което на свой ред бълва търговски послания. Изчислено е, че американците изслушват средно три хиляди рекламни послания дневно — макар че дали ги чуват е друг въпрос. Психолозите са на мнение, че самото количество на посланията се превръща в нещо като анестезия, упойка, която с времето води до невъзприемчивост към тях. В едно пренаситено медийно пространство всички послания губят силата си.

На екрана се появиха други образи, на Таймс Скуер нощем, после на Шинюку в Токио, накрая на Пикадили в Лондон.

— Днес пренасищането е глобален феномен. Огромни послания, включително широкоекранно видео, се появяват по площади, покрай

шосета и магистрали, в станциите на метрото, на железопътните гари. Слагаме видеоекрани на ключови точки в търговските центрове. В тоалетните. В чакалмоте, баровете и ресторантите. В терминалите на летищата и в самите самолети. Превзели сме и личното пространство. Логота, търговски марки и слогани се появяват върху обикновени предмети — от ножове и посуда до компютри. Появяват се върху всичките ни вещи. Потребителите ги носят по дрехите си, на ръчните си чанти, обувките, бижутата. Всъщност истинска рядкост е човек да се появи на публично място без тях. Ако преди трийсет години някой беше предрекъл, че цялото население на Земята ще се превърне в ходещи рекламни табла, идеята би се възприела като фантазмагория. Но вече е факт. И резултатът е пълно пресищане откъм образи, сензорно изтощение и в крайна сметка — слаби резултати. Какво ни остава? Как да направим крачката към новата технологична ера? Отговорът може и да звучи еретично, но е единственият възможен. Ето го.

Образът на екрана се смени драматично, градските пейзажи изчезнаха, заменени от гора. Огромни дървета, издигащи се към небето, засенчващи земята отдолу. После снежен планински връх. Тропически остров, пясъчен плаж, кристална вода, палми. И накрая подводен риф, рибки, които плуваха между корали и сьунгери.

— Светът на природата — каза Кос — е останал встрани от рекламирането. Светът на природата тепърва ще се опитомява. Ще се колонизира от търговията. Засега той все още е девствен.

Откъм тъмната зала се чу глас:

— Не е ли точно това идеята?

— Според конвенционалната мъдрост — да. Но конвенционалната мъдрост по правило е старомодна. Защото докато стане конвенционална — тоест възприета от всички, — светът вече се е придвижил нататък. Конвенционалната мъдрост е останка от миналото. По принцип, както и в този конкретен случай.

На екрана подводната сцена изведнъж се сдоби с търговски марки. Клонките на близкия корал рекламираха кампанията за чиста енергия на „Бритиш Петролиъм“. Появи се пасаж от малки рибки, всяка с надпис „VODAFONE, VODAFONE“. Ленива акула с дъгообразен надпис „CADBURY“ над зъбатата си паст. Рибя-балон с черен надпис „LLOYDS TSB GROUP“ плуваше над плавните извивки

на корал, където в оранжево се кипреха множество надписи „SCOTTISH POWER“. И накрая една мурена подаде глава от дупката си, На зеленикава й кожа пишеше: „MARKS & SPENCER“.

— Помислете за възможностите — завърши Кос.

Публиката беше стъписана — не беше и очаквал друго. Време беше да ги натисне още малко.

Следващият диапозитив показваше пустинен пейзаж със зъбци от червена скала, проточили върховете си към опръскано с облачета синьо небе. След миг облаците се сляха в по-голям и плътен облак, който увисна над пейзажа и изписа.

БП ОЗНАЧАВА ЧИСТА ЕНЕРГИЯ

— Тези букви — каза Кос — са високи триста метра. Намират се на близо половин километър над пейзажа. Виждат ясно с просто око и излизат добре на снимки. По залез стават още по-красиви. — Образът се промени. — Ето, сега виждате как изглеждат, когато слънцето залязва — цветът им се променя от бяло в розово, после в червено и накрая в тъмносиньо. По този начин у наблюдателя остава усещането за естествен елемент в рамките на природния пейзаж.

Върна назад към първоначалния облак на дневна светлина.

— Тези букви са продукт на съюза между наночастици и генномодифицирани бактерии клостридиум перфринген. Образът на практика представлява рояк от наночастици и може да остане видим във въздуха за различен период в зависимост от условията — като при всеки облак всъщност. Може да се появи само за няколко минути. Друг път се задържа цял час. Може да се появи в множество...

На екрана пухкавите облачета се превърнаха в слоган на „Бритиш Петролиъм“, който се повтаряше сякаш до безкрай от облаче на облаче чак до хоризонта.

— Мисля, че всеки от вас е наясно с възможностите на тази нова рекламна среда. Естествената среда.

Очаквал беше спонтанни аплодисменти при последното драматично изображение, но затъмнената зала мълчеше. Вече трябваше да реагират по някакъв начин. Повтаряща се до безкрай реклама в небето? Нямахше начин да не ги развълнува.

— Но тези облаци са специален случай — каза той.

Върна се към подводния пейзаж с коралите и рибките.

— Тук — каза той — логото и рекламите се носят от самите живи същества чрез пряка генова модификация на всеки от видовете. Наричаме това геномно рекламиране. За да се покори тази нова рекламна среда, от съществено значение е да не се губи време. В туристически значимите води живеят ограничен брой видове рифни риби. Едни са по-ярки и по-пъстри и други не толкова. Има и такива, които са доста безлични. Затова ние искаме да изберем най-доброто. Освен това генните модификации изискват предварително да се патентова съответният морски обитател. Така ние ще патентоваме рибата-клоун на „Кадбъри“, еленовия корал на „Бритиш Петролиъм“, мурената на „Маркс & Спенсър“, ангелската риба на Шотландската кралска банка и плъзгащия се безшумно над всичко това гигантски скат на „Бритиш Еървейс“.

Изкашля се да си прочисти гърлото и продължи:

— Бързината е важна, защото в най-близко бъдеще ще се озовем в силно конкурентна среда. Трябва да побързаме, ако искаме рибата-клоун на „Кадбъри“ да плува из туристическите рифове, иначе току-виж я патентовали от „Хърши“ или „Макдоналдс“. Трябва ни и морски обитател, който е силен и жизнен, защото в естествената среда рибата-клоун на „Кадбъри“ ще се конкурира с обикновените риби-клоун и с малко късмет ще триумфира над тях. Колкото по-успешна е нашата патентована риба, толкова повече хора ще вият посланието ѝ и толкова по-сигурно е, че първоначалните, лишени от послание риби постепенно ще измрат. На прага сме на ерата на Дарвиновото рекламиране! Нека най-добрата реклама победи!

Изкашляне откъм публиката.

— Гавин, ще ме прощаваш — чу се глас откъм притъмнялата зала, — но това предвещава истински природозащитнически кошмар. Имената на търговски марки върху риби? Слогани от облаци? Какво е следващото? Носорози в Африка с логото на „Ланд Роувър“? Само се опитайте да лепнете търговски марки на животински видове и всеки природозащитник по света ще ви скочи.

— Не е точно така — каза Кос, — защото идеята не е корпорациите да „лепнат“ марките си върху животински видове, Идеята е корпорациите да *спонсорират* видовете. Като един вид

служба за благо на обществото. — Той направи кратка пауза. — Помислете си колко много музейни изложби, театрални трупи и симфонични оркестри са изцяло зависими от корпоративното спонсорство. Дори участъци от магистрала и шосета се изграждат благодарение на нечие спонсорство. Защо същият този филантропски дух да не се насочи и към естествения свят — който със сигурност ще извлече от това повече полза от магистралите ни, да речем? Застрашените видове ще бъдат спонсорирани с предимство. Корпорациите могат да зложат реномето си, ангажирайки се с оцеляването на животински видове, така както навремето зложиха реномето си, ангажирайки се със скучни телевизионни предавания. Същото е и с видовете, които не са застрашени от изчезване. Всичките риби в морето. Говорим за величава ера на корпоративна филантропия — в глобален мащаб.

— Значи какво — представяме ви черния носорог, който достига до вас благодарение на „Ланд Роувър“? Ягуарът, благодарение на „Ягуар“?

— Не бих се изразил толкова директно, но, да, това е нашето предложение. Основното е, че това е ситуация, от която печелят. Печели околната среда. Печелят корпорациите. Печели рекламният бизнес.

Гавин Кос беше правил стотици презентации и усещането му за реакцията на публиката никога не го беше подвеждало. Сега усещаше, че слушателите му не са захапали въдицата. Време беше да запалят светлините и да започнат играта на въпрос и отговори. Кос плъзна поглед по редовете смръщени физиономии.

— Знам, че идеята ми е радикална — каза той. — Но светът се променя бързо. И някой ще направи това. Колонизацията на природата ще се случи — единственият въпрос е кой ще го направи пръв. Съветвам ви да обмислите внимателно тази възможност и след това да решите дали искате да бъдете част от това.

Откъм задните редове стана Гарт Бейкър, шефът на „Мидландс Медиа Асошиътс“ ООД.

— Идеята ти наистина е новаторска, Гавин — каза той. — Но мога да ти гарантирам, че няма да сработи.

— Така ли? И защо?

— Защото някой вече те е изпреварил.

47.

Нямаше луна, нито звуци — освен бумтежа на прибоя в мрака и воя на влажния вятър. Плажът Тортугуеро се простираше на близо два километра по протежение на атлантическия бряг на Коста Рика, но тази нощ се виждаше ся като черна ивица, сливаща се с черно, звездно небе. Хулио Манарес спря и изчака очите му да се нагодят към мрака. Виждаше се достатъчно добре и на звездна светлина.

Скоро вече различаваше стволовете на палмите, довлечените от морето боклуци, пръснати по тъмния пясък, и ниските разкривени растения, брулени от океанския вятър. Различаваше и белите качулки на разпенените вълни. Знаеше, че океанът е пълен с акули. Този участък от атлантическия бряг беше пуст и негостоприемен.

На половин километър по-надолу по плажа видя Мануел, тъмна сянка, приклепнала под мангровите дръвчета. На завет от вятъра. Нямаше никой друг на плажа.

Хулио тръгна към него, заобикаляше дълбоките ями, изкопани от костенурките предния ден. Този плаж беше един от размножителните терени на морските костенурки, които идваха в мрака от океана, за да снесат яйцата си. Процеси траеше почти цяла нощ и през това време костенурките бяха изключително уязвими — в стари времена ги дебнеха браконieri, а напоследък най-вече ягуарите, които обикаляха около плажа, черни като самата нощ. Като новоназначен ръководител на местния резерват, Хулио най-добре знаеше, че всяка седмица на този плаж умират костенурки.

Туристите бяха от полза — когато се разхождаха по плажа, ягуарите стояха настрана. Но често свирепите котки идваха след полунощ, когато туристите се бяха прибрали в хотелите си.

Нещо като еволюционен натиск на естествения подбор, осигуряващ известна защита срещу ягуарите. В гимназията в Сан Хуан Мануел и съучениците му често си правеха шеги с това. Бяха ли туристите част от еволюцията? Туристите променяха всичко друго в живота на една страна, защо не и животинския ѝ свят? Защото ако една

костенурка притежававше определено качество — търпимост към светлините на фенерчетата например или способността да издава жални майчински звуци, — ако притежаваше нещо, което привлича туристите и ги кара да стоят до късно през нощта на плажната ивица, то въпросната костенурка имаше по-големи шансове да оцелее, яйцата ѝ имаха по-голям шанс да оцелеят и малките, които се излюпваха от тези яйца, също имаха по-голям шанс да оцелеят.

Оцеляване в резултат от това, че си туристическа атракция. Една от любимите им шеги в училище. Но и напълно възможно на теория. И ако Мануел му казваше истината...

Мануел го видя и му махна. Изправи се и го изчака да наближи.

— Насам — каза и тръгна по плажа.

— Колко откри тази нощ?

— Само една. От вида, за който ти казвах.

— Мцу bien.

Вървяха мълчаливо по плажа. Не бяха изминали голямо разстояние — може би стотина метра, — когато Хулио видя бледото лилаво сияние на нивото на пясъка; пулсираше леко.

— Това ли е?

— Това е — каза Мануел.

Беше женска, с тегло стотина килограма, дълга метър и четвърт. Имаше характерните плочки по черупката, с размерите на човешка длан. Кафеникави, прошарени с черно. Беше се заровила наполовина в пясъка и продължаваше да копае дупка с задните си плавници.

Хулио спря и впери поглед в нея.

— Ту започва, ту спира — каза Мануел.

И точно тогава започна отново. Лилаво-цикламено сияние, което се излъчваше сякаш изпод отделните плочки на черупката. Някои плочки оставаха тъмни. Други излъчваха сияние на равни интервали. Всяка пулсация траеше приблизително секунда, усилваше се рязко и бавно избледняваше.

— Колко такива костенурки си видял досега? — попита Хулио.

— Тази е третата.

— И светлината държи ягуарите на разстояние? — Не можеше да откъсне поглед от мекото пулсиране. Имаше чувството, че нещо в

сиянието му е смътно познато. Почти като при светулките. Или като светещите бактерии в приборя. Нещо, което беше виждал.

— Да, ягуарите не смеят да се приближат до тях.

— Я чакай — каза Хулио. — Какво е това? — Посочи черупката, където се беше появил модел от тъмни и светли плочки.

— Само понякога става така.

— Но го различаваш, нали?

— Да.

— Прилича на шестоъгълник.

— Не знам...

— Но е като символ, нали? Като лого на корпорация например?

— Може би. Възможно е.

— А другите костенурки? И при тях ли се появяваше с щата фигура?

— Не, при всяка е нещо различно.

— Значи може би е случайна подредба, която само прилича на шестоъгълник?

— Да, Хулио, според мен е така. Виж, фигурата върху черупката не е съвсем симетрична... — В това време образът потъмня и угасна.

— Можеш ли да направиш снимки на фигурата?

— Вече направих. Без светкавица, така че са малко размазани. Но иначе се вижда добре.

— Браво. — каза Хулио. — Защото това е генетична промяна. Да прегледаме дневника с посетителите и да видим кой може да е направил това.

48.

— Джош. — Беше майка му, по телефона.

— Да, мамо.

— Реших, че е редно да знаеш. Помниш ли сина на Лоис Грeъм, Ерик, който беше на хероин? Ужасна трагедия. Мъртъв е.

Джош въздъхна дълбоко и затвори очи.

— Какво е станало?

— Загинал е в автомобилна катастрофа. Но после са му направили аутопсия или каквото там правят. Ерик е получил масивен инфаркт. Той беше на двайсет и една, Джош.

— Имат ли фамилна обремененост? Нещо по наследство?

— Не. Бащата на Ерик живее в Швейцария и е на шейсет и четири. Все се катери по планините. Лоис също е добре със здравето. Е, в момента е съсипана, разбира се. Всички сме съсипани.

Джош не каза нищо.

— А на Ерик така му беше потръгнало. Отказа наркотиците, намери си нова работа, през есента щеше да продължи обучението си... само дето оплешивя, горкият. Хората мислеха, че е на химиотерапия. Толкова много коса загуби. И се беше попрегърбил. Джош? Чуваш ли ме?

— Да, мамо.

— Видях го миналата седмица. Приличаше на старец.

Джош не каза нищо.

— Ще има опело. Трябва да дойдеш.

— Ще се опитам.

— Джош. Брат ти също изглежда стар.

— Знам.

— Казах му, че се е метнал на баща си. За да успокоя страховете му. Но той наистина изглежда стар, Джош.

— Знам.

— Какво става? — попита тя. — Какво си му направил?

— Аз ли какво съм му направил?

— Да, Джош. Ти даде на тези хора някакъв ген. Или каквото там е имало в спрея. И сега те остаряват.

— Мамо, Адам сам си беше виновен. Вдиша от спрея, защото мислеше, че ще се надрусва. Дори не бях с него, когато го е направил. А колкото до сина на Лоис Греъм, *ти* ме накара му дам от спрея.

— Как можеш да твърдиш такова нещо?!

— Ти ми се обади.

— Джош, не ставай смешен. Защо да ти се обаждам? Аз не знам нищо за твоята работа. Ти ми се обади и попита къде живее Ерик. И ме помоли да не казвам на майка му. Това е, което си спомням.

Джош не каза нищо. Притисна с пръсти затворените си очи, докато не го заболя. Искеше да избяга някъде. Искеше да семахне от този офис и от тази компания. Искеше всичко това да не се е случвало.

— Мамо — каза накрая той. — Това може да се окаже много сериозно. — Смяташе, че е възможно да отиде в затвора.

— Естествено, че е сериозно. Много ме е страх, Джош. Какво ще стане? Ще загубя ли Адам?

— Не знам, мамо. Надявам се, че няма да се стигне до там.

— Може би има шанс — каза тя. — Обадох се на двамата Лирайн в Скарсдейл. Те вече са стари. Над шейсетте са. И изгледа са добре. Хелън каза, че никога не се била чувствала по-добре. А Джордж непрекъснато ходел да играе голф.

— Това е добре — каза той.

— Така че на тях може нищо да им няма.

— Сигурно.

— Така че може и с Адам всичко да е наред.

— Наистина се надявам да е така, мамо. Наистина.

Затвори. Разбира се, че онези Ливайн ще са добре. В техния спрей имаше стерилен физиологичен разтвор. Те не бяха получили от гена. Не беше толкова глупав да праща експерименталните си гени на някакви хора в Ню Йорк, които дори не познаваше.

Но ако това даваше надежда на майка му, добре. Нека да остане така.

Защото самият Джош не хранеше никакви надежди. Нито за брат си. Нито за себе си.

Налагаше се да каже на Рик Диел. Но не сега. Не точно сега.

49.

Съпругът на Гейл Бонд Ричард, инвестиционният banker, често работеше до късно, забавляваше важни клиенти. А никой не беше по-важен от американеца, който седеше на масата срещу него в момента — Бартън Уилямс, прословутият кливландски инвеститор.

— Искаш да изненадаш съпругата си, Бартън — каза Ричард Бонд. — Мисля, че имам най-подходящата изненада за теб.

Прегърбен над трапезата, Уилямс вдигна очи — в тях се четеше едва доловим интерес. Бартън Уилямс беше на седемдесет и пет и много приличаше на жаба. Имаше отпуснато лице с широка челюст, широк сплеснат нос и малки очи. Навикът му да отпусна брадичка върху сложените си на масата ръце още повече засилваше приликата му с жаба. Всъщност така даваше почивка на артрозните си вратни прешлени, защото мразеше да носи ортопедична яка. Смяташе, че с нея изглежда стар.

Ако питаша Ричард, Уилямс можеше и да легне на масата, все тая. Беше достатъчно стар и достатъчно богат да прави каквото си поиска, а през целия си живот беше искал основно едно — жени. Въпреки възрастта и външния си вид той и досега ги получаваше в щедри количества и по всяко време. Ричард беше уредил няколко жени да се отбият на масата им в края на вечерята. Уж са негови служителки, наминали да му оставят някакви документи. Или стари приятелки, дошли да го поздравят и да бъдат представени. Други няколко уж вечеряха в ресторанта — познали били великия инвеститор и нямало как да устоят на изкушението да се запознаят с него.

Всичко това не можеше да заблуди Бартън Уилямс, но затова пък го забавляваше, а той очакваше от бизнес партньорите си да положат известни усилия в тази насока. Когато личното ти състояние възлиза на десет милиарда долара, хората полагат усилия да те ощастливят. Така стояха нещата и той го приемаше като нещо, което му се дължи.

Ала точно в този момент повече от всичко друго Бартън Уилямс искаше да умилостиви жената, за която беше женен повече от

четиридесет години. По необясними причини Евелин, шейсетгодишна, внезапно беше решила, че е недоволна от брака си и от безкрайните забегки на Бартън, както ги наричаше тя.

Един хубав подарък сигурно би помогнал.

— Но гледай да е нещо наистина хубаво — каза Бартън. — Тя си има всичко. Вили във Франция, яhti в Сардиния, бижута от Уинстън, майстори готвачи, които долитат от Рим за рождения ден на кучето ѝ. Точно в това е проблемът. Вече не мога да си откупя спокойствието. Тя е на шейсет и е преситена.

— Гарантирам ти, че подаръкът е абсолютно уникален — каза Ричард. — Жена ти обича животните, нали?

— Има си собствена зоологическа градина в къщата ни.

— И има птици?

— Господи. Сигурно са стотина, ако не и повече. Имаме чинки в шибания солариум. По цял ден пискат. Побъркане е, казвам ти.

— А папагали?

— От всички видове. Нито един не говори, слава на Бога. Нещо не ѝ върви много с папагалите.

— Това е на път да се промени.

Бартън въздъхна.

— Не ѝ трябва още един шибан папагал.

— Този ще ѝ хареса — каза Ричард. — Той е единствен по рода си в целия свят.

— Тръгвам в шест утре сутринта — изръмжа Бартън.

— Птицата ще те чака в самолета — каза Ричард.

50.

Роб Белармино се усмихна окуражително и каза на хлапетата:
— Просто забравете за камерите.

Бяха се настанили в училищната библиотека на гимназията „Джордж Вашингтон“ в Силвър Спринг, Мериленд. Наредени в три полукръга столове около един стол в средата, на който седеше д-р Белармино и говореше на учениците за етичната страна на генетиката.

Хората от телевизията снимаха с три камери, една в дъното на залата, една отстрани, близо до Белармино, и една с лице към младежите, за да улови вълнението им от разказа за живота на генетиците, работещи в Националния здравен институт. Според продуцента на предаването било важно да се покаже живата връзка на Белармино с обществото и по този въпрос Белармино беше на същото мнение. Хлапетата бяха специално подбрани сред най-умните и начетените в училището.

Белармино смяташе, че ще е забавно.

Няколко минути говори за себе си, къде и какво е учил, после подкани младежите да му задават въпроси. Още първият го накара да се замисли.

— Доктор Белармино — попита девойка от азиатски произход, — какво е мнението ви за онази жена в Тексас, която клонира мъртвата си котка?

Белармино смяташе, че цялата тази история с мъртвата котка е нелепа. Според него тя омаловажаваше работата, която той и колегите му вършеха. Но не можеше да го каже на глас и пред камерите.

— Това, разбира се, е една трудна ситуация от емоционална гледна точка — дипломатично подхвана той. — Ние всички обичаме домашните си любимци, но... — Поколеба се, после продължи: — Въпросната дама се е обърнала към калифорнийската компания „Генетични банки и клониране“ и цената за извършената услуга е възлизала на петдесет хиляди долара.

— Според вас етично ли е да се клонира нечия котка? — попита момчето.

— Както знаете — каза той, — вече доста животни бяха клонирани, включително овце, мишки, кучета и котки. Така че не е нещо ново... Един от неприятните аспекти е, че клонираното животно няма същата продължителност на живота като нормалните си събратя.

Друг ученик попита:

— Етично ли е да се платят петдесет хиляди долара за клонирането на домашен любимец, когато по света има толкова много гладуващи хора?

Белармино изпъшка наум. Как да промени темата?

— Самият аз не съм горещ привърженик на подобни процедури — каза той. — Но не бих стигнал дотам да ги нарека неетични.

— Не е ли неетично, защото създава поносимост към идеята клониране на човешки същества?

— Не мисля, че клонирането на домашни любимци има какъвто и да било ефект върху дебата около човешкото клониране.

— Би ли било етично да се клонират хора?

— За щастие — каза Белармино — това е въпрос на далечното бъдеще. По-добре да се спрем на неща, които засягат нашето време. Има хора например, които изразяват тревога във връзка с генномодифицираните храни; съществуват противоречивия относно генната терапия и стволовите клетки. Това са реални проблеми, с които се сблъскваме днес. Вие какво мислите по въпроса? — Младеж на задния ред вдигна ръка.

— Да?

— Мислите ли, че е възможно да се клонират хора? — попита момчето.

— Да, мисля, че е възможно. Сега не, но все някога и това ще стане.

— Кога?

— Не бих искал да гадая. Има ли въпроси на друга тема? — Друго дете вдигна ръка.

— Да?

— Според вас човешкото клониране етично ли е?

Белармино отново се поколеба. Ясно съзнаваше, че отговорът му ще се излъчи по телевизията. А и кой знае как щяха да поднесат

думите му редакторите на предаването? Сигурно щяха всячески да се постараят да го представят в лоша светлина. Репортерите принципно мразеха хората на вярата. А каквото и да кажеше, щеше да се ангажира професионално като ръководител на отдел в института.

— Сигурно сте чували много за клонирането и повечето от нещата, които сте чули, са неверни. Като учен, трябва да призная, че не виждам нищо принципно нередно в клонирането. Не виждам никакъв морален проблем. Това е просто поредната генетична процедура. Вече сме го правили с различни видове животни, както споменах. В същото време знам, че при клонирането има голям процент неуспех. На едно успешно клонирано животно се падат много други, които умират по време на процедурите. А това безспорно е неприемливо, когато става въпрос за хора. Така че за момента не виждам реален проблем с клонирането.

— Клонирането не е ли изземване на божествените функции?

— Лично аз не бих поставил въпроса по този начин — каза той. — Щом Бог е създал хората и останалата част от света, то пак Бог е създал и инструментите на генното инженерство. Следователно Бог вече ни е дал достъп до гениите модификации. Това е Божие дело, не човешко. И както при всичко останало, от нас зависи да използваме разумно и мъдро онова, което Бог ни е дал. — Почувства се малко по-добре; този му беше от готовите отговори на склад.

— Означава ли това, че клонирането е разумна и мъдра употреба на онова, което Бог ни е дал?

Напук на всичките си инстинкти, той изтри чело с ръкава на самото си. Надяваше се да не използват точно тези кадри макар да беше сигурен, че ще включат точно тях. Младежи изпотяват шефа на НЗИ.

— Някои хора смятат, че познават Божиите намерения — каза той. — Но аз не съм от тях. И мисля, че никой не може да ги знае, освен Бог. Мисля, че всеки, който твърди обратното демонстрира едно твърде човешко високомерие.

Искаше му се да си погледне часовника, но не го направи. Хлапетата изглеждаха объркани, а не възхитени, както беше очаквал.

— Има широк кръг спорни въпроси във връзка с генетиката. — каза той. — Нека минем нататък.

— Доктор Белармино — каза едно хлапе вляво. — Исках да попитам за асоциалното поведение. Четох, че имало ген за това. Бил

свързан с проявите на насилие, с престъпността, със социопатното поведение...

— Да, това е варно. Този ген е налице при приблизително два процента от населението на Земята.

— Ами в Нова Зеландия? Там го имало при трийсет процента от бялото население и при шейсет процента от маорите...

— В пресата се появиха подобни данни, но не бива да се приемате лека...

— Но не означава ли това, че склонността към насилие е наследствена? Така де, не трябва ли да се опитаме да се отървем от този ген, както сме се отървали от едрата шарка?

Белармино не отговори веднага. Започваше да се чуди колко ли от децата тук имат родители, които работят в Бетезда. Не се беше сетил да помоли за списък с имената на учениците. Въпросите им бяха твърде остри и показваха висока степен на осведоменост. Дали пък някой от многобройните му врагове не се опитваше да го дискредитира, като използва хлапетата? Дали пък цялата тази история с телевизионното предаване не беше заговор с цел да го очернят? Първата стъпка към отстраняването му от НЗИ? Живееха в ерата на информацията — в днешно време тези неща се правеха именно по този начин. Лесно можеха да поставят човек в нелицеприятна ситуация, от която няма как да излезе с чест. Подлъгват те да кажеш нещо глупаво, а после думите ти се повтарят и преповтарят поне две денонощия по всички новинарски емисии и във всички вестници. А след някой и друг ден започват да ти звънят конгресмени с настояване да оттеглиш думите си. Цъкат с език и клатят глави... Как е могъл да каже нещо толкова необмислено? Дали наистина е подходящ за този пост? Не е ли заплаха за доброто име на института?

И после те изритват.

Така се правят нещата в наше време.

В момента обаче му предстоеше да отговори на опасен въпрос за генетиката на маорите. Дали да каже какво мисли наистина и да рискува обвинение в опит да очерни едно бездруго изстрадало етническо малцинство? Дали да отговори със заобикалки, които пак нямаше да му спестят критики, че проповядва расизъм и позабравената напоследък евгеника? Как изобщо би могъл да каже каквото и да било?

Реши, че не може.

— Това наистина е едно крайно интересно поле за изследвания, но просто не разполагаме с достатъчно данни, за да дадем конкретен отговор. Следващият въпрос?

51.

Валеше от сутринта. Джунглата се беше просмукала. Листата бяха мокри. Всичко беше мокро. Репортажните екипи от различни точки на света отдавна си бяха заминали, пратени да отразяват други събития от медиен интерес. Сега Хагар придружаваше само един клиент — някой си Горевич. Известен фотограф, долетял от Танзания.

Горевич остави нещата си под едно голямо дърво от рода на фикусите, отвори раницата си и извади мрежа от изкуствена материя, нещо като хамак. Опъна я грижливо на земята. После извади метална кутия, отвори я и сглоби пушка.

— Знаете, че това е незаконно — каза Хагар. — В резерват сме.

— Голяма работа.

— Ако се появят рейнджърите, добре ще е бързо да приберете това.

— Няма проблем. — Горевич зареди компресора и отвори камерата. — Колко голямо е животинчето?

— Подрастващ е, две или тригодишен. Може би трийсет килограма. Или по-малко.

— Добре. Значи десет кубични сантиметра. — Горевич извади една стреличка от кутията, провери нивото и я мушна в магазина. После още една. И още една. Затвори с щракване магазина и каза на Хагар: — Кога го видя за последно?

— Преди десет дни.

— Къде?

— Недалеч оттук.

— Често ли идва? Някъде наблизо ли живее?

— Така изглежда.

Горевич погледна през телескопичния обектив. Завъртя в дъга пушката, вдигна я към небето, после я сведе. Остана доволен и я остави.

— Да не прекалите с дозата?

— Нямай грижа — каза Горевич.

— Освен това, ако е високо в клоните, не можете да стреляте, защото...

— Казах, нямай грижа. — Горевич го погледна. — Знам какво правя. Дозата е само колкото да го замае. Сам ще си слезе, преди да е изгубил съзнание. Може да се наложи да го проследим на известно разстояние по земята.

— Правили сте го и преди?

Горевич кимна.

— С орангутани?

— С шимпанзета.

— Шимпанзетата са различни.

— Да бе. — Последното прозвуча саркастично.

Потънаха в напрегнато мълчание. Горевич извади видеокамера и триножник. После и далекообхватен микрофон с чиния с диаметър трийсетина сантиметра, който прикрепил на стойка над камерата. Получил се тромаво на вид устройство, но иначе изглеждало ефективно, помислил си Хагар.

Горевич преклякнал и се загледал в джунглата. Слушал дъжда и чакал.

През последните няколко седмици говорещият орангутан постепенно беше изчезнал от полезрението на медиите. Историята беше отшумяла, както отшумяваха всички подобни истории с недоказана достоверност — за арканзаския кълвач, който никой така и не открил; за двуметровата конгоанска маймуна, която така и никой не успял да снима въпреки упоритите твърдения на местните за съществуването ѝ; за гигантския прилеп с четириметров размах на крилете, който уж бил забелязан в джунглите на Нова Гвинея.

За самия Горевич отслабващият интерес към орангутана беше добре дошъл. Защото когато маймуната най-после бъдеше открита, медийното внимание щеше да бъде десетократно по-голямо.

Още повече че плановете на Горевич не се изчерпваха само с документирането на говорещата маймуна. Горевич възнамерявал да я улови жива.

Вдигнал догоре ципа на якето си под краткия дъжд и зачакал.

Беше късно следобед и започваше да се стъмва. Горевич се беше унесъл в дрямка, когато чу нечий нисък дрезгав глас:

— *Alors. Merde.*

Отвори рязко очи и погледна Хагар. Хагар кимна.

— *Alors. Comment ça va?*

Горевич бавно се огледа.

— *Merde. Espese de con.* — Беше звук в долните регистри, гърлен, като на пиянде в бар. — *Fungele a usted.*

Горевич включи камерата. Не можеше да определи откъде идва гласът, но можеше поне да го запише. Завъртя обектива в бавна дъга, като следеше показанията за сила на звука. Микрофонът имаше тесен обхват и благодарение на това той успя да определи, че гласът идва от... от юг.

Вляво от него. Насочи обектива натам и приближи образа. Нищо особено не се виждаше. Джунглата притъмняваше бързо.

Хагар стоеше неподвижно и само наблюдаваше.

Чу се пукот на клони и Горевич зърна тъмна сянка, обективът я улови за част от секундата. Той вдигна очи и я видя да се катери все по-високо и по-високо, залюляваше се от клон на лкон тъмния балдахин над главата му. Само за мига орангутанът се покатери на двайсетина метра над тях.

— *Gods vloek het. Задник wijkje. Vloek.*

Горевич свали камерата от триножника и се опита да заснеме животното. Много беше тъмно. Така нямаше да стане. Превключи на нощно виждане. Уви, само зеленикави ивици — маймуната ту потъваше в листака, ту се появяваше за миг, всичко това твърде бързо. Придвижваше се странично и по вертикала.

— *Vloek het. Тапо копиле.*

— Ама че мръсна уста има този. — Но гласът бързо заглъхваше.

Горевич разбра, че трябва да вземе решение, при това бързо. Остави камерата и посегна за пушката. Вдигна я на рамо и погледна през телескопичния мерник. Нощно виждане каквото използваша в армията, яркозелено, много ясно. Видя маймуната, видя ярките бели точки на очите й...

— Не! — опита се да го спре Хагар.

Орангутанът скочи към друго дърво и за миг увисна във въздуха.

Горевич стреля.

Чу се съскане на газ и тъп удар, когато стреличката прелетя през листака.

— Изпуснах го. — Вдигна отново пушката.

— Недейте...

— Млъквай. — Горевич се прицели и стреля.

В клонака над главите им пукотът от движението на примата замря.

— Удари го — каза Хагар.

Горевич чакаше.

Клоните и листакът затрещяха отново. Орангутанът се движеше, вече точно над главите им.

— Не съм. — Горевич вдигна отново пушката.

— Казвам ти, удари го. Ако стреляш пак...

Горевич натисна спусъка.

Съскане на газ близо до ухото му, после тишина, Горевич свали пушката и щракна затвора да презареди, следеше с поглед надвисналия балдахин. Коленичи, отвори металната кутия и затърси опипом муниции. През цялото време гледаше нагоре.

Тишина.

— Удари го — повтори Хагар.

— Може би.

— Знам, че го удари.

— Няма как да знаеш. — Горевич зареди още три стрелички. — Просто няма как да знаеш.

— Не се движи. Ударил си го.

Горевич прецени внимателно посоката и вдигна пушката точно навреме, за да види през мерника ѝ как тъмната сянка пада надолу. Орангутанът падаше през клонака от петдесет метра височина.

Срина се току пред краката на Горевич сред пръски кал. Непомръдваше. Хагар включи фенерчето си.

Три стрелички стърчаха от тялото. Една в крака, две в гърдите. Орангутанът не помръдваше. Очите му бяха отворени. И гледаха безжизнено.

— Браво бе — каза Хагар. — Нямам думи.

Горевич коленичи в калта, наведе се над орангутана и започна да му прави изкуствено дишане.

52.

Шестима адвокати седяха на дългата маса и разлистваха документи. Звукът беше като от ураганен вятър. Рик Диел чакаше нетърпеливо и хапеше устни. Най-накрай Алберт Родригес, главният му адвокат, вдигна глава.

— Ситуацията е следната — каза той. — Имате основателна причина — или поне някаква причина — да смятате, че Франк Бърнет е организиран заговор за унищожаване на клетъчните линии, които са ваша собственост, с цел да ги продаде след това на друга компания.

— Точно така — каза Рик. — Точно така, мамка му.

— Три съдилища постановиха, че клетките на Бърнет са ваша собственост. Следователно имате пълното право да ги вземете.

— Тоест *отново* да ги взема?

— Именно.

— Само дето Бърнет се е покрил някъде.

— Това е неприятно. Но не променя по същество ситуацията. Вие сте собственикът на клетъчната линия Бърнет — каза Родригес. — Независимо къде се появяват тези клетки.

— Тоест...

— Децата му. Внуците му. Сигурно и те имат същите клетки.

— Искаш да кажеш, че мога да взема клетки от децата му?

— Клетките са ваша собственост — каза Родригес.

— Ами ако децата му не се съгласят?

— Най-вероятно няма да се съгласят. Но понеже клетките са ваша собственост по закон, съгласието или несъгласието им няма никаква юридическа стойност.

— Става въпрос за биопсии на черен дроб и далак — каза Диел. — Това не са дребни процедури.

— Но не са и тежки — каза Родригес. — Извършват се чрез пункция, без оперативна интервенция, чисто амбулаторно. Ваше задължение, разбира се, е това да се извърши от компетентен специалист. Предполагам, че ще го спазите.

Диел се намръщи.

— Да видим дали съм разбрал правилно. Казваш ми, че мога просто така да грабна децата му от улицата, да ги закарам при някой доктор и да им взема от клетките? Без значение какво мислят те по въпроса?

— Точно това казвам. Да.

— Не виждам как нещо такова може да бъде законно — възрази Диел.

— Законно е, защото те се разхождат насам-натам с клетки, които по закон са ваши, следователно са крадена собственост. Това е углавно престъпление от втора степен. По закон, ако човек стане свидетел на углавно престъпление в момента на извършването му, има право да извърши граждански арест и да предаде престъпника на властите. Така че ако видите децата на Бърнет да си вървят по улицата, можете напълно законно да ги арестувате.

— Аз, лично?

— Не, не — каза Родригес. — При подобни обстоятелства е препоръчително да се потърсят услугите на професионалист — агент по залавяне, на бегълци.

— Ловец на глави, с други думи.

— Те не обичат този термин, ние също.

— Добре де. Познаваш ли някой добър агент по залавяне на бегълци?

— Да — каза Родригес.

— Ами звъни му тогава — каза Диел. — Още сега.

53.

Васко Бордън застана пред огледалото и прецени външността си с професионален поглед, после нанесе малко спирала по сивеещите крайчета на козята си брадичка. Беше едър мъж, над метър и деветдесет, сто и двацет килограма, от които само девет процента бяха телесните мазнини. С бръснатата си глава и подрязаната черна брадичка приличаше на истински дявол. На голям зъл дявол. Идеята беше да изглежда заплашително и той определено го постигаше.

Обърна се към куфарчето на леглото. Вътре беше прибрал грижливо сгънат комбинезон с логото на „Кон Ед“ отляво на гърдите; спортно сако в ярко шотландско каре; елегантен черен италиански костюм; мотористко яке с надпис „УМРИ В АДА“ на гърба; сако от велур; разглобяем гипс за крак; късоцевна карабина „Мосберг 590“ и два черни пистолета „Пара 45“. За днес се беше спрял на спортно сако от туид, панталон с ръб и кафяви обувки с връзки.

Извади три снимки и ги подреди една до друга на леглото.

Първо — мъжът, Франк Бърнет. На петдесет и три, в добра форма, бивш морски пехотинец.

Дъщеря му, Алекс, към трийсетака, адвокат.

Внукът му Джейми, осемгодишен.

Дядото беше изчезнал и Васко не виждаше смисъл да си губи времето да го търси. Можеше да е къде ли не — в Мексико, Коста Рика, Австралия. Много по-лесно беше да вземе клетки от другите членове на семейството.

Загледа се в снимката на дъщерята, Алекс. Адвокат — по правило предпочиташе да си няма работа с адвокати. Дори да си свършиш идеално работата, пак ще те съдят. Това девойче беше русо и изглеждаше в прилична форма. Доста привлекателна, ако си падаш по този тип. За вкуса на Васко беше твърде кльощава. А и сигурно взимаше уроци по самоотбрана през уикендите. С такива човек никога не знае. Изобщо, очертаваше се да му създаде проблеми.

Което означаваше, че остава хлапето.

Джейми. Осемгодишен, втори клас, местно училище. Можеше да отиде там, да грабне хлапето, да вземе пробите и да приключи за един следобед. Което го устройваше идеално. Очакваше го премия от петдесет хиляди долара, ако успееше да осигури пробите през първата седмица. Предостатъчно основания да не се мотае.

Щеше да сгази хлапето, реши той. Просто за изпълнение и право в целта.

Влезе Доли с документа в ръка. Днес беше с тъмносин костюм, обувки с нисък ток, бяла блуза. Носеше куфарче от кафява кожа. Както обикновено, невзрачната ѝ физиономия я правеше невидима в очите на хората.

— Как ти се струва? — каза и му подаде документа.

Той го прегледа набързо. Пълномощно, подписано от Алекс Бърнет. Позволяваше на приносителя да вземе сина ѝ Джейми от училище и да го заведе при семейния лекар за преглед.

— Обади ли се в кабинета на лекаря? — попита Васко.

— Да. Казах, че Джейми има температура и го боли гърлото, и те казаха да го заведе.

— Така че ако от училището се обадят на лекаря...

— Оттам ще потвърдят, че го очакват за преглед.

— И теб те изпращат от офиса на майка му?

— Точно така.

— Визитката?

Доли му показа визитка с логото на правната кантора.

— А ако се обадят на майката?

— Номерът на мобилния ѝ фигурира в пълномощното, както виждаш.

— И там ще вдигне Синди?

— Да. — Синди беше секретарката им, в Плая дел Рей.

— Добре, да започваме тогава — каза Васко. Прегърна я през раменете. — Нямах проблем с това, нали?

— Не, защо да имам?

— Знаеш защо. — Доли имаше слабост към децата. Само да ги погледне в очите и се разтапяше. Имаха един беглец в Канада, засякоха го във Ванкувър, обаче вратата отворила щерка му и Доли я попитала дали татко ѝ си е вкъщи. Хлапето, седем-осем годишно, казал, че го няма в момента Доли благодарил и си тръгнал. В това време онзи

тип карал към къщи. Скъпата му дъщеричка затворила вратата, вдигнала телефона, обадила се на татко си и му казала да не се прибира. Хлапето имало богат опит. Двамата бягали от град в град, откакто било на пет. Така и не откриха онзи тип.

— Стига де, беше само веднъж — каза Доли.

— Не е вярно.

— Васко — каза тя. — Днес всичко ще мине добре.

— Хубаво — каза той. И я остави да го целуне по бузата.

На алеята отпред чакаше линейката с отворени задни врати. Васко подуши цигарен дим. Заобиколи отзад. Ник седеше там с бяла лабораторна престилка и пушеше.

— За Бога, Ник. Какви ги вършиш?

— Само една — каза Ник.

— Загаси я. Тръгваме. Взе ли си нещата?

— Да. — Ник Рамзи беше докторчето, което използваша при задачи, за които им трябваше лекар. Работил беше в спешните отделения на няколко болници, докато проблемите му с дрогата и алкохола не излезли на преден план. Наскоро беше излязъл от клиника за детоксикация, но за такива като него постоянна работа трудно се намираще.

— Искат биопсии от черен дроб и далак, с пункция. И кръв.

— Знам, прочетох. Аспирации с тънка игла. Имам всичко необходимо.

Васко го изгледа подозрително.

— Пил ли си, Ник?

— Не. Откъде ти хрумна?

— Усещам нещо в дъха ти.

— Не, не. Стига, Васко, знаеш, че не бих...

— Имам добро обоняние, Ник.

— Не.

— Отвори си устата. — Васко се наведе да го подуши.

— Само си близнах бе, човек — каза Ник.

Васко протегна ръка.

— Шишето.

Ник бръкна под престилката си и му даде половинлитрова бутилка „Джак Даниелс“.

— Браво бе. — Васко пристъпи и навря лице в неговото. — А сега ме слушай внимателно — каза тихо. — Още един такъв номер днес и лично ще те изритам от линейката. Ако си решил да си съсипеш живота, с радост ще ти помогна да го направиш. Разбра ли?

— Да, Васко.

— Добре. Радвам се, че се разбрахме. — Отстъпи назад. — Протегни ръце.

— Добре съм...

— Протегни ръце. — Васко никога не повишаваше глас в напрегнати моменти. Напротив, понижаваше го. Така другите го чуваха по-добре. И се притесняваха повече. — Протегни ръце напред, Ник.

Ник Рамзи протегна ръце. Не трепереха.

— Добре. Качвай се в колата.

— Аз само...

— Качвай се в колата, Ник. Приключих с приказките.

Васко се качи отпред с Доли и подкара.

— Той добре ли е? — попита Доли.

— Повече или по-малко.

— Няма да нарани детето, нали?

— Няма — каза Васко. — Не е кой знае какво, две игли и готово.

Ще приключи за секунди.

— Само да внимава да не нарани детето.

— Виж какво... — Васко я погледна. — Нали каза, че нямаш проблем с тази поръчка?

— Добре де, нямам.

— Хубаво. Давай да свършим работата.

И подкара по шосето.

54.

Брад Гордън влезе в „Бордър Кафе“ на булевард „Вентура“ и плъзна поглед по сепаретата. Глождеше го лошо предчувствие. Кафенето беше от евтиния и не особено хигиеничен вид, освен това беше пълно с безработни актьори. Един мъж му махна от сепаре в дъното. Брад тръгна към него.

Мъжът беше със светлосив костюм. Беше нисък, оплешивяваше и никак не изглеждаше уверен в себе си. Ръкостискането му беше вяло.

— Уили Джонсън — каза той. — Аз съм новият ви адвокат за предстоящото дело.

— Мислех, че вуйчо ми, Джак Уотсън, осигурява адвоката.

— Така е — каза Джонсън. — Тук съм по негова молба. Педерастията ми е специалност.

— Това пък какво значи?

— Секс с момче. Но имам опит с малолетни партньори и от двата пола.

— Не съм правил секс с никого — каза Брад. — Нито с малолетни, нито с никакви.

— Прегледах документите по делото, както и полицейските доклади — каза Джонсън и извади голям тефтер. — Мисля, че можем да подходим към защитата ви по няколко начина.

— А момичето?

— Напуснала е страната. Майка ѝ се е разболяла, във Филипините. Но ми казаха, че ще се върне за процеса.

— Мислех, че няма да има процес — каза Брад. Приблужи се сервитьорката и той ѝ даде знак, че няма да поръчват. — Защо поискахте да се срещнем точно тук?

— В десет трябва да съм в съда във Ван Нюис. Реших, че ще е удобно и за двама ни, ако се срещнем тук.

Брад се огледа неспокойно.

— Много хора има. Пълно е с актьори. Те много говорят.

— Няма да обсъждаме подробностите по делото — каза Джонсън. — Засега само ще обсъдим стратегията на защитата ви. Предлагам да заложим на генетична защита.

— Генетична защита? Това пък какво е?

— За хора с различни генетични отклонения понякога е невъзможно да потиснат определени импулси — каза Джонсън. — И това, технически погледнато, ги оневинява. Ще се позовем на това като обяснение на вашия случай.

— Какво генетично отклонение? Нямам никакви генетични отклонения.

— Е, това не е нещо лошо — каза Джонсън. — Все едно сте предразположен към диабет. Нямате вина за това. Така сте роден. Във вашия случай страдате от неустойимо желание да правите секс с привлекателни млади жени. — Тук Джонсън се усмихна. — Това желание се споделя от почти деветдесет процента от мъжкото население в активна възраст.

— Що за защита е тогава, по дяволите? — изсумтя Брад Гордън.

— Много ефикасна. — Джонсън запрехвърля документите в една папка. — Наскоро в няколко вестника излязоха дописки за...

— Искате да кажете — прекъсна го Брад, — че има ген за секс с млади жени?

Джонсън въздъхна.

— Де да беше толкова просто. За жалост не е.

— Каква е защитата тогава?

— D4DR.

— Тоест?

— Нарича се ген на силните усещания. Именно този ген ни кара да поемаме рискове, да се стремим към вълнения и опасности. Ще пледираме, че генът на силните усещания ви е подтикнал към подобно рисково поведение.

— На мен ми звучи като пълна глупост.

— Сериозно? Да видим. Да сте скачали някога с парашут?

— Да, в армията. Ужасно беше.

— Гмуркане под вода?

— Два пъти. Ходех с една сладурана, на която много й харесваше.

— Планинско катерене?

— Не.

— Така ли? Не сте ли изкачили Маунт Рейнър с класа си от гимназията?

— Е, да, но тогава...

— Изкачили сте един от високите американски върхове — каза Джонсън и кимна доволно. — Карали ли сте спортни коли? В смисъл бързо?

— Не съм.

— За последните три години имате пет глоби за превишена скорост с поршето си. Според калифорнийските закони през цялото това време сте били на крачка да загубите книжката си.

— Просто превишена скорост, нищо особено.

— Не мисля така. Какво ще кажете за секс с гаджето на шефа?

— Ами...

— А със съпругата на шефа?

— Само веднъж, на по-предната ми работа. Но не аз бях инициаторът, тя ми се...

— Това са рискови сексуални партньори, господин Гордън. Всеки състав от съдебни заседатели би се съгласил. Какво ще кажете за секса без предпазни средства? Някакви венерически заболявания?

— Чакай малко — възмути се Брад. — Не искам да навлизам във...

— Не искате, разбира се — прекъсна го Джонсън, — и това едва ли е изненада, като се има предвид, че три пъти сте имали педикулозис пубис — срамни въшки. Два пъти сте боледували от гонорея, веднъж от хламидии, два пъти сте имали кондиломи — по-популярни като генитални брадавици — като ... хм, една е била близо до ануса. И това само за последните пет години според информацията на личния ви лекар в Южна Калифорния.

— Как сте се добрали до всичко това?

Джонсън сви рамене.

— Скокове с парашут, гмуркане, планинско катерене, рисково шофиране, високорискови сексуални партньори, секс без предпазни средства. Ако това не е класически пример за високорисково поведение и стремеж към екстремни преживявания, здраве му кажи.

Брад Гордън мълчеше. Трябваше да признае, че дребосъкът си разбира от работата. Никога не беше гледал на живота си по този начин. Както когато чукаше жената на шефа си — вуйчо му направо побесня тогава. „Как изобщо ти хрумна да направиш такова нещо? — все повтаряше. — Защо не си го държиш а панталоните, глупак с глупак?!“ По онова време Брад не можеше да даде никакво смислено обяснение за действията си. Под гневния поглед на вуйчо му те наистина изглеждаха много глупави. А и жената даже не беше особено хубава. Сега обаче май се беше намерил отговор — простонее могъл да устои. Поведението му е било предопределено от генетичното му наследство.

Джонсън продължи с обясненията, в подробности. Според него Брад изцяло зависел от този ген, D4DR, който контролирал количеството на определени вещества в мозъка му. Нещо наречено „допамин“ карало Брад да поема рискове, да копнее за тях. Изследвания със скенер и други мозъчни тестове доказвали, че хората като Брад не са в състояние да контролират желанието си да рискуват.

— Това е генът на екстремността — каза Джонсън — и за него събщи не друг, а най-изтъкнатият генетик в Америка, доктор Робърт Белармино. Доктор Белармино е най-важният генетик в Националния здравен институт. Има огромна лаборатория. Публикува по петдесет разработки годишно. Никой състав от съдебни заседатели не би отхвърлил с лека ръка заключенията му.

— Добре де, значи имам този ген. Наистина ли смятате, че ще свърши работа?

— Да, но преди да влезем в съда искам да сложим и черешката на тортата.

— Тоест?

— Преди процеса вие естествено сте притеснен и подложен на голям стрес.

— Да...

— Затова искам да си организирате едно пътешествие, за да се разсеете от неприятните мисли. Искам да попътувате из страната и докато пътувате, да поемате колкото се може повече рискове.

Джонсън обясни подробно плана си: глоби за превишена скорост, увеселителни паркове, сбивания, влакчета на ужасите и всякакви други

страхотии, алпинистки експедиции в националните паркове — и при всеки конкретен случай Брад трябвало да вдига шум около себе си, да недоволства, да се оплаква от оборудването и така нататък. Изобщо да прави така, че името му да фигурира в документ, който по-късно да бъде представен като доказателство пред съда.

— Това е — каза Джонсън. — Събирайте си багажа и потегляйте. Ще се видим след няколко седмици. — И му даде един лист.

— Какво е това?

— Списък с най-опасните атракциони в САЩ. Гледайте да посетите първите три.

— Боже! Охайо... Индиана... Тексас...

— Недей да мрънкаш — каза Джонсън. — Чакат те двацет години затвор, приятел, и поне един здравеняк с татуировка, заради който ще си спомняш с умиление за аналните брадавици. Така че прави каквото ти казвам. И още днес да си напуснал града.

Брад се прибра в апартамента си в Шърман Оукс и започна да си приготвя багажа. Мисълта за здравеняка с татуировките не го напускаше. Зачуди се дали да не си вземе и пис толета. Да обикаля из страната, на диви места като Охайо... един Бог знае на какви откачалки можеше да налети. Прибра кутийка патрони в сака си, а пистолета пъкна в наглезения кобур.

На път към колата установи, че вече се чувства значително по-добре. Слънцето грееше весело, поршето му лъщеше, а той имаше план.

На път!

55.

Лин Кендал влетя в училището в Ла Хола и забърза, останала без дъх, към кабинета на директорката.

— Дойдох възможно най-бързо. Какво е станало?

— Дейвид — каза директорката, жена около четиридесетте. — Детето, което обучавате вкъщи. Синът ви Джейми го доведе днес в училище.

— Да, идеята беше да видим как ще се справи...

— Боя се, че не се справи добре. Ухапал е дете на двора.

— Господи!

— Почти до кръв.

— Ужасно!

— Това често се наблюдава при деца, които получават образованието си извън училище. Липсват им умения за общуване и самоконтрол. Нищо не може да замести ежедневно обкръжение на връстниците, което предлага училището.

— Съжалявам за случилото се...

— Трябва да поговорите с него — каза директорката. — В съседната стая е.

Лин влезе в малка стаичка до директорския кабинет. Беше пълно със зелени метални картотеки почти до тавана. Дейв седеше свит на дървен стол и изглеждаше много мъничък и умърлушен.

— Дейв, какво стана?

— Той ударил Джейми — каза Дейв.

— Кой?

— Не му знам името. От шести клас бил.

Шести клас? Лин се учуди. Значи много по-голямо дете.

— И какво стана, Дейв?

— Бутна Джейми на земята. Ударил го.

— И ти какво направи?

— Скочил на гърба му.

— Защото си искал да защитиш Джейми?

Дейв кимна.

— Въпреки това не е хубаво да хапеш децата, Дейв.

— Той пръв ме ухапал.

— Така ли? Къде те ухапа?

— Тук. — Дейв вдигна ръка и показа един от късите си мускулести пръсти. Кожата беше светла и дебела. Като че ли имаше следи от ухапване, но Лин не можа да прецени със сигурност.

— Ти каза ли на директорката?

— Тя не е с моята майка. — От устата на Дейв това означаваше, че според него директорката не го харесва. Малките шимпанзета живееха в матриархална общност, където отношенията между женските бяха от първостепенна важност и всички се съобразяваха с това.

— Показа ли й пръста си?

Дейв поклати глава.

— Не.

— Ще говоря с нея — каза Лин.

— Значи това е неговата версия? — каза директорката. — Е, не съм изненадана. Скочил е на гърба на детето. Едва ли е очаквал, че то няма да се защити.

— Значи другото дете наистина първо го е ухапало?

— Хапането не е разрешено, госпожо Кеңдал.

— Ухапало ли го е другото дете?

— Казва, че не е.

— Наистина ли е шестокласник?

— Да. От класа на госпожица Фромкин.

— Бих искала да говоря с него — каза Лин.

— Не мога да ви разреша такова нещо — каза директорката. — Той не е ваше дете.

— Но е обвинил Дейв. И то в нещо много сериозно. Как бих могла да подхожда правилно към проблема, ако не знам какво точно се е случило между тях?

— Казах ви какво се е случило.

— Вие бяхте ли там?

— Не, но ми беше докладвано от господин Артър, който е бил дежурен учител на двора тогава. А на него може да се разчита за

достоверна информация, уверявам ви. Въпросът е, че тук не разрешаваме децата да се хапят, госпожо Кендал.

Лин имаше усещането, че някаква невидима ръка я притиска неумолимо. Разговорът определено не вървеше добре.

— Може би трябва да разговарям с Джейми — каза тя.

— Джейми несъмнено ще потвърди версията на Дейвид. Работата е там, че според господин Артър нещата са протекли другояче.

— По-голямото момче не е нападнало първо Джейми, така ли?

Директорката вирна нос.

— Госпожо Кендал, в случай на спорове относно дисциплината можем да прибегнем и до записите от охранителната камера на двора. Можем да направим и това, ако се наложи — сега или по-късно. Но лично аз ви съветвам да се съсредоточите върху ухапването. Тоест върху Дейвид. Колкото и неприятно да ви е това.

— Ясно — каза Лин. По-ясно от това, здраве му кажи.

— Добре, ще разговарям с него, когато се прибере от училище.

— Мисля, че трябва да го отведете още сега.

— Предпочитам да остане до края на деня и да се прибере с Джейми — каза тя.

— Не мисля, че...

— Сама казахте, че Дейв има трудности с общуването в училищни условия — прекъсна я Лин. — Едва ли ще му помогнем да ги преодолее, като го отстраним от класната стая преди края на часовете. Ще разговарям с него, когато се прибере.

Директорката кимна неохотно.

— Ами щом...

— Сега ще отида при него — прекъсна я Лин — да че ще остане до края на часовете.

56.

Алекс Бърнет изскочи от колата и хукна към сградата на училището. Когато видя линейката, сърцето ѝ се качи в гърлото.

Само преди няколко минути разговаряше с клиентка — много разстроена между другото, до плач, — и секретарката ѝ звънна по вътрешната уредба да ѝ съобщи, че се е обадила учителката на Джейми. Нещо за преглед на сина ѝ при личния му лекар. Историята звучеше странно, но Алекс не чака да чуе подробностите. Бутна на клиентката си кутия с кърпички и хукна. Метна се в едно такси пред кантората и каза на шофьора да настъпи газта.

Линейката беше паркирана до тротоара с отворени врати и лекар с бяла престилка чакаше отзад. Алекс едва удържаше сълзите си. Светът беше избледнял до зеленикавобели оттенъци; повръщаше ѝ се от страх. Изтича покрай линейката и влезе в двора на училището. Дежурната майка на входа се опита да я спре, но Алекс знаеше къде е класната стая на Джейми: на първия етаж откъм задния двор. Тръгна право натам.

Мобилният ѝ иззвъня. Беше учителката на Джейми, гос-госпожица Холоуей.

— Въпросната жена чака пред стаята — прошепна тя. — Даде ми пълномощно, в което го имаше телефонния ви номер, но цялата работа ми се стори подозрителна. Затова се обадох на телефона, който е записан в дневника на класа, и...

— Правилно сте постъпили, благодаря ви — отвърна Алекс. — Идвам.

— Тя е отвън.

Свърна зад ъгъла и видя жена в син костюм да стои пред класната стая. Тръгна право към нея.

— Коя сте вие, по дяволите?

Жената се усмихна спокойно и протегна ръка.

— Здравейте, госпожо Бърнет. Аз съм Кейси Роджърс. Съжалявам, че трябваше да се разкарате дотук.

Говореше толкова спокойно и уверено, че набързо обезоръжи Алекс. Тя сложи ръце на кръста си, дишаше дълбоко и накъсано.

— Какъв е проблемът, Кейси?

— Няма проблем, госпожо Бърнет.

— Значи работите в моята кантора?

— Не, не. Работя при доктор Хюз. Той ме прати да взема Джейми от училище и да го закарам в кабинета за ваксината против тетанус. Не е нещо спешно, но трябва да се направя. Миналата седмица си е порязал крака, нали?

— Не...

— Не? Е, тогава не знам как... Възможно ли е да са ме изпратили за друго дете? Ще звънна на доктора... — Тя извади мобилния си телефон.

— Обадете се, да — каза Алекс.

Децата ги гледаха през остъклената врата. Алекс махна на Джейми и той й се усмихна.

— Дали да не мръднем малко встрани? — предложи Кейси Роджърс. — Да не пречим на децата. — После каза в телефона: — Доктор Хюз, ако обичате. Да. Кейси съм.

Двете тръгнаха към входа на училището. Линейката още чакаше отвън.

— Вие ли сте с линейката? — попита Алекс.

— Не, не. Не знам защо е тук. — И посочи към кабинката. — Шофьорът май обядва, като гледам.

През стъклото Алекс различи физиономията на едър мъж с черна козя брадичка — дъвчеше усилено сандвич. „Спрял е пред училището само за да си изяде сандвича?“ Нещо не й изглеждаше правдоподобно. Макар че, от друга страна, защо не?

— Доктор Хюз? Кейси се обажда. При мен е госпожа Бърнет и казва, че синът й Джейми не си е порязвал крака.

— Не е — повтори Алекс. Излязоха от сградата на училището и бавно тръгнаха към изхода. Шофьорът на линейката остави сандвича си на таблото и отвори вратата.

— Да, доктор Хюз — каза Кейси, — в момента сме пред училището. — И подаде телефона на Алекс — Искате ли да говорите с доктора?

— Да — каза Алекс. Вдигна телефона към ухото си и чу пронизителен електронен звук... за миг загуби всякаква ориентация... после изпусна телефона, защото Кейси Роджърс я сграбчи за лактите и изви ръцете ѝ назад. Шофьорът идваше към тях.

— Не ни трябва детето — каза той. — И тя ще свърши работа.

Минаха една-две секунди, докато Алекс навърже нещата — отвличаха я. Онова, което последва, си беше чиста проба инстинкт. Тя удари силно с глава назад, право в носа на Кейси. Кейси изкрещя и я пусна. От носа ѝ шурна кръв. Алекс я стисна за ръката и я засили напред към здравеняка. Той отстъпи крачка встрани, Кейси се строполи на цимента и извика от болка.

Алекс бръкна в джоба си и викна:

— Назад!

— Няма да ви направим нищо лошо, госпожо Бърнет — каза мъжът. Беше с глава и половина по-висок от нея, едър и як. Тъкмо посягаше към нея, когато тя успя да извади лютивия спрей от джоба си и да го напръска право в лицето.

— Мамка му! По дяволите! — Той вдигна ръка да предпази очите си и се извърна. Алекс разбра, че друг шанс няма да има — ритна високо и силно и токчето на обувката ѝ се заби в гърлото му.

Той изкрещя от болка, а тя загуби равновесие и падна по дупе на тротоара. Скочи веднага на крака. Жената също се изправяше, носът и продължаваше да кърви. Втурна се да успокоява здравеняка, който се беше облегнал на линейката, превит на две, с ръка на гърлото и стенещ от болка.

В този момент се чуха сирени — някой беше повикал полицията. Жената помагаше на здравеняка да се качи в линейката, на пасажерското място. Всичко ставаше много бързо. Алекс си помисли, че двамата ще се измъкнат, преди да са пристигнали ченгетата. Но не можеше да направи нищо. Жената се качи в линейката и извика през рамо на Алекс:

— Няма да ти се размине арестът, да знаеш! Ще те пипнем!

— Какво? — отвърна Алекс. Цялата случка беше толкова абсурдна, че тя окончателно ѝ изгуби края. — Какво ще направите?

— Ще се върнем, кучко! — изкрещя жената, докато палеше двигателя. — Ще те арестуваме! — Червената лампа се включи заедно със сирената.

— За какво? — извика отново Алекс. Не ѝ хрумваше нищо друго, освен че цялата тази история е някаква ужасна грешка. Но пък Върн Хюз наистина беше семейният им лекар. Знаеха и нейното име. И бяха дошли за Джейми...

Не. Не беше никаква грешка.

„Няма да ти се размине арестът, да знаеш!“

Какво можеше да означава това? Обърна се и тръгна с бърза стъпка към училището. Единствената ѝ мисъл сега беше за Джейми.

Беше време за закуска. Децата седяха на чиновете си и хапваха нарязани плодове. Някои си носеха и кисело мляко. Викаха и се смееха. Госпожица Холоуей ѝ даде пълномощното, което беше донесла жената. Приличаше на ксерокопие от лист с логото на правната кантора, в която работеше Алекс с нейния подпис. Не беше от кабинета на доктор Хюз.

Което означаваше, че жената в синия костюм е опитна и хладнокръвна. Бяха я хванали в крачка и тя на секундата беше променила историята си. Как само се усмихваше приветливо, ръкувала се беше с Алекс... Как ловко я беше подвела да излязат навън... После измисли правдоподобен повод да ѝ даде телефона си, така че когато Алекс го вземе...

„Не ни трябва детето. И тя ще свърши работа“.

Дошли бяха да отвлекат Джейми. Но бяха готови да отвлекат нея вместо него. Защо? За откуп? Алекс не беше богата. Или пък имаше връзка с някое от делата, по които работеше? В миналото беше водила опасни дела, но не и в момента.

„И тя ще свърши работа“.

Или синът ѝ, или тя.

Госпожица Холоуей каза:

— Има ли нещо, което трябва да знам? Аз или училището?

— Не — отвърна Алекс. — Но предпочитам да взема Джейми още сега.

— Още не са си довършили закуската.

Алекс кимна на Джейми и му махна да дойде при нея. Той се подчини неохотно.

— Какво има, мамо?

— Трябва да си вървим.

— Искам да остана тук.

Алекс въздъхна. Вечно спореше този нейн син.

— Джейми... — започна тя.

— Изпуснах много, защото бях болен. Питай госпожица Холоуей, Искам да се видя с приятелите си. Искам да остана, мамо. За обяд ще има хотдог.

— Съжалявам — каза тя. — Иди да си вземеш нещата от гардеробчето. Тръгваме.

Пред училището бяха спрели две полицейски коли и четирима полицаи оглеждаха тротоара. Единият се обърна към нея:

— Вие ли сте госпожа Бърнет?

— Да, аз съм.

— Обади се жена от директорския кабинет, която е видяла всичко — каза полицаят и посочи един прозорец в близкия край на сградата. — Но тук има доста кръв, госпожо Бърнет.

— Да, жената си удари носа при падането.

— Разведена ли сте, госпожо Бърнет?

— Да.

— От колко време?

— От пет години.

— Значи не е било скоро. — Да.

— И отношенията ви с бившия ви...

— В много добри отношения сме.

Разговаря още няколко минути с полицаите. Джейми чакаше нетърпеливо. Струваше й се, че полицаите не държат да се замесват. Сякаш смятаха, че въпросът е от лично естество, като семеен скандал например.

— Ще подадете ли оплакване?

— Бих искала, да — каза Алекс, — но първо трябва да заведе сина си вкъщи.

— Ако искате, можем да ви дадем документите да ги попълните у дома.

— Би било чудесно — каза тя.

Един от полицаите й даде визитка и й каза да се обади, ако възникне проблем. Тя благодари и взе визитната. После с Джейми си тръгнаха.

Вървяха по улицата. Светът изведнъж се беше променил. Потъналият в слънце Бевърли Хилс обикновено беше най-жизнерадостната гледка на света. Днес обаче Алекс съзираше само заплаха в тихия пейзаж.

Не знаеше откъде идва тази заплаха, нито защо. Държеше Джейми за ръка.

— Пеша ли ще си ходим? — нацупено попита той.

— Да, пеша. — Но след като му отговори, се замисли. Живееха само на няколко преки от училището. Но дали беше безопасно да се приберат вкъщи? Дали онези с линейката не ги причакваха някъде? Или следващия път щяха да се скрият по-добре?

— Много е далече — каза Джейми, влачеше крака. — Горещо ми е.

— Ще вървим пеш. Не спори. — Извади в движение мобилния си телефон и набра номера на офиса. Секретарката вдигна веднага.

— Слушай, Ейми, искам да провериш исковете в окръжния от последните дни. Виж дали името ми няма да се появи някъде като обвиняем.

— Да не би да криеш някоя мръсна тайна? — попита през смях Ейми. Но смехът ѝ прозвуча нервно. Когато адвокат нарушеше закона, помощниците му често се озоваваха на топло. Само през последната година имаше два такива случая.

— Не — каза Алекс. — Но май някой е пуснал ловци на глави по петите ми.

— Да си нарушила някаква гаранция?

— Не — каза Алекс. — Точно в това е проблемът. Нямам представа защо го правят.

Секретарката ѝ каза, че ще провери. Джейми вдигна глас и попита:

— Какво е ловец на глави? И защо са ти по петите, мамо?

— Точно това се опитвам да разбера, Джейми. Сигурно е станала някаква грешка.

— Нещо лошо ли искаха да ти направят? — Не, не. Нищо подобно. — Нямахме смисъл да тревожи и него.

Телефонът ѝ звънна. Ейми.

— Така, оказва се, че наистина има иск срещу теб. Във Върховния съд, окръг Вентура.

Това беше на цял час от Лос Анжелис, оттатък Окснард.

— За какво е искът?

— Заведен е от „Биоджен Рисърч“, Уествю Вилидж. Съдържанието на иска не излиза в интернет. Но е отбелязано, че не си се явила.

— Кога е трябвало да се явя?

— Вчера.

— Връчена ли ми е била призовка?

— Тук така пише, да.

— Никой нищо не ми е връчвал — каза Алекс.

— Тук пише друго.

— А отбелязана ли е глоба за неуважение към съда? Заповед за арест?

— Нищо такова не излиза. Но онлайн данните са с един ден назад, така че вече може и да има нещо.

Алекс прекъсна връзката. Джейми каза:

— Ще те арестуват ли, мамо?

— Не, миличък, няма.

— Тогава мога ли да се върна в училище, след като обядваме?

— Ще видим.

Кооперацията, от северната страна на Роксбъри. Парк, изглеждаше притихнала под обедното слънце. Алекс стоеше в другия край на парка и оглеждаше и нея, и улицата.

— Защо стоим тук? — каза Джейми.

— Само минутка.

— Вече мина една минута.

— Не, не е минала.

Наблюдаваше мъжа с работния комбинезон, който вървеше покрай кооперацията. Приличаше на инкасатор от онези, които засичат показанията на електромерите. Само дето беше много едър, с евтина перука и подрязана черна брадичка, която Алекс вече беше виждала. Пък и инкасаторите минаваха през задния вход. Винаги.

Ако този тип наистина беше ловец на глави, имаше право да влезе в жилището ѝ без предупреждение и без заповед. Ако искаше, и

вратата можеше да разбие. Имаше правото да претърси апартамента ѝ, да огледа вещите ѝ, да вземе компютъра ѝ и да отвори всичко в него, чак до информацията на твърдия диск. Можеше да направи каквото си поиска при задържането на беглец. Само че тя не беше...

— Хайде ма, мамо — изхленчи Джейми. — Моля ти се.

Синът ѝ беше прав поне за едно. Не можеха просто да стоят тук. В центъра на парка имаше пясъчник. Няколко деца играеха там, майки и бавачки седяха на пейките отстрани.

— Хайде да отидем на пясъчника.

— Не искам.

— Искаш.

— Пясъчникът е за бебета.

— Само за малко, Джейми.

Той тропна с крак и седна на ръба на пясъчника. Зарита ядосано пясъка, докато Алекс набираше номера в офиса.

— Ейми, за „Биоджен“, компанията, която купи клетъчна линия на баща ми? Нали нямаме предстоящо изслушване?

— Не. Слушането в калифорнийския върховен съд е чак след година.

Какво ставаше? За какво ги съдеха от „Биоджен“?

— Обади се в канцеларията на съдията от Вентура и разбери за какво става въпрос.

— Добре.

— Да се е обаждал баща ми?

— Не.

— Добре. — Всъщност не беше добре, защото все повече се убеждаваше, че това е свързано именно с него. Или поне с клетките му. Ловците на глави бяха дошли с линейка и лекар, — защото целта им е била да вземат тъканна проба или да извършат хирургическа процедура. Дълги игли. Слънцето се беше отразило в найлонов пакет с дълги игли, докато докторът подреждаше някакви неща в задното отделение на линейката.

И тогава я осени — искаха да вземат техни клетки.

Клетки от нея или от сина ѝ. Нямаше представа защо. Но очевидно смятаха, че са в правото си. Дали да не се обади в полицията? Не, още не. Щом беше вписана в съдебните регистри като

неявила се, те просто щяха да я задържат. И какво щеше да прави тогава с Джейми? Поклати глава.

За момента най-важно беше да разбере какво става и за това ѝ трябваше време. Време да изясни всичко. Какво можеше да направи? Най-напред би се обадила на баща ей, разбира се, но той от дни не си вдигаше телефона. Щом онези типове знаеха къде живее, сигурно знаеха и каква кола кара и...

— Ейми — каза тя, — какво ще кажеш да покараш колата ми няколко дни?

— БМВ-то? Супер. Но...

— А аз ще карам твоята — каза Алекс. — Но трябва да ми я докараш. Престани, Джейми. Стига си ритал пясъка.

— Сигурна ли си? Говорим за тойота с множество белези от неумело паркиране.

— Идеална е. Докарай я при югозападния край на Роксбъри Парк и спири пред една бяла кооперация в испански стил с порти от ковано желязо.

Нито темпераментът, нито подготовката на Алекс пасваха на ситуацията, в която се беше озовала. Целия си живот беше прекарала на светло. Спазваше правилата. Беше правист. Играеше играта, без да мрънка. Не минаваше на жълто, паркираше само на позволени места, плащаше си чинно данъците. Колегите ѝ в кантората я смятаха за твърде педантична. На клиентите си казваше: „Правилата са измислени, за да се спазват, не да се заобикалят“. И за нея това не бяха само празни думи.

Преди пет години, когато откри, че съпругът ѝ я мами, Алекс го изхвърли в рамките на един час, след като научи истината. Събра му багажа и го остави пред вратата, после повика човек да ѝ смени бравите. Когато мъжът ѝ се върна от „риболовния си излет“, тя му каза да се маха, при това му го каза през вратата. На всичкото отгоре ѝ беше изневерил с една от най-близките ѝ приятелки — което не я изненада, защото пасваше идеално на характера му, — и Алекс моментално прекъсна всякакви взаимоотношения с тази жена.

Разбира се, Джейми трябваше да се вижда с баща си и тя лично имаше грижата за това. Караше сина си при Мат в определеното от съда време, точно до минутата. Не че Мат връщаше навреме Джейми.

Но Алекс дълбоко вярваше, че ако самата тя спазва правилата, рано или късно останалите също ще започнат да го правят.

В работата ѝ я наричаха идеалистка, непрактична, с нереална представа за света. Тя отвърщаше, че в юридическия жаргон „реализъм“ е синоним на „безчестие“, и упорито играеше по правилата, защото смяташе, че сами по себе си те са силни оръжия.

Понякога все пак ѝ се струваше, че поема само случаи, които не поставят под съмнение илюзиите ѝ. Шефът на кантората им, Робърт А. Кох, беше на същото мнение. „Ти си твърде съвестна и сдържана, Алекс — каза ѝ веднъж. — Оставяш на други да водят битката. Но понякога на всички ни се налага да влизаме в битки. Понякога конфликтът не може да се избегне“.

На младини и Кох, като баща ѝ, бил морски пехотинец. И двамата не си мереха приказките. И се гордееха с това. Тя не им обръщаше внимание. Уви, сега не можеше просто да си затвори очите. Не знаеше какво става, но по всичко личеше, че този път няма да се измъкне само с красноречие.

Едно знаеше със сигурност — че няма да позволи на никого да я бодне с разни игли, нито нея, нито сина ѝ. И беше готова на всичко, за да го предотврати.

На всичко.

Върна се към инцидента в училището. Не беше имала пистолет. Не би могло да е иначе, разбира се, защото по принцип нямаше пистолет. Ако беше имала обаче... „Дали бих могла да ги убия, ако бяха опитали да направят нещо на сина ми?“, зачуди се.

И реши, че, да, би могла да ги убие.

И знаеше, че това е истината.

Бяла тойота хайлендър с очукана предна броня спря до тротоара. Ейми седеше зад волана.

— Джейми? Тръгваме — каза Алекс.

— Най-после! Той тръгна към кооперацията, в която живееха, но тя го спря и го поведе в друга посока.

— Къде отиваме?

— На малко пътешествие — каза тя.

— Къде? — Джейми я изгледа подозрително. — Не искам да ходя на пътешествие.

— Ще ти купя преносим плейстейшън. — Вече цяла година упорито отказваше да му купи тази електронна щуротия. Сега обаче каза първото, което ѝ дойде наум.

— Наистина? Благодаря ти, мамо! — После нова доза мръщене. — Кои игри обаче? Искам „Тони Хок 3“, искам „Шрек“...

— Които искаш — каза тя. — Хайде, влизай в колата. Ще откараме Ейми обратно до офиса.

— А после? Къде ще отидем?

— В „Леголанд“ — каза тя. Първото нещо, което ѝ дойде наум.

Докато караше към офиса, Ейми каза:

— Взех пакета от баща ти. Реших, че може да ти потрябва.

— Какъв пакет?

— Пристигна в офиса миналата седмица. Ти така и не го отвори. Беше в съда по делото за изнасилването. Майк Кроли. Сецаш се, политическият журналист, дето си пада по невръстни момченца.

Пакетът беше малък, доставен от „Федерал Експрес“. Алекс разкъса опаковката и изсипа съдържанието в скута си.

Евтин мобилен телефон, от едnodневките с карта.

Два предплатени ваучера.

Увита във фолио пачка пари — пет хиляди долара в стодоларови банкноти.

И бележка със странно съдържание: „В случай на неприятности. Не използвай кредитната си карта. Изключи мобилния си телефон. Не казвай на никого къде отиваш. Вземи назаем чужда кола. Звънни ми на пейджъра, когато се настаниш в мотел. Джейми да е винаги до теб“.

Алекс въздъхна.

— Кучият му син!

— Какво има?

— Понякога баща ми много ме дразни — каза тя. Не беше нужно Ейми да знае подробностите. — Слушай, днес е четвъртък. Защо не запразниш още от сега, да си удължиш уикенда с ден и половина?

— Гаджето ми само за това говори — отвърна Ейми. — Иска да идем в Пибъл Бийч и да гледаме парада на стари автомобили.

— Страхотна идея — каза Алекс. — Идете с моята кола.

— Сериозно? Не знам... ами ако я ударя?

— Не се тревожи — каза Алекс. — Просто я вземи.

Ейми смръщи чело. Последва дълга пауза.

— Безопасно ли е?

— Разбира се, че е безопасно.

— Не знам в какво си се забъркала.

— Нищо особено. Сгрешена самоличност. До понеделник нещата ще си дойдат на мястото, обещавам ти. Върни колата в неделя вечерта, а в понеделник ще се видим в службата.

— Сигурна ли си?

— Напълно.

— Може ли гаджето ми да кара? — попита Ейми.

— Разбира се.

57.

Джорджия Белармино никога нямаше да разбере, ако не беше зърнената закуска.

Джорджия говореше по телефона с клиент от Ню Йорк, инвестиционен банкер, за къщата, който той искаше да купи за семейството си в Роквил, Мериленд. Джорджия, която трета година поред печелеше наградата за най-добър агент по недвижима собственост в Роквил, обсъждаше с него условията на покупката, когато шестнайсетгодишната ѝ дъщеря Дженифър извика от кухнята:

— Мамо, закъснявам за училище. Къде е зърнената закуска?

— На масата в кухнята.

— Не е!

— Там е. Виж хубаво.

— Празна е, мамо! Сигурно Джими е изял всичко.

Госпожа Белармино закри слушалката с ръка.

— Тогава вземи друга кутия, Джен. На шестнайсет си, можеш и сама.

— Къде е? — извика Дженифър. От кухнята се чу тряскане на врати. — Виж над печката — каза госпожа Белармино.

— Вече погледнах. Няма.

Госпожа Белармино се извини на клиента, каза, че ще му се обади по-късно, и отиде в кухнята. Дъщеря ѝ си беше облякла дънки с ниска талия и изрязано потниче, което би прилягало повече на магистрална проститутка. Напоследък дори и по-малките от нея момичета се обличаха така. Джорджия въздъхна.

— Виж над печката, Джен. — Вече проверих. Казах ти.

— Виж пак.

— Мамо, защо просто не ми я дадеш? Закъснявам.

Госпожа Белармино не мръдна от мястото си.

— Над печката.

Дженифър се надигна на пръсти, отвори шкафчето и се протегна за кутията, която си беше там, разбира се. Но госпожа Белармино не

гледаше кутията. Гледаше голия корем на дъщеря си.

— Джен... пак имаш синини.

Дъщеря ѝ свали кутията и дръпна надолу потничето си.

— Нищо не е.

— Онзи ден пак имаше.

— Мамо, закъснявам. — Тръгна към масата и понечи да седне.

— Дженифър. Дай да ги видя.

Дъщеря и въздъхна театрално, стана и вдигна потничето. Имаше хоризонтална синина, дълга два-три сантиметра, точно над линията на бикините. И още една, поизбледняла, от другата страна.

— Нищо ми няма, мамо. От ръба на чина е.

— Не би трябвало да ти излизат синини от това...

— Стига де, нищо ми няма.

— Пиеш ли си витамините?

— Мамо! Ще ме оставиш ли да се наям?

— Знаеш, че можеш да ми кажеш всичко, нали?

— Мамо, заради тебе ще закъснея за училище! Ще правим тест по френски!

Нямаше смисъл да я притиска повече. Пък и телефонът звънеше — сигурно нийоркският ѝ клиент се обаждаше. Клиентите бяха нетърпеливи. Смятаха, че агентът им по недвижима собственост трябва да е на разположение по всяко време. Тя отиде в другата стая да се обади и отвори папката с документите, така че цифрите да са ѝ подръка.

Пет минути по-късно дъщеря ѝ извика:

— Чао, мамо!

Входната врата се затръшна.

Нещо не ѝ даваше мира.

Имаше нещо. Тя набра номера на лабораторията в Бетезда Като никога, съпругът ѝ не беше на среща и я свързаха веднага. Тя му каза какво е станало.

— Как трябва да постъпим според теб? — попита накрая.

— Ще претърсим стаята ѝ — без колебание отвърна Роб. — Това е наш дълг.

— Добре — каза тя. — Ще се обадя в офиса да им кажа, че ще закъснея.

— Моят полет е по-късно — каза той, — но ми се обади веднага, ако откриеш нещо.

58.

Боингът 737 на Бартън Уилямс бавно спря на частният терминал в Кливланд, Охайо, и воят на двигателите постепенно заглъхна. Интериорът на самолета тънеше в лукс. Имаше две спални, две просторни бани с душове и трапезария, достатъчно голяма за осем човека. Но Бартън прекара полета в голямата спалня с огромното легло, проснатата на пода кожа и регулиращото се осветление — тя заемаше цялата задна част на самолета. Една стюардеса би била напълно достатъчна, но Бартън винаги летеше с три. Обичаше да има компания. Обичаше да чува смях и бърборене. Обичаше гледката на млада, гладка плът върху кожата на пода, а осветлението да е намалено почти докрай, топло, червеникаво, чувствено. А и на тринайсет хиляди метра във въздуха беше единственото място, където съпругата му със сигурност не можеше да го хване на калъп, по дяволите.

Мисълта за нея му скапа настроението. Той погледна папагала, който клечеше на стойка в дневната на самолета. Папагалът каза:

— Ти ме отвлече.

— Как каза, че ти е името? — попита Бартън.

— Елтън Джон.

— Не ми се прави на интересен, ако обичаш.

— Името ми е Жерар.

— Вярно. Жерар. Нещо не ми харесва много. Звучи ми чуждоземско. Какво ще кажеш за Джери? Харесва ля ти?

— Не — каза папагалът. — Не ми харесва.

— Защо?

— Защото е тъпо. Идеята е тъпа. Последва натегнато мълчание.

— Сериозно? — каза накрая Бартън Уилямс с намек за заплаха в гласа. Знаеше, че това е просто птица, но не беше свикнал да го наричат глупак. Никой не си го беше позволявал от десетки години, а сега някаква си нищо и никаква птица му го казваше в лицето. Подаръкът май вече не му харесваше чак толкова.

— Джери — каза той, — за твое добро ще е да се спогаждаш с мен, защото вече си моя собственост.

— Хората не са ничия собственост.

— Ти не си човек, Джери. Ти си една тъпа птица. — Бартън пристъпи по-близо до стойката. — Нека ти обясня как стоят нещата. Ще те подаря на съпругата си и искам да се държиш прилично, да бъдеш забавен, да я четкаш и да ѝ повдигаш самочувствието. Дотук ясно ли е?

— Всички го правят — каза Жерар. Имитираше гласа на пилота, който го чу откъм кабинката и обърна рязко глава да види какво става. — Боже, понякога направо ми се повръща от тая стара пръдня — продължи Жерар.

Бартън Уилямс се намръщи.

Следващото, което излезе от човката на птицата, беше съвършена имитация на самолетни двигатели в полет, а на техния фон се чу глас на млада жена, една от стюардесите:

— Джени, кой ще му духа, ти или аз?

— Твой ред е. Въздишка.

— Уф, добре...

— Не забравяй да му занесеш питието. Щракване на врата, която се отваря и затваря.

Бартън Уилямс започна да почервенява. Птицата продължи:

— О, Бартън! О, начукай ми го, да! О, толкова си голям! О, Бартън! Да, скъпи. Да, голямото ми момче. О, страхотно е! Толкова си голям, толкова си голям, аaaa!

Бартън Уилямс гледаше втренчено птицата.

— Струва ми се — каза той, — че няма да си добре дошъл в дома ми.

— Заради теб децата ни са толкова грозни, скъпи — каза Жерар.

— Достатъчно — каза Бартън и му обърна гръб.

— О, Бартън! О, не спирай! Толкова си голям! Оооо... Бартън Уилямс метна покривалото върху клетката на пагала.

— Джени, миличка, семейството ти живее в Дейтън, нали?

— Да, господин Уилямс.

— Дали ще се зарадват, ако някой им подари говорещ папагал?

— Ами, не знам... всъщност, да, господин Уилямс, сигурна съм, че много ще се зарадват.

— Чудесно. Ще съм ти благодарен, ако им го занесеш още днес.

— Разбира се, господин Уилямс.

— А ако по някаква причина семейството ти не хареса пернати домашни любимци, просто им кажи да вържат нещо тежко за краката му и да го хвърлят в реката. Защото повече никога не искам да виждам тази птица.

— Да, господин Уилямс.

— Това го чух — каза птицата.

— И гледай да го запомниш — каза Бартън Уилямс.

След като лимузината на стареца потегли, Джени остана да стои на пистата с покритата клетка в ръка.

— Какво да правя с това чудо? — каза тя. — Баща ми мрази птици. Обича само да стреля по тях.

— Занеси го в някой магазин за домашни любимци — предложи пилотът. — Или го дай на човек, който ще го закара в Юта, Мексико или още по-далеч.

„Сладки лапки“ беше хубав магазин за домашни любимци в Шейкър Хайтс. Предлагаше основно кученца. Младият продавач беше сладък, може би година-две по-млад от Джени. Имаше хубаво тяло. Тя се приближи към него с покритата клетка в ръка.

— Имате ли папагали?

— Не. Продаваме най-вече кучета. — Усмихна ѝ се. — Какво носите? Аз съм Стан. — На табелката на гърдите му пишеше СТАН МИЛГРАМ.

— Здравсти, Стан. Аз съм Джени. А това е Жерар. Африкански сив папагал.

— Я да го видим — каза Стан. — Искате да го продадете ли?

— Може и да го подаря.

— Така ли? Защо, какво му е?

— Собственикът не го харесва.

Джени свали покривалото. Жерар примигна, плесна с криле и заяви:

— Отвякоха ме.

— Доста добре говори — каза Стан.

— О, бива го в приказките — каза Джени.

— О, бива го в приказките — повтори Жерар, имитираше гласа

й. После: — Я не ми се правете на много важни.

Стан смръщи вежди.

— Какво иска да каже?

— Заобиколен съм от глупаци — каза Жерар.

— Просто говори твърде много — каза Джени и сви рамене.

— Има ли му нещо?

— Не, нищо му няма.

Жерар се обърна към Стан и натърти:

— Казах ти вече. Отвлякоха ме. Тя е замесена. Тя е от похитителите.

— Откраднат ли е? — попита Стан.

— Не откраднат — поправи го Жерар. — Отвлечен.

— Що за акцент е това? — попита Стан. Усмиваше се на Джени. Тя се обърна леко настрани, за да му покаже гърдите си в профил.

— Френски.

— На мен ми звучи по-скоро британски.

— Идва от Франция, само това знам.

— О ла ла — проточи Жерар. — Ще ме чуете ли най-после?

— Мисли се за човек — поясни Джени.

— Може да не съм човек, но съм личност, малка глупачко — каза Жерар. — И ако искаш да се начешеш с тоя тип, давай, направи го. Но не ми губи времето, като си навираш активите под носа му.

Джени се изчерви. Младежът отклони поглед, после пак й се усмихна.

— Има мръсна уста — каза Джени, все така поруменяла от неудобство.

— Псува ли?

— Не съм го чувала да псува.

— Защото познавам един човек, който може и да го хареса, стига да не псува — каза Стан.

— Какъв човек?

— Леля ми, живее в Калифорния. В Мишън Виехо. Това е в Ориндж Каунти. Вдовица е и живее сама. Обича животните и

напоследък се чувства самотна.

— Ами, на мен ми звучи добре.

— Ще ме дадеш? — възкликна ужасено Жерар. — Това е робство! Не можеш просто така да ме даваш на разни хора!

— След два дни ще пътувам за там — каза Стан Милграм.

— Мога да го взема с мен. Сигурен съм, че леля ще го хареса. Вие, въ, какво ще правите довечера?

— Може и да съм свободна, зависи — отвърна Джени.

59.

Складът се намираше близо до летището в Медан. Пистите бяха добре осветени, така че и в стаята проникваше достатъчно светлина. Младият орангутан изглеждаше сравнително добре, с ясен поглед. Беше се възстановил напълно от транквиланта в стреличките.

Но Горевич крачеше напред-назад, силно притеснен, и току си поглеждаше часовника. Камерата му лежеше на една маса, корпусът ѝ беше пукнат и отвътре капеше кална вода. Горевич би я разглобил, за да изсъхне, но му липсваха необходимите инструменти. Липсваше му... липсваше му...

Застанал встрани, Зангер, представителят на телевизионната компания, каза:

— Какво ще правиш сега?

— Ще чакаме друга камера, по дяволите, какво — сопна се Горевич. Обърна се към човека от Ди Ейч Ел, млад малаец в яркожълта униформа. — Още колко?

— Казаха, че ще пристигне до час, сър.

Горевич изсумтя.

— Това го казаха преди два часа.

— Да, сър. Но самолетът е излетял от Бекаси и пътува насам.

Бекаси беше на северното яванско крайбрежие. На повече от хиляда и двеста километра.

— И камерата е на самолета?

— Там трябва да е, сър.

Горевич продължи да крачи, избягваше обвинителния поглед на Зангер. Цялата история беше класическа комедия на грешки. В джунглата Горевич беше правил изкуствено дишане и сърдечен масаж на маймуната почти един час, преди тя да покаже някакви признаци на живот. А после се наложи пак да я упои — този път със значително по-малка доза — да я върже и да наблюдава грижливо състоянието ѝ, за да не изпадне животното в адреналинов шок, докато го придвижат до Медан, най-близкия голям град с летище.

Орангутанът преживя пътуването без особени сътресения и накрая се озова в склада, където започна да псува като хамалин. Горевич уведоми Зангер, който моментално долетя от Ню Йорк.

Но докато Зангер пристигне, маймуната разви ларингит и спря да говори, само шепнеше дрезгаво.

— Каква полза от него? — каза Зангер. — Нищо не му се чува.

— Няма значение — каза Горевич. — Ще го запишем, а после ще добавим гласа с компютър. Сещаш се, в синхрон с движението на устните му.

— Ти ли ще го озвучиш?

— Никой няма да разбере, че съм аз.

— Да не си се побъркал? Всички ще разберат. Всяка лаборатория в света ще анализира видеоматериала с прецизно оборудване. За пет минути ще разкрият наслагването на чужд глас.

— Добре де — каза Горевич, — тогава ще изчакаме да му се върне гласът.

На Зангер и това не му хареса.

— На мен ми изглежда доста болен. Да не е настинал?

— Възможно е — каза Горевич. Всъщност предполагаше, че сам е заразил маймуната с настинката си, докато ѝ правеше изкуствено дишане. Горевич не се чувстваше много зле, но вирусът явно не понасяше на орангутана, който кашляше като магаре и чак се превиваше на две от спазмите.

— Трябва да го види ветеринар.

— Не може — каза Горевич. — Той е защитено животно, а ние го откраднахме, не помниш ли?

— Ти го открадна — поправи го Зангер. — И ако не предприемеш нещо, ще си виновен и за смъртта му.

— Млад е. Ще се оправи.

И наистина, на следващия ден маймуната проговори, но продължаваше да кашля и да плюе гадни жълто-зеленикави хрочки. Горевич реши, че ще е добре да заснеме животното сега, така че отиде да вземе нещата си от колата, спъна се и изпусна камерата в една разкаляна канавка. Корпусът се пукна. И всичко това само на три метра от вратата на склада.

И разбира се, в целия град не се намери и една сваятна камера. Така че се наложи да поръчат от Ява. Сега седяха и я чакаха да

пристигне, а маймуната псуваше, риташе, кашляше и ги плюеше от клетката си.

Зангер стоеше извън обсега на плюнките и клатеше глава.

— Боже, направо не мога да повярвам.

Горевич за пореден път се обърна към малаеца и попита:

— Още колко?

Младежът само поклати глава и вдигна рамене.

Орангутанът се закашля и отново започна да ги ругае.

60.

Джорджия Белармино влезе в стаята на дъщеря си и започна да я претърсва. Стаята, разбира се, беше нагоре с краката. Трохи в диплите на смачканите завивки, надраскани компактдискове по пода, празни кутийки от кола под леглото, плюс мръсна четка за коса, маша за къдрене и празна тубичка крем за почерняване. Джорджия отвори чекмеджетата на нощното шкафче и намери обвивки от дъвки, смачкано на топка бельо, ментови бонбони, спирала за мигли, снимки от миналогодишния абитуриентски бал, кибрит, калкулатор, мръсни чорапи, стари броеве на „Тийн Воуг“ и „Пипъл“. Както и пакет цигари, което никак не ѝ се хареса.

Оттам премина към чекмеджетата на шкафа, разрови ги набързо, чак до най-вътрешната им част; гардеробът ѝ отне повече време. Нахвърляни обувки и маратонки в долната част. Провери шкафчето под мивката в банята и дори коша за мръсни дрехи.

Не откри нищо, което да обясни синините.

Разбира се, нямаше никакъв смисъл да се слага кош за мръсни дрехи, защото Дженифър просто хвърляше нещата си по пода на банята. Облицования с плочки под. По който имаше следи като от гума. Едва видими. Успоредни.

Веднага се сети от какво са — от стълба.

Вдигна очи към тавана — една от плочите беше подвижен капак към таванското помещение. И по нея имаше размазани следи от пръсти.

Джорджия отиде да вземе стълба.

Измести плочата настрани и на пода се изсипаха игли и спринцовки.

„Мили Боже“, помисли си. Посегна през отвора и опипа съседните плочи. Ръката ѝ се спря на стекче картонени кутии, като от паста за зъби. Извади ги. Всичките имаха аптекарски етикети: ЛУПРОН, ГОНАЛ-Ф, ФОЛЕСТИМ.

Лекарства за стимулиране функцията на яйчниците.

Какви ги вършеше дъщеря й?

Реши да не се обажда на съпруга си — той направо щеше да откачи. Вместо това взе мобилния си телефон и се обади в училището.

61.

Интеркомът в чикагския кабинет на д-р Мартин Бенет изжужа, но той не му обърна внимание.

Резултатите от биопсията бяха по-лоши от очакваното, много по-лоши. Той прокара пръст по ръба на листа, чудеше се как ще съобщи това на пациентката си.

Мартин Бенет беше на петдесет и пет години и през последните трийсет от тях работеше като семеен лекар. Не му беше за пръв път да съобщава лоша новина на пациент, но така и не свикна с това. Особено когато пациентите бяха млади хора с малки деца. Погледна снимките на синовете си, които държеше на бюрото. Сега и двамата бяха в колеж. Тад завършваше в Станфорд; Бил учеше в Колумбийския. И се готвеше за медицинското училище.

На вратата се почука и Бевърли, медицинската сестра, подаде глава.

— Извинявайте, доктор Бенет, но не отговорихте по интеркома, а ми се струва, че е важно.

— Знам. Просто... чудех се как да ѝ го кажа. — Изправи се. — Нали е Андреа? Да влезе.

Бевърли поклати глава.

— Андреа още не е дошла. Говорех ви за другата жена.

— Каква друга жена?

Бевърли се вмъкна в кабинета и затвори вратата. Сниши глас.

— Дъщеря ви.

— Какви ги говориш? Аз нямам дъщеря.

— Ами, в чакалнята има една млада жена, която казва, че е ваша дъщеря.

— Невъзможно — каза Бенет. — Как се казва?

Бевърли погледна картоната в ръката си.

— Мърфи. Живее в Сиатъл. Майка ѝ работи в университе. На двайсет и осем е и води малко дете, може би на година и половина. Момиченце.

— Мърфи? Сياتъл? — Бенет превърташе назад лентата на живота си. — На двайсет и осем? Не, не. Невъзможно. — Поживял си беше в колежа, вярно, а после и в медицинското училище. Но с Емили се бяха оженили преди почти трийсет години и оттогава ѝ беше изневерявал само когато ходеше на медицински конференции. Вярно, случваше се поне два пъти годишно и то все в чужбина. Но всичко това беше започнало преди десет, най-много петнайсет години. Не беше възможно да има толкова голямо извънбрачно дете.

— То човек май никога не знае със сигурност... — каза Бевърли.
— Ще я приемете ли?

— Не.

— Добре, ще ѝ кажа. — Бевърли сниши гласа до шепот: — Но да не вземе да направи някоя сцена пред пациентите? Стори ми се малко, въ, нестабилна. Щом не е ваша дъщеря, може би ще е по-добре да изясните това на четири очи.

Бенет бавно кимна и седна.

— Добре. Да. Нека влезе.

— Голяма изненада, а? — Жената на прага — подрусваше малко дете в ръцете си — беше средна на ръст грозновата блондинка, с дънки и тениска, възшироки и не особено чисти. Лицето на детето беше мръсно, от носа му течаха гъсти сополи. — Ще извиняваш, че не съм облечена подобаващо, ама знаеш как е.

Бенет се изправи.

— Моля, влезте, госпожице, въ...

— Мърфи. Елизабет Мърфи. — Кимна към детето. — Това е Бес.

— Аз съм доктор Бенет. — Махна ѝ да седне на стола пред бюрото. Докато сядаше, я огледа по-подробно. Не откри никаква прилика със себе си, дори най-далечна. Самият той беше тъмнокос, със светла кожа и склонност към пълнеене. Тя беше смугла, тънка като вейка и напрегната.

— Да, знам — каза тя. — Мислиш си, че не приличал на тебе. Но ако бях с естественя цвят на косата си и с десетина килограма отгоре, друго щеше да е.

— Съжалявам — каза Бенет и седна, — но честно казано, не мисля така.

— Нищо де — каза тя и сви рамене. — Сигурно си направо шокиран. Да ти се изтреса така в кабинета.

— Определено съм изненадан, да.

— Мислех да се обадя предварително, но после реших, че ще е по-добре направо да дойда. Иначе сигурно щеше да откажеш да се срещнем.

— Разбирам. Кое ви кара обаче да мислите, че сте моя дъщеря?

— О, дъщеря съм ви. Няма съмнение по въпроса. — Говореше с необяснима увереност.

— Майка ви твърди, че ме познава?

— Не.

— Че сме се срещали?

— Божке, не.

Той въздъхна облекчено.

— Тогава боя се, че не разбирам...

— Ще карам направо. Специализирал си в Далас. В болница „Садърн Мемориъл“.

Той смръщи чело.

— Да...

— На всички специализанти им е правено изследване за кръвна група, в случай че потрѐбва спешно кръвопреливане на някой пациент.

— Беше много отдавна. — Бенет отново върна лентата назад. Минали бяха почти трийсет години.

— Вярно е. Обаче там са запазили кръвта, тате.

Пак същата твърда убеденост в гласа ѝ.

— Какво общо има това?

Тя се размърда на стола си.

— Искаш ли да подържиш внучката си?

— В момента не, благодаря.

Тя се усмихна криво.

— Не си какъвто очаквах. Мислех си, че един лекар ще е по-съпричастен. Персоналът в метадоновата клиника в Белвю определено е по-съпричастен.

— Госпожице Мърфи — почна той, — нека да...

— Но след като се отървах от наркотиците и родих това красиво детенце, реших, че е крайно време да се стегна. Искрах детето ми да познава баба си и дядо си. Искрах и най-последно да се запозная с тебе.

Време беше, реши Бенет, да сложи край на това. Пак се изправи зад бюрото.

— Госпожице Бенет, сигурно знаете, че мога да изискам генетичен тест, който ще покаже, че...

— Да — каза тя. — Знам. — Хвърли един сгънат лист на бюрото му. Той бавно го разгъна. Резултати от изследвания, направени в даласка генетична лаборатория. Плъзна поглед по параграфите. Зави му се свят.

— Тук пише, че определено си ми баща — каза тя. — Шансът да не си е едно на четири милиарда. Сравниха мой генетичен материал с твоя кръв от болницата.

— Това е лудост — каза той и се срина в стола.

— Аз пък си мислех, че ще ме поздравяваш — каза тя. — Никак не ми беше лесно да сглобя пъзела. Мама е живяла в Сейнт Луис преди двайсет и осем години; по онова време е била омъжена...

Бенет беше следвал медицина в Сейнт Луис.

— Но нали казахте, че майка ви не ме познава?

— Направила си е изкуствено оплождане със сперма от анонимен донор. От теб.

На Бенет му прилоша.

— Реших, че донорът трябва да е бил студент по медицина — продължи тя, — защото процедурата е била извършена в клиниката към медицинското училище. А там си имат своя собствена банка със сперма. По онова време студентите по медицина редовно са давали сперма срещу заплащане, нали така?

— Да. Двайсет и пет долара.

— Точно. Немалко джобни пари по онова време. И сте го правили, колко, веднъж седмично? Отивате в клиниката и хоп — готово.

— Нещо такова.

— Преди петнайсет години клиниката изгоряла и всички архиви били унищожени. Но аз се добрах до студентските годишници и потърсих информация там. Всеки випуск е бил от сто и двайсет студенти, половината жени. Тоест, остават шейсет мъже. Като се извадят азиатците и другите малцинства, остават около трийсет и пет на година. По онова време съхранявали спермата само година или там

някъде. Накрая останаха приблизително сто и четиридесет имена, които да проверя. Стана по-бързо, отколкото очаквах.

Бенет се облегна тежко назад.

— Но да ти кажа ли честно? Още като видях снимката ти в годишника, веднага разбрах. Нещо в косата и във формата на веждите... — Тя сви рамене. — Тъй или иначе, ето ме тук.

— Но до това изобщо не би трябвало да се стига — каза Бенет. — Всички ние бяхме анонимни донори. Неоткриваеми. Никой от нас нямаше да разбере дали от семенната ни течност са се родили деца, или не. По онова време анонимността беше гарантирана.

— Е, да. Но вече не е така.

— Само че аз никога не съм се съгласявал да ставам ваш родител. Това се опитвам да ви обясня.

Тя вдигна рамене.

— Е аз какво мога да кажа?

— Целта ми не беше да имам дете. Просто помагах на безплодни двойки да се сдобият със свое.

— Да, ама аз съм твое дете.

— Но вие си имате родители...

— Твое дете съм, докторе. И мога да го докажа в съда.

Последва мълчание. Гледаха се. Бебето точеше лиги и се въртеше неспокойно. Накрая Бенет каза:

— Зашо дойдохте тук?

— Исках да се запозная с биологичния си баща... — Е, запознахте се.

— И исках той да изпълни задълженията си.

Ето какво било. Най-послед картите бяха на масата.

— Госпожице Мърфи — бавно каза той. — Няма да получите нищо от мен.

Бенет стана. Младата жена последва примера му.

— Твоите гени са причината да се пристрастя към наркотиците — заяви тя.

— Не говорете глупости.

— Баща ти е бил алкохолик, ти също си имал проблеми с наркотици. Носиш гените на пристрастяването.

— Какви гени?

— AGS3. Хероинова зависимост. DAT1. Кокаинова пристрастеност. Ти имаш тези гени, имам ги и аз. Имам ги заради теб. Изобщо не е трябвало да даряваш дефектната си сперма.

— Какви ги говориш? — каза той, вече ядосан. Тази жена очевидно рецитираше наизустен сценарий. — Дарил съм сперма преди трийсет години. По онова време нямаше тестове... следователно не нося никаква отговорност днес...

— Знаел си — сопна му се тя. — Знаел си, че имаш фамилна обремененост. Въпреки това си продал спермата си. Изкарал си увредената си, опасна сперма на пазара. Без да те е грижа кого ще заразиш.

— Да заразя?

— Изобщо не е трябвало да го правиш. Ти си срам за лекарското съсловие. Обрекъл си други хора да страдат от генетичните ти разстройства. Без изобщо да ти пука.

Доктор Бенет успя някак да се овладее. Тръгна към вратата.

— Госпожице Бенет, нямам какво повече да ви кажа.

— Изхвърляш ме, така ли? Ще съжаляваш — каза тя. — Много, ама много ще съжаляваш.

И изхвърча от кабинета му.

Бенет изведнъж се почувства изцеден и се строполи на стола си. Беше в шок. Гледаше втренчено картоните на очакващите го във пациенти, подредени на бюрото пред него. Всичко това вече нямаше значение. Свърза се с адвокатата си и му обясни набързо ситуацията.

— Пари ли иска? — попита адвокатът.

— Така предполагам.

— Каза ли колко?

— Джеф, нали не приемаш това на сериозно?

— За жалост нямаме друг избор — каза адвокатът. — Случило се е в Мисури, а по онова време там не е имало изричен закон, уреждащ бащинството при изкуствено оплождане. Случаи като твоя доскоро не бяха проблем. Но при спорове за бащинство съдът по правило отсъжда издръжка на детето.

— Тя е на два̀сет и осем.

— Да, и си има родители. Въпреки това може да заведе дело. Може да използва онова с гените и да подаде иск на основание

застрашаване поради небрежност, злоупотреба с дете или каквото там измислят адвокатите ѝ. Съдията може и да ѝ присъди нещо, може и да спре делото поради липса на основания. Но делата за бащинство по принцип се решават в ущърб на мъжа. Да кажем, че една жена е забременяла от теб и реши да направи аборт. Може да го направи, без да се допита до теб. Но ако реши да роди, ти ще си задължен да плащаш издръжка, нищо че не си се съгласил да имаш дете от нея. Съдът ще отсъди, че е било твоя отговорност да избегнеш бременността. Или да речем, че направиш генетичен тест на децата си и установиш, че те не са твои деца, че жена ти ти е изневерявала. И в този случай съдът ще постанови, че трябва да плащаш издръжка на децата, нищо, че не са твои.

— Но тя е на двайсет и осем години. Не е дете...

— Въпросът е дали един уважаван лекар иска да отиде на съд, защото отказва да помага финансово на собствената си дъщеря?

— Не — каза Бенет.

— Така е, не искаш. И тя го знае. Подозирам, че познава и законите на Мисури. Така че изчакай да се свърже отново с теб, уговорете си среща и ми се обади. Ако и тя има адвокат, още по-добре. Питай я дали има и ако има, нека и той да дойде. А междувременно ми прати по факса резултатите от генетичния тест, който ти е дала.

— Ще трябва да ѝ платя, за да ми се махне от главата, така ли?

— По този въпрос няма никакво съмнение — каза адвокатът и затвори.

62.

Дежурна на информацията в полицейското управление на Роквил беше привлекателна чернокожа жена към двайсет петте. На табелката пред нея пишеше: „ПОЛИЦАЙ ДЖ. ЛАУРИ“. Униформата ѝ беше колосана и изгладена като за изложба.

Джорджия Белармино побутна дъщеря си към бюрото ѝ сложи хартиената торбичка с инжекциите пред нея и каза:

— Полицай Лаури, искам да знам защо дъщеря ми държи тези неща, а тя не ми казва.

Дъщеря и я изгледа злобно.

— Мразя те, мамо.

Полицай Лаури не показа изненада. Погледна спринцовките и се обърна към дъщерята на Джорджия.

— Лекар ли ви ги предписа?

— Да.

— С репродуктивността ли са свързани?

— Да.

— На колко сте години?

— На шестнайсет.

— Мога ли да видя някакъв документ за самоличност?

— На шестнайсет е — каза Джорджия Белармино и се наведе напред. — И аз искам да знам...

— Съжалявам, госпожо — прекъсна я полицайката. — Ако младата дама е на шестнайсет и тези лекарства са свързани с репродуктивността, нямате право да изисквате информация.

— Как така нямам право да изисквам информация? Тя ми е дъщеря, И е на *шестнайсет*.

— Такъв е законът, госпожо.

— Но този закон е за абортите. Тя няма да прави аборт. Изобщо не знам какви ги върши. Това са лекарства срещу безплодие. Тя си бие *инжекции срещу безплодие*.

— Съжалявам, нищо не мога да направя.

— Искате да кажете, че дъщеря ми може да си инжектира разни лекарства, а аз нямам право да знам какво става?

— Ако тя не желае да ви информира, да, нямате право.

— Ами лекарят ѝ?

Лаури поклати глава.

— Той също няма право да ви каже. Лекарска тайна е.

Джорджия Белармино награби инжекциите и ги прибра в торбичката.

— Това е нелепо!

— Не аз създавам законите — каза полицайката. — Само ги прилагам.

Пътуваха към къщи.

— Скъпа — каза Джорджия. — Да не се опитваш да забременееш?

— Не. — Щерка ѝ седеше, скръстила ръце пред гърдите си, бясна.

— Така де, на шестнайсет си, това не би трябвало да е проблем... Така че какво точно се опитваш да направиш?

— Изглеждах като пълна идиотка заради тебе. — Миличка, просто се тревожа за теб.

— Не, не е това. Просто си гадна и си вреш носа навсякъде. Мразя те. И тази кола я мразя.

Дженифър продължи още известно време в същия дух, докато не стигнаха до училището. Там слезе от колата и затвършна с всички сили вратата.

— Заради теб закъснях за френски!

Предобедът беше ужасен, на всичкото отгоре беше отменила две срещи. Сега трябваше да ги смести някак между другите. Джорджия влезе в офиса си, остави торбичката с инжекциите на пода и грабна телефона.

Флорънс, секретарката, влезе и видя торбичката.

— Леле — възкликна тя. — Не си ли малко стара за работи?

— Не са мои — с раздражение каза Джорджия.

— Тогава... да не би дъщеря ти? Джорджия кимна.

— Нейни са.

— Това е онзи доктор Вандикин — каза Флорънс. — Кой?

— От Маями е. Тийнейджърките пият хормони, напомпват си яйчниците, продават му яйцеклетки и прибират парите.

— За какво? — попита Джорджия.

— За гръдни импланти. Джорджия въздъхна.

— Страхотно. Просто страхотно.

Искаше мъжът ѝ да поговори с Дженифър, но за жалост Роб летеше за Охайо, където щяха да снимат телевизионен репортаж за него. Семейният разговор — който със сигурност щеше да е разгорещен — трябваше да почака.

63.

Докато пътуваха с подземната мотриса от сенаторската служба към сенаторската трапезария, сенатор Робърт Уилсън (Вермонт) се обърна към сенатор Даян Файнстайн (Калифорния) и каза:

— Мисля, че трябва да сме по-активни във връзка с онези генетични неща. Например би трябвало да обмислим закон, който да забранява на младите жени да продават яйцеклетките си.

— Младите момичета вече го правят, Боб — каза Файнстайн. — Тази търговия вече е факт.

— И защо го правят, да си плащат таксите за колежа?

— Малка част, може би. Повечето искат да купят нова кола на гаджето си или да си направят пластична операция.

Сенатор Уилсън изглеждаше озадачен.

— И откога продължава това?

— Вече няколко години — каза Файнстайн.

— Е, може би в Калифорния...

— Навсякъде, Боб. Знам за една тийнейджърка в Ню Хампшир, която го направи, за да събере пари за гаранцията на гаджето си.

— И това не те притеснява?

— Не ми харесва, разбира се — каза Файнстайн. — Мисля, че неразумно. Че от медицинска гледна точка процедурите крият опасност. Мисля, че тези момичета рискуват евентуално бъдещо безплодие. Но на какво основание да го забраним? Телата са си техни, яйцеклетките — също. — Файнстайн сви рамене. — Пък и корабът вече е отплавал, Боб. При това доста отдавна.

64.

— Не мога да повярвам, че пак си тук!

Елис Ливайн откри майка си на втория етаж в магазина на Ралф Лорън на ъгъла на Мадисън и Седемдесет и втора. Стоеше пред огледалото, облечена в кремав ленен костюм, гарниран със зелено шалче. Въртеше се наляво и надясно, за да се види по-добре.

— Здравей, скъпи — каза тя. — Пак ли ще правиш сцена?

— Мамо. Какво правиш?

— Купувам си едно-две нещица за лятото, скъпи.

— Вече говорихме за това — каза Елис.

— Само едно-две неща — каза майка му. — За лятото. Харесват ли ти маншетите на този панталон?

— Мамо, вече го обсъждахме.

Тя смръщи чело и разсеяно приглади бялата си коса.

— Шалчето харесва ли ти? Май идва малко в повече, а?

— Трябва да поговорим — каза Елис.

— На обяд ли ще ме водиш?

— Спреят явно не е подействал — каза той.

— Ами, не знам. — Докосна бузата си. — Сякаш усещах кожата си малко по-хидратирана. За около седмица. Но не беше кой знае какво.

— И продължаваш да пазаруваш.

— Вече почти не пазарувам.

— Три хиляди долара само за миналата седмица.

— О, не се тревожи. Повечето от онези неща ги върнах. — Развърза шалчето. — Мисля, че това зелено не отива на лицето ми. Придава ми болнав вид. Но едно розово шалче сигурно ще стои добре. Дали го имат в розово, как мислиш?

Елис я наблюдаваше съсредоточено и с нарастващо чувство за предстояща беда. Нещо не беше наред с майка му. Стоеше си пред огледалото, на съвсем същото място, където я беше заварил преди седмици, когато беше демонстрирала пълно безразличие към него, към

онова, което имаше да ѝ каже, към семейното и финансовото си състояние. Поведението ѝ беше абсолютно неадекватно.

Като счетоводител, Елис изпитваше ужас от хора с неадекватно отношение към парите си. Парите бяха нещо реално, осезаемо, бяха неоспорим факт, цифри в баланса. Тези факти и цифри не бяха въпрос на лично мнение. Не зависеха от гледната точка. Майка му не осъзнаваше тъжната реалност на финансовото си положение.

Гледаше я как пита с усмивка момичето дали имат същото шалче в розово. Не, каза продавачката, в тазгодишната колекция го нямало в розово. Само в зелено и в бяло. Майка му поиска да види бялото. Момичето се отдалечи да изпълни молбата ѝ. Майка му се обърна с усмивка към него.

Съвсем неадекватно. Почти сякаш...

„Може да са ранни признаци на деменция — помисли си той. — Първите признаци“.

— Защо ме гледаш така?

— Как, мамо?

— Не съм луда. Не си въобразявай, че ще ме затвориш в някоя лудница.

— Това пък откъде ти хрумна?

— Знам, че ти и братята ти искате да ни вземете парите. Затова продавате къщите ни във Вейл и на Вирджинските острови. Заради парите. Много сте алчни, да знаеш. Като лешояди сте и само ни чакате да умрем. И ако не умрем, пак ще намерите начин да си уредите въпроса. Ще ни затворите в лудница. Ще ни отстраните от пътя си. Ще уредите да ни обявят за невменяеми. Това ви е планът, нали?

Момичето се върна с бялото шалче. Майка му го сложи на врата си и праметна с театрален жест единия край през рамото си.

— Е, господинчо, няма да ме затвориш в лудница. По-добре си го избий от главата още сега. — Обърна се към продавачката. — Ще го взема — каза все така усмихната.

Братята се срещнаха същата вечер. Джеф, който беше красавецът в семейството и имаше връзки във всички ресторанти в града, им уреди маса близо до водопада в „Суши Хана“. Макар да беше сравнително рано, ресторантът беше пълен с манекенки и актриси,

които упорито заглеждаха Джеф. Той не им оставаше длъжен. Елис попита раздразнено:

— Как е работата? Джеф сви рамене.

— Добре. Понякога се налага да оставам до късно. Знаеш как е.

— Не, не знам. Защото не съм голям инвестиционен банкиер и момичетата не ми намигат, както намигат на теб.

Арън, най-малкият брат и адвокат по професия, говореше по мобилния си телефон. Приключи разговора и прибра телефона.

— Я престанете. Този разговор го водите още от гимназията. Кажи за мама.

— Вече ти обясних по телефона. Направо тръпки да те побият. Усмивка се наляво и надясно, сякаш е на върха на щастиято. Изобщо не ѝ пука.

— Три хилядарки миналата седмица.

— Не ѝ пука. Купува повече отвсякога.

— Да ти имам генния спрей — каза Арън. — Откъде го взе, между другото?

— От някакъв тип, който работи за някаква компания в Калифорния. „Биоджен“.

Джеф — гледаше през рамо — се обърна.

— Чувал съм за „Биоджен“. Имат си проблеми.

— Какви проблеми? — попита Арън.

— Един от продуктите им бил замърсен и акциите им падат. Някой си свършил работата през пръсти или била допуснатата грешка, нещо такова. Не помня подробностите. Предстои им флотация — това е първата емисия обикновени акции на фондовата борса, обяснявам за непосветените, — но със сигурност ще се провали.

Арън се обърна към Елис.

— Мислиш, че мама се държи така заради онзи спрей ли?

— Не, тъкмо напротив. Мисля, че проклетият спрей изобщо не ѝ е подействал.

— Но ако е имало замърсяване... — каза Арън.

— Престани да разсъждаваш като адвокат. Една братовчедка на мама издейства синът ѝ да ни го прати като услуга.

— Да, но генната терапия е опасна — каза Арън. — Хора са умирали в резултат на генна терапия. Много хора.

Елис въздъхна.

— Арън, никого няма да съдим. Според мен става въпрос за начални симптоми на, сещаш се, на деменция. Алцхаймер или нещо такова.

— Тя е само на шейсет и две.

— Тези неща понякога започват рано.

Арън поклати глава.

— Стига, Елис. Мама е в отлично здраве. Доскоро беше съвсем с ума си. А сега ми казваш, че започва да оглупява. Може да е заради спрея.

— И е имало замърсяване — напомни им Джеф. Усмивваме се на едно момиче.

— Джеф, би ли се съсредоточил, по дяволите?

— По-съсредоточен не мога да бъда. Виж й само балкона.

— Фалшив е.

— Ти просто обичаш да разваляш всичко, нали? — И носят й е коригиран.

— Красива е.

— Страда от параноя — каза Елис.

— Това пък откъде го измисли?

— Говоря за мама — каза Елис. — Мисли си, че искаме да я вкараме в лудница.

— Може и да ни се наложи, между другото — каза Арън. — Което ще ни излезе адски скъпо. Но ако се наложи да го направим, то ще е заради онази биотехнологична комания. Обществеността никак не обича биотехнологичните фирми. Според проучванията на общественото мнение деветдесет и два процента от хората не ги одобряват. Смятат ги за безскрупулни измамници, които не зачитат човешкия живот, Генномодифицирани храни, замърсяване на околната среда. Патентоват гени и заграбват общото ни наследство зад гърба на обществото. Искат хиляди долари за лекарства, които струват жълти стотинки. Преструват се, че провеждат научни изследвания, а всъщност само купуват изобретенията на други хора. Преструват се, че имат високи разходи за научна дейност, а истината е, че харчат огромната част от средствата си за реклама. И на всичкото отгоре рекламите им са подвеждащи. Хитри, подли, некадърни, алчни измамници. Няма начин да изгубим делото.

— В момента не говорим за това — каза Елис. — Говоря за мама.

— Татко си е добре — каза Джеф. — Нека той се оправя с нея. — Стана от масата и се премести при три дългокраки момичета с къси полички.

— Едва ли са на повече от петнайсет — каза Елис и сбърчи отвратено нос.

— Сервирали са им питиета, значи са на повече — възрази Арън.

— Джеф има две деца в училищна възраст.

— Как са нещата при теб? — попита Арън.

— Майната ти.

— Да се придържаме към темата — каза Арън. — Мама може да развива нещо като деменция, а може и да си е съвсем добре. Но ако се стигне до настаняването ѝ в специализирано заведение, ще ни трябват много пари. Не съм сигурен, че можем да си го позволим.

— И накъде биеш?

— Искам да разбера нещо повече за „Биоджен“ и за онзи генен спрей, който ни пратиха. Много повече.

— Като те слуша човек, май вече планираш съдебно дело.

— Просто мисля в перспектива — каза Арън.

65.

„Яко, брато!“

Засилил скейтборда си, Били Клийвър, разгневен шестокласник, излетя от игрището, завъртя дъската на триста и шейсет градуса във въздуха със задно захващане и накрая се приземи на тротоара със странично завъртане. Изпълнението му беше безупречно, което беше добре дошло след днешната случка, която за малко да му съсипе имиджа. Четирите хлапета, които го следваха, мълчаха намусено, вместо да крещят както обикновено. А им предстоеше голямото спускане до Маркет Стрийт в Сан Диего. Обаче мълчаха. Сякаш бяха изгубили доверие в него.

Днес го бяха унижили. Ръката го болеше ужасно. Казал беше на тъпата сестра да му сложи само лепенка, но тя настоя за онова голямо бяло нещо. Той го махна веднага щом им свършиха часовете, но и така изглеждаше ужасно. Приличаше на инвалид.

Унижен. На единайсет години Били Клийвър беше метър и седемдесет и пет и тежеше шейсет килограма, беше изключително атлетичен за дете на тази възраст и с цяла глава по-висок от всички в класа. Беше по-едър и от повечето учителки. Никой не се бързаше с него.

И онова кльоцаво плашило Джейми, онова нещастно джудже с конските зъби, изобщо не трябваше да му се изпречва на пътя. Марки Лестър Гадняра му беше метнал топката и когато той изтича заднишком да я хване, се спъна в джуджето и падна, като повлече и мъника със себе си. Направо побесня — да се просне така пред очите на всички, а Сара Харди и другите момичета се кискаха като ненормални. Хлапето още лежеше на земята и Били го срита няколко пъти — нищо, особено, само колкото да го сплаши, — а когато то стана, го шамароса веднъж-дваж. Голяма работа.

А после изневиделица на гърба му се метна онзи маймуняк, скубеше му косата и врецеше в ухото му като шибан орангутан, а когато Били посегна назад, онова идиотче го ухапа като... за малко

месо да му откъсне. Така го заболя, че видя звезди посред бял ден. Оня смотаняк, дежурният учител, не направи нищо, разбира се, само подвикваше:

— Стига, момчета. Спрете, момчета.

Маймуняка го заведоха при директорката, а после повикаха майка му да си го прибере, само че тя очевидно не го беше направила и толкова по-зле за него. Защото сега те идваха, вървяха право към бейзболното игрище.

Джейми и маймунякът.

И това ако не беше яко!

Били им връхлита странично и изневиделица и двамцата падат като кегли за боулинг току до канавката край игрището. Джейми се плъзва по лице в пръстта и вдига облак кафява прах, а Маймуняка се удря в преградата зад първа база. На няколко крачки встрани приятелчетата на Били крещат:

— Кръв! Искаме кръв!

Хлапето, Джейми, стене в прахта, така че Били тръгва към Маймуняка. Замахва силно с дъската, с колелцата напред, и прасва малкия космат шибаняк зад ухото, с идеята че това ще му е за урок. Краката на Маймуняка се подгъват и той се свлича на земята като парцалена кукла, при което Били го сритва здраво под брадичката, толкова силно, че на онзи чак задникът му се отлепя от земята. Само че Били не иска да си изцапа новите маратонки с кръвта на Маймуняка, така че замахва отново със скейта, цели се право в лицето му — може да му счупи носа и челюстта, та да стане още по-грозен.

Но Маймуняка отскача встрани, дъската се удря в преградата и Маймуняка впива зъбите си в китката на Били, забива ги надълбоко, шибанякът му грозен! Били пищи и изпуска скейта, но Маймуняка все така е впил зъби в ръката му. Били усеща как ръката му изтръпва, тече му много кръв, стича се по брадичката на Маймуняка, а онзи ръмжи като бясно куче, чак очите му ще изскочат. А и косата му е настръхнала сякаш, изправила се е и за миг, в пристъп на луда паника, Били решава, че това косматото нещо ще го изяде.

Точно тогава обаче другите скейтъри му се притичват на помощ с размахани дъски и четири скейта се стоварват върху главата на Маймуняка; Били пищи, маймуната ръмжи... минава сякаш цяла

вечност, докато Маймуняка пусне ръката му. Животното се хвърля върху Марки Лестър, стоварва се с цялата си тежест върху гърдите му и Гадняра пада; другите ги наобикалят, двамата се боричкат в пръстта, а Били стиска кървящата си ръка.

След няколко секунди, когато болката става поносима, Били вдига поглед и вижда, че маймуната се е покатерила по телената ограда и вече е на четири-пет метра над тях. И ги гледа. А приятелчетата на Били стоят отдолу, крещят и размахват дъските си. Нищо не постигат, разбира се. Били се изправя и казва:

— Приличате на стадо маймуни.

— Искаме да слезе долу!

— Няма да слезе — каза Били. — Не е толкова глупав. Знае, че ще го пребием от бой, ако слезе. Аз поне ще го направя.

— И как да го свалим тогава?

Сега Били наистина е ядосан, много ядосан, толкова, че има нужда да причини болка някому, затова отива при Джейми и започва да го рита, цели се в малките му топки, хлапето се е свило на топка и крещи за помощ, щото нали си е шибано бебе. Един-двама от приятелите на Били се опитват да го спрат:

— Остави го бе, той е малък. — Но Били си мисли: „Мамка му, искам оная маймуна да слезе“. А това трябва да свърши работа, джуджето в пръстта. Ритник... още един... ритай... хлапето пици за помощ...

Внезапно приятелите му започват да викат:

— Ъх, еба си говната! — Мамка му!

— Отврат!

И хукват нанякъде, а после нещо горещо и меко удря Били по тила, има и някаква странна миризма; не може да бъде, мисли си Били, посяга към врата си и... Господи. Не може да бъде.

— Лайна! Той хвърля лайна!

Маймуняка е горе на оградата със смъкнати гащи и ги замеря с лайна. И всеки път уцелва в десетката. Ужас, приятелите му са целите в лайна, а после поредният миризлив снаряд уцелва Били право в лицето. Устата му е наполовина отворена.

— Аааааа! — Плюе и плюе, бърше си лицето, пак плюе в напразен опит да махне отвратителното нещо от устата си. Маймунско

лайно! Отврат! Лайно! Били размахва юмрук. — Ей ти, шибано животно!

И получава ново лайно в челото. Пляяс!

Грабва си скейта и си плюе на петите. Настига приятелите си. И те плюят. Отвратително. Залепнало е по дрехите, по лицата им. Лайна. Всички го гледат и на лицата им е изпитно: „Виж в какво ни забърка“. Моментът е решителен. И Били го знае.

— Онзи е животно — каза Били. — А с животните се постъпва само по един начин. Баща ми има пушка. Знам къде я държи.

— Само приказваш — казва Марки.

— Не ти стиска — казва Хърли.

— Така ли мислиш? Само почакай. Утре Маймуняка няма да дойде на училище. Само почакай.

Били тръгва към къщи, понесъл скейта си, другите се влачат след него. А той си мисли: „Мамка му, ама и аз какво обещах да направя...“

66.

Стан Милграм пътуваше към далечна Калифорния да види леля си. Шофираше едва от час, когато Жерар започна да се оплаква.

— Вони — каза Жерар откъм задната седалка. — Овоня ми душата. — Погледна през прозореца. — Що за отходна дупка е това?

— Кълъмбъс, Охайо — каза Стан.

— Отвратително — изкоментира Жерар.

— Нали знаеш какво казват. Кълъмбъс е Кливланд без блясъка.

Птицата мълчеше.

— Знаеш ли какво е блясък?

— Да. Млъкни и карай.

Май беше ядосан. А не би трябвало, мислеше си Стан, като се имаше предвид какви грижи бяха положени за него през последните няколко дни. Стан беше потърсил в интернет информация за това с какво се хранят африканските сиви папагали и беше купил на Жерар вкусни ябълки и някои специални зеленяци. Нощем беше оставял телевизора в магазинчето пуснат, така че Жерар да гледа на воля. На втория ден Жерар беше спрял да си скубе перата. Дори позволи на Стан да го подържи на рамото си, без да го кълве по ухото.

— Близо ли сме вече? — попита Жерар.

— Не. Тръгнахме едва преди час.

— Колко остава?

— Пътят трае три дни, Жерар.

— Три дни. Което значи двайсет и четири часа по три, което е седемдесет и два часа.

Стан се намръщи. Не беше чувал за птици, които могат да смятат.

— Къде се научи на това?

— Аз съм човек с много таланти.

— Ти изобщо не си човек — каза Стан и се засмя. — Или беше ще цитат от филм? — Понякога птицата повтаряше филмови реплики, в това Стан можеше да се закълне.

— Дейв — монотонно каза Жерар, — този разговор вече е напълно лишен от смисъл. Довиждане.

— Чакай, чакай, това го знам. От „Междузвездни войни“ е.

— Затегнете си коланите, нощта ще е тежка. — Този път гласът беше женски.

Стан смръщи вежди.

— Някой от филмите за самолети...

— Търсят го тук, търсят го там, франчолята го търсят насам-нагам...

— Сетих се, не е от филм, стихотворение е.

— Удави ме, моля ти се, сложи край на мъките ми! — Последното прозвуча британски.

— Предавам се — каза Стан.

— И аз — каза Жерар с изтънчена въздишка. — Още колко остава?

— Три дни — отговори Стан.

Папагалът се загледа през прозореца към града отвън.

— Е, спестена им е благословията на цивилизацията — каза с каубойско провлачване. И започна да издава звуци на банджо.

По-късно същия ден папагалът започна да пее френски песни, или пък бяха арабски, Стан така и не можа да прецеени. Във всеки случай бяха на чужд език. Изглежда, беше ходил на истински концерт на живо или пък беше слушал такъв на запис, защото започна с шума на тълпата и звуците от настройвани инструменти, после виковете и аплодисментите на публиката, когато изпълнителите се появиха на сцената преди да подхване самата песен. В припева като че ли се повтаряше името „Диди“, или нещо такова.

Отначало беше интересно, като да слушаш чуждо радио, но Жерар явно беше склонен да се повтаря. Намираха се на тясно шосе, а колата отпред я шофираше жена. Стан се опита няколко пъти да я задмине, но така и не успя.

След малко Жерар каза:

— Le soleil c'est beau. — А после издаде силен звук като от изстрел.

— Това на френски ли е? — попита Стан.

Още изстрели.

— Le soleil c'est beau. — Тряс! — Le soleil c'est beau. — Тряс! —
Le soleil c'est beau — Тряс!

— Жерар...

Птицата каза:

— Les femmes au volant c'est la lachete personifie. — Издаде
ръмжащ звук, после: — Pourquoi elle ne depasse pas?... Oh, oui, merde,
des travaux.

Колата отпред най-сетне зави в една отбивка, но се позабави на
завоя и се наложи Стан да набие леко спирачки, докато я задминаваше.

— Il ne faut jamais freiner... Comme disait le vieux pere Bugatti, les
voitures sont faites pour rouler, pas por s'arreter.

Стан въздъхна.

— Не разбирам и една дума, Жерар.

— Merde, les flics arrivent!

Започна да вие като полицейска сирена.

— Престани — каза Стан и включи радиото. Но следобедът вече
преваляше. Бяха подминали Маривил и пътуваха към Сейнт Луис.
Движението ставаше натоварено.

— Близо ли сме вече? — попита Жерар.

Стан въздъхна за пореден път.

— Не питай.

Пътуването щеше да е дълго.

67.

Лин седеше на ръба на ваната и почистваше с мека кърпа раната зад ухото му.

— Дейв — каза тя. — Какво стана, кажи ми. — Раната беше дълбока, но той не се оплакваше.

— Проследили са ни, мамо! — Джейми беше силно възбуден, чак размахваше ръце. Целият беше в прах, имаше ожулвания и синини по корема и раменете, но иначе не беше пострадал особено. — Нищо не сме направили! Шестокласници! Гадняри!

— Джейми — каза майка му. — Искам Дейв да ми разкаже. Откъде ти е тази рана, Дейв?

— Били го удари със скейта си — каза Джейми. — Нищо не сме направили!

— Нищо не сте направили? — каза тя и вдигна вежда. — Искаш да кажеш, че са ви набили без никаква причина?

— Да, мамо! Заклевам се! Ние просто се прибирахме след училище! Проследили са ни и ни нападнаха!

— Обади се госпожа Лестър — тихо каза Лин. — Синът ѝ се се прибрал, покрит с екскременти.

— Не, с акита — каза Джейми.

— И как ста...

— Дейв ги замеряше! Страхотен беше, казвам ти! Те ме биеха, но той почна да ги замеря с акита и те избягаха! Нито веднъж не пропусна!

Лин продължи да почиства нежно раната.

— Вярно ли е, Дейв?

— Те наранили Джейми. Те го биели и ритали.

— И ти хвърли... акита по тях?

— Те наранили Джейми — повтори той, сякаш това обясняваше всичко.

— Сериозно? — каза Хенри, когато се прибра от работа. — Замерял ги е с изпражнения? Това е класическо поведение при

шимпанзетата.

— Може и така да е, но за нас е проблем — каза Лин. — Директорката каза, че пречи на другите деца в час. Бие се на игрището. Хапе. А сега е хвърлял и изпражнения... — Тя поклати глава. — Не знам как да бъда родител на шимпанзе.

— Полушимпанзе.

— Дори и четвъртшимпанзе да е, Хенри. Не знам как да му внуша, че не може да се държи по този начин.

— Но другите деца го тормозят, нали така? — каза Хенри. А и в конкретния случай побойниците са били шестокласници, много поголеми от него и Джейми. Скейтъри, нали? Тези деца непрекъснато ги отстраняват от училище за лошо поведение. А и не разбирам защо изобщо училищното ръководство допуска шестокласници да тормозят второкласници.

— Джейми казва, че децата се подиграват на Дейв. Наричат го Маймуняка.

— Според теб Дейв ли е предизвикал сбиването?

— Не знам. Агресивен е.

— Случило се е на игрището, нали? Там трябва да има охранителна камера.

— Хенри — каза тя, — не разбираш какво се опитвам да ти кажа.

— Напротив, много добре те разбирам. Според теб Дейв е започнал кавгата. Аз пък имам чувството, че някое тъпанарче, което обича да тормози по-малките...

Точно тогава чуха изстрела в задния двор.

68.

Колите направо пълзяха. Магистрала 405 приличаше на река от червени светлини в мрака. Алекс Бърнет въздъхна.

Джейми седеше до нея.

— Още колко остава? — попита той.

— Доста, Джейми.

— Уморен съм.

— Смъкни си седалката и си почини.

— Не мога. Тъпо е.

— Няма да пристигнем скоро — каза пак тя. Отвори новия мобилен телефон и откри номера на приятелката си от детството, който беше вкарала в паметта. Не знаеше на кого друго би могла да се обади. На Лин винаги можеше да разчита. Когато се развеждаше със съпруга си, пак при нея и Хенри беше потърсила пристан. Двете малки тогава деца, нейният Джейми и тяхното момченце, което също се казваше Джейми, се бяха сдушили веднага.

Алекс беше останала при тях една седмица.

Сега обаче не успяваше да се свърже с Лин по телефона. Първо реши, че е сбъркала номера. После, че нещо не е наред с евтиния апарат, оставен от баща ѝ. След това обаче попадна на телефонния секретар, а сега...

— Ало? Ало, кой е?

— Лин, Алекс съм. Слушай, аз...

— О, Алекс! Извинявай, съжалявам. Не мога да говоря сега...

— Какво?

— Не сега. Съжалявам. Обади се по-късно.

— Но какво...

Чу се жужене на прекъсната връзка. Лин беше затворила.

Алекс впери поглед в червените светлини на пълзящите автомобилна колона.

— Кой беше това? — попита синът ѝ.

— Леля Лин. Но каза, че не може да говори в момента. Явно е заета.

— Значи няма да ходим при тях?

— Ще видим. Може би утре.

При Сан Клементе слезе от магистралата и започна да се оглежда за мотел. По някаква причина отказът на Лин да говори с нея я беше лишил от реална перспектива, поне временно. Не си беше давала сметка колко много е разчитала на приятелката си.

— Къде отиваме, мамо? — Джейми беше разтревожен.

— Ще отседнем в мотел.

— Кой мотел?

— Ще видим. Ще си изберем някой.

Подминаха един, от веригата „Холидей Ин“, но беше прекалено голям и някак на открито. По-нататък откри един на „Бест Уестърн“, по-невзрачен, и спря отпред. Каза на Джейми да остане в колата и влезе във фоайето.

На рецепцията стоеше пъпчив кльощав младеж. Потропваше с пръсти по полираната гранитна повърхност и си тананикаше. Изглежда, не го свърташе на едно място.

— Здравейте — каза Алекс. — Имате ли свободни стаи за тази нощ?

— Да, госпожо.

— Бих искала да се настаня.

— Сама ли сте?

— Не, със сина си.

Младежът погледна през вратата към Джейми.

— Под дванайсет ли е? — Продължаваше да потропва с пръсти.

— Да, защо?

— Ако иска да се къпе в басейна, трябва да го придружавате.

— Няма проблем. Продължаваше да потропва. Алекс му даде кредитна карта и той я прокара през четящото устройство, като потропваше в такт с другата си ръка. Това започваше да ѝ действа на нервите.

— Мога ли да попитам защо го правите?

Момчето запя монотонно:

— Беда е където отивам, беда е където съм бил. Бързо потропване по гранита. — Защото беда е моето име, където съм и където бях, беда е моят грях. — Усмихна се. — Това е песен.

— Не съм я чувала — каза Алекс.

— Баща ми обичаше да я пее.

— Разбирам.

— Той умря.

— Разбирам.

— Самоуби се. — Съжалявам.

— С пушка.

— Съжалявам.

— Искате ли да я видите? Тя примигна.

— Може би някой друг път.

— Държа я тук — каза той и кимна към бюрото на рецепцията. — Не е заредена, разбира се. — Потропване, пеене. — Бедата е пристанът мой...

— Дайте да се регистрирам — каза Алекс. Той ѝ върна кредитната карта и тя попълни формуляра. Момчето не спираше да потропва. Алекс се замисли дали да не идат другаде, но беше уморена. Джейми я чакаше. Детето трябваше да вечеря, имаше нужда от нови дрехи, четка за зъби и така.

— Готово — каза младежът и ѝ даде ключовете за стаята.

Чак когато се върна в колата, за да я премести по-близо до стаята, Алекс се сети, че не трябваше да използва кредитната си карта.

„Твърде късно, уви“.

— Мамо, гладен съм.

— Добре, миличък. Ще идем да хапнем нещо.

— Искам бургер.

— Добре.

Мина през паркинга и излезе на улицата. По-добре беше да хапнат, преди да се настанят в мотела.

69.

Докато Лин тичаше към задния двор, се чуха още два изстрела. Трейси пищеше, Дейв беше на дървото, крещеше и клатеше трескаво клоните, а Джейми лежеше на земята и от главата му течеше кръв. Прилоша ѝ. Хукна към детето, но Трейси изпищя:

— Мамо! Залегни!

Изстрелите като че ли идваха от улицата. Стреляше се през дъските на дървената ограда. Някъде в далечината се чуха сирени. Не можеше да откъсне очи от Джейми. Тръгна към него.

Още изстрели и шумолене на листа откъм дървото. Стреляха по Дейв. Дейв виеше, ръмжеше и клатеше неистово клоните. Извика:

— Мъртъв си! Мъртъв си, пич!

— Дейв, тихо! — извика тя. Запълзя към Джейми. Трейси крещеше по мобилния си телефон. Диктуваше адреса им на 911. Джейми стенеше в тревата. Лин само него виждаше. Надяваше се Хенри да е излязъл през предната врата, да види кой стреля и самият той да не пострада. Очевидно беше, че някой се опитва да убие Дейв.

Сирените се чуваха все по-силно. Лин чу викове и тичащи стъпки по улицата. Някаква кола беше спряла с писък на спирачки, ярки светлини прозираха през цепнатините на оградата и хвърляха рязко очертани сенки.

Горе на дървото Дейв нададе боен вик и изчезна. Трейси крещеше. Лин стигна до Джейми. Цялата му глава беше в кръв.

— Джейми, Джейми...

Внимателно го обърна. Имаше огромна рана на челото. По едната страна на лицето му се стичаше яркочервена кръв.

Той ѝ се усмихна.

— Мамо...

— Джейми, къде те улучиха?

— Не са...

— Къде, Джейми?

— Паднах. От дървото.

Лин внимателно почна да бърше кръвта с полата си. Не с виждаше дупка от куршум. Само голяма дълбока драскотина, която кървеше обилно.

— Миличък, не са те простреляли, така ли?

— Не, мамо. — Той поклати глава. — Не стреляше по мен. По Дейв стреляше.

— Кой?

— Били.

Лин вдигна поглед към дървото. Клоните се поклащаха леко на светлините на сигналните лампи.

Дейв го нямаше.

Дейв скочи на тротоара и хукна след Били Клийвър, който тичаше по улицата към дома си. Поискаше ли, Дейв можеше да бяга много бързо, на четири крака, с дълги скокове. Тичаше успоредно на тротоара, по тревата, защото твърдата настилка нараняваше кокалчетата му. Ръмжеше заплашително и бързо скъсяваше разстоянието.

В края на пресечката Били се обърна и видя, че Дейв го настига. Вдигна пушката с треперещи ръце и стреля, после още веднъж. Дейв обаче не спря. По цялата улица се отваряха прозорци и хора надничаха на фона на синкавата светлина от включените телевизори.

Били се обърна и понечи да хукне отново, но Дейв го настигна, сграбчи го и фрасна главата му в стойката я един пътен знак. Главата му издрънча от удара. Били се опита да избяга, но беше ужасен. Дейв го държеше здраво. Заби главата му в тротоара. Със сигурност щеше да го убие, ако не беше звукът на приближаващи сирени, който го накара да спре и да вдигне поглед.

В същия момент Били го ритна, скочи тромаво на крака и хукна по алеята на най-близката къща. Качи се в някаква кола, паркирана на алеята отпред. Дейв беше по петите му. Били затръшна вратата и я заключи миг преди Дейв да скочи върху предното стъкло. Плъзна се надолу към капака, взря се във вътрешността на автомобила.

Били насочи пушката, но беше толкова ужасен, че не успя да стреля. Дейв се прехвърли към лявата предна врата и се опита да я отвори, дърпаше ли, дърпаше дръжката. Били го гледаше и едва успяваше да си поеме дъх от страх.

После Дейв се сниши и изчезна от полезрението му.
Сирените се приближаваха.

Били постепенно осъзнаваше каква попара е надробил. Полицията идваше. А той се беше заключил в кола с пушка в ръцете, кръвта и отпечатъците му бяха по цялото оръжие. Следи от барут и малка раничка там, където ударникът го беше прищипал. Той всъщност не умееше да стреля. Искал беше само да ги уплаши, нищо повече.

Полицаите щяха да го намерят тук. Затворен в колата.

Надникна предпазливо през левия прозорец, помъчи се да види къде е Дейв.

Дейв изскочи сякаш от нищото и се блъсна в прозореца. Били изпищя и се дръпна. Пушката стреля и уцели таблото. Остри парченца пластмаса се забиха в ръката му, колата се напълни с дим. Били пусна пушката на пода и се сви на седалката. Не можеше да си поеме дъх.

Сирени. Все по-близо.

Може пък ако го намереха тук, да каже, че е било самоотбрана. То така си и беше, очевидно. Маймуняка беше хищно животно. Само да го погледнат полицаите и веднага ще разберат, че Били само се е защитавал. Длъжен е бил да се защити. Това маймунче беше гадно. Приличаше на маймуна и се държеше като маймуна. Истински убиец. Мястото му беше зад решетките в зоопарка...

Мигащи червени светлини заляха покрива на колата. Сиреките млъкнаха. Чу се рупор:

— Полиция. Веднага излезте от колата. Много бавно и с вдигнати ръце, така че да ги виждаме.

— Не мога! — изкрещя Били. — Той ме дебне!

— Излезте от колата веднага! С вдигнати ръце.

Били почака малко, после излезе с вдигнати ръце, примижал срещу ярките светлини на патрулките. Едно ченге се приближи и го смота на земята. Щракна му белезници.

— Не съм виновен — каза Били с лице в тревата. — Дейв беше. Под колата е.

— Няма никой под колата, момче — каза полицаят и го изправи на крака. — Само ти. Никой друг. Казвай сега какво стана.

Извикаха баща му и той дойде. Били знаеше, че ще яде бой. Но баща му само поиска да види пушката. Попита го къде са патроните. Били отговори, че е стрелял по едно гадно хлапе, което го е нападнало.

Баща му само кимна, лицето му беше безизразно. Каза, че ще придружи полицаите до управлението.

— Трябва да признаем, че просто не се получава, и толкоз — каза Хенри.

— Какво искаш да кажеш? — попита Лин, галеше Дейв по косата. — Не е виновен Дейв, ти сам го каза.

— Знам. Но непрекъснато възникват проблеми. Хапе, бие се... А сега и стрелба, за Бога. Излага всички ни на опасност.

— Но вината не е негова, Хенри.

— Не ми се мисли какво ще е следващото.

— Да се беше сетил по-рано — сопна му се тя във внезапен изблик на гняв. — Преди четири години например, когато си решил да си правиш експерименти. Защото сега е малко късно да съжаляваш, не мислиш ли? Ние носим отговорност за него и той ще остане при нас.

— Но...

— Ние сме неговото семейство.

— Онова момче за малко да простреля Джейми.

— Нищо му няма на Джейми. — Стреляха по него, за Бога!

— Стреля някакво откачено хлапе. Шестокласник. И полицията го задържа.

— Лин, не ме слушаш. Тя го изгледа гневно.

— И какво си мислиш, че можеш ей така тихомълком да се отървеш от него? Не можеш да изхвърлиш Дейв на сметището за биологични отпадъци. Дейв е живо, мислецо същество, при това е твое дело. Ти си причината да се появи на света. Нямах право да го изоставиш само защото е неудобен или има проблеми в училище. — Млъкна, за да си поеме дъх. Беше много ядосана. — Аз няма да се откажа от него, да знаеш. И повече не желая да говорим за това.

— Но...

— Престани, Хенри.

Този тон му беше познат. Хенри сви рамене и излезе от стаята.

— Благодаря ти — каза Дейв и сведе глава в мълчалива покана Лин да го почеше по тила. — Благодаря ти, мамо.

70.

Алекс заведе сина си в ресторант за бързо хранене. Хапнаха бургери, пържени картопки и изпиха по един ягодов шейк. Навън вече беше тъмно. Замисли се дали да не се обади отново на Лин, но приятелката ѝ, изглежда, си имаше проблеми. Реши да го отложи.

Плати за бургерите в брой. После спряха пред универсален магазин, от онези големите, в които се продава всичко. Купи на Джейми белъо и един кат дрехи; същото купи и за себе си. Плюс паста за зъби и две четки.

Докато вървяха към изходите, погледът ѝ попадна на оръжейния щанд, точно до камерите и часовниците. Спря се да разгледа. Преди години баща ѝ често я водеше на стрелбището и тя умееше да си служи с пистолет. Каза на Джейми да иде да разгледа щанда с играчките, а самата тя се обърна към служителя, дребен и мустакат.

— Да? — каза той.

— Бихте ли ми показали онзи „Мосберг“ с двойно действие? — И кимна към стената зад него.

— Този е модел 590, дванайсети калибър, идеален за самозащита. Тази седмица е на промоция.

Алекс взе оръжието и го прецени на тегло.

— Ще го взема.

— Ще ми трябва документ за самоличност и депозит.

— Не — каза тя. — Тоест, ще платя цялата сума сега.

— Съжалявам, госпожо, в Калифорния има задължителен десетдневен период на изчакване.

Тя му върна пистолета.

— Добре, ще си помисля.

Върна се при Джейми, плати Човека-паяк, с който синът ѝ се беше заиграл, и излязоха от магазина.

Мъжът стоеше при багажника на колата ѝ, приведен над табелката с регистрационния номер. Записваше го. Беше на възраст, облечен с нещо като униформа. Сигурно беше от охраната на магазина.

Помисли си: „Бягай. Веднага!“

Но това беше глупаво — без кола беше за никъде. Трябваше да мисли бързо. Каза на Джейми да се качва, а тя се обърна към мъжа.

— Знаете, че той лъже, нали?

— Кой? — попита пазачът.

— Бившият ми съпруг. Уж колата била негова, но не е. Тормози ме, това е. Имам съдебна възбрана срещу него, а в момента вода дело за голямо обезщетение срещу охраната на „Уол-Март“.

— Моля? — каза той.

— Не ми се правете на тъп — каза тя. — Знам, че той ви се е обадил. Преструва се на адвокат или на съдебен служител, или на агент по гаранциите и кара хората да проверяват дали колата ми е на паркинга. Казал ви е, че текат съдебни процедури, бас държа.

— Ами, да...

— Лъже и е насадил вас на пачи яйца. Мога да ви съдя. Спомена ли ви, че съм адвокат?

— Не, той само...

— Е, адвокат съм. А вие сте съучастник в нарушаването на съдебна възбрана. Което означава, че мога да ви съдя за обезщетение. Нарушаване на личното пространство и тормоз. — Извади бележника от чантата си. — Кажете ми името си.

— Примижа към ламинираната картичка на ризата му и започна да пише. — Вижте, не искам неприятности, госпожо...

— Тогава ми дайте листа, на който записахте номера на колата ми, и се отдръпнете — каза тя. — И когато съпругът ми се обади пак, гледайте да му кажете, че изобщо не сте ме виждали, или двамата с вас ще се видим в съда и ви гарантирам, че ще благодарите на съдбата, ако ви се размине само с уволнение.

Той кимна и й даде листа. Ръцете му трепереха. Алекс се качи в колата и потегли.

Докато излизаше от паркинга, си помисли, че сплашването може и да свърши работа. А може и да не свършеше. В преди всичко не можеше да повярва колко бързо я е открил ловецът на глави.

Несъмнено беше проследил колата на север, може би час-два, преди да осъзнае, че си е сменила колата със секретарката си. Той и помощниците му бяха разбрали името на секретарката, после бяха взели и номера на колата ѝ. И сега знаеха коя кола кара Алекс.

След това Алекс беше използвала кредитната си карта и в рамките на двадесетина минути ловецът на глави беше разбрал за това, открил беше и местонахождението ѝ — мотел в Сан Хуан Капистрано. Досетил се беше, че ще отиде да пазарува, и сигурно се беше обадил във всички по-големи магазини в десеткилометров радиус около мотела и беше баламосал охраната с някаква правдоподобна история. И беше казал да му съобщят за бяла тойота с еди-кой си номер.

Беше я открил.

За нула време.

Освен ако не бъркаше генерално в заключението си, ловецът на глави вече пътуваше към Капистрано. Ако беше с кола, щеше да пристигне за три часа. Ако разполагаше с хеликоптер обаче, можеше вече да е тук.

Вече.

— Мамо, може ли да погледам телевизия в мотела?

— Разбира се, миличък.

Само дето те, разбира се, нямаше да се връщат в мотелала.

Спря на известно разстояние от мотела, зад ъгъла. От мястото си виждаше фойето и пъпчивия младеж на рецепцията. Той говореше по телефона и се оглеждаше.

Алекс включи собствения си мобилен телефон и набра номера на мотела.

Младежът остави другата линия на изчакване и вдигна.

— „Бест Уестърн“.

— Обажда се госпожа Колсън. Тази вечер се регистрирах при вас.

— Да, госпожо Колсън? Какво има?

Определено изглеждаше възбуден. Оглеждаше се трескаво.

— Настанихте ме в стая 204.

— Да...

— Мисля, че в стаята ми има някой.

— Госпожо Колсън, не виждам как...

— Искам да дойдете тук и сам да отворите вратата.

— И да има някой, сигурно е камериерката...

— Мисля, че е мъж.

— Не, не. Не е възможно...

— Елате и отворете вратата. Или трябва да повикам полицията?

— Не, моля ви, сигурен съм, че... Добре, идвам.

— Благодаря.

Той превключи на другата линия, бързо каза нещо, после излезе от фоайето и хукна към стайте отзад.

Алекс изскочи от колата и пресече на бегом улицата към мотела. Влезе бързо във фоайето, мина зад рецепцията, взе пушката и излезе. Беше ремингтън с рязана цев, дванайсети калибър. Не би избрала точно такова оръжие, но засега щеше да свърши работа. По-късно щеше да купи и мунициии.

Качи се в колата.

— За какво ти е тая пушка? — попита Джейми.

— За всеки случай — каза тя и потегли. Зави по Камино Реал. В огледалото за задно виждане видя младежът да се връща. Изглеждаше озадачен.

— Искам да гледам телевизия — каза Джейми.

— Няма да е тази вечер. Тази вечер е за приключения.

— Какви приключения?

— Ще видиш.

Подкара на изток, далеч от светлините, към мрака на планината.

71.

Стан Милграм тънеше в безкраен мрак. Пътят напред беше тясна ивица светлина, но нито отляво, нито отдясно се виждаше какъвто и да било признак на живот, само тъмен като в оог пустинен пейзаж. На север едва различаваше билото на планината, като неясна линия от черно върху черно. Нищо друго обаче — нито светлини, нито градчета, нито къщи, нищо.

И така — вече час.

Къде беше попаднал, за Бога?

Откъм задната седалка птицата нададе пронизителен писък. Стан подскочи — направо го заболяха тъпанчетата. „Ако някога решите да пътувате на запад — помисли си той, за нищо на света не качвайте папагал на задната седалка“. Още преди часове беше метнал кърпа върху клетката, но и тя вече не спираше голямата уста на папагала. От Сейнт Луис надолу през Мисури, оттам към Галъп, Ню Мексико. През цялото време проклетата птица не млъкна. Стан се настани в един мотел в Галъп, но малко след полунощ папагалът започна да надава пронизителни писъци.

Не му оставаше друго, освен да се махне от мотела — останалите гости вдигнаха врява до небето — и да поеме отново на път. Когато потеглиха, птицата млъкна. Стан отби от пътя да дремне за няколко часа през деня, а по-късно, когато спряха във Флагстаф, Аризона, птицата пак започна да пици. Разпищя се още преди Стан да е влязъл в мотела.

Продължи да шофира. Уинона, Кингмън, Барстоу, на път към Сан Бернардино — леля му го наричаше „Сан Берду“ — с единствената мисъл, че пътуването скоро ще свърши. Молеше се да свърши, преди да е убил проклетата птица.

Но умората се беше натрупала и след като кара почти без почивка повече от три хиляди километра, Стан започва губи ориентация. Или беше пропуснал отбивката за Сан Берду, или... или и сам не знаеше.

Така или иначе, беше се изгубил.

А птицата пицеше ли, пицеше.

— Сърцето ти кърви, и тялото трепти, целувка само болката ще облекчи...

Стан отби, слезе от колата и отвори задната врата. Махна кърпата от клетката.

— Жерар. Защо правиш така?

— Сънят ти бяга, гладът те стяга...

— Жерар, престани. Защо?

— Страх ме е.

— Защо?

— Защото сме много далеч от дома. — Птицата примигна и погледна към тъмнината навън. — Сега пък в кой кръг на ада попаднахме?

— В пустинята сме.

— Много е студено.

— Нощем в пустинята става студено.

— Защо сме тук?

— Водя те в новия ти дом. — Стан се загледа в птицата. — Ако не те покрива пак с кърпата, ще кротуваш ли?

— Да.

— Изобщо няма да се обаждаш?

— Да.

— Обещаваш ли?

— Да.

— Добре. Имам нужда от тишина, за да разбера къде сме.

— Не знам защо така те обичам, след всичко, което...

— Опитай се да ми помогнеш, Жерар. Моля те. — Стан заобиколи колата и седна зад волана. Подкара. Птицата мълчеше. Километрите летяха един подир друг. После видя табела, която съобщаваше, че се намират на пет километра някакво градче — Ърп.

— Добре сте ни дошли в тъпото градче — каза Жерар.

Стан въздъхна.

Колата летеше в нощта.

— Приличаш на един човек — каза Жерар.

— Обеща нещо — каза Стан.

— Не, трябва да кажеш: „Какъв човек?“.

— Млъкни, Жерар.
— Приличаш на един човек — каза Жерар.
— Какъв човек?
— Човек, който може.
— Какво може?
— Може да ти каже за теб.
— За мен?
— За теб.
— Какво за мен?
— Че приличаш на един човек.
— Какъв човек? — попита Стан. А после се усети. — Жерар, затвори си тъпата човка или моментално ще те изхвърля от колата!
— Ауу, много си обидчив бе.
Стан си погледна часовника.
„Още един час“, помисли си. Един час и щеше да се отърве от проклетата птица.

72.

Елис седна срещу брат си Арън в кабинета му в адвокатската кантора. Прозорецът гледаше на юг към Емпайър Стейт Билдинг. Денят беше мрачен, но дори и така гледката беше великолепна.

— Да видим — започна Елис. — Говорих с онзи тип в Калифорния, Джош Уинклър.

— Тъхм.

— Той каза, че не е дал нищо на мама.

— Тъхм.

— Че в спрея имало вода.

— Е, едва ли би казал друго.

— Арън — каза Елис, — било е вода. Уинклър каза, че не би пратил истинската субстанция в друг щат. Майка му обаче настоявала и той ни пратил вода, за да изпробва плацебо ефекта.

— И ти му вярваш — каза Арън и поклати глава.

— Сигурно има документация.

— Естествено, че има — каза Арън.

— Фактури за издаване, лабораторни доклади, друга документация, която води компанията.

— Фалшифицирана — каза Арън.

— Тази документация се изисква от Агенцията за храните и лекарствата. Фалшифицирането ѝ е престъпление.

— Както и това да раздаваш препарати за генна терапия наляво и надясно. — Арън извади някаква папка. — Какво знаеш за историята на генната терапия? Като филм на ужасите е, Елис. Началото ѝ е през осемдесетте години на двайсети век, когато биотехнолозите се изхвърлили като чекия на мокър пясък и убили куп хора. Знае се поне за шестстотин жертви на генната терапия. Бог знае за колко не се знае нищо. И знаеш ли защо не знаем?

— Не, защо?

— Защото те твърдят — забележи, — че не са можели да докладват за смъртните случаи, понеже това било конфиденциална

информация. Умъртвяването на пациентите им било търговска тайна.

— Сериозно?

— Да не мислиш, че мога да си изсмуча такова нещо от пръстите? А след това са осъдили Държавната агенция по здравно осигуряване да заплати разноските по експеримента, убил пациентите им. Те убиват, ние плащаме. А когато случайно хванат някой университет в крачка, оттам излизат с твърдението, че не са длъжни да изискват информирано съгласие от страна на пациентите, защото са институции с нетърговска цел. Пенсилванският университет, университетът в Минесота, университетът „Дюк“ — и трите са били подвеждани под отговорност, а това са големи учебни заведения. Учените в университетите си мислят, че са над закона. Шестстотин смъртни случая!

— Не виждам какво общо има това със... — почна Елис.

— Знаеш ли как генната терапия убива хората? По най-различни начини. Тези така наречени „учени“ изобщо не знаят какво ще стане. Вкарват някакви гени на пациентите си, после тези гени активират гените на рака и хората умират от рак. Или получават тежка алергична реакция и умират. Тъпанарите изобщо не знаят какво правят. Безразсъдни са и не спазват никакви правила. Ние обаче — завърши той — ще им натрием здравата носове.

Елис се размърда на стола.

— Ами ако Уинкълър казва истината? Ако ние грешим?

— Ние не сме нарушили никакви правила — каза Арън. — Те са ги нарушили. А сега мама се разболя от Алцхаймер и те ще затънат в много дълбоки лайна.

73.

Когато Брад Гордън се сби в бар „Лудата Луси“ на Пърл Стрийт в Джаксън Хоул, Уайоминг, идеята му не беше да се озове в болницата. Онези двамата с прилепналите ризка с перлени копченца приличаха на гейчета и той сметна, че лесно ще ги набие. Нямахше как да знае, че са братя, а не любовници, и че няма да преглътнат ироничните му подмятания.

Нямаше как да знае и че по-малкият преподава карате в университета, нито че е спечелил някаква титла на турнир по бойни изкуства в Хонконг.

Кикбокс с каубойски ботуши с метални пластини на върховете. Брад издържа точно трийсет секунди. В рамките на които половината му зъби се разклатиха. И сега лежеше вече три часа в тъпата им поликлиника, докато разни хора се опитваха да му закрепят зъбите. Имало някакъв специалист зъболекар, когото търсиха по телефона, но той не отговаряше, сигурно защото (както му обясни интернистът) бил отишъл на лов за през уикенда — обичал да стреля по лосове. А и месото им било вкусно.

Лосове! Зъбите така го боляха, че му идеше да умре.

Накрая го зарязаха с ледени компреси на лицето и местна упойка в челюстта и той успя някак да заспи, а на следващата сутрин отоците бяха поспаднали, колкото да му се разбира, когато говори по телефона, така че той звънна на та си Уили Джонсън в Лос Анжелис, едва държеше визитката му с ожулените си пръсти.

Секретарката изчурулика бодро:

— „Джонсън, Бейкър и Халоран“.

— Уили Джонсън, ако обичате.

— Един момент. — Чу се прещракване, но не последва обичайната мелодийка, когато те сложат на изчакване. Вместо това се обади друга жена:

— „Фабър, Елис и Кондън“.

Брад сведе поглед към визитката в ръката си. Адресът беше на офис сграда в Енчино. Знаеше го това място. В сградата преобладаваха офисите на дребни адвокати, които наемаха миниатюрни кабинети и ползваха обща секретарка, обучена да отговаря на телефона, все едно работи в голяма адвокатска фирма, така че клиентите да не заподозрат, че адвокатът им е на самостоятелна практика. В онази сграда бяха събрани най-големите неудачници в професията. Онези, които обслужваха дребни наркодильри. Или сами бяха лежали в затвора.

— Извинете... — каза той в телефона.

— Моля, изчакайте, опитвам се да открия господин Джонсън. — Гласът ѝ заглъхна, сякаш беше сложила ръка на слушалката: — Някой да е виждал Уили Джонсън?

А после друг глас:

— Уили Джонсън е задник!

Седнал на входа на спешното отделение, изтощен и измъчван от силна болка, Брад реши, че чутото не предвещава нищо добро.

— Открихте ли господин Джонсън?

— Един момент, сър, опитваме се да... Той затвори.

Идеше му да се разреве.

Отиде да си вземе нещо за закуска, но болката не му позволяваше да дъвче, а и хората в кафенето го заглеждаха странно. Мярна отражението си в стъклото и осъзна, че цялата му долна челюст е синя и подпухнала. Все пак беше по-добре от, снощи. Не видът му го тревожеше, а онзи адвокат Джонсън. Всичките му първоначални подозрения относно него се бяха потвърдили. Защо се бяха срещнали в ресторант, вместо в кантората му? Защото Джонсън не работеше за адвокатска кантора.

Не му оставаше друго, освен да се обади на вуйчо Джак.

— Инвестиционна компания „Джон Б. Уотсън“.

— Господин Уотсън, ако обичате.

Прехвърлиха го към секретарката, която го свърза с вуйчо му.

— Здравсти, вуйчо.

— Къде си, по дяволите? — каза Уотсън сърдито.

— В Уайоминг.

— Не си се забъркал в нещо, надявам се.

— Всъщност адвокатът ми ми каза да дойда тук, затова ти се обаждам. Малко съм притеснен, защото този адвокат...

— Слушай — прекъсна го Уотсън, — обвинен си в изнасилване и защитата ти е поета от експерт по такива дела. Не е нужно да го харесваш. От онова, което съм чувал, човекът не струва.

— Ами...

— Но печели делата си. Прави каквото ти казва. Защо говориш така странно?

— Нищо...

— Зает съм, Брад. Освен това ти се каза да не ми се обаждаш.

Щрак.

Брад се чувстваше по-зле отвсякога. Когато се прибра в мотела, мъжът на рецепцията му каза, че са го търсили от полицията. Нещо за престъпление от омраза. Брад реши, че е време да напусне красивия Джаксън Хоул.

Качи се в стаята да си събере багажа. По телевизията даваха възстановки на истински престъпления. В този епизод от сериала полицията залавяше опасен беглец чрез измама. Подлъгаха го, че ще го дават по телевизията, заформиха му фалшиво студио с водещ и всичко и онзи тъкмо започна да се отпуска, когато от сенките изскочиха полицаи и му щракнаха белезниците. В момента въпросният тип чакаше изпълнението на смъртната си присъда.

Полицията напоследък много беше нахитряла. Брад си събра набързо нещата, плати сметката и тръгна към колата си.

74.

Самопровъзгласилият се творец-природозащитник Марк Сангър, наскоро завърнал се от пътуване до Коста Рика, вдигна озадачено поглед от компютъра си, когато четирима мъже разбиха вратата и нахлуха в апартамента му. Бяха облечени от главата до петите в сини гумирани екипи, с големи гумирани шлемове и големи лицеви предпазители, с гумени ръкавици и ботуши, и със зловещи на вид пушки и пищови.

Сангър още не беше успял да изпадне в шок, когато онези се нахвърлиха отгоре му, сграбчиха го с гумените си ръце и го задърпаха далеч от клавиатурата.

— Свине! Фашисти! — разкрещя се Сангър, а после настана истинска какофония. Всички крещяха. — Това е безобразие! Фашистки свине! — викаше той. Докато му слагаха белезниците, Сангър видя лицата им зад маските, видя и страха в очите им. — За Бога, какво съм направил? — попита той и един от мъжете му отговори:

— Знаете какво, господин Сангър. — И го дръпна.

— Хей! Хей! — Влачеха го грубо по стълбите към улицата. Можеше само да се надява, че долу ще чакат репортери и камерите им ще запечатат за света този пример за полицейски произвол.

Уви, представителите на медиите стояха зад кордон чак на отсрещния тротоар. Чуваха виковете на Сангър и камерите им работеха, но разстоянието намаляваше търсения ефект. И тогава Сангър си даде сметка как изглежда сцената през техните обективи — полицаи в страховити гумени екипи ескортират брадясал трийсетинагодишен мъж с дънки и тениска с лика на Че Гевара, който се мята в ръцете им, ругае и крещи.

Сигурно изглеждаше като някой умопобъркан. Като сериен убиец или нещо подобно. Ченгетата щяха да кажат, че е имал микробиологично оборудване в апартамента си, инструментариум за генно инженерство и с тях е създавал чума, вирус, болест, изобщо нещо ужасно. Че е луд.

— Пуснете ме — каза той, опита се да възвърне спокойствието си. — Мога и сам да вървя. Пуснете ме.

— Добре, сър — каза единият. Оставиха го да върви сам.

Сангър тръгна с цялото възможно при тези обстоятелства достойнство, изпъна рамене, тръсна дългата си коса. Водеха го към някаква кола. Не беше полицейска, разбира се. Трябваше да се досети. Шибаното ФБР, ЦРУ или нещо друго. Тайни правителствени организации, правителството в сянка. Черни хеликоптери. Хора и оборудване, които не се водят на отчет никъде, секретните нацисти сред нас.

Раздиран от гняв, той с изненада видя госпожа Малоуф, чернокожата дама, която живееше на втория зтаж в неговата кооперация — стоеше пред сградата с двете си малки деца. Когато мина покрай нея, тя се наведе напред и започна да му крещи:

— Копеле! Ще ми застрашаваш семейството! Живота на децата ми! Франкенщайн такъв! Франкенщайн!

Сангър съвсем ясно си представи как ще изглежда това във вечерните новини. Чернокожа майка крещи по него и го нарича Франкенщайн. А децата до нея плачат, уплашени от суматохата.

После ченгетата го набутаха в кола без отличителни знаци, единият го натисна с гумената си ръка по главата. Сангър се отпусна на задната седалка, а когато вратата се затръшна, си помисли: „Дяволски се прецаках“.

Седеше в килията и гледаше телевизора в коридора, като се опитваше да чуе коментара през гласовете на съкилийниците си, да не обръща внимание на гадната миризма и на дълбокото отчаяние, което го обземаше при всяка следваща дума.

Първо показаха кадри на самия Сангър, дългокос и облечен като клошар, между двама полицаи в гумени костюми. Изглеждаше дори по-зле от очакваното. Корпоративният лакей, който четеше текста, изричаше всички ключови думи — Сангър бил *безработен; отпаднал от колежа; фанатик и самотник*, който разполагал с материали за *генно инженерство в тесния си мръсен апартамент*, и когото полицията смятала за *опасен*, защото отговарял на класическия *биотерористичен профил*.

След това показаха брадат адвокат от Сан Франциско — представляваше някаква природозащитна организация — и той каза, че Сангър трябвало да бъде съден с най-голямата строгост на закона. Сангър бил нанесъл непоправима вреда на един застрашен вид и с престъпните си действия бил застрашил самото му съществуване.

Сангър смръщи чело — за какво говореше този?

След това на екрана се появи снимка на морска костенурка и карта на Коста Рика. От думите на диктора стана ясно, че властите научили за дейността на Сангър, защото преди известно време той бил ходил в Тортугуеро, на атлантическото крайбрежие на Коста Рика. И защото бил нанесъл сериозни щети на околната среда и по-точно на морските костенурки, които посещавали тамошното крайбрежие.

Сангър се обърка. Никакви щети не беше нанасял. Искал бе само да помогне, нищо повече. В интерес на истината, когато се прибра в апартамента си, разбра, че няма как да осъществи плановете си. Купи си учебници по генетика, но цялата работа се оказа твърде сложна. Отворил беше най-тънкия учебник да прегледа надписите под картинките и графиките. „Плазмид с нормален *LoxP* трудно би останал интегриран в геном с подобна *LoxP* локация, защото Сгереккомбиназата би елиминирала интегрирания ДНК фрагмент...“ „Лентивирусните вектори, инжектирани в едноклетъчни ембриони или инкубирани с ембриони, от които е били отстранена зона пелуцида, са особено...“ „Един по-ефективен начин за заместване на ген разчита на използването на мутирала *ES* клетки без *HPRT* ген (хипоксантин фосфорибосил трансфераза). Тези клетки не могат да оцелеят в *HAT* среда, която съдържа хипоксантин, аминоптерин и тимидин. *HPRT* генът се въвежда в избраната локация чрез двойна хомоложна рекомбинация...“

Тук Сангър бе спрял да чете.

А сега на екрана показваха костенурки на плажа нощем — светеха със странна лилава светлина... и смятаха, че това той го е направил? Самата мисъл за това беше нелепа. Но всяка фашистка държава наказва сурово всяко нарушение, било то реално или въображаемо. Сангър знаеше, че ще го хвърлят в затвора за престъпление, което не е извършил — престъпление, което дори не знаеше как да извърши.

НОВИ ТРАНСГЕНЕТИЧНИ ЛЮБИМЦИ НА ХОРИЗОНТА

ГИГАНТСКИ ХЛЕБАРКИ, ПЕРМАНЕНТНИ ПАЛЕНЦА

ТВОРЦИТЕ И ИНДУСТРИЯТА НЕ СИ ПОПЛЮВАТ

Завършилата Йейл художничка Лиза Хенсли обедини силите си с фирмата за генно инженерство „Боргър и Снод“ ООД в проект за създаването на гигантски хлебарки, които да се продават като домашни любимци. Генно-модифицираните хлебарки ще бъдат дълги един метър и високи приблизително трийсет сантиметра. „Ще бъдат с размерите на голям дакел — казва Хенсли, — макар че няма да лаят, разбира се“.

Хенсли гледа на своите хлебарки като на произведения на изкуството, чиято цел е да привлекат вниманието на хората към насекомите. „В огромната си част живата материя на нашата планета се състои от насекоми — казва тя. — Ние обаче храним упорити предразсъдъци към тях. Време е да прегърнем нашите братя насекомите. Да ги целунем. Да ги обичаме“.

Хенсли отбеляза също, че „истинската опасност от глобалното затопляне е, че то застрашава съществуването на много видове насекоми“. Тя признава, че е почерпила вдъхновение от работата на художничката Катрин Калмърс (бакалавър по инженерни науки от Станфордския университет), чийто проект „Американката хлебарка“ за пръв път превърна хлебарките в сериозна тема на съвременното изкуство.

Междувременно в предградията на Ню Джърси компанията „Камник Дженомикс“ усилено работи върху създаването на животно, което любителите на кучета щели да посрещнат с разтворени обятия — перманентното пале. „Перманентните палета на Камник ще си остават палета през целия си живот — казва представителката на компанията Лин Камник. — Когато си купите перманентно

кученце, то ще си остане кученце завинаги“. В момента компанията работи върху отстраняването на нежелателните елементи от поведението на малките кучета, като дъвкането на обувки например, които дразнят собствениците. „Щом им порасна зъбки, кученцата започват да се държат прилично — обяснява Камник. — За жалост на този етап нашите генни интервенции възпрепятстват израстването на зъбите, но ние скоро ще решим и този проблем“. Тя заяви, че слуховете за пазарен дебют на беззъбо животно, наречено „Гуменото пале“, не отговарят на истината.

Камник отбелязва, че след като зрелостта при хората е на път да бъде заместена от перманентна младост, то е съвсем нормално да възникне търсене и за вечно млади кучета. „Също като Питър Пан, и ние не искаме да порастем — казва тя. — И генетиката ни дава тази възможност!“

75.

Все така изгубен, Стан Милграм шофираше през силно пресечен терен. В мрака напред се появи табелка и той примижа да разчете надписа. ПЛАНИНА ПАЛОМАР 37 МИЛИ. Къде, по дяволите, беше това? Никога не си беше давал сметка колко голяма е Калифорния. Беше минал през две градчета, но в три сутринта всичко беше затворено, включително бензиностанциите. И сега отново се беше озовал в дивата тъмна пустош.

Защо не си беше взел карта, по дяволите.

Беше изтощен, раздразнителен и отчаяно се нуждаеше от няколко часа сън. Само че проклетата птица започваше да пици веднага щом той се опиташе да отбие и да спре.

През последния час Жерар си беше мълчал. Сега обаче, неясно защо, започна да издава телефонни сигнали. Все едно набира някакъв номер.

— Престани, Жерар — каза Стан.

И птицата спря. За малко поне. Стан продължи да шофира. Само че тишината не трая дълго, разбира се.

— Гладен съм — каза Жерар.

— Значи ставаме двама.

— Взе ли ми чипса?

— Чипсът свърши. — Последния пакет го бяха изяли още в Ърп. Преди час? Или два?

— Никой не знае какво съм видял — започна да тананика Жерар.

— Да не си посмял — предупреди го Стан.

— Никой не знае, само Исус...

— Жерар...

Мълчание.

Беше като да пътуваш с дете, помисли си Стан. Птицата притежаваше в пълна мяра ината и капризите на средностатистическо дете. Направо изтощително.

Минаха покрай железопътна линия, вдясно от шосето.

Жерар издаде звуци на набиращ скорост влак, после подсвирна жалостиво.

— Слънце не съм виждал от толкова времееее...

Стан реши да не казва нищо. Стисна по-силно волана и продължи да шофира в нощта. Зад себе си виждаше бледото сияние на небето. Това означаваше, че се движи на запад. Точно там искаше да отиде. Долу-горе.

А после, в напрегнатата тишина, Жерар подхвана:

— Дами и господа, мадам и мосю, дамен унд херен, от онова, що беше някога безсловесна маса безжизнени тъкани, позволете да ви представя сега един висококултурен изтънчен джентълмен! Аплодисменти!

— Прекаляваш — каза Стан. — Предупреждавам те.

— Това е моят живот — не го забравяйте! — пееше птицата с цяло гърло. Сякаш цялата кола вибрираше. Стан си помисли, че прозорците всеки момент ще се пръснат.

Примижа и стисна кормилото още по-здраво.

А после крясъците престанаха.

— За нас е истинско щастие, че толкова много уважавани гости са се събрали тук тази вечер — каза Жерар с тържествен тон.

Стан поклати глава.

— Боже!

— Щастливи сме, да, щастливи сме, да, нека го кажем високо. Щастливи, щастливи, щастливи, да викнем дълбоко...

— Престани — каза Стан.

Жерар изобщо не му обърна внимание.

— Щастливи, щастливи, щастливи, щастливи, о, миличка, да, щастливиии...

— Край! — изкрещя Стан и отби от шосето. Слезе от колата и затръшна вратата с все сила.

— Не ме е страх от теб, кучи сине — каза Жерар.

Стан изпсува и отвори задната врата.

Жерар пак пееше:

— Новина имам за тебе и не е лъжа, защото скоро обяда си сам ще ядеш...

— Няма проблем — каза Стан, — защото ти определено няма да си с мен, приятел! — Стисна грубо птицата. Жерар го закълва яростно

по ръката, но на Стан не му пукаше. Остави го на банкетата, в прахта.

— Май предаваш се ти и ако така е, аз не ще те...

— Така е, повярвай ми — изръмжа Стан.

Жерар изпърха с криле и каза:

— Не можеш да го направиш.

— Не мога ли? Само гледай.

Върна се при предната врата и я отвори.

— Искам си клетката — каза Жерар. — Поне това можеш да...

— Майната ѝ на проклетата ти клетка!

— Не си отивай с гняв, не си прав, не си отивай с...

— Чао, Жерар. — Стан затръшна вратата и натисна гневно педала за газта. Колата хвъркна напред и вдигна голям облак прах, точно както го беше планирал. Той погледна назад, но не видя птицата. Затова пък видя купчинките птичи изпражнения на задната седалка. Господи, щяха да минат дни, докато ги изчисти хубаво.

Но сега важна беше тишината.

Благословената тишина.

Най-после.

Приключенията на Жерар бяха свършили.

Сега, когато в колата цареше тишина, натрупаната умора го цапардоса право между очите. Започна да се унася. Включи радиото, отвори прозореца и подаде глава навън с надеждата студеният вятър да го ободри. Но нищо не помагаше. Даде си сметка, че сънят ще го обори и че трябва да спре да поспи.

Папагалът го беше държал буден. Стана му съвестно, че го е оставил на пътя. Обрекъл го беше на сигурна смърт. Птица него нямаше да издържи дълго в пустинята. Някоя гърмяща змия или койот щеше да го смотае набързо. А може и да беше напълнил вече нечий стомах. Нямаше причина Стан да се връща.

Отби край горичка иглолистни дървета, изключи двигателя и вдъхна аромата им. Заспа моментално.

Жерар се поразходи по прашната земя в тъмнината. На няколко пъти се опита да кацне на обрулените храсти в съседство. Но те не можеха да издържат тежестта му и той всеки път падаше на земята. Накрая, наполовина с подскоци, наполовина летейки, успя да се

задържи на един хвойнов храст, близо метър над земята. Кацнал на тази импровизирана стойка, сигурно би заспал, ако температурите не бяха твърде ниски за тропическа птица като него. А и скимтенето на глутница пустинни животни го държеше нащрек.

Скимтенето се приближаваше.

Жерар изпърха, което беше знак за тревога. Погледна в посоката, от която идваха звуците. Няколко тъмни сенки се приближаваха. Просветваха зелени очи.

Той изпърха отново с криле.

Гледаше как глутницата се приближава.

76.

Хеликоптерът „Робинсън R44“ се спусна сред облак прах и Васко Бордън излезе от кабинката, превит на две под перките. Качи се в чакащия го черен джип.

— Докладвай — каза на Доли, която седеше зад волана. Тя беше пристигнала по-рано, докато Васко следеше грешната кола по пътя за Пибъл Бийч.

— В седем и половина тази вечер се е регистрирала в „Бест Уестърн“, после е отишла да пазарува в универсален магазин наблизо, където човек от охраната е идентифицирал колата ѝ. Тя го сплашила с някаква историйка за откачен бивш съпруг и той се хванал.

— Кога е било това?

— Малко преди осем. Оттам се е върнала в мотела и се обадила на хлапето от рецепцията, че в стаята ѝ има някой. Докато младежът проверявал, тя взела пушката, която държал под бюрото, и отпрашила с нея.

— Сериозно? Бива си я — каза Бордън.

— Преди това се е опитала да купи пистолет в магазина, но се отказала заради десетдневното изчакване.

— И сега?

— Следяхме мобилния ѝ телефон, но тя го изключи. Преди това се движеше на изток, към магистрала Ортега.

— Навлязла е в пустинята — каза Васко. — Ще поспи няколко часа в колата и утре сутрин ще продължи.

— Сателитни снимки можем да свалим в осем сутринта. По-рано няма как да стане.

— Тя ще потегли преди осем — каза Васко. Облегна назад. — Ще тръгне призори. — Замълча, обмисляше ситуацията. — Карала е цял следобед повече или по-малко на юг. От самото начало нашата дама пътува на юг.

— За Мексико ли мислиш? — попита Доли.

Васко поклати глава.

— Ако пресече границата, този факт ще бъде отбелязан черно на бяло, а тя не иска да оставя никакви следи.

— Може да поеме на изток и да прекоси границата при Браун Фийлд или Калексико.

— Може би. — Васко потри замислено брадата си. Със закъснение усети, че спиралата за мигли полепва по ръката му. По дяволите, не биваше да допуска такива елементарни грешки. — Уплашена е. Според мен е тръгнала към място, където смята, че ще намери помощ. Където ще се срещне с баща си например. Или с друг, когото познава. Старо гадже? Съученичка? Приятелка от колежа? Бивша своя учителка? Бивш колега? Нещо такова.

— Вече два часа проверяваме в интернетските бази данни, но засега нямаме нищо — каза Доли.

— А старите ѝ телефонни разпечатки?

— Не е звъняла на номера в Сан Диего и околността.

— От колко време?

— Една година. За по-голям период трябва специално разрешение.

— Значи при когото и да отива, не му се е обаждала поне една година. — Васко въздъхна. — Просто ще трябва да чакаме. — Обърна се към Доли. — Да идем в онзи „Бест Уестърн“. Искам да знам каква точно пушка си е присвоила малката Дама. А и може да починем няколко часа до съмване. Сигурен съм, че утре ще я пипнем. Имам предчувствие. — Потупа се по гърдите. — А предчувствията никога не ме лъжат.

— Миличък, току-що си оклепа със спирала хубавата риза.

— Уф, мамка му — каза той и въздъхна.

— Ще се изпере — каза Доли. — Ще се погрижа за това, не се притеснявай.

77.

Жерар гледаше как тъмните сенки се приближават.

Движеха се с големи леки крачки и издаваха сумтящи душещи звуци, които току преминаваха в нещо като котешко мяукане. Не бяха големи. Гърбовете им не надвишаваха на ръст шубрака. Заобиколиха неговата хвойна и ту стесняваха, ту разширяваха кръга.

Но очевидно го бяха надушили, защото не се махаха. Бяха шест. Жерар изпърха с криле, отчасти в опит да се постопли.

Животните имаха дълги муцуни. Очите им светеха в яркозелено. Излъчваха силна и неприятна мускусна миризма. Имаха дълги пухкави опашки. Виждаше се, че не са черни, а по-скоро кафеникавосиви.

Стесняваха кръга.

— Тре-тре-треперя аз, треперя аз.

Приближаваха се. Вече бяха доста близо.

Най-голямото спря на метър-два и впери очи в Жерар. Жерар не помръдваше.

След няколко секунди голямото животно пристъпи още малко напред.

— Спри на място, господинчо!

Животното спря моментално и дори отстъпи няколко крачки. Другите животни последваха примера му. Изглеждаха объркани от гласа.

Но не за дълго. Голямото животно пак тръгна напред.

— Спри бе!

Този път колебанието на животното трая не повече от секунда, след което то продължи да се приближава.

— Мислиш, че ще ти излезе късметът, а? Кажи бе, смотаняк! А?

Животноти се приближаваше много бавно. Душеше, вирнало муцуна към Жерар, все по-близо и по-близо... Душеше, душеше... и как вонеше само. Носът му беше на десетина сантиметра...

Жерар се наведе и клъвна жестоко мекия нос на животното изскимтя и отскочи, като едва не събори Жерар от мястото му върху

хвойновия храст.

— Знай, че винаги ще съм на крачка зад теб — каза Жерар. — Някой ден ще се обърнеш, аз ще съм точно зад теб и ще те убия, Мат.

Животното се беше проснало на земята и търкаше ранения си нос с предните си лапи. Известно време това ангажираше вниманието му изцяло. После стана и започна да ръмжи.

— Животът е труден, но дважд по-труден е за глупака.

Вече цялата глутница ръмжеше. Тръгнаха напред в полукръг. Действията им изглеждаха координирани. Жерар изпърха с криле, после още веднъж. Дори ги разпери с надеждата да изглежда по-голям и застрашителен. Но това очевидно не оказа никакъв ефект.

— Вижте, глупаци такива, в опасност сте, не разбирате ли? Те ви дебнат, дебнат всички ни!

Но гласовете вече не ги притесняваха. Просто се приближаваха бавно напред — и толкова. Едното заобиколи откъм гърба на Жерар. Той обърна глава назад. Лоша работа.

— Вървете си, върнете се у дома си! — Жерар размаха отново криле, нервно, но тревогата явно му даваше сила, защото крачката му се отделиха на няколко сантиметра от клончето, на което беше кацнал. Ръмжащите животни се приближаваха...

Жерар размаха още по-силно криле... по-силно... и усети как се издига във въздуха. За последен път му бяха подрязали перата преди седмици! Можеше да лети! Издигна се високо над земята и откри, че може и да се рее, поне за кратко. Не много, но все пак. Сврадливите животни бяха далеч под него и виеха разочаровано. Жерар полетя на запад, в посоката, в която беше изчезнал Стан. Летеше далеч от изгрева, към тъмнината. Силното му обоняние долови миризмата на храна и той полетя натам.

78.

Алекс Бърнет спеше зад волана. Отвори очи и видя, че е обградена от мъже. Трима надничаха през прозорците. Бяха с каубойски шапки и носеха дълги тояги с примки в края. Тя рязко се надигна. Един от мъжете ѝ даде знак да кротува.

— Само минутка, госпоице.

Алекс хвърли поглед към сина си, който спеше на седалката до нея. Не се беше събудил. Нищо не можеше да събуди Джейми.

Погледна навън и ахна ужасено. Един от каубоите вдигна тоягата си. Гигантска гърмяща змия, дълга над метър и половина и дебела колкото мъжка ръка, се гърчеше в примката и съскаше.

— Вече можете да излезете, ако искате — каза мъжът и отмести тоягата настрани.

Алекс предпазливо отвори вратата.

— Заради топлината на двигателя е — каза друг. — Заради нея сутрин се навират под колите.

Видя, че мъжете са общо шестима. Всичките освен тояги носеха големи сакове с гърчещо се съдържание.

— Какво правите?

— Събираме гърмящи змии.

— Защо? — попита тя.

— За Гърмящата надпревара другата седмица. В Юма.

— Тъъ...

— Организируют я всяка година. Кой ще донесе най-много?

— Разбирам.

— Оценяват се на килограм, така че прибираме само големите. Не искахме да ви уплашим.

— Благодаря ви.

Мъжете се канеха да си тръгнат. Онзи, който бе разговарял с нея, поизостана.

— Госпожо, не бива да се мотаете тук сама — каза той Макар да виждам, че имате оръжие. — Кимна към задната седалка на колата.

— Да, но нямам патрони.

— Е, това не е добре — каза мъжът и тръгна към собствената си кола, паркирана от другата страна на шосето. — Дванайсети калибър, нали?

— Да.

— Тези трябва да свършат работа — каза той и ѝ даде шепа червени патрони. Тя ги прибра в джобовете си.

— Благодаря. Колко ви дължа?

Той поклати глава.

— Просто се пазете, госпожо. — Погледна към другарите си, после добави: — Един черен джип мина по шосето преди час някъде. Едър мъжага с брада каза, че търси жена с момченце. Рече, че ѝ бил чичо и че двамата били изчезнали.

— Хм. И вие какво му казахте?

— Тогава още не ви бяхме видели, така че...

— Накъде тръгна той?

— Към Елсинор. Но сигурно всеки момент ще поеме обратно.

— Благодаря ви — каза тя.

Той ѝ махна и каза:

— Не спирайте на бензиностанциите. И късмет.

ЗАПИС: CBS 5, САН ФРАНЦИСКО

ОСВОБОЖДАВАТ ОБВИНЕН В БИОТЕРОРИЗЪМ

(CBS 5) Заподозреният в тероризъм Марк Сангър днес беше пуснат от областния затвор в Аламеда с двегодишна условна присъда заради притежаването на опасни биологични материали. Информирани източници съобщават, че техническата сложност на правителствените обвинения срещу Сангър е навела прокуратурата на неохотното заключение, че едва ли ще постигнат ефективна присъда срещу заподозрения. Под въпрос е най-вече обвинението срещу Сангър, че е модифицирал

генетично костенурки в Централна Америка. Потърсихме за коментар Хулио Манарес от Коста Рика.

(Манарес) Вярно е, че атлантическите костенурки са били подложени на генна модификация, която е оцветила в лилаво корубите им. Засега няма обяснение как е станало това. Но възрастта на костенурките сочи, че генната манипулация е била извършена преди пет до десет години.

(CBS 5) Малко след ареста на Сангър детективите установили, че той не е посещавал Коста Рика в периода, когато е била осъществена модификацията. За пръв път е бил там миналата година. И така, Марк Сангър, заподозрян в тероризъм, от днес е на свобода срещу глоба от петстотин долара.

79.

Докато чакаше началото на изслушването в конгресна зала номер 443, конгресмен Марвин Минковски (Уисконсин) се обърна към конгресмен Хенри Уекслър (Калифорния) и каза:

— Не мислиш ли, че трябва да има по-строг регулационен режим, който да ограничава достъпа до рекомбинантна ДНК технология?

— Сангър ли имаш предвид?

— Е, той е най-пресният случай. Имаш ли представа откъде се е сдобил с онези неща?

— По интернет — каза Уекслър. — Можеш да си поръчаш рекомбинантни комплекти от сайтове, базирани в Ню Джърси и Северна Каролина. Срещу двеста долара.

— Направо си търсим белята, да знаеш.

— Слушай — каза Уекслър, — жена ми обича градината си. Твоята жена занимава ли се с градинарство?

— След като децата се изнесоха, направо откачи на тема рози.

— Членува в местния градинарски клуб? И всичко останало?

— Ами да.

— Много любители градинари, които преди създаваха хибриди чрез присадки и ашладисване, сега са направили следващата крачка и използват ДНК комплекти — каза Уекслър. — По целия свят хората създават генно модифицирани рози. Говори се, че една японска компания създаде синя роза чрез генно модифициране. Градинарите от векове мечтаят за синя роза. Опитвам се да ти кажа, че технологията вече е навсякъде, Марв. И в големите компании, и в задните ни дворове. Навсякъде.

— И какво трябва да направим ние по въпроса? — каза Минковски.

— Нищо — отвърна Уекслър. — Не бих направил нищо, което да ядоса жена ти. Или моята. — Обви с пръсти брадичката си, жест, който винаги излизаше добре на телевизионен екран. — Но от друга страна

— каза той, — може би е време за една реч, в която да изразя загрижеността си за рисковете на тази нерегулирана и неконтролирана технология.

— Добра идея — съгласи се Минковски. — Може и аз да кажа нещо по въпроса.

НОВОСТИ В ЛИПОСУКЦИЯТА

ТЛЪСТИНИТЕ НА МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ СЕ ПРОДАВАТ ЗА \$18000

Утре: Знаменитости ще даряват тлъстини за благотворителност

BBS NEWS. Сапун, направен от извлечена чрез липосукция тлъстина от италианския министър-председател Силвио Берлускони, беше продаден за осемнадесет хиляди долара на частен колекционер. Сапунът е произведение на изкуството и носи името „Mani Pulite“ („Чисти ръце“), а негов автор е творецът Джани Моти, който работи в Швейцария. Моти купил материала от една клиника в Лугарно, където била извършена липосукцията на Берлускони. Моти я оформил в сапун, който след това продал по време на панаира на изкуствата в Базел на частен швейцарски колекционер, който вече можел „да си мие ръцете с Берлускони“.

Коментатори отбелязаха, че Берлускони не е особено популярен в Европа и това навярно е свалило цената на неговата тлъстина. Тлъстините на знаменитости от киноиндустрията навярно биха се продали значително по-скъпо. „Цената на страничните продукти на Брад Пит или Памела Андерсън сигурно ще удари небето“, каза един от тях.

Дали знаменитостите биха предложили за продан тлъстините си? „Защо не? — казва един пластичен хирург от Бевърли Хилс. — Може да го превърнат в

благотворителност. Така или иначе, липосукциите на знаменитости са факт. Сега ние просто изхвърляме извлечените тлъстини. Не виждам защо пациентите ни да не използват тлъстините си в полза на една или друга достойна кауза“.

ФЕН НА ВИСОКИТЕ СКОРОСТИ ГОРИ ЗАДНИТЕ СИ ЧАСТИ

Дупе да му е яко

WIRED NEWS SERVICE. Богатият новозеландец Питър Бетун ще се опита да постави световен рекорд със скоростна лодка, захранвана с тлъстини, изсмукани от собствените му задни части. Двайсет и шест метровият му тримаран „Победител“ се захранва изцяло с биодизелово гориво, направено от растително масло и други мазнини. Тлъстините от задните част на Бетун ще съставляват, разбира се, минимална част от горивото, необходимо за околосветското му пътешествие. Извлеченото оттам гориво е било едва литър. Бетун обаче отбеляза, че имал болки и синини след липосукцията и че предоставянето на горивото било „лична саможертва“.

ТВОРЕЦ ГОТВИ И ЯДЕ СОБСТВЕНИТЕ СИ ТЛЪСТИНИ

Протест срещу „разсипничеството“ на Западния свят

РОЙТЕРС. Нюйоркският концептуален творец Рикар-до Вега се подложил на липосукция, сготвил изсмуканата тлъстина и я изял. Според собствените му думи целта му била да привлече вниманието към разсипничеството на западните общества. По-голямата част от изсмуканата тлъстина Рикардо заделил за продан, с идеята, че така хората ще могат да опитат човешка плът и да пробват що е това канибализъм. Вега не е определил цена за тлъстините си, но един търговец на произведения на изкуството каза, че по негова преценка цената ще е

много по-малка от тази за тлъстините на Берлускони. „Берлускони е министър-председател — посочи той. — Вега е непознат за широката публика. Пък и идеята му не е съвсем новаторска, защото същото бе направено от друг творец, Маркос Евариста, който направи кюфтета от телесната си мазнина“.

Маркос Евариста е роден в Чили, но живее в Дания. Слуховете, че кюфтетата от телесната му мазнина ще бъдат предложени на търг от филиала на Кристис в Ню Йорк, не бяха потвърдени, защото представителите на Кристис отказаха коментар.

80.

Линейката се движеше с висока скорост на юг. Със слушалки с микрофонче на главата, последен писък на технологията, Доли шофираше и говореше с Васко. Васко беше много ядосан, но Доли нищо не можеше да направи по въпроса. За втори път беше тръгнал по грешна следа. Никой не му беше виновен.

— Виж — каза тя в микрофончето. — Току-що получихме данните от телефонната компания за последните пет години. Буквално преди минута. Алекс се е обаждала на някакви хора в този район, казват се Кендал, Хенри и Лин Кен-дал. Мъжът е биохимик; не знаем с какво се занимава жената. Но Лин и Алекс са връстнички. Може да са израснали заедно.

— И къде са те? — попита Васко. — Тези Кендал.

— Живеят в Ла Хола. На север от...

— Знам къде е, по дяволите — прекъсна я Васко.

— Ти къде си сега? — попита Доли.

— Връщам се от Елсинор. Поне на час път съм от Ла Хола. Тука е завой след завой. Мамка му, сигурен съм, че е пренощувала някъде на това шосе.

— Откъде знаеш?

— Просто знам. Сърби ме носят.

— Добре де, сега така или иначе сигурно пътува към Ла Хола. Може и да е пристигнала вече.

— А ти къде си?

— На двайсетина минути от къщата на Кендал. Искаш ли ние да ги приберем?

— Как е докторчето? — попита Васко.

— Трезвен е.

— Сигурна ли си?

— Да — каза Доли. — В момента се налива с кафе от термоса.

— Ти провери ли какво има в термоса?

— Да. Естествено. Е... да ги приберем ли, или да те изчакаме?

— Жената не закачайте. Но ако видите хлапето, приберете го.
— Добре — каза Доли.

81.

— Боб — каза Алекс, придържаше с рамо телефона до ухото си. От другата страна на линията се чу стон.

— Кое време е?

— Седем сутринта, Боб.

— Господи... — Чу се как главата му се стоварва обратно върху възглавницата. — Дано да е нещо важно, Алекс.

— Да не си бил на дегустация снощи? — Робърт А. Кох, уважаваният директор на адвокатската им фирма, беше вдъхновен почитател на виното. Пазеше колекцията си в сейфове из целия град. Наддаваше на аукциони в Кристис; пътуваше с цел покупки до Напа, Австралия, Франция. Според Алекс обаче всичко това беше просто извинение да се напива регулярно.

— Казвай, Алекс. И дано да не е някоя глупост.

— Добре. Вече двайсет и четири часа ме преследва ловец на глави, огромен здравеняк, прилича на ходеща планина, преследва мен и сина ми с надеждата да ни забие игли за биопсия и да ни вземе клетките.

— Много смешно. Казвай какво има.

— Не се шегувам, Боб. Гони ни ловец на глави.

— Просто така?

— Не. Мисля, че е свързано с „Биоджен“.

— Говори се, че си имат неприятности — каза Боб. — Значи се опитват да ви вземат клетки? Вероятно нямат това право.

— „Вероятно“ не ме устройва, Боб.

— Знаеш, че законът е неясен.

— Виж — каза тя, — осемгодишното ми дете е с мен и онези се опитват да го вкарат в линейка и да забият дебела игла в черния му дроб. Не искам да чувам какво било неясно. — Искам да чуя от теб, че ще ги спреш.

— Ще се опитаме, естествено — каза той. — Това е свързано със случая на баща ти, нали?

— Да.

— Говори ли с него?

— Не си вдига телефона.

— Обади ли се в полицията?

— Има заповед за задържането ми. В Окснард. За днес е насрочено изслушване в тамошния съд. Искам някой да се яви вместо мен, някой, който си разбира от работата.

— Ще пратя Денис.

— Казах някой, който си разбира от работата.

— Денис е добър.

— Денис е добър, когато има един месец да се подготви.

Изслушването е днес, Боб.

— Добре де, кого искаш тогава?

— Искам теб — каза тя.

— Оле Боже! Окснард? Много е далече... Не знам дали...

— На задната седалка имам пушка с рязана цев, Боб. Изобщо не ме интересува дали ти се шофира до Окснард, или не.

— Добре де, добре, по-спокойно — каза той. — Ще гледам да уредя нещо.

— Ще отидеш ли?

— Да, ще отида. Някакви подробности ще ми кажеш ли? За какво е цялата тази история?

— Ще намериш всичко в досието по случая Бърнет. Предполагам, че са се позовали на суверенното право за отчуждаване, може да ме обвиняват и в присвояване.

— Присвоила си собствените си клетки?

— Те твърдят, че са тяхна собственост.

— Как може твоите клетки да са тяхна собственост? Съдът им присъди собственост върху клетките на баща ти. А, да, ясно. Същите клетки. Но това са глупости, Алекс.

— Кажи го на съдията.

— Не могат да нарушат целостта на твоето тяло или я на тялото на сина ти само защото...

— Запази го за съдията — прекъсна го тя. — Ще ти се обадя по-късно да ми кажеш какво е станало.

И прекъсна.

Погледна Джейми. Той още спеше, кротко като ангелче. Ако Кох се добереше до Окснард към десет-единайсет, може и да уредеше спешно изслушване за следобеда. Нямаше смисъл да му се обажда преди четири часа. Дотогава оставаше много време.

Продължи по шосето към Ла Хола.

82.

„Само това ни трябва сега — мислеше Хенри Кендал. — Гости!“ Гледаше невярващо как Лин прегръща топло Алекс Бърнет, а после и синчето ѝ, Джейми. Алекс и Джейми току-що се бяха появили, без да се обадят предварително. Жените приказваха развълнувано една през друга, размахваха ръце и изобщо бяха адски щастливи да се видят. Тръгнаха към кухнята да нахранят хлапето на Алекс. Междувременно неговият Джейми и Дейв играеха на плейстейшъна. Нещо с коли. Откъм хола долитаха звуци на стържещ метал и свистящи гуми.

Хенри Кендал се затвори в спалнята да премисли нещата на спокойствие. Преди малко се беше върнал от полицейското управление, където беше изгледал вчерашния запис от охранителната камера в училищния двор. Качеството на образа не беше много добро — и слава Богу, — защото гледката как оня Били рита и бие сина му толкова го разстрои, че той едва издържа до края на записа. На няколко пъти отклонява поглед. А и другите хлапета, скейтърите, на всичките мястото им беше в затвора. Най-малкото трябваше да ги изключат от училището.

Но Хенри знаеше, че това няма да е краят. Винаги ставаше така. В последно време хората се съдеха наляво и надясно и родителите на изключените със сигурност щяха да заведат дело срещу училището. Срещу семейството на Хенри също, срещу Джейми и Дейв. И по време на делата със сигурност щеше да излезе наяве, че няма такова нещо като синдром на Гандалф — Крики или както там го беше кръстила Лин. Със сигурност щеше да излезе наяве, че Дейв всъщност е трансгенетично шимпанзе.

И тогава какво? Медиен цирк, надхвърлящ и най-разюзданото въображение. Репортерски палатков лагер пред къщата им. Седмици наред. Щяха да ги дебнат и да ги следват по петите, където и да отидеше някой от семейството. Камерите им щяха да работят денонощно. Щяха да разбият живота им. А когато репортерите най-сетне се отегчаха, мястото им щяха да заемат религиозните откачалки

и екологите. Щяха да наричат Хенри и семейството му безбожници. Престъпници. Щяха да ги обявят за опасни, срам за Америка и заплаха за биосферата. Представяше си ордата телевизионни коментатори, надприказващи се на десетки езици — английски, испански, немски, японски — говорят ли, говорят, а на фона вървят снимки на Дейв, на Хенри и на къщата им.

И това щеше да е само началото.

Щяха да им отнемат Дейв. Хенри можеше да отиде в затвора. (Макар да се съмняваше в последното: учените нарушаваха правилата на генетичните изследвания вече две десетилетия, а още никой не беше отишъл в затвора дори когато пациентите им умираха.) Със сигурност обаче щяха да му забранят по-нататъшна изследователска дейност. Можеха да го отстранят от лабораторията за година или повече. Как щеше да издържа семейството си тогава? Лин нямаше да се справи сама, а скандалът със сигурност щеше да се отрази зле и на нейния уеббизнес. А с Дейв какво щеше да се случи? Със сина му? С Трейси? А съседите, приятелите? Вярно, Ла Хола се славеше с либералните си разбирания (поне части от нея), но хората едва ли щяха да преглътнат лесно идеята едно полушимпанзе да ходи на училище с децата им. По-радикално от това, здраве му кажи. Хората не бяха готови за толкова голяма крачка в разбиранията си. Дори убедените либерали.

Сигурно щеше да се наложи да се преместят. Да продадат къщата си и да отидат на някое забутано място, в Монтана например. Макар че там хората можеше да се окажат още по-враждебни.

Тези и други подобни мисли се блъскаха в главата му под съпровода на свирещи спирачки и блъскащи се коли откъм хола и смеха на двете жени откъм кухнята. Беше направо непоносимо. А в центъра на цялата каша, в центъра на всичко, пулсираше дълбокото му чувство за вина.

Едно нещо беше ясно. Трябваше във всеки един момент да знае къде са децата му. Не биваше да допуска нов инцидент като вчерашния. Лин беше решила да ги заведе ѝа училище малко по-късно, за да избегне сблъсъци с по-големите ученици, така че още бяха тук. Онова хлапе, Клийвър, беше истинска заплаха, а и едва ли щяха да го задържат в полицията. Сигурно щяха само да го сплашат и да го предадат на баща му. За въпросния баща Хенри знаеше малко, само че

е отбранителен експерт в местен институт и върл поддръжник на правото да притежаваш лично оръжие. От онези интелектуалци, които обичат да стрелят по разни неща. Интелектуалец-мъжкар. Един Господ знаеше какво може да се случи.

Погледна пакета, който беше донесъл от лабораторията. На етикета пишеше „ТракТек Индъстрис, Чиба Сити, Япония“. Вътре имаше пет лъскави сребристи цилиндърчета, дълги по три сантиметра и малко по-тънки от коктейлни сламки. Извади ги и ги огледа. Тези чудеса на миниатюризацията си имаха вградена GPS технология, както и монито-риращи устройства за температура, пулс, дишане и кръвно налягане. Активираха се чрез магнит в единия край. Трябваше само да го докоснеш. Връхчето просветна в синьо и угасна, нищо повече.

Предназначението им беше да се следят чрез тях лабораторните примати и другите маймуни. Вкарваха се в тялото чрез специален хирургически инструмент, който приличаше на огромна спринцовка. Поставаха се под кожата на врата, точно над ключицата. Не можеше да направи това с децата, разбира се. Така че въпросът беше къде да ги сложи.

Върна се в хола при децата. Да ги пъкне в чантите им? Не. Под яките на ризките им? Поклати глава. Щяха да ги усетят. Тогава къде?

Хирургичният инструмент свърши работа идеално. Устройствата влизаха съвсем леко в гумените подметки на маратонките. Първо обработи една от маратонките на Дейв, после на Джейми, а после му хрумна да сложи устройство и в една от маратонките на другия Джейми, сина на Алекс.

— За какво ти е? — попита го детето, когато Хенри му поиска маратонката.

— Трябва да видя нещо. Ще ти я върна след секунда.

Излезе в коридора и вкара и третото устройство.

Оставаха още две. Хенри се замисли. Имаше няколко възможности.

83.

Черният джип спря зад линейката, Васко слезе и тръгна към нея. Доли се прехвърли на пасажерското място.

— Какво става? — попита Васко, докато се настаняваше зад волана.

Доли кимна към къщата в другия край на улицата.

— Семейство Кендал живеят там. Колата пред къщата е на Бърнет. Вътре са вече повече от час.

Васко се намръщи.

— И какво става?

Тя поклати глава.

— Мислех да използвам насочения микрофон, но за целта трябва да сме точно срещу прозорците, а прецених, че е рисковано да се приближавам толкова.

— Правилно.

Васко се облегна назад. Въздъхна дълбоко. Погледна си часовника.

— Е, не можем да влезем. — Ловците на глави имаха право на достъп до недвижимата собственост на преследвания беглец дори и без заповед за обиск, но не и до жилищата на трети лица, дори да знаеха, че беглецът се укрива там. — Рано или късно ще излязат — каза той. — И когато това стане, ние ще сме тук и ще ги чакаме.

84.

Жерар беше уморен. Летеше вече час след последната си спирка, която едва не беше завършила трагично.

Малко след зазоряване, воден от миризмата на храна, беше кацнал при някакви сгради. Бяха дървени, с избеляла боя. Имаше стари коли, обрасли с трева. Големи животни издаваха сумтящи звуци зад дървена ограда. Жерар кацна на един от коловете на оградата и загледа как младеж със син гащеризон излиза от близката сграда с кофа в ръка. Миришеше на храна.

— Гладен съм — каза Жерар.

Момчето се обърна. Огледа се, после продължи по пътя си.

— Искам храна — каза Жерар. — Гладен съм. Момчето спря и пак се огледа.

— Какво ти става бе, не можеш ли да говориш? — попита Жерар.

— Мога — каза хлапето. — Ти къде си?

— Тук.

Хлапето примижа и тръгна към оградата.

— Казвам се Жерар.

— Можеш да говориш?!

— Колко вълнуващо — каза Жерар. Миризмата откъм кофата се усещаше все по-силно. Миришеше на царевица и на други зърна. Имаше и още нещо, което миришеше лошо. Но гладът замъгляваше преценката му.

— Искам храна.

— Каква храна искаш? — попита хлапето, бръкна в кофата и извади шепа от съдържанието ѝ. — Това харесва ли ти?

Жерар се наведе да опита. Изплю моментално.

— Отврат!

— За кокошките е. Нищо ѝ няма на храната. Те нали ядат.

— Нямах ли някакви пресни зеленчуци? Хлапето се засмя.

— Много си смешен. Говориш като англичанин. Как се казваш?

— Жерар. А портокалче да ти се намира? Портокал? — Пристъпваше нетърпеливо от крак на крак. — Обичам портокали.

— Как си се научил да говориш толкова добре?

— Бих могъл да те попитам същото.

— Знаеш ли какво? Ще те покажа на татко — каза хлапето и протегна ръка. — Питомен си, нали?

— Що не се гръмнеш! — каза Жерар и се премести върху ръката на хлапето.

То го сложи на рамото си и тръгна към дървената сграда.

— На бас, че можем да те продадем за много пари.

Жерар нададе вой и литна към покрива на една от сградите.

— Хей! Върни се! Откъм къщата се чу вик:

— Джаред, още ли не си свършил?

Момчето тръгна неохотно към обора и разхвърля шепи зърна по земята. Накакви жълти птици се спуснаха със смешни звуци към храната. Изглеждаха невероятно глупави.

Мина известно време, докато Жерар реши, че все пак може да хапне от тази храна. Литна надолу и издаде силен писък, за да разгони глупавите птици, после почна да им яде от зърното. Беше ужасно на вкус, но нали все трябваше да хапне нещо. Хлапето обаче се спусна към него с протегнати ръце. Жерар излетя, клъвна нахалника по носа — момчето изпищя, — после кацна малко по-встрани да си довърши закуската. Големите жълти птици го бяха наобиколили.

— Назад бе! Я се махайте веднага!

Жълтите птици не му обърнаха внимание. Жерар нададе вой на сирена. Хлапето пак се хвърли отгоре му и за една бройка да го хване.

— Вибрации! Вибрации! Двайсет хиляди фута и падаме! Ще преместя лоста напред... — А после звук на мощна, разтърсваща експлозия. Това определено стресна пилетата и му осигури кратко спокойствие.

После обаче хлапето се върна с мрежа и замахна да го улови. Жерар прецени, че няма нужда да поема излишни рискове, а и стомахът му тежеше от ужасната храна, така че се евакуира по най-бързия начин във въздуха, като клъвна пътом момчето по главата, преди да се издигне в синьото небе и да продължи по пътя си.

След двадесетина минути стигна до крайбрежието и пое успоредно на бреговата линия. Тук му беше по-лесно да лети, защото имаше възходящи въздушни течения, истинска благословия за уморените му криле. Не бяха достатъчно силни, за да се остави единствено на тях и да се рее, но все пак помагаха. Изпълни го чувство на относителен покой.

Поне докато някаква гигантска бяла птица — направо огромна, исполинска — не връхлетя мълчаливо. Подмина го на скорост, като създаде въртелива турбуленция, която го извади от равновесие. Когато пое отново контрол над полета си, Жерар установи, че птицата вече се е отдалечила от него, носена от големите си плоски криле. Имаше си само едно око, при това в центъра на главата; лъщеше на слънцето. А крилете ѝ изобщо не помръдваха — оставаха си прави и плоски.

„Добре че не са цяло ято“, помисли с облекчение Жерар. Гледаше как самотната птица захожда бавно към земята. И точно тогава забеляза красивия зелен оазис наред пустинния бряг. Оазис! Беше построен край струпване на огромни скали. Скалите бяха обградени от палми, пищни градини и хубави къщички в зеленината. Жерар си помисли, че там със сигурност ще има храна. Гледката беше толкова изкусителна, че той пое в широка спирала надолу.

Направо мечта. Красиви хора в бели роби вървяха мълчаливо сред градини с цветя и храсти под хладната сянка на различни дървета и сред песните на множество най-различни птици. Засега не подушваше храна, но беше сигурен, че трябва да има.

И тогава го подуши — портокал! Разрязан портокал!

Само след миг видя друга птица, с червено-синьо оперение, кацнала на стойка пред поднос, пълен с портокали. Портокали, авокадо и парченца маруля. Жерар кацна предпазливо до птицата и каза:

— Искам да ме искаш.

— Здра-вей — каза червено-синята птица.

— Да съм ти нужен нужно ми е.

— Здра-вей.

— Добре си живееш ти. Казвам се Жерар.

— Аааа, кво става, пич? — каза птицата.

— Нещо против да си взема от портокалите?

— Здра-вей — каза птицата. — Аааа, кво става, пич?

— Рекох, че ми се яде портокал.

— Здра-вей.

На Жерар му писна. Понечи да си вземе парченце портокал. Синьо-червената птица го кльвна жестоко. Жерар отскочи и излетя с портокала в човката. Кацна на един клон и погледна назад. И видя, че другата птица е окована към стойката си. Изяде си портокала на спокойствие. После литна да си вземе още. Подходи към стойката изотзад, а при следващия набег — отстрани. Връхлиташе неочаквано, всеки път от различна посока, и така сварваше неподготвена птицата, която можеше да казва само „здра-вей!“.

След половин час прецени, че се е нахранил.

Междувременно хората в белите роби идваха и си отиваха, говореха си за фервекс и плодови желета. Жерар каза:

— Jell-O, вкусният десерт за цялото семейство, сега с още повече калций! — Двамина от белите роби погледнаха нагоре. Някой се засмя. После си продължиха по пътя. Това място беше мирно и спокойно; малки поточета ромоляха край пътеката. Жерар почувства, че ще остане тук много, много дълго.

85.

— Така, имаме раздвижване — каза Васко. Две хлапета излизаха от къщата на Кендал. Едното беше тъмнокосо, с бейзболна шапка и доста кривокрако. Другото беше русо, също с бейзболна шапка.

— Прилича на Джейми — каза той и включи колата на скорост.

Подкараха бавно напред.

— Не знам — каза Доли. — Не ми прилича много.

— Заради шапката е. Просто го попитай — каза Васко.

Доли свали прозореца и подаде глава навън.

— Джейми, миличък?

Момчето се обърна и каза:

— Да?

Доли изскочи от колата.

Хенри Кендал работеше на компютъра — активираше устройствата за проследяване. Изведнъж чу силен писък отвън. Веднага позна гласа — Дейв. Скочи и хукна към вратата. Лин тичаше зад него. Алекс седеше в кухнята, прегърнала уплашено сина си. Изглеждаше ужасена.

Дейв беше объркан. Жената в голямата бяла кола извика Джейми, а после изскочи и го грабна. Не беше в природата на Дейв да напада жени, така че само стоеше и гледаше как жената грабва Джейми, понася го към задницата на бялата кола и отваря вратите. Вътре Дейв видя мъж с бяла престилка и разни лъскави инструменти, които го изплашиха.

Явно и Джейми се уплаши, защото започна да пищи, а после жената затръшна вратите.

Преди колата да е потеглила, Дейв изкрещя и скочи отзад, хвана се за дръжките на вратите. Бялата кола набра скорост. Дейв се държеше, но едва пазеше равновесие. Успя да се захване добре и се изтегли нагоре да погледне през задните прозорци. Видя как мъжът с

бялата престилка и жената натискат Джейми в едно легло и се опитват да го завържат. Джейми пищеше.

Вълна от ярост заля Дейв. Той заръмжа и заблъска по вратите. Жената вдигна стреснато поглед. Определено не очакваше да види Дейв. Извика нещо на шофьора.

Шофьорът зави. Инерцията затегли Дейв настрани и той за малко да изпусне дръжките. Когато колата го люшна в обратната посока, той протегна ръка и се хвана за сигналните лампи над вратите. Изкатери се на покрива на линейката. Вятърът беше силен. Повърхността — гладка. Той лежеше по корем и бавно пълзеше напред. Колата пое в права посока и намали скоростта. Отдолу се чуваха писъци.

Той продължи да лази напред, сантиметър по сантиметър.

— Няма го! — извика Доли, надничаше през задния прозорец.

— Какво беше?

— Приличаше на маймуна!

— Не е маймуна! Той ми е най-добрият приятел! — извика Джейми, продължаваше да се дърпа неистово. — Ходим заедно на училище.

Шапката на момчето падна и Доли видя, че косата му е тъмнокестенява.

— Как се казваш? — попита го.

— Джейми. Джейми Кеңдал.

— О, не!

— За Бога! — извика Васко иззад волана. — Сбъркала си хлапето?

— Каза, че се казва Джейми!

— Друго хлапе е. Господи, ти си пълна идиотка, Доли. Това е отвличане!

— Не съм аз виновна...

— А кой?

— Ти също видя хлапето.

— Не съм видял...

— Видя го.

— Млъкни, по дяволите. Стига си спорила. Трябва да го върнем.

— Какво имаш предвид?

— Че трябва да го върнем там, откъдето го взехме. Това си е проклето отвличане.

След това Васко изпсува и изкрещя.

Дейв беше на покрива на кабинката, между дългата лампа отпред и наклона към по-високото купе отзад. Наведе се откъм шофьорското място. Там имаше голямо странично огледало. Дейв видя грозен мъж с черна брада — шофираше и викаше нещо. Мъж, който искаше да нарани Джейми. Мъж, който оголваше зъби в знак на ярост.

Дейв се наведе още напред, прехвърли тежестта си върху страничното огледало и замахна с ръка през отворения прозорец. Силните му пръсти стиснаха брадатия мъж за носа и мъжът изпищя и дръпна глава. Пръстите на Дейв се плъзнаха, но той се мушна наполовина през прозореца и впи зъби в ухото на мъжа. Мъжът крещеше, обзет от бяс. Дейв усещаше яростта му, а и сам беше силно разгневен. Дръпна рязко със зъби и усети как ухото се откъсва и рука гореща кръв.

Мъжът изпищя и завъртя волана.

Линейката се наклони, левите гуми се вдигнаха от земята, колата бавно се преобърна и се строполи с трясък на дясната си страна. Звукът на стържещ метал беше оглушителен. При удара Дейв се изпусна. Краката му се забиха лицето на брадатия и една от обувките му хлътна право в устата му. Колата се плъзна още няколко метра, после спря, катурната на една страна. Мъжът хапеше и кашляше. Жената отзад пищеше. Дейв измъкна крак от обувката и тя остана в устата на брадатия. От ухото на мъжа се лееше кръв.

Дейв изрита и другата си обувка, прехвърли се с няколко скока в задния край на линейката и успя да отвори вратите. Мъжът с бялата престилка лежеше на една страна, от устата му течеше кръв. Беше затиснал с тялото си Джейми, който крещеше. Дейв извлече мъжа с бялата престилка от колата и го остави на улицата. После се върна за Джейми, метна го на гърба си и хукна с него назад към къщата.

— Ранен ли си? — попита Джейми.

Ухото още беше в устата на Дейв. Той го изплю в шепа.

— Не.

— Какво е това в ръката ти?

Дейв отвори юмрук.

— Ухо.

— Уф! Отврат!

— Отхапах му ухото. Той беше лош. Наранил те.

— Отврат!

Всички стояха в предния двор. Хенри, Лин и гостите. Дейв остави Джейми на земята и той хукна към родителите си. Дейв чакаше майка му, Лин, да дойде да го успокои, но цялото й внимание беше съсредоточено върху Джейми. От това Дейв се почувства зле. Хвърли ухото на земята. Всички се щураха около него, но никой не го докосваше, никой не прокарваше пръсти през козината му.

Ставаше му все по-тъжно и по-тъжно.

После видя голямата черна кола да лети по улицата към тях. Беше огромна и май изобщо не възнамеряваше да спира.

86.

Съдебната зала в Окснард беше малка и толкова студена, че Боб Кох се уплаши да не хване пневмония. И без това не се чувстваше добре. Махмурлукът определено не се погаждаше със стомаха му. Съдията беше млад, четиридесетинагодишен, и май също страдаше от махмурлук. Или пък не. Кох се изкашля да си прочисти гърлото.

— Ваша чест, тук съм да представлявам Александра Бърнет, която е в невъзможност да се яви лично.

— Съдът издаде заповед госпожа Бърнет да се яви — каза съдията. — Лично.

— Наясно съм с това, ваша чест, но тя и детето ѝ в момента са преследвани от ловец на глави, който иска да вземе тъкани от телата им, и за да предотврати това, госпожа Бърнет се видя принудена да избяга.

— Какъв ловец на глави? — попита съдията. — Какво общо има някакъв си ловец на глави с всичко това?

— Точно това бихме искали да разберем и ние, ваша чест — каза Боб Кох.

Съдията се обърна.

— Господин Родригес?

— Ваша чест — каза Родригес и стана, — терминът „ловец на глави“ е неточен в случая.

— За какво става въпрос тогава?

— За професионален агент по залавяне на бегълци.

— Кой го е упълномощил да действа?

— Не е било необходимо. В този случай той извършва граждански арест, ваша чест.

— Арест на кого?

— На госпожа Бърнет и нейния син.

— На какво основание?

— Притежание на крадена собственост, ваша чест.

— За да се извърши граждански арест, притежанието на откраднатата собственост трябва да е било видяно лично от човека, извършващ гражданския арест.

— Да, ваша чест.

— И какво е било видяно?

— Притежаването на въпросната собственост, ваша чест.

— Говорите за клетъчната линия Бърнет — каза съдията.

— Да, ваша чест. Както беше демонстрирано по-рано пред този съд, със съответните документи, въпросната клетъчна линия е собственост на КУЛА с право на използване по лиценз, предоставено на „Биоджен“ от Уествю. Собствеността беше постановена от няколко съдебни инстанции.

— Как тогава е била открадната?

— Ваша чест, разполагаме с данни, че господин Бърнет е организиран заговор за унищожаване на клетъчните линии, притежавани от „Биоджен“. Но дори това да не е така, „Биоджен“ е в правото си да изиска клетъчните линии, които са негова законна собственост.

— Може да ги изиска от господин Бърнет.

— Да, ваша чест. И това е така, защото съдът постанови, че клетките на господин Бърнет са собственост на „Биоджен“, от което логично следва, че по всяко време компанията може да изиска ново количество. Дали собствеността се намира в тялото на господин Бърнет, или не, е без значение. Клетките са законна собственост на „Биоджен“.

— Отричате правото на господин Бърнет върху ненарушимостта на собственото му тяло? — каза съдията и вдигна вежди.

— С цялото ми уважение, ваша чест, такова право не съществува. Да предположим, че някой открадне диамантения пръстен на съпругата ви и го глътне. Пръстенът все още ще е ваша собственост.

— Да — каза съдията, — но най-вероятно ще ми препоръчат да изчакам търпеливо, докато пръстенът, хм... не излезе на бял свят.

— Така е, ваша чест. Но да предположим, че по някакъв причина пръстенът заседне в червата на крадеца. Нима не ще имате правото да си го изискате обратно? Ще бъдете в правото си и това не подлежи на съмнения. Пръстенът е ваша собственост, независимо къде се намира. Онзи, който го е глътнал, е поел риска за насилственото му изваждане.

Кох реши, че е време да се намеси.

— Ваша чест — каза той, — ако добре си спомням ученото по биология в гимназията, погълнатите предмети всъщност не са част от тялото, точно както нещо, поставено в дупката на геврека, не е част от геврека. Пръстенът всъщност не е част от тялото.

Родригес започна да се пени.

— Ваша чест...

— Ваша чест — надвика го Кох, — вярвам, всички ще се съгласим, че тук не става въпрос за диамантени пръстени, които са били откраднати. Говорим за клетки, за части от човешкото тяло. Идеята, че тези клетки може да са нечия чужда собственост — въпреки че апелативният съд подкрепи решението на съдебните заседатели, — води до нелепи заключения, както сам можете да се уверите в този случай. Ако „Биоджен“ вече не притежава клетките на господин Бърнет, то значи са ги загубили заради собствената си глупост. И нямат никакво право да претендират за още. Ако си загубите диамантения пръстен, не можете да идете в мината за добив на диаманти и да си поискате нов.

— Аналогията е неточна — възрази Родригес.

— Ваша чест, в случай като този всички аналогии биха били неточни.

— В този случай — каза Родригес — бих помолил съда да се придържа максимално към спорния въпрос и да се съобрази с предишните съдебни решения, които имат връзка с него. Съдът постанови, че клетките са собственост на „Биоджен“. Господин Бърнет е просто източникът на тези клетки, но клетките са собственост на „Биоджен“. Ние твърдим, че сме в правото си да изискаме тези клетки по всяко време.

— Ваша чест, това твърдение влиза в пряко противоречие с Тринадесетата поправка, която забранява робството. „Биоджен“ може и да притежават клетките на господин Бърнет, но не притежават самия господин Бърнет. Няма как да го притежават.

— Никога не сме имали претенциите да притежаваме господин Бърнет, претендираме само за клетките му. Само това искаме в момента — каза Родригес.

— Но практическото последствие от иска ви е, че ефективно погледнато притежавате самия господин Бърнет, щом изисквате достъп

до неговото тяло по всяко време...

Съдията изглеждаше отегчен.

— Господа, разбирам гледните ви точки — каза той, — но какво общо има всичко това с госпожа Бърнет и нейния син?

Боб Кох отстъпи назад. Нека Родригес сам се закопае, реши той. Онова, което искаше от съдията, беше чиста проба немислимо.

— Ваша чест — каза Родригес, — ако съдът приеме, че клетките на господин Бърнет са собственост на моите клиенти, както би трябвало според мен, то гореспоменатите клетки са собственост на моя клиент където и да се намират. Например, ако господин Бърнет даде кръв като донор на кръвна банка, дарената кръв ще съдържа клетки, които са наша собственост. Ние можем да заявим собствеността си над тези клетки и да изискаме извличането им от дарената кръв, защото господин Бърнет няма законното право да дава тези клетки другиму. Те са наша собственост. По подобен начин същите тези клетки, които са наша собственост — идентични на тях клетки — се намират в децата и внуците на господин Бърнет. Следователно ние имаме право на собственост и над тези клетки. Имаме правото да ги вземем.

— А ловецът на глави?

— Специалистът по залавяне на бегълци — каза Родригес — извършва граждански арест на следното основание. Ако види наследниците на господин Бърнет, които по дефиниция носят наша собственост, то те очевидно са в притежание на крадена собственост и могат да бъдат арестувани.

Съдията въздъхна.

— Ваша чест — продължи Родригес, — това заключение може да се стори на съда нелогично, но е факт, че живеем в нова ера и онова, което днес ни се струва странно, само след няколко години вече няма да е такова. И днес голям процент от човешкия геном е частна собственост. Генетичната информация за различни болестотворни причинители е патентована. Мисълта, че подобни биологични елементи са в частни ръце, ни се струва странна само защото е нещо ново за нас. Съдът обаче трябва да отсъди в съответствие с предишните съдебни решения. Клетките Бърнет са наша собственост.

— Да, но в случая с потомците му става въпрос за копия на клетките — каза съдията.

— Да, ваша чест, но това няма връзка с разглеждания проблем. Ако аз притежавам формула за направата на нещо и някой направи ксерокопие на тази формула върху лист хартия и я даде на трети човек, формулата така или иначе си остава моя собственост. Аз притежавам формулата, без значение как е била копирана и от кого. И имам право да изискам копието.

Съдията се обърна към Боб Кох.

— Господин Кох?

— Ваша чест, господин Родригес ви призова да се съобразите с предишните съдебни решения по това дело. Към същото ще ви призова и аз. Предишните решения гласят, че след като клетките на господин Бърнет така или иначе са извън тялото му, те вече не му принадлежат. Никъде в тези решения не се твърди, че господин Бърнет е ходеща златна мина, която може да бъде ограбвана когато и където е удобно за „Биоджен“. Още по-малко, че „Биоджен“ има правото физически да отнеме тези клетки, без значение кой е носителят им. Подобно твърдение надхвърля и най-дръзките тълкувания на предишните съдебни решения. То на практика е съвсем ново твърдение, нов иск, който се позовава единствено на нечий интерес. И ние се обръщаме към съда с молба да задължи „Биоджен“ да отзове ловеца на глави.

Съдията каза:

— Не разбирам на какво основание „Биоджен“ е пристъпил към подобни действия, господин Родригес. Те ми се струват прибързани и неоправдани. Можете да изчакате госпожа Бърнет да се яви пред съда.

— За жалост, ваша чест, това не е възможно. Бизнесът на моя клиент е в критично състояние. Както вече казах, имаме основания да вярваме, че сме станали жертва на заговор за отнемане на наша собственост. Без да навлизам в подробности, мога да кажа, че възстановяването на клетките е неотложно. Ако съдът постанови отлагане, това може да доведе до провала на мащабно бизнес начинание, което да принуди компанията да обяви фалит. Ние просто се опитваме да реагираме по начин, който максимално да ограничи щетите.

Боб усещаше, че съдията е на път да отстъпи. Всичките тези глупости за липсата на време намираха благодатна почва, защото

съдията не искаше да поеме отговорността една калифорнийска биотехнологична компания да спусне кепенците заради него. Обърна се с въртящия си стол да погледне стенния часовник, после пак се обърна към залата.

Време беше Боб да изиграе коза си. Сега.

— Ваша чест — каза той, — съществува и един допълнителен въпрос, който има отношение към решението, което ще вземете. Позволете да поднеса на вниманието ви клетвена декларация от медицинския център на университета „Дюк“, днешна дата. — Даде едно копие и на Родригес. — Ще обобщя накратко съдържанието ѝ и как то засяга спорния въпрос, който разискваме в момента.

Клетъчната линия Бърнет, обясни той, била в състояние да произвежда големи количества от едно вещество, наречено цитотоксин TLA7D, мощен антиканцероген. Именно това вещество правело клетъчната линия на „Биоджен“ толкова ценна.

— Миналата седмица обаче Службата по патентите на САЩ издаде патент за гена TLA4A. Това е ген-промотор, който кодира определен ензим и този ензим, от своя страна, отстранява една хидроксилна група от центъра на протеин, наречен цитотоксичен Т-лимфоцитен асоцииран протеин 4В. Този протеин е предшественикът на цитотоксина TLA7D, който е резултат именно от премахването на хидроксилната група. Докато не се отстрани хидроксилната група, протеинът няма биологична активност. Следователно генът, който контролира производството на продукта на „Биоджен“, е собственост на университета „Дюк“ и именно това се твърди в документа, който ви дадох.

Родригес беше почервенял до ушите.

— Ваша чест — каза той, — това е опит да се внесе объркване в един съвсем прост казус. Настоявам да...

— Наистина е просто — съгласи се Боб. — Освен ако „Биоджен“ не постигне лицензионно споразумение с „Дюк“, не може да използва ензима, създаден от гена на „Дюк“. Ензимът и неговият продукт са чужда собственост.

— Но това е...

— „Биоджен“ притежава една клетка, ваша чест — каза Боб. — Но не и всички гени във въпросната клетка.

Съдията отново погледна часовника.

— Ще обмисля аргументите ви — каза накрая — и утре ще обявя решението си.

— Но, ваша чест...

— Благодаря ви, господа. Изслушването приключи. — Но, ваша чест, една жена и невръстният ѝ син са преследвани от...

— Смятам, че разбирам проблема. Сега трябва да разбере и какво имат да кажат по въпроса законите. Ще се видим утре, господа.

87.

Кендалови и гостите им крещяха. Джипът летеше към тях, а Васко Бордън ръмжеше от ярост и притискаше с една ръка марлята към кървящото си ухо. Знаеше какво прави. Качи колата на моравата пред къщата, наби спирачки и блокира входната врата. После двамата с Доли изскочиха от джипа, грабнаха сина на Алекс, блъснаха на земята сащисаната майка на детето, метнаха се в джипа и отпратиха.

— Така стоят нещата, сладурано — извика високо Васко. — Щом не сте вътре в къщата, значи сте мои.

И набра скорост по улицата.

— Изгубихме линейката, значи преминаваме към план Б. — Той погледна през рамо. — Доли, скъпа, погрижи се да подготвят амбулаторията. Кажим им, че ще сме при тях след двацет минути. До час всичко това ще е зад гърба ни.

Хенри Кендал беше в шок. Току пред прага му бяха отвлekli дете, а той нищо не беше направил; собственият му син плачеше в обятията на майка си; Дейв пък беше хвърлил нечие ухо в тревата; майката на другото дете тъкмо се изправяше и крещеше някой да се обади в полицията, но джипа вече го нямаше, завил беше зад ъгъла и просто го нямаше.

Чувстваше се слаб и безсилен, сякаш беше направил нещо лошо. Не можеше да погледне в очите приятелката на Лин, затова влезе в къщата и седна на компютъра. Точно там беше седял преди пет минути, когато Дейв изкрещя и започна целият този ужас.

На екрана още седеше страницата на „ТракТек“, където преди малко беше въвел имената и серийните номера. На Дейв и Джейми, но не и на другия Джейми. Направи го сега, чувстваше се ужасно.

На екрана се появи празна карта и прозорче, където да въведеш номера на устройството, което те интересува. Най-напред въведе номера на Джейми Бърнет. Ако сензорът работеше, маркерът трябваше да се движи по улицата. Само че синият маркер не се движеше, а си

стоеше на едно място. Появи се адресът — Марбъри Мадисън Драйв №348, адресът на собствената му къща.

Хенри огледа хола и видя белите маратонки на Джейми в единия ъгъл, заедно с малкия му сак. Хлапето не си беше обуло маратонките.

Хенри въведе серийния номер на собствения си син. Същият резултат. Синият маркер беше на домашния им адрес. После помръдна едва забележимо. И синът му Джейми влезе при него.

— Татко. Какво правиш? Полицията дойде. Искат да говорят с всички.

— Добре, идвам.

— Майка му е много разстроена, тате.

— Идвам.

— Плаче. Мама ме прати да взема хартиени кърпички.

— Идвам.

Хенри бързо въведе третия сериен номер, този на Дейв. Екранът почерня. Хенри зачака. След миг картата се появи отново, този път показваше шосетата на север от града, в участъка на Тори Пайнс.

Синият маркер се движеше.

„Север, шосе Тори Пайн, изток-североизток, 87 км/ч“.

После маркерът зави по Гейлорд, отдалечаваше се от крайбрежието.

По някакъв начин сензорът на Дейв се беше озовал в черния джип. Или беше изпаднал от обувката, или обувката се беше оказала в джипа. Но сензорът беше там и работеше.

— Джейми — викна той на сина си, — доведи Алекс. Кажи й че искам да й покажа нещо.

— Но, тате...

— Върви. И не казвай нищо на полицаите.

Алекс се взираше в екрана.

— Ще пипна тоя кучи син и ще му пръсна шибаната глава. Само да ми пипне детето, мъртъв е. — Гласът й беше равен, студен. Хенри усети как го побиват тръпки. Тази жена не се шегуваше.

— Къде отива? — попита тя.

— Към вътрешността, или пък иска да избегне задръстванията в Дел Мар. Може пак да се върне на крайбрежието. След няколко минути ще разберем.

— Колко се е отдалечил?

— На десетина минути път.

— Да тръгваме. Ти вземи това — каза тя и кимна към лаптопа. —
Аз ще си взема пушката.

Хенри погледна през предния прозорец. До тротоара бяха спрели три патрулки с включени светлини, шестима полицаи стояха на моравата пред къщата.

— Няма да е толкова лесно.

— Напротив. Паркирала съм зад ъгъла.

— Но те искат да говорят с мен.

— Измисли някакво извинение. Ще те чакам в колата.

Каза им, че трябва да откара Дейв в болницата за преглед. И че съпругата му е видяла всичко и може да им разкаже какво е станало. Че ако трябва, по-късно ще даде писмени показания, но сега трябва да откара Дейв в болницата.

И понеже ръцете на Дейв бяха окървавени, полицаите се съгласиха. Лин го изгледа странно. Той каза:

— Ще се върна възможно най-бързо. — Заобиколи зад къщата и мина напъряко. Дейв — вървеше след него — попита:

— Къде отиваме?

— Да намерим онзи тип. С черната брада.

— Той наранил Джейми.

— Да, знам.

— Аз пък наранил него.

— Да, знам.

— Ухото му падна.

— Аха.

— Другия път и носът му.

— Дейв — каза той. — Трябва да проявяваме сдържаност.

— Какво е със-държаност? — попита Дейв.

Твърде сложно беше да му го обясни точно сега. Бялата тойота на Алекс го чакаше. Качиха се. Хенри — отпред, Дейв — на задната седалка.

— Какво е това? — попита Дейв и посочи седалката до себе си.

— Не пипай, Дейв — каза Алекс. — Това е пушка.

Включи на скорост и потегли.

Обади се на Боб Кох със слабата надежда да има добри новини.
— Новини има — каза той. — Но можеше да са и по-добри.
— Дал им е зелена светлина?
— Отложи за утре.
— Ти не опита ли да...
— Опитах, уверявам те. Объркан е. Оксфордските съдии рядко гледат такива дела. Сигурно онези точно затова са подали иска си там.
— Значи утре?
— Да.
— Благодаря — каза тя и затвори. Нямахме смисъл да му казва какво е намислила. Самата тя не беше сигурна дали ще го направи. Но смяташе, че е твърде вероятно.

Хенри не откъсваше поглед от компютъра. От време на време връзката се разпаднаше и той започваше да се притеснява, че съвсем ще се изгуби. Погледна през рамо към Дейв, който беше бос.

— Къде са ти обувките?
— Събуха се.
— Къде?
— В бялата кола. — Говореше за линейката.
— Как?
— Едната беше в устата му. На мъжа. После колата паднала.
— И обувките ти са се събули?
— Да, събуха се.
Явно Алекс мислеше за същото, защото каза:
— Значи обувките му са в линейката. Не в джипа. Следваме грешната кола.
— Не, линейката се обърна. Не може да е линейката.
— Тогава сигналът...
— Сигурно сензорът е паднал от обувката и е попаднал в дрехите на онзи тип. Някак си.
— Значи пак може да изпадне.
— Да. Може.
— Или може да го намерят.
— Да.
Алекс не каза нищо повече.

Хенри продължи да следи екрана. Синият маркер се движеше на север, после на изток. После пак на север. И накрая отново на изток, подмина Ранчо Санта Фе и продължи обратно към пустинята. После свърна по Хайленд Драйв.

— Така — каза той. — Знам къде отиват. В Солана Каньон.

— Какво е това?

— Спа-курорт. Много голям. Много елитен.

— Има ли лекари?

— Със сигурност. Може да правят и хирургични операции. Фейслифтинг, липосукции, такива неща.

— Значи имат оборудвани операционни зали — каза Алекс и настъпи газта.

Стоте акра, познати като Солана Каньон, бяха истински триумф на маркетинга. Само допреди десетина години районът беше познат с оригиналното си име Хелхоул Палмс. Беше равнинен, обсипан със скали район, без нито един каньон, докъдето ти поглед стига. Така че Солана Каньон си нямаше каньон, нямаше и почти нищо общо с крайбрежното градче Солана Бийч. Името просто звучеше по-добре от другите варианти — Ангелски извори, Планински изглед, Кедрови извори и Сребърния хълм. В сравнение с другите варианти името Солана Каньон носеше едно приглушено, ненатрапчиво послание, което се връзваше идеално с идеята за курорт, където срещу хиляди долари на ден гостите подмладяваха телата, умовете и душите си. Това се постигаше чрез комбинация от йога, масажи, медитация, духовни консултации и помощ с хранителния режим, осигурени от персонал, който посрещаше гостите си с молитвено сбрани ръце и сърдечно „добре дошли“.

Солана Каньон беше и любимото място за изтрезняване на знаменитостите.

Алекс подмина централната порта на курортния комплекс, изкусно прикрита зад гигантски палми. Следяха сигнала от сензора, който в момента заобикаляше откъм задната страна на комплекса.

— Ще влезе през служебния вход — каза Хенри.

— Идвал ли си тук?

— Веднъж. Изнасях лекция по генетика.

— И?

— И повече не ме поканиха. Не им хареса смисълът на онова, което казах. Нали знаеш стария виц — че учителите обясняват интелигентността на учениците си с влиянието на средата, а интелигентността на децата си — с гените. С богатите е същото. Ако си богат или красив, искаш да чуеш, че това се дължи на гените ти. Това оправдава чувството ти, че си нещо повече от другите, че си заслужил успеха си. И че с право можеш да се отнасяш пренебрежително към... чакай, спират. Намали.

— Сега какво? — попита тя. Намираха се на страничен път, а малко по-нататък имаше служебен вход.

— Сигурно са на паркинга.

— И? Да ги спипаме там, какво ще кажеш?

— Не. — Той поклати глава. — На паркинга винаги има по двама от охраната. Видят ли те с пушката, спукана ни е работата. — Наблюдаваше екрана. — Не мърда... Тръгна. Спря — Хенри смръщи вежди.

— Щом има хора от охраната, значи ще видят, че Джейми се дърпа, докато го извеждат от колата — каза Алекс.

— Може да са го упоили. Или... не знам — побърза да каже той, съзрял болката на лицето ѝ. — Чакай, пак тръгна. Заобикалят по задния път.

Алекс подкара към служебния вход. Беше отворено. Никой не пазеше. Тя влезе в паркинга. Задният път беше от другата му страна.

— Какво ще правим? Да ги последваме ли с колата?

— По-добре не. Ако го направим, ще ни видят. Спри. — Той отвори вратата. — Нека се поразходим из прекрасния курорт Солана Каньон. — Погледна я. — Тук ли ще оставиш пушката?

— Не. — Отвори багажника, намери вътре хавлиена кърпа, уви пушката в нея и каза: — Готова съм.

— Добре — каза Хенри. — Да тръгваме.

— Мамка му — изпсува Васко и настъпи спирачката. Караше по задния път, за да паркира зад хирургическия център. Планът беше д-р Мануел Кахал да излезе от центъра, да се качи в джипа, да вземе биопсиите и да се върне в сградата. Колкото по-малко свидетели, толкова по-добре.

Само че задният път се оказа блокиран. Два багера копаеха дълбока дупка. Нямаше как да ги заобиколи, а друг път нямаше. До хирургическия център оставаха цели сто метра.

— Мамка му, мамка му, мамка му — процеди той през зъби.

— Спокойно, Васко — каза Доли. — Голяма работа. Щом пътят е блокиран, просто ще идем пеша до центъра, ще минем през задния вход и ще свършим каквото имаме да свършим.

— Всички ще ни видят как се разхождаме из комплекса.

— И какво? Дошли сме да разгледаме. Пък и без това тук всички гледат само себе си. Няма излишно време да мислят за нас. А дори да го направят и да решат да се обадят на някого — което никога няма да стане, — ние ще сме си свършили работата още преди те да са затворили телефона. Мануел може да го направи по-бързо в центъра, отколкото тук, навън.

— Не ми харесва. — Васко се огледа, спря поглед на препречения път, после го насочи към комплекса. Но Доли беше права. Трябваше само да минат през парка. Той се обърна към хлапето. — Слушай ме внимателно. Ще се поразходим. От теб искам само да кротуваш. Ако кротуваш, всичко ще е наред.

— Какво ще правите? — попита детето. — С мен?

— Нищо. Само ще ти вземем малко кръв.

— Ще има ли игли?

— Само една, малка. Като при чичо доктор. — Обърна се към Доли. — Обади се на Мануел. Кажу му, че идваме.

Джейми беше грижливо обучен да крещи и да рита с всички сили, ако някой се опита да го отвлече, и беше направил точно това, когато го грабнаха, но сега беше много уплашен и го беше страх, че ще го бият, ако им създаде неприятности, Затова вървеше тихо по алеята в парка, жената крачеше до него с ръка на рамото му, а якият гаден тип вървеше от другата му страна, с каубойска шапка на главата, така че да не се вижда, че ухото му е отхапано.

Разминаваха се с хора, всичките облечени в халати за баня, повечето бяха жени, бърбореха и се смееха, но никой не ги поглеждаше за повече от миг. Свърнаха по друга алея и но тогава Джейми чу някой да казва:

— Ей, искаш ли да ти помогна с домашното?

Джейми толкова се стресна, че спря. Погледна нагоре.

Беше птица. Със сивкави пера.

— Ти приятел на Евън ли си? — попита птицата.

— Не — каза той.

— На ръст си като него. Колко е единайсет минус девет?

Джейми беше толкова изненадан, че само зяпаше невярващо птицата.

— Хайде, скъпи — каза Доли. — Най-обикновен папагал.

— Най-обикновен папагал! — възмути се птицата. — Ти кого наричаш папагал ма?

— Наистина говориш много — каза Джейми.

— За разлика от теб — каза папагалът. — Кои са тези хора? И защо те държат?

— Не го държим — каза Доли.

— Господа, не се опитвате да убиете сина ми наистина, нали? — каза папагалът.

— О, Боже — каза Васко.

— О, Боже — каза птицата, имитираше гласа му едно към едно. — Как се казваш?

— Хайде — каза Васко.

— Аз съм Джейми — каза Джейми.

— Здравей, Джейми. Аз съм Жерар — каза папагалът.

— Здравсти, Жерар.

— Стига вече — каза Васко. — Тръгваме.

— Зависи кой кара влака, пич — каза Жерар.

— Доли, нямаме време — настоя Васко.

— Е, майката е най-добрият приятел на всяко момче — каза със странен глас птицата.

— Ти познаваш ли майка ми? — попита Джейми.

— Не, Джейми — каза Доли. — Не я познава. Просто повтаря неща, които е чувал.

— Има нещо гнило тука — каза Жерар. После, с различен глас: О, колко жалко! Да се сещаш за нещо по-добро?

Само че големите вече теглеха Джейми напред. Май наистина трябваше да тръгват, помисли си детето, а и предпочиташе да не прави сцени, защото го беше страх.

— Чао, Жерар — каза той.

— Чао, Джейми.

Продължиха по алеята. След малко Джейми каза:

— Много беше сладък тоя папагал.

— Да, миличък — каза Доли, държеше го здраво за рамото.

Алекс влезе в парка и най-напред мина покрай басейна. По-тих басейн не беше виждала — никой не се плискаше във водата, нито викаше. Хората се печеха на слънце като трупове. Имаше гардеробче, пълно с хавлиени кърпи и халати. Тя взе един халат и го метна на едното си рамо, за да прикрие увитата в хавлиената кърпа пушка.

— Къде си се научила на тези неща? — попита Хенри. Тресеше се от нерви. И как иначе — жената до него имаше пушка и смяташе да я използва. Не знаеше дали онзи, брадатият, е въоръжен, но най-вероятно беше.

— В правния факултет — каза тя и се засмя нервно. Дейв вървеше на няколко крачки зад тях. Хенри се обърна към него:

— Не изоставай, Дейв.

— Добре...

Свърнаха зад един ъгъл, минаха под някаква арка и се озоваха в тиха градина. Въздухът беше хладен, пътеката — потънала в сенки. Малко поточе бълбукаше покрай алеята.

И тогава чуха глас:

— Добре сте ни дошли.

Хенри вдигна глава.

— Какво беше това?

— Аз бях.

— Това е птица — каза Хенри.

— Извинете — каза птицата, — но името ми всъщност е Жерар.

— О, говорещ папагал — каза Алекс. Папагалът каза:

— Аз съм Джейми. Здравей, Джейми. Аз съм Жерар. Здравсти, Жерар.

Алекс застина, вперила поглед в птицата.

— Това е Джейми!

— Ти познаваш ли майка ми? — каза папагалът с гласа на Джейми.

— Джейми! — разкрещя се Алекс. — Джейми! Джейми! И някъде отдалеч долетя:

— Мамо!

Дейв хукна напред като мълния. Хенри погледна Алекс. Тя стоеше съвсем неподвижно. А после пусна халата и кърпата на земята и зареди пушката. Много спокойно и методично. Издърпа затвора назад, после го върна напред, с характерното прищракване, от което Хенри настръхна. Обърна се към него.

— Хайде. — Беше съвсем спокойна. Придържаше пушката в сгъвката на лакътя си. — По-добре ще е да вървиш след мен.

— Ами... добре.

Тя тръгна.

— Джейми!

— Мамо!

Тя ускори крачка.

Едва ли им оставаха повече от седем метра до задната врата на хирургическия център — три-четири големи крачки, не повече, — когато се започна.

Васко Бордън беше бесен. Уж вярната му и изпитана помощничка се разтапяше току пред погледа му. Хлапето крясва: „Мамо!“ и тя, моля ви се, го пуска. И просто си стои. Като вкаменена. — Дръж го, проклета да си — изръмжа той. — Какви ги вършиш?

Тя не му отговори.

— Мамо! Мамо!

„Точно от това се страхувах“, помисли той. Осемгодишно хлапе, което пици за майка си, и цял кокошарник жени в беля хавлии наоколо. Преди може и да не ги забелязваха, сега обаче всичките се бяха втренчили в тях — сочеха ги и говореха. Васко определено не пасваше на цялостната картинка — два метра висок и с брада, облечен целият в черно, с черна каубойска шапка, нахлупена ниско, за да скрие отхапаното му ухо. Знаеше, че прилича на лошия бандит от скапан каубойски филм. А и Доли не му помагаше с нищо — трябваше да успокои хлапето, да го подкара напред, а тя само стоеше и зяпаше. Не виждаше ли, че момчето всеки миг ще побегне?

Налагаше се да поеме нещата в свои ръце. Понечи да извади пистолета си, но отвсякъде се отваряха врати и жени излизаха да видят какво става... по дяволите, цял шибан клас по йога се изсипа в парка и

всичките кокошки една през друга се питаха защо това сладко дете пици за майка си.

И наред всичко това — той, целият в черно.

Беше прецакан яката.

— Доли — изсъска той, — стегни се, дяволите те взели. Трябва да заведем детето в хирургическия център...

Така и не си довърши изречението, защото една тъмна сянка се стрелна към него сякаш от нищото, скочи във въздуха, залюля се от един клон на три метра височина и — тъкмо когато на Васко му светна, че това е същото онова черно хлапе, онова косматото, дете му отхапа ухото, — черното хлапе се стовари отгоре му като камък, Васко залитна към някакви розови храсти и се стовари по задник.

Толкоз.

Хлапетото, Джейми, хукна колкото му крака държат и не спираше да вика майка си. Доли пък изведнъж започна да се държи така, сякаш няма нищо общо с него, със собствения си работодател и любовник, а той целият беше надран от тръните и не успяваше да се измъкне от розовите храсти. Трудно можеш да запазиш някакво достойнство, когато задникът ти е целият надупчен с тръни. И то пред публика от поне стотина души. А всеки миг щеше да цъфне и охраната.

Колкото до черното хлапе, което приличаше на маймуна, то не се виждаше никъде. Изчезнало беше.

Васко разбра, че трябва да се разкара по най-бързия начин. Край на операцията, пълен провал. Доли още си стоеше като някаква шибана Статуя на свободата, така че той започна да я бутва, да ѝ крещи да се размърда и че трябва да изчезват. Всичките други жени в парка започнаха да съскат като змии. Някаква дърта брантия по трико крещеше като полудяла: „Тестостероново отравяне!“ Други вресяха: „Остави я на мира!“, „Нещастник!“, „Садист!“. Идеше му да им изкрещи и той, че тя работи за него, но това, разбира се, вече не беше така. Доли беше замаяна и тотално объркана. А кокошките по трика вече крещяха някой да извика полиция.

Можеше да стане само по-лошо.

Доли беше толкова бавна, все едно ходеше насън. Васко трябваше да се разкара. Избути я от пътя си и тръгна с бърза крачка през парка, почти подтичваше, с единствената мисъл, че трябва да се

махне оттук. Встрани от алеята видя хлапето, стоеше с някакъв мъж, а пред тях двамата — оная идиотка, Алекс, и държеше не друго, а дванайсеткалибрена с рязана цев, при това я държеше така, все едно знаеше как да я използва... И му каза:

— Ако пак ти видя физиономията, ще ти пръсна главата, задник нещастен.

Васко не й отговори, подмина я и след няма и секунда се чу шибана експлозия и храстите край алеята пред него се разлетяха в зелен облак от листа и пръст. Така че той, разбира се, спря. На място. И се обърна бавно, с разперени встрани ръце.

А тя каза:

— Чу ли какво ти казах, по дяволите?

— Да, госпожо — отвърна той. Винаги е добре да си учтив с дамите, когато са въоръжени. Особено ако са и разстроени в добавка. Вече се бе събрала истинска тълпа — бутаха се коя да мине на първия ред, за да виждат по-добре, крякаха като свраки, проточваха вратове. Оная обаче не се отказа и изкрещя:

— Какво ти казах бе?

— Казахте, че ако ме видите пак, ще ме убиете.

— Точно така. И ще го направя. Ако пак докоснеш мен или сина ми, ще те убия.

— Да, госпожо — каза той. Лицето му пламтеше. Гняв, унижение, ярост.

— Е, можеш да си вървиш — каза тя и помръдна съвсем леко цевта. Знаеше какво прави. Адвокатка, която ходи на стрелбище. Най-лошият вид.

Васко кимна и си тръгна, възможно най-бързо. Искаше да се махне и от нея, и от погледите на жените. Беше си чист кошмар, да го унижат така пред всичките тези жени. След миг вече тичаше. Към джипа, далеч оттук.

И точно тогава видя черното хлапе, онова, което приличаше на маймуна. То всъщност си беше маймуна, реши Васко, като го гледаше как се движи. Маймуна, облечена като дете. Но пак си беше маймуна. Маймуната заобикаляше по края на парка. Само при вида на шибаната маймуна раната на главата му започна да пулсира. Без да мисли, Васко извади пистолета и започна да стреля. Не очакваше да уцели малкото

лайно от такова разстояние, но все трябваше да направи нещо. И ето, майmunата побягна, покатери се по някаква стена и изчезна зад нея.

Васко също тръгна натам. Оказа се тоалетна, дамска. Но наоколо нямаше никого. Лампите не светеха. Недалеч вдясно се виждаше басейнът, но и там нямаше хора. Значи в тоалетната нямаше никого освен майmunата. Васко вдигна пистолета си и тръгна напред.

Щрак-щрак!

Васко замръзна. Познаваше добре звука на пушка-помпа с двойно действие. Чуеш ли такъв звук, гледаш да си на открито. Зачака.

— Мислиш, че ще ти излезе късметът, а? Боклук смотан. — Гласът беше гъгвив и му се стори познат.

Стоеше на прага на дамската тоалетна, ядосан и уплашен, докато не започна да се чувства глупав и уязвим.

— О, майната му — каза той, обърна се и тръгна към колата си. И без това не му пукаше за тъпото майmunче.

Зад него се чу глас:

— Божке, Божке. Толкоз много пушкала в града и толкоз малко ум.

Той се обърна и се огледа. Но видя само онази странна птица — беше кацнала на вратата на тоалетната и припляскваше преспокойно с крила.

Не можеше да определи откъде е дошъл гласът.

Забърза към джипа. Чудеше се какво да каже на клиентите си от адвокатската фирма и от „Биоджен“. Чисто и просто не се беше получило. Жената беше въоръжена и информирана — някой явно я беше предупредил. За това Васко нямаше вина. Добър беше в работата си, но чудеса не можеше да прави. Проблемът беше в информатора. Така че преди да обвинят него, трябваше да винят себе си. Имаха си вътрешен проблем.

Или нещо от този род.

89.

Адам Уинкльър лежеше в болничното легло, слаб и немощен. Беше плешив и блед. Костеливата му ръка стисна ръката на Джош.

— Слушай — каза той, — не си виновен ти. Аз и без това се опитвах да се убия. По един или друг начин пак щях да стигна дотук. Времето, което ти ми даде... направи ми голяма услуга, братле. Погледни ме. Не искам да се обвиняваш.

Джош не можеше да каже нищо. Очите му бяха пълни със сълзи.

— Обещай ми, че няма да се обвиняваш.

Джош кимна.

— Лъжец, — Адам се усмихна отпаднало. — Как върви делото?

— Добре — каза Джош. — Някакви хора от Ню Йорк твърдят, че ние сме разболели майка им от Алцхаймер. Истината е, че ѝ дадох вода.

— Ще спечелиш ли?

— Естествено.

Адам въздъхна.

— Пак лъжеш. — Ръката му се отпусна. — Пази се, братле. — И затвори очи.

Джош изпадна в паника и запримигва трескаво да прогони сълзите. Но Адам още дишаше. Спеше спокойно.

90.

Докато връчваше решението си на събралите се страни, съдията от Окснард се разкашля от студения въздух в залата. Алекс Бърнет беше тук, заедно с Боб Кох и Албърт Родригес.

— Както сами виждате — каза той, — постановил съм, че собствеността на „Биоджен“ върху клетките на господин Бърнет не им дава право да изискват извличането на тези клетки от който и да било човек, жив или мъртъв, включително и от самия господин Бърнет. Категорично не могат да бъдат вземани клетки от близки негови роднини, нито от по-далечни. Всяко решение в обратния смисъл би било в противоречие с Тринадесетата поправка, която забранява робството. В решението си отбелязвам също, че тази ситуация е била породена от неясноти в предишните съдебни решения относно смисъла на понятието собственост в биологичен контекст. Първо, относно идеята, че изваденият от тялото материал е „отпадък“ или „отпадъчен материал“ и следователно е неважен и без значение за човека, от когото е бил изваден. Тази гледна точка е неправилна. Ако вземем за пример едно мъртвородено дете, с право бихме предположили, че макар и да не е вече в тялото на майката, то въпросната майка или други роднини биха изпитвали силно чувство на привързаност към мъртвороденото и биха искали сами да се разпоредят с по-нататъшната му съдба, било чрез погребение, кремация или да дарят тъканите му за научни изследвания, които да помогнат на други хора в тяхното положение. Идеята, че болницата или лекарят могат да се разпоредят по свое усмотрение с останките на мъртвороденото само защото то е извън тялото на майката и следователно е „отпадъчен“ продукт, безспорно е антихуманна и абсурдна. По подобен начин стоят нещата и с клетките на господин Бърнет. Макар да са отстранени от тялото му, той с право би смятал, че те все още са негови. Това е едно естествено и общовалидно човешко чувство. И това чувство няма да изчезне само защото съдилищата отсъждат, водени от други законови постановки, напаснати по

аналогия. Не можеш да забраниш човешките чувства чрез съдебни постановления. Но именно това са се опитали да направят колегите. Някои съдилища са решавали дела във връзка с оспорвани тъкани, като са обявявали тъканите за боклук. Други са ги смятали за научноизследователски материал, не много по-различен от книгите в една библиотека. Трети гледат на тъканите като на изоставена собственост, която може автоматично да бъде изхвърлена при наличие на конкретни обстоятелства, така както наемните гардеробчета могат да бъдат отворени, след като изтече определен срок, и съдържанието им да бъде продадено. Други съдилища са се опитвали да заемат някакво средно становище и са постановявали, че ползата от научни изследвания за обществото е по-важна от правото на собственост на отделния индивид. Всяка от тези аналогии е в противоречие с човешката природа. Нашите тела са наша лична собственост. В известен смисъл собствеността върху телата ни е най-фундаменталният вид собственост, който познаваме. Чувството за телесна ненакърнимост е неразделна част от природата ни. И ако съдилищата не се съобразяват с тази фундаментална концепция, то отсъжданията им ще бъдат недействителни, колкото и правилни да изглеждат в рамките на законовата логика. Точно по тази причина не е едно и също да дариш книга на библиотека и да дариш свои тъкани на лекар или болница за клинични изследвания. И никога няма да бъде едно и също. Ако лекарят или научната институция, за която той работи, на по-късен етап решат да използват въпросната тъкан за други цели, законът трябва да ги задължи да поискат съгласие за тази нова употреба. И така нататък. Щом списанията могат да ни уведомяват, когато абонаментът ни изтича, то и университетите могат да ни уведомяват, когато искат да използват тъканите ни за нова цел. Казват, че това е пагубно за медицинските изследвания. Точно обратното. Ако университетите не зачитат правото на хората да се интересуват какво се случва с дарените от тях тъкани, то хората ще спрат да даряват тъканите си за изследвания. Вместо това ще ги продават на разни корпорации. И адвокатите им ще изготвят изрични документи, с които се забранява на университети да използват дори материала от елементарните кръвни тестове за каквото и да било извън назначените изследвания, освен ако не заплатят договорена за това сума. Пациентите не са наивни, още по-малко наивни са адвокатите им.

Цената на медицинските изследвания ще удари тавана, ако лекарите и университетите продължат да се държат така високомерно. В този смисъл истинската обществена полза би била в това да се създаде законодателство, което да гарантира на хората правото да вземат решения за начина, по който се използват собствените им тъкани, при това без срок на давност.

— Казват — продължи съдията, — че интересът на един пациент към тъканите му, както и правото му на ненакърнимост, се прекратяват при неговата смърт. Този начин на мислене също трябва да се промени. Защото наследниците на покойника споделят неговите гени и собствената им ненакърнимост би била застрашена, ако бъдат извършени изследвания или ако генетичният профил на покойника бъде направен обществено достояние. Децата на покойника могат да загубят здравните си осигуровки само защото съвременните закони не са в крак със съвременните реалности.

— Накрая — завърши той, — можем да заключим, че делото Бърнет е взело такъв катастрофален обрат заради една изключително сериозна и фундаментална съдебна грешка. Случаите на оспорвана собственост винаги ще бъдат неясни, когато индивидите произвеждат в телата си онова, което съдът е присъдил другиму. Това важи за клетъчните линии; важи за гените, както и за някои протеини. Тези неща просто не могат да бъдат обект на собственост. Една от основните постановки на всяко законодателство гласи, че общото ни наследство не може да бъде собственост на отделен човек. Въпреки това вече повече от две десетилетия съдилищата загърбват тази постановка. И хаосът, произтекъл от това, ще става все по-голям с времето и с напредъка на науката. Частната собственост върху генома или върху факти от природата ще става все по-труден, скъп и незащитим казус. Стореното от съдилищата е било грешка, която трябва да се поправи. И колкото по-скоро, толкова по-добре.

Алекс се обърна към Боб Кох и каза:

— Ако питаш мен, на съдията май са му помогнали малко.

— Не е изключено — каза Боб.

90.

Рик Диел се опитваше да ограничи щетите, но всичко се разпадаше, така да се каже, пред очите му. Генът на зрелостта беше пълна катастрофа. И по-лошо, някакъв адвокат от Ню Йорк, умен и безскрупулен адвокат, съдеше „Биоджен“. Собствените му адвокати го съветваха да поиска извънсъдебно споразумение, но ако се съгласеше, това щеше да обрече компанията му на банкрут. Макар че това май така или иначе щеше да се случи. „Биоджен“ беше изгубил линията Бърнет, не бяха успели и в опита си да я заменят с клетки от роднините на Бърнет, а после се появи и онзи патент на университета „Дюк“, който на практика обезсмисляше продукта им.

По молба на Диел съпругата му беше прекратила играта на криеница и се беше върнала в града. Децата бяха в къщата на родителите ѝ в Мартас Винярд за през лятото. Жена му щеше да получи попечителството над тях. Колкото до адвоката му Бари Синдлър, собствената му съпруга беше поискала развод и на Бари изобщо не му беше до Диел. Вдигнала се беше врява до небето заради генетичните тестове, поискани във връзка с дела за попечителство. Скандалът се беше разrazil жестоко и Синдлър, като пионер в тази спорна практика, беше хвърлен на вълците и обвинен в нарушаване на професионалната етика.

В Конгреса упорито се говореше за прокарването на закони, които да ограничат генетичните тестове. Но запознати с конгресните дела твърдяха, че това едва ли ще се случи, защото застрахователните компании държали на тестовете. Което си беше логично, като се има предвид, че застрахователните компании съществуват с основната цел да не изплащат застраховки.

Брад Гордън беше напуснал града до началото на делото. Говореше се, че обикалял Запада и си навличал неприятности.

Адвокатската фирма на Родригес беше представила на „Биоджен“ първата част от сметката си, която възлизаше на повече от

един милион долара. В светлината на съдебните искове, които грозяха компанията, очакваха да заработят още два милиона.

Секретарката на Диел се обади по интеркома:

— Господин Диел, жената от АБД, консултантската фирма по сигурността, е тук.

Не беше забравил как действа на околните Жаклин Море. Излъчваше наелектризираща смесица от сексапил и изисканост. Самото ѝ присъствие го изпълваше с живот. А не я беше виждал от седмици.

— Да влезе. — Той стана, натъпка ризата в панталона си и се обърна към вратата.

Млада жена на трийсетина години в невзрачен син костюм и с куфарче в ръка влезе в кабинета му. Имаше приятна усмивка, закръглени бузки и кестенява коса до раменете.

— Господин Диел? Аз съм Андреа Удман от АБД. Съжалявам, че не успях да се срещна с вас по-рано, но през последните няколко седмици ни се струпаха много клиенти и успях да дойда чак сега. Много се радвам да се запознаем. — И протегна ръка.

Той я зяпаше невярващо.

ПЕЩЕРНИТЕ ХОРА ПРЕДПОЧИТАЛИ БЛОНДИНКИТЕ

АНТРОПОЛОГ ЗАБЕЛЯВА БЪРЗА ЕВОЛЮЦИЯ НА СВЕТЛИЯ ГЕН

НАИСТИНА ЛИ БЛОНДИНКИТЕ СА ПО-СЕКСИ?

Ново проучване на канадския антрополог Питър Фрост показва, че европейските жени са се сдобили със сини очи и руса коса в края на последната лед-никова епоха като начин да привлекат сексуални партньори. Генът за цвета на косата MC1R се развил в седем варианта преди около единадесет хиляди години, отбелязва той. В генетично отношение това се случило изключително бързо. Подобна промяна обикновено би отнела почти един милион години.

Но сексуалните предпочитания често во-дели до бързи генетични промени. Съревно-ванието за партньори от мъжки пол, които били в недостиг заради ранната смърт в онези сурови времена, довело до нов цвят на косата и очите. Заключениеята на Фрост се потвърждават и от работата на три японски университета, които са определили кога е настъпила генетичната мутация, довела до рус цвят на косата.

Според Фрост сексапилът на блондинките се дължи на факта, че светлите очи и коса са маркер за високи нива на естроген при жените и следователно на по-голяма плодовитост. Но не всички са съгласни с тази гледна точка. Джоди Кид, двадесет и седем годишна, блондинка и модел по професия, казва: „Не мисля, че русата коса те прави по-готова за сексуална активност... Красотата е много по-широко понятие и не се съдържа само в цвета на косата“.

Теорията на Фрост се появи в списанието „Еволюция и човешко поведение“. Неговото изследване е свързано с изследване на Световната здравна организация, което предрече отмирането на блондините до 2202 г. По-късно се появиха изявления, оспорващи резултатите от изследването на СЗО, след като комисия на ООН отрече достоверността на информацията.

91.

Малко след дванайсет по обяд Франк Бърнет влезе в зашеметяващо модернистичните офиси на рисковия капиталист Джак Уотсън. Не идваше за пръв път тук. Авангардният интериор, модернистичното изкуство — рисунка на Уорхол с образа на Александър Велики, изчанчена скулптура от балони и така нататък. Телефоните звъняха тихо, килимите бяха бежови, а жените — шеметно красиви, тихи и делови. Една от тях стоеше до Уотсън с ръка на рамото му.

— А, Франк — каза Уотсън. Не стана. — Познаваш ли се с Жаклин Море?

— Мисля, че не.

Тя му протегна ръка. Много спокойно, много директно.

— Господин Бърнет.

— Техническият ни гений го познаваш вече, нашият Джими Максвел. — Уотсън кимна към един младеж на двајсетина години, който стоеше в дъното на кабинета. Младежът носете очила с дебели рогови рамки и яке на „Доджърс“. Вдигна поглед от лаптопа си и махна на Бърнет.

— Как е хавата?

— Здравсти — поздрави го Бърнет.

— Помолих те да дойдеш — каза Уотсън и се размърда на стола си, — защото сме кажи-речи на финала на това начинание. Тази сутрин милата Жаклин приключи преговорите по лицензионното споразумение с университета „Дюк“. Условиата по договора са изключително благоприятни за нас, нека отбележа.

Жената се усмихна — усмивка на сфинкс — и каза:

— Имам подход към учените.

— Колкото до Рик Диел — продължи Уотсън, — той си подаде оставката като изпълнителен директор на „Биоджен“. Уинклер и другите основни служители си тръгват заедно с него. Повечето ги чакат неприятности със закона и аз със съжаление трябва да отбележа,

че компанията няма да е в състояние да им помогне. Ако нарушиш закона, застрахователната полица на компанията не покрива съдебните ти разходи. Така че ще трябва да се оправят сами.

— За жалост — каза Жаклин Море.

— Така стоят нещата — каза Уотсън. — Като се има предвид настоящата криза, управителният съвет на „Биоджен“ ме помоли да поема ръководството на компанията и да я изправя на крака. Съгласих се срещу справедлив дял от капитала на дружеството.

Бърнет кимна.

— Значи всичко е минало според плана.

Уотсън го изгледа странно.

— Хм, да. Така или иначе, Франк, вече нищо не ти пречи да се върнеш при семейството си. Сигурен съм, че дъщеря ти и внукът ти ще се радват да те видят.

— Надявам се да е така — каза Бърнет. — Алекс сигурно ми е ядосана. Но нещата ще се оправят. Както винаги.

— Точно така — каза Уотсън. И все така без да става, протегна ръка, като примижа едва забележимо.

— Всичко наред ли е? — попита Франк.

— Нищо особено. Попрекалих с голфа вчера. Изглежда, съм си разтегнал нещо.

— Но пък е хубаво да се разсее човек от работата.

— Съвсем вярно — каза Уотсън и го удостои с прочутата си усмивка. — Съвсем вярно наистина.

92.

Брад Гордън вървеше след хората, които се тълпяха към Могъщия Конг, огромното атракционно влакче в парка Сидър Пойнт в Сандаски, Охайо. Вече от седмици обикаляше увеселителните паркове, а този беше най-големият и най-хубавият в Америка. Чувстваше се по-добре — челюстта почти не го болеше.

Притесняваше го единствено мисълта за адвоката му, Джонсън, с когото беше разговарял само веднъж. Джонсън изглеждаше умен, но въпреки това нещо тревожеше Брад. Защо вуйчо му не беше наел някой първокласен адвокат? Преди винаги правеше така. Брад имаше смътното чувство, че животът му е поел по ръба на пропаст.

Но сега избута настрани тези нерадостни мисли и се загледа в релсите високо горе и в хората, които пищяха от вълнение в количките. Биваше си го това влакче. Могъщият Конг! Височината му надхвърляше сто и трийсет метра, а това само по себе си беше предостатъчна причина хората да пищят. Опашката от чакащи жужеше нетърпеливо. Брад също чакаше, а после две много сладки девойчета се наредиха на опашката. Бяха от местната порода, саксийни растения, розовата им кожа излъчваше здраве, напъпилите им гърдички едва повдигаха блузките, а личицата им бяха толкова сладки... Едното носеше шини на зъбите — направо да го схрускаш. Той се качи зад тях в количката и доволно се заслуша в нежните им гласчета и глупавото им бърборене. А после закрепця заедно с всички останали, когато количките полетяха бясно надолу.

Обиколката свърши. Брад кипеше от прилива на адреналин и от едва сдържана възбуда. Краката му леко трепереха, докато слизаше от количката. Заляпа се в малките кръгли дупета на момичетата, които се отдалечаваха от влакчето на път към изхода. Чакай! Отиваха към касата за билети, пак щяха да се возят! Идеално! Той ги последва и за втори път се нареди на опашката.

Обхванало го беше приятно мечтание и той затаяваше дъх и галеше с поглед меките къдрици на косите им, луничките по раменете.

Започваше да си фантазира какво ще е да го направи с една от тях...
защо не и с двете всъщност... когато един мъж се приближи към него
и каза:

— Елате с мен, моля.

Брад примигна и моментално го обзе чувство на вина, сякаш
онзи можеше да прочете мислите му.

— Моля?

— Бихте ли дошли с мен, господине? — Лицето му беше красиво
и самоуверено, с насърчителна усмивка. И адски подозрително, реши
веднага Брад. Ченгетата често се държаха приятелски и любезно.
Нищо не беше направил на тези момичета, сигурен беше. Нито ги
беше докоснал, нито ги беше заговорил дори...

— Господине? Ако обичате. Важно е... Бихте ли ме последвали
за момент? Не е далеч...

Брад погледна в указаната посока и видя някакви хора с еднакви
дрехи, униформи навярно, може би от охраната на парка, както и двама
мъже с бели престилки, като служители в санаториум. Имаше и
телевизионен екип или нещо такова, във всеки случай снимаха с
камери. И изведнъж го обзе параноята.

— Господине — каза красавецът, — моля ви, ще ни бъдете от
голяма помощ...

— За какво?

— Моля ви... — Мъжът го дърпаше за лакътя, все по-силно. —
Господине, толкова рядко се случва възрастни да повтарят...

„Възрастни да повтарят“. Брад потръпна. *Знаеха*. И сега този
тип, този красив и чаровен сладкодумец го водеше към хората с белите
престилки. Явно го бяха наблюдавали и сега искаха да го спипат. Той
се дръпна, но красавецът го държеше здраво.

Сърцето на Брад се блъскаше като обезумяло в гърдите му и той
усети как паниката го завладява окончателно. Наведе се и измъкна
пистолета от кобура.

— Не! Пусни ме!

Красавецът изглеждаше сащисан. Някакви хора се разкрещяха.
Мъжът вдигна ръце.

— По-спокойно. Няма да ви напра...

Пистолетът в ръката на Брад гръмна. Той разбра какво е станало
чак когато видя мъжа да залита. Залитна към Брад и се хвана за него,

стискаше го, и Брад стреля отново. Мъжът падна назад. Всичко живо пицеше. Някой извика:

— Той застреля доктор Белармино! Застреля Белармино!

Хората наоколо тичаха като обезумели, сладките малки дупета също тичаха; всичко бяха развалили. И когато някакви хора в униформа започнаха да му викат да хвърли оръжието, той стреля и по тях. А после светът стана черен.

93.

По време на есенната конференция на организацията на университетските служби за технологичен трансфер (ОУСТТ) — група, посветила усилията си за лицензиране работата на университетските учени — филантропът Джак Б. Уотсън направи вълнуващо и ключово обръщение. Засегна обичайните си теми — забележителния напредък на биотехнологиите, важността на гениите патенти, запазването на закона Бей — Доул, който гарантираше интелектуалното право на университетите и фондациите с нетърговска цел, и необходимостта да се запази статуквото, осигуряващо просперитет на бизнеса и големи приходи за университетите.

— Здравето и благосъстоянието на нашите университети зависят от партньорите ни в биотехнологиите и затова те трябва да са силни. Това е ключът към познанието, ключът към бъдещето!

Каза им онова, което искаха да чуят, и слезе от сцената, изпратен от обичайните бурни аплодисменти. Само малцина забелязаха, че леко накуцва и че дясната му ръка не се движи съвсем свободно.

Зад кулисите той хвана за лакътя една красива жена.

— Къде е доктор Робинс, по дяволите?

— Чака те в клиниката — каза тя.

Уотсън изпсува, после се облегна на жената и двамата излязоха навън при чакащата ги лимузина. Вечерта беше студена, имаше лека мъгла.

— Шибани доктори — каза той, — Никакви изследвания повече не искам да ми правят.

— Доктор Робинс не спомена нищо за изследвания.

Шофьорът отвори вратата. Уотсън се качи тромаво, провлачваше единия си крак. Наложил се жената да му помогне.

Той се отпусна на седалката и примижа. Жената се качи от другата страна.

— Много ли те боли?

— Вечер е най-лошо.

— Искаш ли хапче?

— Вече взех едно. — Той си пое дълбоко дъх. — Робинс знае ли какво ми е?

— Май да.

— На теб каза ли ти?

— Не.

— Лъжеш.

— Не ми каза, Джак.

— Господи!

Лимузината набра скорост в мрака. Уотсън гледаше през прозореца и дишаше тежко.

В този час на денонощието клиниката беше пуста. Фред Робинс, трийсет и пет годишен и красив като кинозвезда, чакаше Уотсън заедно с двама по-млади лекари в голяма стая за прегледи. На едната стена имаше светещи кутии за снимки от рентген, електрофореза и ядрено-магнитен резонанс.

Уотсън се отпусна тежко на един стол и махна на по-младите мъже.

— Вие можете да си тръгвате.

— Джак...

— Можеш да ми го кажеш и сам — обърна се Уотсън към Робинс. — Деветнайсет шибани доктори ме преглеждаха през последните два месеца. Толкова резонанси и скенери ми направиха, че вече светя в тъмното. Кажи ми какво ми е. — Махна и на жената. — Ти също изчакай отвън.

Всички излязоха. Уотсън остана сам с Робинс.

— Казват, че си най-добрият диагностик в Америка, Фред. Така че казвай.

— Ами — започна Робинс, — касае се основно за биохимичен процес. Затова исках...

— Преди три месеца — прекъсна го Уотсън — ме заболя кракът. Само седмица по-късно вече го влачех. Обувката ми се протърка от едната страна. Скоро след това ми стана трудно да качвам стълби. Сега имам слабост в дясната ръка. Не мога да си изстискам паста за зъби от тубичката, ако не са помогна с лявата. Става ми трудно да дишам. И всичко това само за три месеца! Така че кажи ми какво става.

— Нарича се пареза на Вогелман — отговори Робинс. — Не се среща често, но не е и от редките болести. Няколко хиляди случая годишно, може би петдесет хиляди в световен мащаб. Най-напред е била описана в края на деветнайсети век от един френски...

— Лекува ли се?

— На този етап — каза Робинс — не е открито задоволително лечение.

— Има ли *някакво* лечение?

— Палиативни и укрепващи процедури, масаж и витамини от групата В...

— Но няма лечение.

— Всъщност да, няма, Джак.

— Какво го причинява?

— Това поне знаем. Преди пет години екипът на Ендърс от института „Скрипс“ изолира един ген, BRD7A, който кодира специфичен протеин, ангажиран във възстановяването на миелина около нервните клетки. Доказаха, че мутация в гена причинява пареза на Вогелман при животните.

— И какво, казваш ми, че имам заболяване, причинено от генен дефицит? Не е кой знае какво.

— Да, но...

— Преди колко време са открили гена? Пет години? Значи можем да започнем генно заместване, за да се произвежда кодиращият протеин в тялото...

— Заместващата терапия крие рискове, разбира се.

— Мислиш ли, че ми пука? Погледни ме, Фред. Колко време ми остава?

— Срокът варира, но...

— Казвай.

— Може би четири месеца.

— Господи! — Уотсън прокара ръка по челото си, после вдиша дълбоко. — Добре, значи така стоят нещата. Да направим терапията. Минали са пет години, значи трябва да са изработили протокол.

— Не са — каза Робинс.

— Някой трябва да го е направил.

— Не са. „Скрипс“ е патентовал гена и го е преотстъпил ос лиценз на „Бейнарт Багхоф“, швейцарския фармацевтичен гигант. Било

е част от по-голяма пакетна сделка със „Скрипс“, включваща двадесетина различни съвместни проекта. BRD7A не е бил сметнат за приоритетен.

— Какво точно се опитваш да ми кажеш?

— От „Бейнарт“ определили висока лицензна такса за гена.

— Защо? Това е рядко заболяване, няма смисъл да... Робинс сви рамене.

— Те са голяма компания. Един Бог знае защо правят това или онова. Лицензионният им отдел определя такси за близо осемстотин гена, които са под техен контрол. В този отдел работят четиридесет служители. Бюрокрацията от чист вид. Така или иначе, таксата е била висока...

— Господи!

— И никоя лаборатория, никъде по света, не е работила върху заболяването през последните пет години.

— Господи!

— Било е твърде скъпо, Джак.

— Тогава аз ще купя проклетия ген.

— Не можеш. Вече проверих. Не се продава.

— Всичко се продава.

— Всяка продажба от страна на „Бейнарт“ трябва да бъде одобрена предварително от „Скрипс“, а от службата за технологичен трансфер на „Скрипс“ отказаха да...

— Няма значение, сам ще го лицензирам.

— Това можеш да направиш. Да.

— И сам ще организирам генното заместване. Ще съберем екип в тази болница.

— Наистина ми се ще да можехме, Джак. Но генното заместване е изключително рисковано и в днешни дни никоя лаборатория не би поела такъв риск. Още никой не е влязъл в затвора за неуспешно генно заместване, но процентът на смърт при пациентите е много висок и...

— Фред. Погледни ме.

— В Шанхай може и да се навият.

— Не, не. Тук.

Фред Робинс прехапа устни.

— Джак, трябва да погледнеш истината в лицето. Шансът за успех е под един процент. Ако пет години бяхме работили, щяхме да

имаме резултати от тестове върху животни, от векторни тестове, имунопотискащи протоколи, все неща, които щяха да подобрят шансовете за успех. Но да стреляме на сляпо...

— Само за това имам време. За стрелба на сляпо.

Фред Робинс клатеше глава.

— Сто милиона долара — каза Уотсън. — За лабораторията, която се съгласи да го направи. Ще купим някоя частна клиника. Аз ще съм единственият пациент, никой нищо няма да разбере. Ще направим процедурата там. Или ще се получи, или не.

Фред Робинс поклати тъжно глава.

— Съжалявам, Джак. Наистина съжалявам.

94.

Флуоресцентното осветление в залата за аутопсии се включи постепенно, тръба след тръба. Идеално беше за начален кадър, драматично някак, реши Горевич. Човекът в лабораторната престилка излъчваше строго достойнство — посребряла коса, очила с тънки метални рамки. Международно признатият специалист по анатомия на приматите Йорг Ериксон.

Насочил ръчна камера, Горевич каза:

— Доктор Ериксон, какво ще правим днес?

— Ще се занимаем с един световно известен индивид, предполагаемия говорещ орангутан от Индонезия. Има данни, че това животно е било чуто да говори поне на два езика. Е, сега ще разберем дали това е така.

Д-р Ериксон се обърна към стоманената маса, където трупът лежеше, покрит с бял чаршаф, и дръпна чаршафа с драматичен жест.

— Това е млад индивид от вида *Pongo abelii*, суматрийски орангутан, разли-чаващ се от борнейския си роднина по по-дребния ръст. Този индивид е от мъжки пол, на приблизителна възраст три години, по всичко личи в добро здраве и без външни наранявания или белези... Така, нека започнем... — И взе един скалпел.

— Чрез разрез по вертикалната равнина разкривам външната мускулатура на гърлото и фаринкса. Забележете супе-риорното и инфериорно стомахчета на омохиоида, както и тук, на стернохиодния мускул... Хммм. — Ериксон се беше навел над шията на животното. Горевич се мъчеше да намери добър ракурс.

— Какво виждате, докторе?

— В момента гледам стилохиодния и крикотироидния мускули, тук и тук... И това, което виждам, е много интересно. Обикновено при този вид орангутани външната мускулатура на шията е слабо развита и ѝ липсва финият двигателен контрол на човешкия речеви апарат. Но това създание тук, изглежда, е някакъв преходен случай, който носи черти както на класическия орангутански фаринкс, така и елементи,

които са по-характерни за човешката шия. Забележете стерно-клеядомастостидния...

„Стерноклеядомастостидния“, помисли си Горевич. Леле! Щеше да се наложи да озвучат записа допълнително.

— Докторе, дали не може на английски?

— Не, термините са латински, не знам как им е преводът...

— Имах предвид да го обясните като за лаици. За зрителите ни.

— А, да, разбира се. Всички тези допълнителни мускули, повечето от които се прикрепват към хиоида... извинете, към адамовата ябълка — тези мускули са по-скоро като при човека, отколкото като при приматите.

— На какво може да се дължи това?

— На някаква мутация, явно.

— А останалата част от тялото? И тя ли е по-скоро човешка?

— Още не съм разгледал останалата част от тялото — малко раздразнено каза д-р Ериксон. — Но ще стигнем и дотам. Особено интересно ще ми е да огледам ротацията по оста на форамен магнем, както и дълбочината и подредбата на мозъчните гънки в моторния кортекс, в зависимост от степента, в която се е запазило сивото вещество.

— Очаквате ли да откриете човекоподобни промени в мозъка?

— Откровено казано, не. Не очаквам — каза Ериксон. Насочи вниманието си към върха на черепа. Прокара ръце през оскъдната козина по скалпа на орангутана и опипа костите. — Вижте, при това животно париеталните кости са хлътнали навътре, към върха на краниума. Това е типично както за орангутаните, така и за шимпанзетата. При хората париеталните кости са изпъкнали. Върхът на главата е по-широк от долната ѝ част.

Ериксон се изправи. Горевич каза:

— Значи казвате, че това животно е нещо средно между маймуна и човек.

— Не. — Това е примат. Нетипичен примат, наистина. Но иначе си е просто маймуна.

За незабавно разпространение

Джон Б. Уотсън, световноизвестният филантроп и основател на инвестиционната корпорация „Уотсън“, почина вчера в Шанхай, Китай. Г-н Уотсън се ползваше с всеобщо уважение заради благотворителността си и усилията си в името на бедните и потиснатите по целия свят. Г-н Уотсън почина след кратко боледуване от изключително агресивна форма на рак. Той постъпи в частна шанхайска клиника и три дни по-късно почина. За него скърбят приятели и колеги от целия свят.

ИСТОРИЯ, ДЕТАЙЛИ — предст.

95.

Хенри Кендал се изненада, че Жерар е в състояние да помага на Дейв с домашното му по математика. Но това нямаше да продължи дълго. Рано или късно Дейв трябваше да премине на специално обучение. Беше наследил характерната за шимпанзетата неспособност да задържа задълго вниманието си върху едно нещо. Ставаше му все по-трудно да не изостава от другите деца в класа, особено по четене, което беше истинска агония за него. Изключителната му физическа форма — бързина и сръчност — също го отделяше от останалите деца в часовете по физическо възпитание и в игрите на двора. Децата не искаха да го включват в игрите си. Така той стана изключителен скейтбордист.

Истината вече беше излязла наяве. В списание „Пипъл“ се беше появила една крайно обезпокоителна статия, „Модерното семейство“, в която се казваше: „Най-модерното семейство вече не е такова, в което членовете са еднополови или от различни раси. Всичко това вече е старомодно, от миналия век, казва Трейси Кендал. А кой може да знае по-добре от нея — семейство Кендал от Ла Хола, Калифорния, е трансгенетично и междувидово. В техния дом е по-интересно и от зоологическата градина!“

Бяха привикали Хенри да даде показания в Конгреса — странно преживяване, както се оказа. Конгресмените говориха два часа пред камерите. После станаха и си тръгнаха, като се извиниха с неотложни ангажменти другаде. След това свидетелите говориха по шест минути всеки, но вече нямаше конгресмени, които да чуят казаното от тях. По-късно конгресмените до един обявиха, че в най-скоро време ще изнесат важни речи по въпроса за трансгенетизма. Хенри беше обявен за Учен на годината от Обществото за либертарианска биология. Джереми Рифкин го нарече „военнопръстъпник“. Националният църковен съвет го анатемоса. Същото направи и папата, преди да е разбрал, че Хенри не е католик — канцеларията му била допуснала грешка при проверката. От Националния здравен институт се изказаха

критично за работата му, но заместникът на Робърт Белармино Уилям Гладстоун беше далеч по-възприемчив към новото и по-малко самовлюбен от предшественика си. Сега Хенри пътуваше много из страната и изнасяше лекции върху трансгенетичните техники в различни университети.

Беше станал обект на ожесточена полемика. Преподобният Били Джон Харкър от Тенеси го нарече „въплъщение на Сатаната“. Бил Майер, известен реакционер с леви убеждения, публикува дълга и предизвикала много дискусии статия в „Ню Йорк Ривю ъв Букс“ със заглавие „Прогонени от рая — защо трябва да се борим с трансгенетичните перверзни“. В статията не се споменаваха, че трансгенетични животни има вече от две десетилетия. Кучета, котки, бактерии, мишки, овце и крави. Когато попитали за статията един учен от НЗИ, той се изкашлял и казал: „Какво е «Ню Йорк Ривю»?“

Лин Кеңдал издаваше уебсайта „Трансдженик Таймс“, в който подробно се разказваше за ежедневието на Дейв, Жерар и двете ѝ съвсем човешки деца Джейми и Треиси.

След една година в Ла Хола Жерар започна да издава звуци като при набиране на телефонен номер. Беше го правил и преди, но тоновете бяха пълна мистерия за семейство Кеңдал. Очевидно бяха от телефонната система на друга страна, но те така и не успяха да разберат коя точно.

— Ти откъде дойде, Жерар? — питаха го те.

— Сън не ме лови, откак си тръгна ти. — Беше се влюбил в американската кънтри музика. — Защо сломяваш ми сърцето?

— От коя страна, Жерар?

На този въпрос така и не получиха отговор. Жерар говореше малко френски и често говореше с британски акцент. Решиха, че е европеец.

После, един ден, Хенри покани на вечеря свой студент от Франция и когато младежът чу телефонните тонове на Жерар, възкликна:

— Мили Боже! Знам какво прави. — Заслуша се за миг. — Няма код за града — каза той. — Но иначе... я да опитаме. — Извади мобилния си телефон и започна да натиска клавишите в определен ред. — Направи го пак, Жерар.

Жерар повтори тоновете.

— Я пак.

— Животът е книга и трябва да я прочетеш — запя Жерар. — Животът е история и трябва да я разкажеш...

— Знам я тази песен — каза студентът.

— Коя е? — попита Хенри.

— От Евровизията. Жерар, тоновете.

Накрая Жерар все пак благоволи да ги повтори още няколко пъти, докато младежът не набра целия номер. Естествено най-напред пробва с кода на Париж. Отговори му жена. Той каза на френски:

— Извинете, но случайно да познавате един сив папагал на име Жерар?

Жената се разплака.

— Дайте да говоря с него — каза тя. — Той добре ли е?

— Добре е.

Занесоха телефона при стойката на Жерар и той се заслуша в гласа на жената. Главата му се клатеше трескаво. После той каза:

— Тук ли живееш? О, на мама много ще ѝ хареса тук!

Няколко дни по-късно Гейл Бонд им дойде на гости. Остана една седмица и се върна сама във Франция. Жерар пожела да остане. Дни след това пееше едно и също:

*Любимата ми вечно закъснява
и плачех аз до дъно наранен,
че тя в сърце ме наранява.
Но неин ред да плаче е сега,
че я обичах аз, но нищо вечно няма на света...*

Като цяло, нещата се нареждаха много по-добре от очакваното. Семейството им се сдоби с неочаквани нови членове, вярно, но иначе всички се разбираха. Имаше само две тревожни тенденции. Хенри забеляза, че на Дейв са му се появили няколко сиви косъмчета около муцуната. Което означаваше, че като повечето трансгенетични животни, и Дейв може би ще живее по-малко от нормалното.

А един есенен ден, когато Хенри заведе Дейв да разгледат окръжния панаир и двамата вървяха ръка за ръка покрай изложбените

сергии, един фермер в работен гащеризон се приближи към тях и каза:
— Дали няма да можете и на мен да ми намерите едно такова, да
ми работи във фермата?
От тези думи Хенри изтръпна.

БЕЛЕЖКИ НА АВТОРА

Когато завърших проучванията си за тази книга, бях стигнал до следните заключения:

1. СПРЕТЕ ПАТЕНТОВАНЕТО НА ГЕНИ. Патентоването на гени може и да е изглеждало разумно преди двайсетина години, но междувременно тази област на науката се промени по начини, които никой не е могъл да предвиди. Днес има предостатъчно доказателства, че патентоването на гени е ненужно, неразумно и опасно.

Има голямо объркване по въпроса с гениите патенти. Много наблюдатели призовават за забраната им, водени от антикапиталистически и античастнособственически емоции. Между двете неща няма нищо общо. Напълно нормално и разумно е индустрията да търси механизми, които ще гарантират печалба на инвестициите. Такъв механизъм задължително включва и ограничение върху конкуренцията, свързана с реален продукт. Подобна защита обаче не включва патентоването на самите гени. Напротив, гениите патенти са в противоречие с отдавна установените традиции в защитата на интелектуалната собственост.

Първо, гените са факти от природата. Също като гравитацията, слънчевата светлина и листата на дърветата, гените съществуват в естествения свят. Фактите от природата не могат да бъдат притежавани. Можеш да притежаваш тест за даден ген или лекарство, което влияе на определен ген, но не и самия ген. Можеш да притежаваш лечението за някаква болест, но не и самата болест. Генните патенти нарушават това фундаментално правило. Разбира се, може да се спори какво точно е факт от природата и има хора, на които се плаща, за да правят именно това. Съществува обаче един простичък тест. Ако нещо е съществувало милиони години преди хомо сапиенс да се появи на лицето на земята, то то е факт от природата. Да се твърди, че един ген е човешко изобретение, от каквато и да било гледна точка,

е нелепо. Да издадеш патент върху ген е като да издадеш патент върху желязото или въглерода.

И понеже генният патент е патент върху факт от природата, той задължително води до незаслужен монопол. Обикновено патентът позволява на изобретателя да защити собственото си изобретение, но окуражава други да изобретят свои собствени версии на това изобретение. Изобретеният от един iPod не пречи на друг да създаде дигитален аудиоплейър. Нечий патентован дървен капан за мишки не пречи да бъде създаден капан за мишки от титанова сплав.

Не така стоят нещата с гениите патенти. Те се състоят от чиста информация, която вече съществува в природата. Понеже не е налице изобретение, никой не може да въведе друга употреба на патента, без да наруши самия патент, така че по-нататъшните нововъведения са принципино невъзможни. Все едно да позволиш някому да патентова носове. Тогава няма как да създадете очилата, кърпичките за нос, капките за нос, маските, грима или парфюмите, защото всички тези продукти използват един или друг аспект на носа. Можете да намажете с крем против слънчево изгаряне тялото си, но не и носа си, защото всяка модификация на носа ви би нарушила патента върху носовете. Готвачите могат да бъдат подвеждани под отговорност, задето приготвят ароматни ястия, освен ако не са платили предварително хонорар за авторско право. И така нататък. Разбира се, всички ние ще се съгласим, че идеята за патент върху носовете е абсурдна. Щом всеки от нас има нос, как е възможно който и да било да притежава носа като такъв? Гениите патенти са абсурдни по същата причина.

Не е трудно да съобразим, че монополистичното патентоване подлага крак на продуктивността и творческата мисъл. Ако създателят на Огюст Дюпен можеше да притежава всички детективи от литературата, никога нямаше да прочетем за Шерлок Холмс, Сам Спейд, Филип Марлоу, мис Марпъл, инспектор Мегре, Питър Уимзи, Еркюл Поаро, Майк Хамър и много други. Това богато наследство би ни било отказано заради една патентна грешка. А именно такава е грешката в патентоването на гени.

Генните патенти са и лоша социална политика. Има достатъчно доказателства, че те са в ущърб на здравеопазването и изследователската дейност. Когато „Мириад“ патентова два гена, причиняващи рак на гърдата, цената, която определиха впоследствие

за теста, беше близо три хиляди долара, макар че разходите по създаване на тест за наличието на даден ген е несравнимо по-малка от разходите по създаването на което и да било лекарство. Нищо чудно, че Европейската агенция по патентите обяви патента за нищожен, позовавайки се на дребно техническо недоглеждане. Канадското правителство обяви, че ще извършва тестове за двата гена, без да плаща за това право. Преди няколко години собственикът на гена, причиняващ болестта на Канаван, отказа да даде широк достъп до теста за наличието му, въпреки че семейства, пострадали от болестта, бяха дарили пари, време и тъкани, за да се стигне до идентифицирането на гена. И когато тестът стана факт, същите тези семейства не можеха да си го позволят.

Това е безобразие, но далеч не е най-опасната последица от генното патентоване. В самия си разгар изследванията върху острия респираторен синдром (SARS), познат още като „жълтата пневмония“, бяха възпрепятствани, защото учените не бяха сигурни кой притежава генома — три компании претендираха за собственост върху патента. В резултат на това изследванията се забавиха значително. Това би следвало да стресне всеки разумен човек. Става въпрос за заразна болест с над десет процента смъртност, разпространила се в повече от двайсет страни по света, а усилията на учените удариха на камък заради патентни неразбории.

Към този момент хепатит С, HIV, хемофилната инфлуенца и различни причиняващи диабет гени са собственост на една или друга компания или институт. А не трябва да е така. Никой не трябва да има правото на собственост над една болест.

Ако се сложи край на генното патентоване, със сигурност ще се вдигне шум до небесата и ще се чуят гръмогласни заплахи, че бизнесът ще обърне гръб на науката, че много компании ще банкрутират, че здравеопазването ще пострада и хората ще започнат да мрат като мухи. Но много по-вероятно е краят на гениите патенти да счупи оковите на всички заинтересовани и да доведе до бум на нови медикаменти и здравни услуги за широката общественост.

2. ЯСНИ ПРАВИЛА ЗА ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ЧОВЕШКИ ТЪКАНИ. Банките с човешки тъкани стават все по-важни за медицинските изследвания и все по-ценни. Федерални разпоредби,

уреждащи управлението на тъканните банки, вече съществуват, но съдилищата упорито не се съобразяват с тях. В исторически план съдилищата са решавали спорове, свързани с човешки тъкани, като се позовавали на съществуващите закони, уреждащи собствеността. В общия случай решенията им гласят, че след като тъканта напусне тялото на пациента, той губи правата си над нея. По този начин тъканите се приравняват с даряването на книги за училищната библиотека или нещо от този род. Но хората имат силно развито чувство за собственост по отношение на телата си и това чувство никога не може да бъде изкоренено чрез законови подробности. Следователно имаме нужда от нови, ясни и съобразени с човешките чувства закони.

Защо са ни необходими такива закони? Нека ви припомня скорошното съдебно решение по случая на д-р Уилям Каталона. Този уважаван специалист по рака на простатата събрал колекция от тъканни проби от свои пациенти с цел да работи върху заболяването. Когато се преместил да работи в друг университет, д-р Каталона се опитал да вземе тъканите със себе си. Вашингтонският университет отказал, с твърдението, че тъканите са тяхна собственост. Съдията потвърди претенцията на университета, позовавайки се на незначителни факти, например, че част от декларациите за съгласие, подписани от пациентите, били отпечатани на хартия с логото на Вашингтонския университет. И пациентите са с право вбесени. Смятали са, че даряват тъканите си на своя уважаван лекар, а не на някакъв призрачен университет, дебнещ в сенките; смятали са, че даряват тъканите си за конкретни изследвания върху рака на простатата, а не за каква да е употреба, както твърди сега университетът.

Идеята, че губиш собственост над тъканите си, щом те напуснат тялото ти, е абсурдна. Замислете се над следното — според съвременното законодателство, ако някой ми направи снимка, аз имам неоспоримото право да използвам тази снимка, при това без срок на давност. И след двайсет години дори, ако някой публикува тази снимка или я използва в реклама, аз ще имам права върху нея. Но ако някой вземе моя тъкан — част от физическото ми тяло, — аз нямам права. Това означава, че имам повече права върху образа си, отколкото върху тъканите на собственото си тяло.

Новото законодателство, необходимо в тази област, трябва да гарантира правото на пациентите на контрол върху собствените им тъкани. Дарявам тъканите си за определена цел и само за тази цел. Ако по-късно някой реши да използва тъканите ми за друга цел, трябва отново да бъде поискано съгласието ми. И ако аз не го дам, тъканите ми просто няма да бъдат използвани.

Такова едно правило защитава важна емоционална нужда. Но също така признава, че е възможно да има съществени законови и религиозни основания да не желая тъканите ми да бъдат използвани за различна от първоначално определената цел.

Не бива да се страхуваме, че подобни законови разпоредби биха затруднили научните изследвания. В крайна сметка Националният здравен институт явно успява да извършва изследвания, придържайки се към съществуващите превила. Не бива да приемаме и довода, че тези правила представляват непоносима бюрократична тежест. Щом едно списание може да ни уведомява, когато наближи края на абонамента ни, то и университетите могат да направят същото, когато искат да използват тъканите ни за нова цел.

3. ЗАКОНИ, КОИТО ДА ГАРАНТИРАТ, ЧЕ ИНФОРМАЦИЯТА ЗА ГЕНЕТИЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ ЩЕ СТАВА ОБЩЕСТВЕНО ДОСТОЯНИЕ. Нужни са нови закони, ако искаме Агенцията за храните и лекарствата да публикува спорните резултати от опитите с генна терапия. В момента тя няма това право. В миналото някои учени са се опитвали да предотвратят разгласяването на смъртни случаи при пациенти с твърдението, че настъпилата при тези обстоятелства смърт е търговска тайна.

Обществеността все повече си дава сметка, че в системата ни за оповестяване на медицински данни има недостатъци. Изследователските данни не са достъпни за анализ от други учени; законът не изисква пълно разкриване на информацията; случаите на наистина независим анализ на откритията са изключително редки. В резултат обществото е уязвимо за незнания, скрити опасности. Научните публикации са пословично пристрастни. Психиатърът Джон Дейвис се запознал с финансирани от фармацевтични компании изпитания, чиято цел била да се определи кой от пет различни антипсихотични медикамента е най-ефикасен. Открил, че в

деветдесет процента от случаите медикаментът, произвеждан от компанията, финансираща проучването, е бил оценен като най-добър. Тоест, който плаща, той получава най-високата оценка.

Това едва ли е новина за някого. Изпитания, провеждани от страна, която има финансов или друг интерес от резултата, са ненадеждни, защото са пристрастни по самата си същност. Този факт следва да бъде коригиран от информационна система, която не допуска пристрастност при изпитанията и предприема необходимите мерки това да не се случва. Уви, на този етап безпристрастността е рядко цвете в медицината, както и в други науки, където залозите са високи.

Правителството следва да се намеси. В дългосрочен план всички са противници на непълната и невярна информация. В краткосрочен план обаче всякакви хора и групи се опитват да изкривят фактите в своя полза. И не се колебаят да се обаждат на съответните си сенатори, демократи или републиканци — без значение. И това ще продължи, докато обществото не поиска промяна.

4. ЗА ЗАБРАНИТЕ ВЪРХУ НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ.

Различни групи с различни политически пристрастия искат определени аспекти на генетичните изследвания да бъдат забранени. Съгласен съм, че с някои изследвания определено не бива да се бърза, поне засега. Но по принцип съм против забраните върху изследванията и технологиите.

Забраните не могат да бъдат приложени на практика. Не знам защо още не сме научили този урок. От сухия режим до войната срещу наркотиците ние упорито се заблуждаваме, че дадено поведение може да бъде забранено със закон. И всеки път се проваляме. А в ситуацията на една глобална икономика забраните придобиват и други значения — дори да спреш изследванията в една страна, те просто ще се преместят в Шанхай. И какво сте постигнали тогава?

Разбира се, надеждата умира последна, а самозаблудите са вечни — различни групи си въобразяват, че могат да договорят глобална забрана върху определени изследвания. Но доколкото аз знам, успешна глобална забрана върху каквото и да било така и не е била постигната. Генетичните изследвания едва ли ще са първият случай.

5. ЗАКОНЪТ БЕЙ — ДОУЛ ТРЯБВА ДА СЕ ОТМЕНИ. През 1980-а Конгресът реши, че откритията, направени от университетите, не стават достояние на широката общественост и че това трябва да се промени. С тази цел беше прокаран закон, позволяващ на университетските изследователи да продават откритията си за своя собствена печалба дори когато изследванията са били финансирани с пари на данъкоплатците.

В резултат на този закон повечето преподаватели по научни дисциплини вече имат делови връзки с корпоративния свят — или чрез свои собствени компании, или чрез други биотехнологични фирми. Преди трийсет години имаше осезаема разлика в подхода при изследванията, провеждани в университетите, и тези, финансирани от частната индустрия. Днес разликата е неясна или липсва напълно. Преди трийсет години необвързаните с финансови интереси университетски преподаватели можеха да изкажат смело мнението си по всеки въпрос, засягащ обществото. Днес учените имат лични интереси, които влияят на преценката им.

Академичните институции се промениха по неочакван начин — в първоначалния си вид законът Бей — Доул се съобразяваше с факта, че университетите не са търговски дружества, и ги окуражаваше да направят изследванията си достъпни за организации, които развиват търговска дейност. Днес обаче университетите се опитват да увеличат максимално печалбите си, като извършват все повече търговска дейност самите те, и по този начин цената на крайния продукт, след като бъде лицензиран, е значително по-висока. Например, ако даден университет смята, че е създал ново лекарство, той ще извърши сам изпитанията, изисквани от Агенцията за храните и лекарствата, и така нататък. По този начин, колкото и да е парадоксално, законът Бей — Доул наля масло в търговската дейност на университетите. Много наблюдатели смятат, че този закон оказва корупционен и унищожителен ефект върху университетите като институции на познанието.

Законът Бей — Доул винаги е бил от съмнителна полза за американските данъкоплатци, които, чрез своето правителство, бяха превърнати в неவிждано щедри инвеститори. Данъкоплатците финансират изследванията, но когато тези изследвания дадат плодове, изследователите ги продават за своя печалба, а след това лекарството

се предлага на солена цена на същите онези данъкоплатци, които са го финансирани. По този начин потребителите плащат прескъпо за медикамент, създаден благодарение на собствените им пари.

Когато рисков капиталист инвестира в научно изследване, той очаква значителна възвръщаемост от инвестицията си. А американските данъкоплатци не получават никаква възвръщаемост. Когато беше прокаран законът Бей — Доул, Конгресът очакваше, че обществото ще получи в замяна множество чудотворни животоспасяващи терапии и това ще оправдае несправедливата инвестиционна стратегия. Това обаче не се случи.

Напротив, вредите значително надхвърлят ползите. Сега научните изследвания са забулени в строга тайна и това спъва напредъка на медицината. Университетите, които преди бяха храмове на познанието, сега са на практика търговски дружества. Учените, мотивирани преди от хуманитарното си призвание, се превърнаха в бизнесмени, заети с баланса на приходите и разходите. Интелектуалният живот стана отживелица като корсета с банели от китова кост.

Всички тези тенденции бяха ясни за наблюдателите още преди петнайсет години; тогава обаче никой не им обърна особено внимание. Сега проблемите стават ясни за всички. Разумна първа стъпка към възстановяване на баланса между академичния свят и корпорациите би било отменянето на закона Бей — Доул.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.